

I. Editorial - ASTRA și actualitatea românească

În urmă cu peste 150 de ani, când s-a creat ASTRA (Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român), în anul 1861, obiectivele românilor erau clare iar interesul național bine definit. Românii își doreau cu ardoare să se unească într-un stat național unitar (în 1859 s-a realizat doar Unirea cea Mică..), eveniment de la care se împlinesc 95 de ani, să li se respecte și lor independența și suveranitatea națională, să li se asigure libertatea de acțiune în emanciparea lor economică și culturală, să fie în rând cu națiunile Europei sau ale lumii. Pentru acestea s-au jertfit pe front, au răbdat cu stoicism stângăciile regimurilor politice prin care au trecut de-atunci și până în zilele noastre, și au învins: România a devenit stat național unitar, egal în drepturi cu statele lumii; România și-a valorificat resursele naturale și inteligența proprie servind interesul național; și-a apărat granițele în fața oricărui agresor folosind cu inteligență alianțele potrivite la momentul potrivit; s-a emancipat economic și cultural prin forțe proprii, și toate acestea s-au împlinit prin acea combustie internă sufletească promovată cu multă înțelepciune de Asociațiunea Astra. Despărțămintele Astrei reușeau fapte mărețe care în final au avut efectul așteptat – solidaritatea națională românească, în ciuda a tot ceea ce sufereau românii atunci în Transilvania, Basarabia, Bucovina sau Dobrogea... Marea Unire din anul 1918 încununa eforturile Astrei și ale adevăraților patrioți români; aceeași așteptare o aveau românii și când își doreau să scape de șicanele comuniste, prin evenimentele din anul 1989; ASTRA, interzisă și furată de comuniști, și-a reluat activitatea și de peste 20 de ani, trăiește o nouă experiență, într-o lume sufocantă și plină de paradoxuri, în care lumea nu mai știe care este interesul național, ce șanse sau viitor mai are tânăra generație, ce soartă va avea vârsta a treia.. Românii observă cum democrația este tot mai mult otrăvită, iar cetățeanul tot mai mințit în timp ce „elitele” își fac veacul cum n-au sperat vreodată, încurajând doar consumerismul... Românii

sunt îngrijorați cum pentru bani (șpagă) și profit se acceptă orice risipă, inclusiv înstrăinarea resurselor țării, se încalcă tot mai des orice lege (dacă mai sunt legi care să ne protejeze..). Lumea vede cum omenia este în mare criză și cum numeroasele amărăciuni, pentru cei 80-90% din populația țării, le periclitizează în fiecare zi existența...

Altădată ne știam interesul național și obiectivele ce trebuiau atinse de națiunea română, pentru că acestea erau promovate cu responsabilitate de elita politică a țării, de conducerea statului: Parlament, Guvern, Monarhie sau Președinție, Justiție, Biserică, Armată; Astăzi este incredibil ce se întâmplă în aceste instituții al căror buget anual este mereu în creștere, pe când bugetul învățământului și al sănătății rămâne doar o iluzie. Ca la noi, la nimeni: politicienii români se îmbogățesc într-un mandat sau două, cât capitaliștii europeni sau mondiali în câteva generații.. Politica pare a fi o investiție bună..

Cu învățământul și masteratele de astăzi nu putem ajunge decât o masă de manevră între partidele politice și slugi prin Europa... Altădată, dascălii aștrști făceau apostolat educativ la sate, menținând viu patriotismul populației. Astăzi, ei promovează anxietatea și neîncrederea în forțele noastre, idolatrizând și lăudând străinătatea... Mass-media în mare parte, imbecilizează și înrăiește sufletele oamenilor. Internetul oferă informație cât mii de biblioteci la un loc, dar cât îi de relevantă această informație? În loc de cultură, știință educație se recurge la zodiac, vrăjitorii și alte practici oculte... În ultimii 20 de ani valorile s-au promovat greu, anormalul a câștigat teren, „minciuna a stat cu regele la masă”, iar a spune adevărul n-a mai fost o datorie morală sau creștină. Astra nu poate fi de acord cu această superficialitate, dar speră: „Mai văzut-am vremuri grele și trecut-am peste ele” – spun bătrânii optimiști, dar pentru aceasta trebuie dezvoltată motivația muncii și a câștigului cinstit.. Realitatea, în care semnele de recunoștință sunt tot mai absente iar sfidarea cu care te întâmpină liderii îmbogățiți la tot pasul este tot mai agresivă, ar fi bine să aibă o viață cât mai scurtă. Dar pentru aceasta ar trebui să înceteze distrugerea economică a țării, dispariția locurilor de muncă, agresivitatea șomajului, pierderea resurselor

naționale, hemoragia forței de muncă și a inteligenței românești peste hotare, mai ales a specialiștilor.. Poate ne vom salva prin valorile noastre statornice: credința, bunul simț, cultura, valorile moștenite de la înaintași, tradițiile și obiceiurile românești, iubirea de țară și neam... Poate ne vom defini, în fine și interesul național pentru aceste timpuri.; Regionalizarea nu poate însemna dezmembrarea României ca stat, iar globalizarea nu poate însemna umilință nelimitată și necondiționată în fața altora... Pentru toate relele vinovații trebuie să plătească.., la fel, pentru toate dezamăgirile și deziluziile îndurate de românii..

În această societate românească contemporană, ASTRA noastră rediviva, unită în jurul câtorva intelectuali vrednici – conducerea centrală, conducerile de despărțăminte - a reușit acțiuni de admirat și mă refer la: adunările anuale organizate la nivel central sau la nivel de despărțământ – adevărate congrese culturale; adunările jubiliare „Astra 150”, prin care erau omagiați întâii aștrii și faptele lor, adevărați patrioți ai neamului românesc; sesiunile de comunicări sau simpozioanele organizate pe plan local sau central, lansările de carte, schimburile de experiență, expozițiile tematice, diferitele concursuri sau festivaluri, revistele sau volumele cu specific astrist editate, dezvelirile de plăci, busturi sau monumente, parteneriatele cu alte ONG-uri, cu autoritățile locale, județene sau naționale prin care s-a demonstrat că avem sau putem avea și în viitor, reușite remarcabile. Toate aceste acțiuni și încă multe altele au avut darul să ne unească și să ne îmbărbăteze sufletește, să ne facă responsabili de misiunea noastră în noile condiții impuse de exigențele U. E.;

Pentru revigorarea Astrei, aceasta trebuie recunoscută de autorități ca o asociație sau societate culturală de utilitate publică, căreia îi trebuie asigurate fondurile necesare pentru organizarea acțiunilor educative, pentru creșterea motivației de a acționa în folosul interesului național și oportunitatea de a investi în educație; oportunitatea de a proteja și valorifica patrimoniul nostru de valori naționale; oportunitatea de solidarizare a românilor de pretutindeni..; O apropiere de Astra și problemele ei se resimte astăzi prin

acțiunile organizate de Biblioteca Județeană – director pr. Ioan Pinteș și solitudinea conducerii CJ BN – președinte Emil Radu Moldovan și vicepreședinte Alexandru Pugna. Aceeași solitudine se vede la Muzeul Jud. – director Alexandru Gavrițaș și CJC BN – director Gavril Țărmure, ori ISJ – prin inspectorii generali Camelia Tabără și Mihai Mureșan.

Membrii Astrei trebuie să existe pentru ca să atragă mereu atenția asupra derapajelor ce se petrec în societatea românească de astăzi, trebuie să aibe zâmbetul pe buze, pentru că doresc să se facă utili țării și comunităților în care trăiesc, pentru că trebuie să promoveze optimismul, sinceritatea și responsabilitatea ca reușite ale neamului românesc, reușite de ieri și de astăzi, reușite obținute cu flacăra cinstei de care dispun aștrii, totdeauna oportuni și utili în promovarea binelui... *„Căci prin această lume să trecem ne e scris/ Ca visul unei umbre sau ca umbra unui vis”* (Eminescu).

ASOCIAȚIUNEA TRANSILVANĂ PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ
ȘI CULTURA POPORULUI ROMÂN - ASTRA
DESPĂRȚĂMÂNTUL NĂSĂUD

ASOCIAȚIUNEA ASTRA REDIVIVA
Sesiune internațională (2010; Năsăud)

Realități și obiective astriste naționale și europene
în context internațional: sesiune internațională de comunicări
Năsăud, 8-10 octombrie 2010

Editura Asociației ASTRA,
Sibiu - 2012

Prof. Ioan Seni

II. COLEGIUL NAȚIONAL „GEORGE COȘBUC” la 150 de ani.

1. Colegiul Național „George Coșbuc” și ASTRA

La 4 octombrie 1863 s-a creat Gimnaziul român, cu voia și din averea Fondurilor grănicerești¹, fonduri create de Regimentul II năsăudean în timpul existenței sale (1762-1851). Înființarea Gimnaziului era un semn și un exemplu al rezistenței românilor prin cultură, într-o Europă în care Marile Puteri se manifestau prin dominația popoarelor mici sau mijlocii... „În opidul Năsăud ... să se fundeze și Gimnaziu *complet național român*² în care să se predea toate acele științe care s-au predat până acum și se vor preda și pe viitor în celelalte gimnazii complete... În acest Gimnaziu va avea dreptul de a învăța oricine, fără distingere de naționalitate și religie...”. *Limba învățământului*, pentru totdeauna cât va *susta* (exista – n.n.) acest institut, să fie *cea română...*, științele *filosofice și matematice* să se predea cât mai pe larg, iar *istoria națională română și literatura limbii române* să se înființeze și să fie câte o catedră de sine...; Îndemnul pentru tânăra generație răsuna grăitor: „*De bate în voi junilor ardoarea spre știință... apoi, mai întâi aceasta bate pentru cunoașterea deplină a limbii și literaturii voastre române...*”.

*Festivitățile de inaugurare a instituției*³ erau marcate de reprezentantul

¹ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru Dorel Coc, Capitolul VII. Jurist Pompei Raus, *Asociația Grănicerilor năsăudeni – patronul Gimnaziului fundațional din Năsăud*, pag. 337-390.

² *Instrumentu fundaționale pentru institutele de învățământ și educațiune din districtul Năsăudului în Transilvania*, Cluj, 1872, p. 3-5.

³ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru

Districtului – Leontin Luchi; a vicarului Grigore Moisil; a teologului Ioan Lazăr și a elevului de clasa I Grigore Pletosu...; Corul elevilor a cântat *Oda Liceului*, imn ce se cântă de 150 de ani la toate manifestările instituției...; Năsăudenii s-au cinstit în amiaza zilei printr-un *banchet* sobru, iar seara printr-un *bal* al bucuriei... Gimnaziul năsăudean va funcționa după model austriac, cu ciclul inferior (I-IV) și ciclul superior (V-VIII) iar în 1871 va primi dreptul de publicitate, adică de a organiza examenul de maturitate și de a elibera certificate legale de studii, iar după 1918 va funcționa după model românesc.

În timpul Dualismului austro-ungar (1866-1918), Gimnaziul năsăudean a rezistat presiunilor antiromânești promovate de Budapesta, respectând atât noua legislație, cât și statutul de *Gimnaziu românesc*. Pe lângă Programă școlară, profesorii și elevii Gimnaziului organizau reprezentații teatrale, corale și cu declamări, serbări folclorice precum *Maialul elevilor năsăudeni* (interzis uneori..), *Maial* cu jocuri specifice: *Călușarul și Romana*, jucate și la balurile de caritate sau filantropice de peste an...; Elevii și profesorii Gimnaziului și-au întemeiat o societate culturală “*Virtus Romana Rediviva*”⁴ și o revistă pe măsură – *Musa Someșană*⁵, iar la sfârșit de an școlar – un Anuar reprezentativ pentru școlile valoroase. În anul 1888 se intra în actuala clădire a Liceului, „*cel mai frumos din câte au românii de peste munți*” (N. Iorga);

Gimnaziul năsăudean (1863) era contemporan cu **AsTra**⁶ (creată în 1861) și cu

Dorel Coc, Teodor Tanco, *Prefața*, pag. 4, apud Virgil Șotropa și Nicolae Drăganu, *Istoria școalelor năsăudene*, Năsăud, 1913, p. 151.

⁴ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru Dorel Coc, cap. VIII. Col. r. dr. Vasile Tutula, „*Virtus Romana Rediviva*” – o stare de spirit în școlile năsăudene și Colegiul Național „George Coșbuc” (1773-2013), pag. 391-414.

⁵ Ibidem.

⁶ Ioan Seni, *Despărțământul Năsăud al ASTREI de la înființare până în anul 1918* – lucrare metodicostințifică pentru obținerea gradului didactic I, 1989, p. 2; Idem, *Despărțământul Năsăud în constelația filialelor ASTREI*, în vol. III, p. 189 în Gheorghe Pop, Teodor Ardelean, *Astra ieri și azi, realizări și perspective*, Bibl. Jud. „Petre Dulfu” Baia Mare, 2005,

Academia Română (creată în 1866), având scop și obiective comune: *emanciparea românilor prin cultură, prin științe, prin meserii...* ASTRA și-a propus prin Statute: „*Înaintarea literaturii române și a culturii poporului român.*”, dar trebuia să caute „*neîncetat mijloace reale și oneste, spre a lumina, cultiva, înavuți și ferici pe popor, pentru ca să fie fericită țara...*”. „*Numai dezvoltarea facultăților spirituale, numai luminarea minții, numai cultura adevărată, fericesc pe om, va ferici și pe poporul român.*”. De aceea, printre primii membri ai Astei îi vom întâlni mai ales pe profesorii Gimnaziului năsăudean: *vicarul Grigore Moisil (director), Octav Barițiu, Ioan Papiu, Florian Moțoc, dr. Ioan Marte Lazăr, dr. Paul Tanco, dr. Artemiu Publiu Alexi, dr. Constantin Moisil (primul președinte al Desp. Astra Năsăud – 21 aug. 1881), Ioan Ciocan, Ioan Gheție...* Mitropolitul ortodox Andrei Șaguna preciza în perioada primilor ani ai Asociațiunii: „*Astra avea menirea de a dezvolta limba și cultura națională, căci fără ele nu se pot ține pașii cu alte popoare civilizate.*”.

Profesorii aștriști ai Gimnaziului au transformat Năsăudul într-un principal centru al rezistenței culturale românești din Ardeal, astfel încât acad. **Iuliu Moisil** spunea cu toată convingerea că: „*Liceul din Năsăud a fost o mare binefacere pentru poporul din ținutul grăniceresc, ca și din partea de nord a Ardealului.*”; Acad. **Nicolae Drăganu**: „*Năsăudului îi datorez, direct ori indirect, toată pregătirea pentru viață*”; Acad. **Liviu Rebreanu** recunoaște că Liceul năsăudean a fost „*în zilele grele, o cetate de românism dinamic și un focar de cultură. românească. De aceea, aproape toți bărbații de seamă din Transilvania s-au mândrit a fi fost măcar vremelnice, elevi ai liceului năsăudean*”.

Profesorii Gimnaziului Năsăudean au găzduit Adunarea Astei pe țară din 8-10 aug. 1870⁷, înainte încă de a-și constitui

Despărțământul... Președintele Astei **Vasile Ladislau Pop** spunea cu acest prilej: „*Am venit, fraților la D-voastră ... căci v-am cunoscut simțămintele cele bune.. și nu ne-am îndoit nici un moment, că aceia care așa mult au jertfit pentru școli, pentru luminarea poporului, ne vor primi cu căldură pe aceia care asemenea năzuiesc a înainta cultura poporului*”. Căpitanul Districtului, **Alexandru Bohățel**, înscriind cele 44 de comune grănicerești în Astra și achitând 6874 fl v.a. spunea: „*Ne este îndoită bucuria, știindu-vă veniți pentru un scop sublim, sfânt și vital, și văzându-vă veniți aici din toate părțile monarhiei locuite de români, spre înaintarea aceluia scop: Înaintarea literaturii române și culturii poporului român*”.

La 21 aug 1881, Năsăudul își va crea un Despărțământ al Astei⁸ (va fi al 15-lea..) în care președintele și principalii lideri vor fi din Gimnaziul Grăniceresc: dr. **Constantin Moisil** - președinte, **Ioan Tanco** – „actuar” (secretar), **Octav Barițiu** – casier, **Florian Moțoc** – controlor, dr. **Paul Tanco**, **Ioan Ciocan**, **Grigore Pletosu** – membri în Comitet; Prin Desp. Astei, profesorii Gimnaziului veneau în contact direct cu orașul, cu lumea satelor, foste sate grănicerești, promovând *acțiuni culturale, cursuri de „pomărit” - prin „disertațiuni populare și învățături despre economie, sănătate, educație, industrie și comerț*”, îndemnând poporul spre ocupații industriale și comerciale și spre înființarea de „însoțiri folositoare” - reuniunile de lectură, de întraajutorare, bănci populare

Adunările anuale ale Despărțământului⁹ deveneau contacte nemijlocite între profesorii Gimnaziului și populația ținutului năsăudean. Astfel s-au manifestat adunările la **Năsăud (1881, 1891, 1892, 1899, 1903, 1905, 1907, 1928)**, **Sângeorz (1895)**, **Rodna (1896, 1910)**, **Telciu**

252 p; Idem, *Pagini din istoricul Despărțământului ASTRA Năsăud*, în Conferințele Bibliotecii ASTRA Sibiu, nr. 132/ 2011, pag. 11-23, apud „Transilvania”, nr. 4, 1911, p. 311.

⁷ Ironim Marțian, *Întâia adunare generală a ASTREI la Năsăud*, în Almanah cultural-științific „Virtus Romana Rediviva” nr. 7, Cluj-Napoca, 2003, p. 37-43.

⁸ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru Dorel Coc, cap. IX, Ioan Seni, *Spiritualitatea aștristă năsăudeană și Colegiul Național „George Coșbuc” la 150 de ani de la înființare*, pag. 415-461, vezi pag. 426.

⁹ Ioan Seni, *Pagini din istoricul Despărțământului ASTRA Năsăud*, în Conferințele Bibliotecii ASTRA, Sibiu, nr. 132/2011, pag. 13 și 15.

(1898), Salva (1900), Feldru (1902), Ilva Mare (1909), Șanț (1911), Mintiu (1912), Rebrîșoara (1913), Coșna (1914), Zagra (1921), Mocod (1923), Nepos (1924), iar după 1989: la Năsăud (1990, 1999, 2001, 2008, 2009, 2011, 2012), Maieru (1991, 2006), Sângeorz (1992, 1996), Salva (1993, 2005), Zagra (1994), Ilva Mare și Măgura (1995), Rebrîșoara (1997, 2007), Coșbuc (1998), Feldru (2000), Beclean (2002), *Cristeștii Ciceului* (2003, 2004), Rodna (2010);

După Marea Unire din 1918, consfințită și prin Conferința de Pace de la Paris (1919-1920), profesorii Liceului au fost distribuiți de Cons. Dirigent în funcții de mare interes pentru Transilvania¹⁰: **Nicolae Drăganu** – rector, prorector și primar al Clujului; dr. **Valeriu Seni** – director regional, inspector și insp. șef al Înv. secundar pe Ardeal; **Victor Onișor** – prof. de drept, comisar guvernamental, delegat în procesul cu optanții unguri; **Gavril Precup** – dir. g-l al Înv. secundar; **Dariu Pop** – revizor șc. la Satu Mare; **Vasile Meruțiu** – va preda geografia la Universitate; **Vasile Bichigean** – va prelua inventarul Universității și al Bibliotecii acesteia; **Victor Motogna** – dir. al Liceului din Dej; **Augustin Bena** – prof. de muzică la Liceul din Oradea; **Emil Precup** – dir. la Liceul din Gherla; **Macedon Linul** – dir. al Școlilor maghiare de băieți și fete din Bistrița...

După Marea Unire (1918) salariile vor fi asigurate de Statul Român, iar administrația clădirii rămâne fondurilor grănicerești...; Românii bistrițeni devin majoritari în Bistrița, administrația județului având nevoie de un Liceu românesc puternic, precum cel năsăudean, care, prin memorii semnate chiar de localnici (dr. Vasile Pahone, Grigore Pletosu, Macedon Linul) era la un pas de a fi mutat la Bistrița, în schimbul unei Școli Silvice și alta de Industria Lemnului...; „Năsăudenii, conduși de oameni adevărați, urmași ai grănicerilor, nu s-au dat învinși” (Oct. Ruleanu);

Liceul și-a dezvoltat baza materială (muzee, cabinete, un aparat cinematografic..),

fiind susținut de numeroase fundații, de băncile năsăudene (Albina și Mercur), de numeroși profesori.; Profesorii n-aveau voie să ia elevi în gazdă și nici să dea ore particulare.; Vasile Bichigean, Virgil Șotropa și Ioan Pecurariu ș.m.a. erau considerați *modele demne de urmat.*; **Președinți¹¹ ai Desp. Năsăud** proveneau din astfel de profesori: **Dr C-tin Gr. Moisil** (1881-1892); **Dr. Ioan Pop** (1892-1901); **Dr Paul Tanco** (1901-1905); **Ciril Deac** (1905-1909); **Ioan Pecurariu** (1910-1930); **Iuliu Moisil** (1933-1947); **Ioan Seni** (1990-prezent)..;

În anii tragismului unguresc (1940-1944) Liceul se va numi: *Gimnaziul regal ungar de stat cu limba de predare română – Naszod¹²*, iar la retragerea ungarilor, o parte din arhiva Liceului a fost salvată de directorul Aurel Șorobetea, de medicul liceului dr. Teofil Tanco și de contabila Elisabeta Drăgan; În timpul dominației hortiste ungurești au plecat în refugiu și profesorii: Gh Pteancu, Mihai Lipan, Emil Ștefănuțiu, Emil Pecurariu, Ioan Roman, Teofil Lupu.. și foarte mulți elevi cu părinții lor...; Au rămas în Liceu: Aurel Șorobetea, Leonida Pop, Iuliu Mureșan Pal, dr. Teofil Tanco, dar numărul dascălilor români din Ardeal a scăzut dramatic.. Manualele și hărțile erau tipărite la Budapesta; Bustul lui Coșbuc a fost dat jos de pe soclu și mutilat...; La București se editau “Plaiuri năsăudene”, având sprijinul avocatului D-tru Nacu – președintele refugiaților români din Ardeal...;

Noul regim politic comunist, instalat după 5 martie 1945 a desființat proprietatea particulară prin naționalizare; a înlocuit gospodăria țărănească cu CAP-uri; a lichidat intelectualitatea românească prin pușcării; a epurat bibliotecile publice și școlare, introducând cartea militantă rusă; și-a creat o nomenclatură partinică servilă; În Liceu au revenit: Vasile Bichigean, Emil Păcurariu, Emil Ștefănuțiu, Mihail Lipan, Oct. Scridon, Th. Mihadaș, Ioan Cutova, Gavril Scridon,

¹¹ Ioan Seni, *Pagini din istoricul Despărțământului ASTRA Năsăud*, în Conferințele Bibliotecii ASTRA, Sibiu, nr. 132/2011, pag. 14.

¹² *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru Dorel Coc, cap. III, col. r. dr. Vasile Tutula, *Perioada 1940-1944*, p. 121.

¹⁰ Ioan Seni, *Năsăudenii și Marea Unire*, editura Napoca Star, 2008, cap. 17. *Năsăudenii în slujba Consiliului Dirigent*, pag. 106-110

Al. Husar, Pavel Deleanu, dr. Marin Vancea, Aurel Feștilă, Gr. Găzdac, Emil Catarig, Gavril Mănarică, George Trifon – medicul liceului.. Prin ei și mulți alții s-a asigurat calitatea învățării în Liceu.; Regimul politic asigura: gratuitatea manualelor școlare, a taberelor școlare, a asistenței medicale, siguranța locului de muncă, în schimbul politizării excesive;

Directorii Liceului¹³ în această perioadă au fost: vicarul Grigore Moisil (1863-1868), Ioan I. Papiu (1868-1869), Florian Moțiocu (1869), dr. Ioan Marte Lazăr (1869-1873), dr. Constantin Gr. Moisil (1873-1874), dr. Paul Tanco (1874-1880), Ioan Ciocan (1880-1898), Ioan Gheție (1898-1919), Emil Domide (1919-1921), Vasile Bichigean (1921-1938), Aurel Șorobetea (1938-1941); Palfy Andrei (1941-1944), Aurel Șorobetea (1944-1947), Ioan Mărginean (1947-1948); Pavel Deleanu (1948-1950); Ștefan Man prof. emerit. (1950-1955); Felicia Popescu (1955-1958), suplinită în anii 1957-1958 de Oct. Ruleanu; Grigore Găzdac (1958-1978); Septimiu Pop (1978-1982); Vasile Viman (1982); Gheorghe Pleș (1982-1990). Liceul pierde numele de "George Coșbuc", devenind *Liceul mixt din Năsăud*, pentru că se lovea în personalități, în Biserică, în Societățile culturale precum Astra...; Conferințele de altă dată ale Astei au fost înlocuite cu învățământul politic, insistându-se pe *industrializare* cu orice preț, rezultând ateliere aproape în fiecare școală, deci și-n Liceu, unde s-au creat profiluri noi: textil, chimic, mecanic... Profesorii și elevii lor adunau toamna recolta CAP-urilor sau a IAS-urilor..., iar iarna profesorii mai efectuau și recensământul animalelor..

La 14 oct. 1956 Liceul revenea la numele poetului George Coșbuc, fiind dezvelit al doilea bust pe soclul de la intrare...; Directorul **Grigore Găzdac**¹⁴ publica în *Curierul de București* cu

¹³ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru Dorel Coc, *Anexa 10*, pag. 549-551.

¹⁴ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru Dorel Coc, cap. V, dr. Gheorghe Pleș, *Perioada 1950-1989*, pag. 251-258.

pseudonimul Sabin Săraru, în *Flacăra*, *Almanahul creștin* (Oradea), *Curierul creștin*, *Tribuna Ardealului* (Cluj), *Arhiva Someșană II*; Era autor al manualului de filozofie, cls XII; A primit distincția de *Profesor emerit*; A susținut *Maialul* elevilor, *Corul școlii*, formația de *teatru...*; A organizat *centenarul Liceului* – 1963 și al poetului George Coșbuc – 1966; A susținut societatea științifico-literară *Virtus Romana Rediviva* și revista *Muza Someșană*; Elevul anilor 1967-1968, **Gheorghe Rusu** aducea premii internaționale la fizică de la Hamburg, Londra și Praga;

Directorul **Pop Septimiu**¹⁵ (1978-1982) fuseseră și director adjunct, un prețuit muzeograf; a organizat expoziția jubiliară 1963; publica în "File de istorie"; a fost șef al Secției de Învățământ; insp. g-l adj; a fost apreciat cu Ordinul Muncii cls. a III-a; a extins profilurile și atelierele tehnice în Liceu.; Dr. Vasile Viman (1982) a ales calea universitară la Baia Mare; Directorul **Dr. Gheorghe Pleș**¹⁶ (1982-1990; 1995-1997) - Profesor evidențiat; publică în *Arhiva Someșană II*, *Tribuna ideilor*, *Gazeta matematică*, *Tribuna*, *Anuarul matematic*, *Studii și Cercetări etnoculturale*; participă la simpozioane naționale la Dej, Craiova, Constanța, Bistrița, Cluj-N, Turda, Brașov; este membru în *Societatea Științelor Matematice din România*; membru în *Consiliul Național Astra* și al *Despărțământului Năsăud*; președinte al Secțiunii științifico-pedagogice a *Despărțământului Astra Năsăud* și organizator al celor 16 ediții ale *Concursului Interdisciplinar "Dr Paul Tanco"*; a înființat și a devenit prof. asociat al *Extensiei UBB la Năsăud*; a susținut formațiunile artistice în Liceu, în special *Romana* și *Călușarul*; a atras în Liceul teoretic și profilul pedagogic; a crescut numărul performerilor la olimpiadele școlare, faza națională; a organizat jubileul Liceului la 125 de ani (1988), editând o micromonografie; a fost consilier local;

Anii de după 1989¹⁷ reprezintă o perioadă de confruntare dintre vechi și nou...,

¹⁵ *Ibidem*, p. 258-259

¹⁶ *Ibidem*, p. 260-266.

¹⁷ *Monografia Colegiului Național „George Coșbuc” din Năsăud la 150 de ani de istorie (1863-2013)*, editura Napoca Star, 2013, coordonator Alexandru

în care s-au elaborat o nouă Lege a Învățământului și un nou Statut al cadrelor didactice; Au apărut noi programe curriculare, manuale alternative și încercări de adaptarea a învățământului românesc la normele europene..; Dar tinerii adolescenți au probleme de adaptare.., economia stagnează, resursele ni le înstrăinăm singuri, cercetarea științifică nu-i susținută de Stat și depindem tot mai mult de alții..; Țara arată aproape ca o colonie cu oameni săraci, din care mulți își fac rostul înafara granițelor..; Se dă importanță mai mare competențelor de nivel european: aprofundarea mai mult a limbilor moderne; mai multă educație antreprenorială; stăpânirea tehnologiilor noi bazate pe calculator și internet; o anume sensibilitate la cultură și la tehnologia învățării de „a învăța să înveți”..; Acestea toate pot induce un viitor nou pentru tinerii Țării...

Directorii de după anii 1989 au fost: **Adriana Lupoae**¹⁸ (1990-1995), timp în care Liceul ia numele de Colegiul “George Coșbuc”, cu Școală Normală și Școală de Aplicație; Susține jumelaje cu Liceele din Modling (Austria) și Becanson (Franța); Organiza serbările Colegiului la 130 de ani (1993); A susținut înființarea Desp. Astra Năsăud, având funcția de vicepreședinte; A găzduit olimpiada națională de psihopedagogie (1995); A susținut formațiile artistice ale școlii, necesare în Maiialul elevilor și-n alte manifestări cultural-artistice...; **Dr. Gh. Pleș** (1995-1997): vezi. pag anterioară..; **Ioan Tebies**¹⁹ (2001-2005): A transformat Internatul în spațiu pentru clasele de gimnaziu; A reabilitat clădirea Colegiului, a Sălii de sport și a Muzeului școlii; A organizat concursul de matematică “Gavril Tulai”, susținând și concursul “Dr. Paul Tanco”; A sprijinit formațiile artistice din școală și olimpicii pentru faza națională; A susținut relațiile cu Liceul din Modling (Austria); A susținut Maiialul elevilor (*Călușarul, Romana*); A reușit două numere din Anuarul școlii; A fost consilier local și este membru al Astrei;

Steluța Văju²⁰ (2011-2012): A organizat parteneriate cu Universitățile din Cluj-Napoca, Oradea, Baia Mare; A găzduit cursuri postuniversitare în școală; A organizat concerte pentru colegii din școală și populația din oraș; A menținut formațiile artistice ale școlii: *Romana și Călușarul*. – evidențiate la Maiialul elevilor năsăudeni. Este membră a Astrei..

Dorel Alexandru Coc²¹ (1997-2001; 2005-2011; 2012-prezent): deputat în Parlament (1992-96); A introdus clasele gimnaziale în liceu (din 1998); a reușit reabilitarea Școlii de Aplicație; A primit Medalia prezidențială “Meritul pentru Învățământ” și Diploma de Merit a Ministerului Învățământului și Cercetării; În anul 2000 Școala devine Colegiul Național “George Coșbuc”, iar în anul 2010 aceasta primește de la Ministerul Învățământului, Educației și Cercetării – *Diploma de Excelență profesională*; A reprezentat Liceul în înfrățirea orașului Năsăud cu orașul Mława (Polonia), iar primirea tinerilor din Franța și Austria s-a făcut cu spectacol în care au excelat *Călușarul, Romana și Suita someșană* pregătite de prof. Ioan Seni, Cristi Mîti, Florin Persecă, Pleș Livia și Daniela Chira; A organizat în Școală Cursuri de “Informatică aplicată și programare” precum și concerte de colinzi, de operă sau operetă...; Este vicepreședinte al Desp. Astra Năsăud din 2009, găzduind două adunări generale ale Despărțământului, în 2008 și 2009 și o adunare generală a Asociațiunii Astra la nivel național (2010), susținând și Adunările anuale ale Despărțământului din anii 2010, 2011 și 2013 desfășurate la Rodna sau Muz. Grănic. A primit Medalia jubiliară a Astrei, ajunsă la cei 150 de ani..

Academicienii²² dați de școlile năsăudene fac și vor face cinste acestui ținut și întregii țări: 1-Grigore Silași, 2-Iacob Mureșianu, 3-Simeon Florea Marian, 4-Florian Porcius, 5-George Coșbuc, 6-Miron Cristea, 7-C-tin C Moisil, 8-Nicolae Bălan, 9-Nicolae Drăganu, 10-Iulian Marțian, 11-Liviu

Dorel Coc, cap. VI, Dorel Alexandru Coc, *Perioada 1990-2013*, pag. 284-291.

¹⁸ Idem, pag. 328.

¹⁹ Idem, pag. 329.

²⁰ Idem, pag. 329.

²¹ Idem, pag. 329-330

²² Idem, cap. X, dr. Gheorghe Pleș, *Personalități formate în Colegiul Național „George Coșbuc” din Năsăud, membri ai Academiei Române*, pag. 462-506.

Rebreanu, 12-Iuliu Moisiu, 13-Virgil Șotropa, 14-Emil Isac, 15-Iuliu Prodan, 16-Tiberiu Morariu, 17-Leon Daniello, 17-Augustin Vancea, 18-Tudor Drăganu, 19-Dumitru Protase, 20-Augustin Vancea, 21-Sever Pop – post mortem. „*Astra a fost și trebuie să rămână „poarta” prin care Academia și academicienii „coboară” în mijlocul poporului de rând, iar acesta (Astra – n.n.) urcă spre marea și adevărata cultură națională*”. (N. Drăganu)²³.

Voluntariatul astrist năsăudean s-a împlinit de-a lungul timpului în lumina câtorva maxime și cugetări: „*Tot ce-i trebuie răului ca să reușească este ca oamenii buni să nu facă nimic*” Edmund Burke; „*Nu ești bun de nimic, dacă ești bun doar pentru tine*”. (Voltaire); „*Prima condiție a victoriei este sacrificiul*”. (J. Galsworthy).

Membrii Astrei, cei rămași sau care vor veni în Astra – nu trebuie să existăm doar de formă²⁴, ci trebuie să existăm pentru ca să atragem mereu atenția asupra derapajelor ce se petrec în societatea românească de astăzi, trebuie să avem zâmbetul pe buze, pentru că dorim să ne facem utili țării și comunităților în care trăim, pentru că trebuie să promovăm optimismul, sinceritatea și responsabilitatea ca reușite ale Astrei, reușite de ieri și de astăzi, reușite obținute cu flacăra cinstei de care dispun astriștii, totdeauna oportuni și utili în promovarea binelui... „*Căci prin această lume să trecem ne e scris/ Ca visul unei umbre sau ca umbra unui vis*” (Eminescu).

Prof. Ioan Seni

2. Din interviul col. r. dr. Vasile Tutula realizat cu prof. Ioan Seni.

1. Stimate dle prof. Ioan Seni ați fost un sfert de veac profesor de istorie în vestitul

²³ Nicolae Gastone, *Astra Rediviva 1990 început sau continuitate*, Edit. Asociațiunii Astra, Sibiu, 2007, p. 21. Vezi și Elena Macavei, *Asociațiunea Astra și Academia Română*, Editura Asociațiunii ASTRA, Sibiu, 2013.

²⁴ Ioan Seni, *Astra și actualitatea românească*, în Almanah cultural-științific „Virtus Romana Rediviva”, nr. 14, Cluj-Napoca, 2012, p. 171.

Liceu năsăudean. Vă rog să vă prezentați. Un scurt C.V. al activității Dvs.

1) M-am născut în localitatea **Rebrișoara, Valea Gersei, (Scrada)** la data de 5 ianuarie 1946 în familia gospodarilor Mihăilă și Varvara Seni. Am fost șase frați, mai trăim patru. Sunt căsătorit cu Ana Buzilă din Rebrișoara, educatoare la Grădinița nr. 3 din localitatea natală, cu care avem două fete: Ioanela Alis – absolventă a Universității de Nord Baia Mare, facultatea de filologie, profesor titular de limba și literatura română, la Colegiul Economic Năsăud. Mi-a dăruit pe nepoțelul Dragoș; Ana Maria – absolventă a Univ. «Babeș-Bolyai» din Cluj-Napoca, Facultatea de Științe economice, trăiește în Germania cu soțul – Titus Moldovan și cele două fetițe – Ioana Maia și Andreea Maria. Au obținut cetățenia germană.

2) Studii preuniversitare: Ciclul primar l-am realizat la Rebrișoara Gersa I (Dobodea), fiind singurul din clasa mea care a reușit să facă studii universitare. Datoroz mult învățătoarei mele din clasa I – Mărioara Rebreanu care mi-a pus prima dată creionul în mână; apoi învățătorului George Filip din Salva, un mare dascăl, cu mult simț practic și care l-a determinat pe tatăl meu să se decidă în privința școlii ce o voi urma. La fel de oportun au intervenit și învățătorii Pintilei Andrei din Mocod și Ioan Mititean din Lușca Năsăudului. Ciclul elementar (șapte clase) l-am absolvit la Rebrișoara centru, cu cazare în internatul școlii. Dintre colegii de clasă doar trei am reușit studii superioare: Ioan Pop – medicina și Leon Muti – filologia. Am avut o mare șansă în Școala Elementară: dirigintele meu, Aurel Flămând era un bun profesor de matematică, iar la română l-am avut pe distinsul profesor Ioan Cutova, de la care am învățat cu multă ușurință gramatica limbii române; la istorie ne fermeca profesorul Vasile Țărmure pe care, noi elevii l-am ajutat să pună bazele Muzeului sătesc prin obiectele pe care le aduceam săptămânal la școală; admiram strădania profesorilor tineri care ne încurajau cu fiecare succes școlar.

La **Năsăud** am absolvit Școala Medie nr. 2, clasele VIII-XI în intervalul anilor 1960-1964. Cei mai mulți dintre colegi s-au împlinit ca profesori, trei ingineri, un medic și un profesor universitar – Ironim Marțian. Profesorii năsăudeni ne-au marcat pozitiv pentru întreaga carieră și viață: Dirigintele Vicențiu Sonea – la istorie, ne prezenta țara și lumea după sensul evenimentelor, așa cum s-au petrecut faptele la timpul respectiv, constatând adesea cât de accesibile erau cunoștințele profesorului și cât de greoi devenea manualul politizat; Profesorul Ieremia Burcezan ne predă matematica, și deseori ne ajuta cu câte o lecție de morală, pentru că îi eram dragi și ținea la noi. Astăzi îi purtăm cea mai profundă recunoștință și ne bucurăm cu sinceritate de întâlnirile cu Domnia sa. Pălăgeșiu George ne-a ușurat înțelegerea chimiei, dezvoltând cu lejeritate formule kilometrice pe o tablă ce i se părea mereu neîncăpătoare.. Îi respectam vârsta înaintată, dar mai ales profesionalismul cu care ne domina și ne atrăgea spre latura științelor; Dorina Ciurea se impunea la franceză prin farmecul ei didactic, prin răbdarea și insistența sa binevoitoare de a ne face pe fiecare “performant” la materia sa; Ilieș Ludovic ne domina la geografie prin firea sa aristocratică, prin stilul său academic; Margareta Rusu la geografie, impunea un respect binevenit prin exigență față de calitatea învățării; Mircea Login, cel mai tânăr profesor, la fizică, ne deschidea tot mai multe spații de înțelegere a fenomenelor reale din viața concretă pe care o trăiam și noi. Am fost singurul din clasă care l-am urmat pe diriginte în profesie – profesor de istorie; Fără acești profesori și fără politica statului roman de a transforma învățământul în problemă de interes național, n-am fi ajuns ceea ce am ajuns, adică oameni cu carte, utili pentru familie, comunitate, patrie sau societate.

3) Studii universitare și postuniversitare: Institutul Pedagogic de trei ani Tg. Mureș, Facultatea de filologie, secția română-istorie, absolvită în anul 1970. Aici mi-au destăinuit secretele meseriei profesorii universitari Valeriu Lazăr din Mititei, Ioan Pop din Beclean, T. Enăchescu, Aurel Galea, Vasile Dobrescu., care cunoșteau foarte bine

istoria Ținutului năsăudean, pretinzându-ne și nouă același lucru; Am continuat studiile Universității “Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, Facultatea de istorie și filosofie, cu *Diplomă de licență în istorie*, obținută în anul 1979. Un respect profund port și astăzi marilor profesori universitari clujeni: Dumitru Protase, Camil Mureșan, Nicolae Edroiu –

Cu acad. D-tru Protase și univ. dr. Ironim Marțian:
Simpozion de Zilele Năsăudului în vederea elaborării
Monografiei orașului... (2006)

actualmente, membri activi ai Academiei Române, Liviu Maior – exparlamentar și ministru al Învățământului după anul 1989, Vasile Vesa, Alexandru Neamțu, Beatrice și Hadrian Daicoviciu, Nicolae Andea, Maria Roșca, – profesor îndrumător la lucrarea de licență – *Grănicerii năsăudeni în revoluția de la 1848..*

Cursuri postuniversitare și calificative: Cursul de *Informatică – modul III*; Cursul *Consiliere și orientare*; Cursul *Metode ale gândirii critice*.

4. Vă rog Să ne amintiți câțiva dintre înaintașii Dvs. la catedra de istorie.

Primii ani din cariera de profesor i-am parcurs în satul natal, la Gersa I (Dobodea) și Școala Generală Nr. 2 Rebrîșoara (Grui), până în anul 1981, timp în care am obținut gradul definitiv și gradul didactic II în învățământ, după care, m-am transferat la Liceul Industrial din Năsăud pe catedra de istorie. Începând cu anul 1985 am obținut o jumătate de catedră de istorie la Liceul “George Coșbuc”, iar din anul 1986 și până la pensionare (2010) am lucrat pe o catedră întreagă la aceeași prestigioasă instituție școlară, devenită între timp Colegiul Național “George Coșbuc” Năsăud (2000). În anul 1989 am obținut gradul didactic I cu nota maximă, cu lucrarea *Despărțământul Năsăud al Astreii de la înființare și până în anul 1918*, având în comisie pe acad. D-tru Protase -

președinte, prof. univ. dr. Liviu Maior – îndrumătorul lucrării, și insp. șc. George Pop, ISJ BN.

La Rebrișoara am îndeplinit și funcțiile de director de Cămin Cultural și bibliotecar la Biblioteca comunală. Tot aici am condus formațiile de dansuri populare, inclusiv de *călușari* din cele două școli – Dobodea și Gruși, iar la Căminul cultural am condus brigada umorist-artistică, ansamblul folcloric al comunei “Izvoarașul”, formația de trișcași, formația de *Călușari însurați*, punând în scenă *Șezătoarea* și *Nunta rebrișoreană*. Am înființat o trupă de teatru în care adesea preluam diferite roluri și care avea în repertoriu piesele *Inimă fierbinte*, *Soțul păcălit* și *Piatra din casă*. Am susținut formația corală a comunei, dirijor prof. M. Doboacă, unde cântam la bas. Aceleași preocupări le-am avut și în carul Liceului “G. Coșbuc”: *activități complexe cu valoare instructiv-educativă*: pregătirea elevilor – zilnică, la examene finale, olimpiade și concursuri școlare, cu performanțe obținute la nivel de județ și pe plan național; numeroase activități educative extrașcolare legate mai ales de *Maialul*

elevilor năsăudeni: peste 25 de ani (1985-2012) – instructor al formației de *Călușari* și al ansamblului *Someșana*; sesiuni de comunicări: de *Zilele Colegiului* sau ale *Orașului Năsăud* (inițiator și moderator); activități astriste la nivelul cercurilor, secțiunilor și mai ales ale Despărțământului năsăudean al Astei: *adunările anuale* (1990 – prezent) și *două adunări naționale* ale Astei găzduite de aștristii năsăudeni în anii 1991 și 2010;

Calificativele anuale de FB s-au finalizat cu salarii de merit după 1989 și gradații de merit, începând cu anul 1997 – până la pensionare; Distincția „Gheorghe Lazăr” II (2006) și Diploma de excelență a Ministerului Educației, Cercetării și Tineretului (Dosar realizat ca pensionar (2010), cu cel mai mare punctaj pe județ la evaluare, dar fără ordin de plată din partea

ministrului Daniel P. Funeriu (PDL), însă pus în drepturi prin Sentința civilă nr. 2616/F/2012, definitivă și irevocabilă prin care mi s-au acordat cele două salarii ca primă de pensionare, în sumă totală de 6262 lei.

În Liceu l-am găsit ca profesor de istorie pe reputatul profesor Gavrilă Tomi (Mocod), responsabil de catedră care anual își lua clasele cele mai bune (de regulă, clasele de pedagogic și filologie), eu rămânând cu clasele de profil mecanic, textil, științele naturii și arareori cu câte o clasă mai bună de matematică-fizică sau de informatică. Din

Cu acad. D. Protase la VRR Cluj-N, 9 nov. 2013

acești elevi îmi recrutam călușarii și perechile de la Someșana care de Maial deveneau deliciul spectacolului artistic. Cu alte ore de istorie își mai completa catedra anuală și profesoara Granciu Florica, fixată la Liceul Silvic din Năsăud. După anul 2000 am devenit responsabil de catedră și profesor metodist al ISJ BN, iar din 2005 am putut avea și eu clase mai bune întrucât profesorul Gavril Tomi decedase. Pe catedra lui s-a fixat o profesoară nouă, bine pregătită profesional, Floare Vaida (tot din Mocod), soția directorului Muzeului Grăniceresc – dr. Lucian Vaida, Clasele erau repartizate echitabil iar rezultatele olimpicilor la nivel județean și național în această catedră de istorie-socio-umane au început să crească sensibil. Pe lângă alte numeroase sarcini avute în Liceu, am avut-o și pe cea de organizare a Muzeului documentar pe care l-am transferat din Liceu (sala 22) în Vila de peste drum, sala festivă. Tot aici am lăsat (donat) peste 200 de cărți de specialitate din biblioteca mea

personală. Alte 400 de volume am donat Bibliotecii „Veronica Micle” a orașului.

De-a lungul timpului, istoria a fost predată în Liceu de alți valoroși și distinși profesori: Sohorca Silviu la care mi-am făcut orele de practică pedagogică; Pop Septimiu care mi-a făcut inspecțiile pentru obținerea gradului definitiv și a gradului II în învățământ; Emil Catarig care predă și muzică, iar în această calitate conducea Corul elevilor din Liceu și Corul cadrelor didactice din Sindicatul Învățământ pe oraș. Tot el a înființat un ceas melodic în parcul orașului care la ora fixă cânta melodia „Noapte de vară”, versuri George Coșbuc, compoziție muzicală – Emil Catarig. Ion Pecurariu a rămas celebru prin discursurile sale la evenimentele aniversare, prin funcția de președinte al Despărțământului ASTRA Năsăud (1910-1932), prin funcția de parlamentar. Antemergătorul său Maxim Pop împreună cu profesorul A.P.Alexi, au scris prima monografie a Războiului de independență al României – *Rezbelu Orientale Ilustratu*, Gratz, 1878, 740 pag. Și exemplele pot continua.

5. Din câte cunosc sunteți un profesor de istorie temeinic pregătit, un iubitor al adevărului istoric, rog să ne expuneți punctul Dvs. de vedere privind ponderea istoriei în actul de educație din școli, licee și colegii. De ce credeți că istoria României și istoria universală au ajuns niște „cenușărese” în actul de educație?

După 1989, Țara a ajuns pe mâna celor care n-au nimic în comun cu promovarea patriotismului, cu protejarea avuției naționale sau a resurselor, cu protejarea valorilor umane, dimpotrivă, Țara își pierde puțin câte puțin suveranitatea, devenind o pradă sigură a capitalului străin, sfâșiata economic de asasinii marelui capital european și internațional în cârdășie cu clasa politică de după 1989. În acest sens și istoria care se predă astăzi în școli și universități este diferită de cea care ar trebui să fie o istorie obiectivă sau reală. Prin programa școlară, istoria se predă înainte în două ore săptămânal, iar astăzi deabea o oră pe săptămână. Evident, cineva urmărește (Ministerul Învățământului..) diluarea

cunoașterea istoriei României sau românilor. Cui folosește așa ceva? Cu manuale alternative, neavizate de Academia Română, se predă o istorie desuetă prin care copiii sau adolescenții se îndepărtează de valorile naționale, militând pentru cele internaționale (Ubi bene, ibi patria: Unde-i bine, acolo-i patria mea! Consecința: Plecarea tinerilor, a valorilor din Țară!) sau, cum se întâmplă în județele în care minoritarii sunt majoritari, istoria care se predă acolo este vădit antiromânească, menținând pentru eternitate dușmănia și ura între oameni. Mai devreme sau mai târziu, istoria care se predă astăzi în școli și universități va duce la dezmembrarea statului național unitar român, la regionalizări

etnice și la acceptarea unei globalizări net defavorabile poporului român. Cui folosește politica statului român de astăzi? Pe ce mâini au încăput instituțiile statului român de după 1989? Care va fi viitorul românilor? Mi-e tot mai greu să cred că nepoții mei și generațiile care vin vor avea parte de o istorie obiectivă. Nimeni nu mai pedepsește astăzi impostura sau trădarea națională, iar moștenirea lăsată generațiilor viitoare este tot mai umilitoare...

6. Care sunt elevii cu care vă mândriți în perioada în care ați fost profesor la Liceul/Colegiul Național „George Coșbuc”?

Personal m-am bucurat de fiecare clasă primită în catedră, de fiecare elev care venea în renumitul Liceu năsăudean pentru a se instrui și a-și deschide o carieră sigură în viață, amintindu-mi mereu cum eram eu la vârsta lor – un copil de la sat în căutarea și provocarea destinului. Știam că mai devreme sau mai târziu vor aduce gramul lor de recunoștință dascălilor care i-au îndrumat în viață, și asta o fac de obicei la întâlnirile oficiale din 10 în 10 ani sau chiar mai des. La astfel de întâlniri aflăm ce destin a urmat

fiecare dintre foștii noștri elevi. Foarte puțini s-au limitat la statutul de funcționar sau liber profesionist, majoritatea au absolvit Învățământul Superior, alegându-și meseria în care s-au regăsit mai bine – ingineri, profesori sau învățători, medici sau asistenți medicali, juriști, cadre militare sau de poliție, agronomi sau tehnicieni agricoli, iar astăzi mulți dintre ei își anunță reușita în calitate de antreprenori sau oameni de afaceri, în țară sau peste granițe. Pentru fiecare am o admirație binemeritată.

7. Câți dintre aceștia au urmat cursurile Facultății de Istorie, cursurile de masteranzi, doctoranzi? Rog să-i nominalizați.

Da, am foști elevi care au urmat Facultatea de Istorie și lucrează astăzi ca profesori cu toate gradele didactice promovate cu note maxime. Elevului Ștefan Șt. Bachiș i-am fost atât profesor de istorie, cât și diriginte. Astăzi este profesor de istorie la Colegiul Economic din Năsăud și mai mult, la inspecțiile pentru definitivat și gradele didactice II și I i-am fost repartizat de ISJ BN, în calitate de profesor metodist; Alte exemple le oferă fostele mele eleve Monica Vălean și

Insp. g-I Camelia Tabără, insp. g-I Mihai Mureșan și dir. Al. Dorel Coc – 4 oct. 2013, (trofee binemeritate...)

Alina Rus – profesoare care predau istoria la Bistrița sau pe Valea Someșului; Fostul meu elev la care i-am fost și diriginte, Silviu Borș din Maieru are doctoratul în științe umaniste și este noul director al Bibliotecii Județene Astra Sibiu; Dan Coman (Rebrișoara) și Florin Partene (Maieru) au absolvit Filologia, dar se manifestă și pe plan literar, obținând marele premiu „Eminescu”; Moga Honoriu este mare jurist la Brașov (admiterea a făcut-o

la drept prin nota maximă obținută la istorie); Cătălin Tebieș și Nicoleta Moroșan sunt buni juriști în orașul în care au absolvit Liceul, adică în Năsăudul academicienilor. Moț Mioara a avut performanțe la olimpiada de istorie, faza națională și a ales admiterea la Facultatea de drept. Lucrează la București; Ștefan Roș s-a împlinit ca preot, lucrează în satul natal Rebrișoara unde a transformat Biserica de lemn din Grui într-un veritabil brand turistic; Dohotar Gina (Năsăud) – jurist (Bistrița); Exemplele ar putea continua dacă ar fi editate, ca și altă dată, anuarele Liceului, dar așa..

8. Care sunt bucuriile și împlinirile Dvs. după o carieră profesională atât de prodigioasă? Care credeți că au fost „punctele slabe” care vă nemulțumesc?

Bucuriile s-au împlinit firesc cu împlinirile pe plan profesional și educativ. Succesele elevilor au fost și mândria mea, fie ele pe planul învățării, fie pe planul manifestărilor artistice. Am încercat și cred că am reușit să le fiu un bun sfătuitor. Nu mi-a plăcut să sufere nimeni din pricina mea. N-am avut corigenți, cu atât mai mult, repetenți. Cine avea media cinci la istorie era de mare rușine, echivalentul unei medii de patru. Istoria evenimentială se învăța ușor, iar concluziile fiecărei lecții deveneau cele mai potrivite sfaturi sau îndrumări pentru viață. Relaxările artistice în formațiile de Călușari și Someșana, pe care le-am condus peste 25 de ani, deveneau utile mai ales la Maial, dar și în viața particulară, când la nunți sau alte petreceri, foștii mei elevi știau dansul popular cu specific năsăudean. Regretabil ar fi numărul scăzut de ore afectat săptămânal disciplinei de învățământ numită Istoria românilor; golirea conținutului ei de tematica ce promovează dragostea de patrie, iubirea de țară și valorile ei perene; promovarea descentralizării și a globalizării până la riscul dispariției noastre ca stat, popor sau națiune; afixarea unor manuale alternative de istorie, geografie și limba română cu conținut cosmopolit și neavizate de vreun for științific național, precum Academia Română sau Institutul Național de Istorie.; pierderea treptată a folclorului și tradițiilor autentice românești în favoarea unor obiceiuri și

manelisme străine românismului; condiția precară a dascălului de astăzi, activ sau pensionar, tot mai vitregit și constrâns de măsurile impuse de guvernanții ultimilor peste douăzeci de ani; escaladarea spre funcțiile cheie ale românilor – Parlament, Guvern, Președinție etc, etc a tot felul de impostori și ipocriți care, prin minciună și jaf se-mbogățesc, fac sau nu pușcărie, dar rămân cu averile furate, sfidând bunul simț, moralitatea uman-creștină... Până nu se schimbă acest sistem meschin, rămânem în cădere sigură și fără speranțe prea mari. Doar tinerii școliți, inclusiv absolvenții de Năsăud, mai pot face ceva pentru redresare și revigorare... **9. Ce credeți că trebuie făcut la nivel central și local pentru revigorarea predării și învățării istoriei în context european și universal?**

Pe plan central ar trebui promovați oameni competenți, cu dragoste pentru Țară și pentru viitorul ei. Numai de la oameni competenți pot pleca obiective majore care să promoveze interesul național, obiective care să se regăsească cu ușurință în programele și manualele școlare, astfel încât fiecare copil sau adolescent să crească, să se maturizeze în dragoste de Țară, de Patrie și în respect față de valorile universale, în primul rând a celor verificate de succesele democrației. Pe plan local ar trebui promovată prin cursuri opționale, cunoașterea

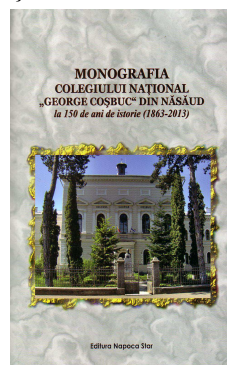

3 oct. 2013 – la Jubileul Colegiului de 150 de ani cu președintele ASTREI – prof. univ. dr. D. Acu (Sibiu), scriitor T. Tanco (Cluj-N), jr. Raus Pompei, prof. Ana Hinescu (Blaj), prof. Sever Ursu (Maieru)..

istoriei locale și integrarea ei în parametri istoriei naționale și universale. Dar pentru aceasta, profesorul de istorie care predă în școala generală sau liceu trebuie să cunoască această istorie, să-și prepare un curs obiectiv, corect alcătuit și fără patimi xenofobe, șovine sau iredentiste... Problema este dacă există astăzi astfel de profesori sau dacă Universitățile românești pregătesc astfel de profesori...

10. Cum apreciați monografia Colegiul Național „George Cosbuc” lansată pe 4 octombrie 2013, la împlinirea a 150 de ani de la înființarea liceului (1863-2013)?

Este o lucrare valoroasă, bine gândită și realizată de un colectiv experimentat,

coordonat de directorul în funcțiune al Colegiului – profesorul Alexandru Dorel Coc, o lucrare prefată de distinsul scriitor Teodor Tanco, o monografie ce are și girul academicianului Dumitru Protase, ambii fiind buni cunosători ai realităților

din această instituție, despre care adeseori au și scris. De remarcat că cele unsprezece capitole abordează cronologic evoluția acestei instituții în cei peste 150 de ani, astfel că cele două perioade: 1863-1918, respectiv 1918-1940 sunt cercetate și redactate de doi cercetători cu experiență – dr. Dan Aurelia și dr. Adrian Onofreiu - care-și impun un aspru regim de exigență și responsabilitate în abordarea tematicii adecvate, referindu-se la primele începuturi de înființare și organizare a instituției, activitatea școlară și extrașcolară, resursele umane și materiale ale școlii, evaluarea și disciplina școlară, fondurile și fundațiile susținătoare ale procesului instructiv-educativ, recompensele și stipendiile pentru elevii harnici, rezultatele elevilor în folosul imaginii acestei școli. Pe aceeași linie de documentare exigentă se merge și-n capitolul III – perioada 1940-1944 prin condeiul dr. col. r. Vasile Tutula, perioadă dificilă în care instituția și-a păstrat caracterul românesc, în ciuda tuturor șicanelor impuse de autoritățile hortiste. Lăudabilă este și abordarea realităților din această instituție în capitolul IV, perioada 1945-1950, de către profesorul Ioan Lăpușneanu. Capitolul V – perioada 1950-1989 este abordată suficient de critic de către dr. Gh. Pleș, fost director al instituției în ultimii 8 ani ai regimului comunist, care, în ciuda unor arii curriculare partizane sau partinice, insistă pe performanțele profesorilor și elevilor care au menținut și extins imaginea înaltelor performanțe școlare. Capitolul VI, cuprinzând

evoluția instituției în perioada 1990-2013 a fost abordată de directorul cu cele mai multe mandate în acești ani – Alexandru Dorel Coc și care a insistat pe noua legislație și direcțiile noi în care trebuie să încadreze instituția pentru a ajunge la nivelul reformei curriculare europene. Capitolul VII, realizat de juristul Raus Pompei, se referă la rolul pe care l-au avut urmașii grănicerilor năsăudeni și fondurile lor la menținerea instituției și la asigurarea performanțelor așteptate la nivelul ținutului. În capitolul VIII, col. r. dr. Vasile Tutula prezintă pe larg rolul societății culturale „Virtus Romana Rediviva” și a revistei sale „Muza Someșană” de a stimula creativitatea spirituală a elevilor și profesorilor năsăudeni, iar în capitolul IX, profesorul Ioan Seni argumentează cum prin Asociațiunea Astra, filiala Năsăud, această activitate de emancipare culturală era extinsă prin profesorii Gimnaziului și la nivelul satelor foste grănicerești, ca în fine, în capitolul X, dr. Gh. Pleș să evidențieze personalitățile, în special academicienii năsăudeni, care s-au format inițial pe băncile acestui Gimnaziu.

Bibliografia selectivă folosită la documentarea Monografiei este pe cât de amplă și exhaustivă, pe atât de reprezentativă și exigent aleasă. Anexele (capitolul XI) care se constituie din numeroase documente – protocoale, convenții, memorii, legislație, instrucțiuni, proiecte de reabilitare, convenții de înfrățire, denumirile și directorii școlii de-a lungul timpului – încheie această Monografie de peste 550 de pag. realizată prin sprijinul financiar al CJ BN de către prestigioasa editură Napoca Star din Cluj-Napoca, în anul 2013, la jubileul de 150 de ani.

11. Rog să vă exprimați un punct de vedere privind organizarea și desfășurarea activităților aniversative din zilele de 3-5 octombrie 2013, în cinstea celor 150 de ani de existență ai Colegiul Național „George Coșbuc”. Ce v-a plăcut? Ce credeți că nu s-a reușit să se facă, datorită unui management în pripă și a nefolosirii potențialului existent? Dar, privind participanții?

Nu-i puțin lucru să fii martorul unui astfel de eveniment. Ți se poate întâmpla cu

mult noroc, o dată-n viață. Și eu am avut acest noroc, chiar dacă am fost pensionat, dat fiind faptul că una dintre marile griji ale directorului în funcțiune – Alexandru Dorel Coc – era să fie prezenți la manifestări, toți profesorii pensionați a căror sănătate le permite această prezență. Principalul artizan al Programului acestui jubileu a fost directorul în funcțiune care, în grup sau în particular i-a consultat pe toți cei care se puteau implica în manifestările sărbătorii. În felul acesta, pentru realizarea **Monografiei Colegiului** au fost atrași specialiști deosebit de capabili care în timp util, au depus materialele pentru editare. La fel de utile și oportune au fost explicațiile referitoare la tehnicile de redactare a textelor, ceea ce a determinat terminarea ei la timp. **Lista invitațiilor**, cazarea lor și implicarea acestora în program au reușit doar în măsura în care autoritățile locale și județene au asigurat cele necesare pentru aceste zile. Ca vicepreședinte al Despărțământului, directorul Dorel Coc a acceptat în totalitate lista aștrilor din țară, din județ sau din oraș, de aceea Aula Colegiului la aceste manifestări a arătat deosebit. **Simpozionul** omagial a fost precedat de un moment festiv în care directorul Dorel Coc, scriitorul Teodor Tanco, universitarul Dumitru Acu – președintele Astei Centrale și prof. Ioan Seni au prezentat pe rând deosebite aspecte documentare din istoria celor 150 de ani. Simpozionul a cuprins peste 45 de teme care au fost susținute în 4 secțiuni, urmând ca-n scurt timp aceste materiale să se constituie întrun nou volum dedicat acestei aniversări. La **festivitatea** propriu-zisă au fost prezente oficialitățile locale, edilii și consilierii orașului, invitați din Parlamentul Țării, din Guvern, de la Ministerul Învățământului și Educației, de la Consiliul Județean, Prefectura Județului, Inspectoratul Școlar Județean, Centrul Județean de Cultură, Biblioteca Județeană, Uniunea și Liga Scriitorilor, Asociațiunea Astra prin președinții ei de la nivel central, de despărțământ și de cercuri locale, directori și profesori din oraș, elevii școlii și alți localnici. Colegiul a primit distincțiile de merit omagiale din partea Ministerului Educației și Învățământului, a Prefecturii și Consiliului Județean. **Istoricul** celor 150 de ani a fost

prezentat de directorul Colegiului Dorel Coc, iar amintirile despre sau din anii de Liceu au fost depănate pe rând de primarul orașului, foștii elevi sau profesori: Mircea Romocea (Primar), Ecaterina Teodorescu (Parlament), Doina Pană (Guvern), Camelia Tabără (ISJ BN), Dumitru Acu (Asociațiunea ASTRA), Stelian Dolha (Parlament), Ion Olteanu (Parlament), Ioan Deneș (Senat), Ioan Țintean (Prefectul jud. BN), Emil Radu Moldovan (Președinte CJ BN), Teodor Tanco (Scriitor), Ștefan Tatay (fost profesor, Bistrița), Rodica Petrescu (fost elev, Cluj-N), Gheorghe Pleș (fost elev, profesor, director, Năsăud), Gheorghe Rusu (fost elev, București), Vasile Dâncu (fost elev, Cluj-N), Ecaterina Bulea (fost elev, Franța), Daniel Pavelea (fost elev, actual profesor, Bistrița); Festivitatea a cuprins și lansarea Monografiei Colegiului – prin expozeul prof. dr.-lui Aurelia Dan. **Expoziția** de fotografii organizată de Muzeul Grăniceresc – director dr. Lucian Vaida a fost admirată de sute de participanți pentru că reprezenta aspecte din viața Liceului de-a lungul timpului, în care erau implicați atât profesorii cât și elevii Școlii. **Expoziția** filatelică a fost organizată de Societatea filatelică din Bistrița – președinte Mircea Calu și Mihai Lucian Valea, fiind expuse albume și colecții de timbre, cărți poștale etc care reprezentau prezența Năsăudului în istoria românilor, dar mai ales a personalităților sale în cultura națională și europeană. **Muzeul Colegiului** a fost reorganizat prin efortul profesoarei Floarea Vaida – responsabilul catedrei de istorie – socio/umane, fiind evidențiate principalele momente din istoria instituției și fiind expuse anuarele Liceului, numeroase fotografii în care erau reprezentați elevii și profesorii școlii, de asemenea, era expusă galeria academicienilor năsăudeni care au trăit ca școlari pe băncile acestei instituții. În Aula Colegiului s-a vizionat un **film documentar** preparat de profesorii dr. Gh. Pleș și Grigore Marțian cu aspecte relevante din experiența școlii. **Spectacolul artistic**, bogat și variat a cuprins soliști de muzică populară, dans modern și tradiționalele dansuri Romana și Călușarul. Formația de dansuri a interpretat dansuri populare din Oaș, din Bihor și binecunoscuta Suită Someșană. S-au evidențiat profesorii Mîti Cristian,

Daniela Chira și Florin Persecă. D-na Liviuța Istrate a pregătit și un grup vocal cu fetele din profilul pedagogic. Seara, în Aula Colegiului, Orchestra Filarmonicii din Cluj-Napoca prezenta fragmente din creațiile lui Vivaldi și Mozart. Serbările jubileului de 150 de ani se încheia apoteotic, aducând multă bucurie oamenilor școlii, elevilor și în general, tuturor participanților – oaspeți și gazde, năsăudeni, conjudețeni ș.m.a.

12. Cum credeți că ar trebui reorganizat Muzeul Colegiul Național „George Coșbuc”, în sensul de a fi modernizat și completat cu materiale și documente?

Eu cred că la această oră, muzeul Colegiului arată mai bine ca oricând sub

Scriitor T Tanco, prof. dr. D. Acu – președ. Astrei, Cristian Pomohaci, I. Seni, col. dr. V. Tutula – 3-4 oct. 2013, Năsăud, la Jubileul de 150 ani al Colegiului...

aspectul reorganizării cu materialele avute la dispoziție. În ce privește dotarea ar trebui să aibă în primul rând toate anuarele și monografiile scrise până în prezent în exemplare îndestulătoare, ceea ce cred că este aproape imposibil, întrucât profesorii care au avut în colecțiile lor personale aceste anuare sau monografii nu le-au oferit Colegiului, mai degrabă le-au vândut, dacă nu în pragul mării treceri, imediat după moartea lor au făcut-o soțiile sau copiii lor. Noii colecționari au origini tot în acest ținut al Năsăudului, dar sunt trăitori în alte județe, în special la Cluj. Muzeul Colegiului s-ar fi dotat substanțial cu aceste anuare și monografii dacă bibliotecile foștilor săi profesori Octavean Ruleanu, Grigore Găzdac, Viorel Pălăgeșiu, Traian Pavelea, Nechifor Someșan, Ioan Lăpușneanu.. ar fi ajuns în dotarea Liceului, dar nu s-a'ntâmpat asta, atât din lăcomia colecționarilor (unii dintre ei fiind clujeni), cât și din prostia sau inconștiența acestor profesori care au lăcomit la câteva sute de lei (noi), ei sau urmașii lor. Cred că fenomenul este generalizat în ceea ce privește cartea rară, iar colecționarii prin tezurizarea acesteia, o

salvează de la dispariție... Bine-ar fi ca-n final cât mai multe anuare ale Colegiului să ajungă-n inventarul Muzeului acestei instituții... Un Muzeu funcțional ar trebui să dispună de o bună bază materială și documentară, să permită elevilor și profesorilor să-și pregătească temele de cercetare în incinta sa, să dispună de o sală de conferințe dotată, pentru dezbateri sau simpozioane...

13. Ce obiective vă propuneți în domeniul cercetării istorice a orașului Năsăud? Ce credeți că trebuie făcut pentru finalizarea volumelor III și IV ale Monografiei Orașului Năsăud?

Fără-ndoială, Monografia Astei trebuie finalizată, utilizând documentația ce-o oferă Arhivele Statului sau documentele publicate deja. Lipsa unui spațiu corespunzător (sediul Astei) deranjează mult în acest sens, iar factorii oficiali care-ar fi necesar să ne sprijine în acest sens, paradoxal, se fac a nu înțelege problema... Totuși, Monografia Astei se va face și se va edita în aceste condiții vitrege și ostile în care suntem siliți să fim. Volumele III și IV din Monografia orașului vor avea aceeași soartă... Fără sesiuni științifice de Zilele Năsăudului (vezi ediția anului 2013 !) va fi tot mai greu să ne întrunim, să ne consultăm, să luăm decizii în acest sens... Nimeni nu va lucra la aceste volume câtă vreme acțiunea nu-i susținută de Primărie și Consiliul Local.

Col. r. dr. Vasile Tutula,
VRR Cluj-Napoca

III. BREVIAR ASTRIST – 2013

14 ianuarie 2013 – aștrii năsăudeni și bistrițeni au participat la aniversarea a 65 de ani pe care i-ar fi împlinit distinsul profesor dr. **Lazar Ureche**, cercetător științific, inspector școlar, publicist, autor a numeroase cărți de specialitate. Acțiunea a fost organizată de Insp. Școlar Județean – insp. de specialitate **Angelo Manea**, de Asociația profesorilor de istorie, filiala BN – președinte **Claudiu Șular** și a fost găzduită în

Sala festivă a Primăriei Bistrița, în prezența vicepreședintelui CJ – **Alexandru Pugna**.

15 ian. - De *Zilele culturii naționale* Desp. Astra Năsăud a depus coroane de flori la busturile lui Mihai Eminescu și Veronica Micle. Un cuvânt de întâmpinare au rostit președintele **Ioan Seni** și vicepreședintele **Romulus Berceni**. Au onorat evenimentul: primarul **Mircea Romocea**, exprimarul

Dumitru Mureșan, Floarea Pleș – președinta Astei oraș, preoții **Florin Rusu** și **Lucian Greab**, dr. **Gh. Tr. Dascăl**, **Lucreția Mititean**, **Tuca Urâte**, **Grigore Marțian**, fam. **Valerica** și **Romulus Berceni**, **Pahone Pop**, **Nicolae Grumezea**, **Viorica Mureșan**, **Maria Deac**, **Veronica Istvan**, **Floarea Tămaș**, **Mia Cantor**, **Crina Ceuca**, **Livia Istrate**, **Florin Persecă**, **George Năsăudean**, **Macedon Suci**, **Mihai Cucuș**, **Dumitru Buhai**, **Leon Catarig**, **George Cârceu**, **Ioan Nistor**, prof. **Eugenia Ilovan** și clasa ei de la Șc. Gen. „Mihai Eminescu”, liceeni de la Colegiul Național „George Coșbuc” – dir. **Dorel Coc**;

15 ian. Despre destinul și locul poetului Mihai Eminescu în cultura română au vorbit profesorii **Ioan Seni** și **Romulus Berceni** la postul N1 TV Năsăud, redactor **Gabriela Bodea**.

18 ian. Aștrii năsăudeni – **Floarea Pleș** – președinta Astra oraș, **Ioan Seni** – președinte Despărțământ, **Lucreția** și **Ioan Mititean** – vicepreședinți și **Leon Catarig** – vicepreședinte Astra Rebrîșoara au participat la jubileul Astei Dej, prilej optim de a populariza ultimele cărți editate de publiciștii năsăudeni;

24 ian. – Primăria, CL și instituțiile din oraș au depus coroane de flori la Monumentul Eroilor. Prof. **Mircea Romocea**

– primarul oraşului a prezentat evenimentele Unirii din 1859 într-un mod succint și bine documentat, felicitând în final, mulțimea de participanți. Evenimentul a fost susținut și de membrii Astrei: George Pop, Ioan Seni, Floarea Pleș, Pahone Pop, Gicu Andriescu, Berceni Romulus, Olga Lucuța, Radu Sîrbu, Valentin Gălățan, pr. Dumitru Tomi, Nicolae Grumezea, Lenuța Dâmbu..

Luna februarie debuta pe plan astrist cu o amplă lansare de carte a cărui amfitrion era distinsul publicist și membru al Ligii Scriitorilor Români – **Ioan Mititean**.

Acțiunea era găzduită de Colegiul Național „George Coșbuc”. În deschidere erau felicitați de ziua lor – directorul Colegiului – prof. **Dorel Coc** și scriitorul **Ioan Mititean** – ambii fiind vicepreședinți ai Desp. Astra Năsăud, născuți pe data de 1 februarie. Au fost lansate cărțile: „In vârful penitei” – vol. VII și vol. VIII și vol. „De peste ocean”, care aveau aceiași autori – Ioan Mititean și Lucreția Mititean. Au opinat: Alexandru Dorel Coc, Ioan Seni, Floarea Pleș și Lucreția Mititean. Familia Mititean s-a referit și la volumul lor dedicat artistei Maricica Mihoianu din Iași și amploarea manifestărilor din Copou cu prilejul lansării acestei cărți.. De această superbă atmosferă spirituală au beneficiat numeroși astriști din spațiul năsăudean: ec. Vica Istrate, pr. Florin Rusu, pr. Lucian Greab, prof. Romulus și Valeria Berceni, Vasile Hanț, Elisabeta Nistor, Elisabeta Vranău, Livia Gavrilaş, fam. Lucian Popoviciu, prof. Daniela Chira – secretarul Desp. Astra Năsăud, Cârceu Anca – dir. adj. al Colegiului, jr. Raus Pompei, prof. Darius Comes, Icu Craciun, Iacob Naroș, Liviu Păiuș, Gavril Moldovan, Gicu Andriescu, Valer Petrehuș, Radu Băeș, Mircea Daroși, fam. Nechita Bumbu, Leon Catarig, Macedon

Suciu, ing. Mihai Cucos, Angela Găurean, medic Gh. Tr. Dascăl, ing. Ovidiu Maghiar, George Năsăudean...

La 9 febr. avea loc Adunarea anuală a Desp. Astra Năsăud în sala festivă a Muzeului Grăniceresc – dir. dr. Lucian Vaida, adunare care a debutat cu Imnul național și Imnul Astrei; momentul de reculegere pentru astriștii dispăruți – Ioan Lăpușeanu, Eleonora Creoșteanu, Virginia Hodorogea, dr. Lazăr Ureche, prof. univ. dr. Gh. Pop...; Te Deumul a fost susținut de preoții dr. George

Celsie și Lucian Greab; Adunarea a fost onorată de prezența d-lor: prof. univ. dr. Dumitru Acu – președintele Asociațiunii (Sibiu), Alexandru Pugna – vicepreședintele CJ BN, Florin Moldovan – administratorul public al județului, Angelo Manea – inspector școlar ISJ BN, prof. Mircea Romocea – primarul oraşului, prin prof. Pahone Pop – dir. al Casei de Cultură „Liviu Rebreanu” Năsăud, Domnica Dologa – artista romanțelor pe plaiurile noastre; Viorica Catună – rapsod popular; corul „Laudațio” Năsăud (pr Celsie, dirijor – D-tru Buhai), postul N1 TV (Lia și Radu Măierean, Gabriela Bodea), „Răsunetul” (dir. Menuț Maximilian, Olga Lucuța), „Mesagerul de BN (Radu Sîrbu), Societatea „Cultul Eroilor” BN (Ioan Cordovan, V. Măgerușan, N. Pop), Consorțiul „Pentru o Românie Durabilă” (Luiza Iliescu, Ioan Neagoș); Conferința anuală a fost susținută de studentul masterand Ersilian Roșca (UBB Cluj-Napoca), cu tema „ASTRA în viziunea regelui Carol al II-lea”, referindu-se la voluntariatul astrist din perioada interbelică și raporturile onorabile ale autorităților Statului român cu Asociațiunea Astra.

Au fost prezentate: Raportul anual (prof. Ioan Seni), Raportul financiar (ec. Vica Istrate), Raportul Comisiei de cenzori (prof. Grigore Marțian), Proiectul pe 2013 (Ioan Mititean), Rezoluția adunării (Ioan Seni);

Nuanțe noi în activitatea astristă au adus prin discuții: Menuț Maximilian (Bistrița), Adrian Mănarică (Bârgău), Leon Catarig (Rebrișoara), Icu Crăciun (Maieru), Pavel Berengea (Ilva Mare), Ana Filip (Salva), Mircea Daroși (Nepos), Liviu Păiuș (Rodna), dr. Lucian Vaida, Romulus Berceni, Grigore Marțian, ing. D-tru Mureșan, dr. Gh. Pleș, Floarea Pleș, Lucreția Mititean, dir. Dorel Coc Alexandru care insista pe jubileul anului 2013 – „150 ani ai Colegiului Național „George Coșbuc” (Năsăud); Au răspuns cu soluții de optimizare: Al. Pugna, Florin Moldovan, prof. univ. dr. D-tru Acu, Ioan Seni; Lansarea de carte a fost dirijată de publicistul Ioan Mititean și Liviu Păiuș (Rodna), Mircea Daroși (Nepos), Romulus Berceni (Năsăud)..;

În timpul adunării au fost transmise Mesaje din Țară: prof. dr. Valeria Bilt (Tg. Lăpuș - MM), col. dr. Vasile Tutula (Cluj-Napoca), ec. Radu Gavrilă (președinte Desp. Astra Dej), jr. Ștefan Mihuț (Dej), col. Ioan Cordovan, Luiza Iliescu, Ioan Neagoș (Bistrița), Areta Moșu (Iași), Silvia Pop (Blaj) și dinafara Țării: Valentina Butnaru (președinte Societ. „Limba Noastră cea Română” Chișinău), dir. Ana Gheorghita (Liceul „Principesa Dadiani” Chișinău), Doina Focsa (președ. Desp. ASTRA „Iulia Hasdeu” Cahul, R. Moldova), prof. dr. Elena Apetri (Liceul „Gh. Asachi” Herța), prof. Vera Bălan (vicepreșed. Desp. ASTRA „Petre Ștefănuță” Ialoveni, R. Moldova), Octavian Zelinski, (presed. al ASTRA Anenii Noi, Nistru), decan Victor Axenti, conf. univ., dr.; Ioana Axenti, lector superior univ. Maria Barbă, (președ. Astra Cercul „Onisifor Ghibu”), conf. univ. dr. Ludmila Balțatu, lector superior univ. Anastasia Mocanu,.; lector superior univ. Gârneț Margareta – de la Univ. de Stat din Cahul, R. Moldova...

Președintele Ioan Seni a oferit *diplomele de merit* pentru astriștii cu performanțe deosebite și activitate neîntreruptă în ultimii 20 de ani: *Floarea Pleș, Vica Istrate, Gr. Marțian, Ioan și Lucreția Mititean, pr. protopop Ioan Dâmbu, Sever Ursa, Ana Filip, Pavel Berengea, Menuț Maximilian, Olga Lucuța, Radu Sîrbu, dr. Lucian Vaida, Vasile Cleja, Emil Iugan – patron MISGRUP, ing. dipl. Dorel Sima – director INTEX, Ioan Neagoș, Luiza Iliescu,*

Ioan Cordovan, prof. univ. dr. Dumitru Acu, prof. dr. Valeria Bilt, președ. D Astra Tg. Lăpuș, ec. Radu Gavrilă, președ. D Astra Dej.

Participanții au aprobat rapoartele, propunerile și rezoluția adunării. Adunarea a ales noul președinte al Secțiunii Literare – prof. Mircea Daroși – publicist cunoscut atât în județ cât și în țară. Comisiile adunării: pentru *procesul verbal* (Gabi Herța – Romuli și Aug. Gușă - Rodna), pentru *evidența și prezența membrilor* (Leon Catarig – Rebrișoara, Pavel Berengea – Astra Ilveană), pentru *reținerea propunerilor* (Ana Filip - Salva, Icu Crăciun – Maieru, Iuliu Măierean - Lechința), pentru *încasări de cotizații și decont carnete* (Vasile Cleja, Șofroni Adela, Gicu Andriescu - Năsăud) și-au făcut din plin datoria; Și-au făcut simțită prezența și alți astriști năsăudeni: medicul Gh. Tr. Dascăl, ing. Ovidiu Maghiar, prof. Valeria Berceni, Tuca Urâte, Maria Deac, Sabina Câmpean, Elisabeta Nistor, Andrei Cârțu, Monica și Floarea Salvan, George Năsăudean, Vasile Hanț, Angela Găurean, Floarea Andriescu, Floare Vaida, Ioana Mîti, Alina Marica, Dinu Puica, Suciu Macedon, Gh. Forfotă, Radu I. Nistor, Telcean Rafila, Ioana Leșan, Vasile Moș, Lucian Popovici, Tămaș Sandu Florica și Vasile, (Năsăud), stud. Iuliu Morariu (Salva), Cărbune Titus, Iacob Naroș (Maieru), Gușă Iacob (Rodna), Bența Eugen (primar

Poiana Ilvei), Bozga Livia și Floroaiie Silvia (Dumitra), dir. Mare Ilie și Reghina (Ilva Mică), Emilia Someșan (Lunca Ilvei), Cătuneanu Viorica (Ilva Mare), dr. Alex. Bar, Mircea Calu, Roșca Rodica (Bistrița), Nechita Bumbu (Nepos), Raveca Vlașin, Mia Borzași, Bogdan Gavrilă, Viorel și Doina Lăcătuș, Elena Mereuță, Mircea Cotuțiu (Dej), Mihai Beltag, Gh. Mureșan (Josonii Bârgăului)..;

Cele de trebuință adunării au fost asigurate de Protopopiatul Năsăud – p.c. pr. protopop Ioan Dâmbu și Mis Grup Anieș – patron Emil Iugan (inclusiv periodicul

„ASTRA Năsăudeană”, nr. 25-26, supliment al ziarului „Răsunetul”).

Astriștii **Floarea Pleș** – președinte Astra oraș, **Ioan și Lucreția Mititean, Romulus Berceni** – vicepreședinți, **Ana Filip** – președinte Astra Salva, stud. **Iuliu Morariu** (UBB Cluj-Napoca) și **Ioan Seni** – președinte al Desp. năsăudean au fost invitații postului N1 TV Năsăud – redactori Lia și Radu Măierean și Gabriela Bodea la emisiuni în care invitații au prezentat realitatea astristă năsăudeană, pe parcursul celor peste 150 ani de existență a Astei, dar mai cu seamă, activitățile din ultimii peste 20 de ani de când numeroși năsăudeni și-au pus capacitățile și competențele personale în mod voluntar în slujba actului educativ de tip astrist.

15 febr. La Nepos, prof. Mircea Daroși – președinte al Astei locale și al Secțiunii literare a Desp. năsăudean, și-a lansat cartea „*Gavril Istrate Decanul filologilor români*”, Editura Mesagerul, Bistrița, 2013, al cărui autor este; Au opinat prof. Ioan Seni, Ioan și Lucreția Mititean, Leon Catarig, prof. Măriuca Pop - directorul Școlii, primarul de Feldru - Grigore Țiolan și binențeles, însuși autorul. Au mai participat Grigore Sălvan, Călin Sbârci, Olga Lucața – redactor la „Răsunetul”, Nechita Bumbu – pictorul care a dat explicațiile dorite admiratorilor expoziției sale;

21 febr. Conducerea UCGN – președinte ing. Mihai Mureșan și Comitetul Director au prezentat în fața delegaților din cele 44 de comune grănicerești rapoartele anului 2012. Este de admirat ambiția acestei Uniuni de a dubla numărul de burse de la 44 câte sunt în prezent la peste 80 în anii următori, inclusiv a unui număr însemnat de burse studențești, aspect care vizează și construirea unor spații proprii de cazare pentru viitorii studenți, urmași de grăniceri. Printre invitați s-au numărat și membrii Astei: prof. Ioan Seni - președinte, Al. Dorel Coc – vicepreședinte Astra, care a și fost cooptat în conducerea UCGN în vederea distribuirii corecte a bursei. Alți delegați aveau o vechime respectabilă în cadrul Astei: exprimarul Vasile Borș (Maieru), jr. Raus Pompei (Năsăud), iar primarii Anchidim Pavelea (Runc), Sever Mureșan (Telciu), Nicolae Anghel (Coșbuc), Viorel Clapău

(Rebrișoara), Aurel Horea (Ilva Mică), Alexandru Anca (Ilva Mare) ș.m.a. care au susținut cu multă eficiență acțiunile Astei năsăudene mai ales în relațiile cu românii de peste Prut..

Astriștii din Lechința au susținut activitatea educativă „Ține-te de tradiții” prin care s-a promovat sărbătoarea străveche românească „Dragobetele”. Au fost valorificate dansuri și cântece vechi, portul românesc tradițional, un exemplu în acest sens, de autentic și valoare, dându-l binecunoscutul artist din județul nostru Petre Petrus. Tinerii au fost animați de miza unor concursuri precum „Miss și Mister Dragobete”. Felicitări astriștilor implicați – prof. Camelia Florian, Iulius Măierean și Daniela Hlinca care ne-au transmis și aceste frumoase vești. În 15 ianuarie aceeași astriști depuneau flori la bustul Eminescu.

Începutul lunii martie debuta cu **vernisajul expoziției de pictură** al distinsei Doamne Angelica Ursu, membră în Cercul Astra oraș Năsăud. Expoziția a fost găzduită de Muzeul Grăniceresc, iar despre talentul Doamnei Angelica au vorbit prof. Lucian Bichigean, Lucreția Mititean, Floarea Pleș.

Felicitări astriștilor din **Lechința** care susțin revista “PreTexte”, revistă condusă de prof. Adrian Iliuță și susținută de conducerea școlii – director Raluca Baciș și de

Primarul M Romocea – oferind flori de 8 Martie doamnelor din ASTRA – 7 Martie 2013

conducerea comunei – primar R. Florian ;

În **7 martie**, cu o zi mai devreme..., astriștii năsăudeni au sărbătorit “**Ziua Femeii**”. Primarul orașului – prof. **Mircea Romocea** le-a oferit flori tuturor femeilor prezente, iar profesorii **Grigore Marțian, Mircea Daroși și Ioan Mititean** le-au închinat cele mai frumoase versuri sau texte din creația proprie sau din literatura

universală; preoții **Lucian Greab** și **Florin Rus** le-au adus un omagiu de recunoștință prin cele mai frumoase și alese expresii biblice; prof. **Ioan Seni**, printr-o prezentare power-point a făcut elogiul Femeii, începând cu exemplele din Biblie, antichitate, evul mediu, epoca modernă și până în epoca noastră contemporană. Prof. Ana Filip – președinta Astrei Salva și d-șoara Cristina Morar au prezentat melodii îndrăgite..

Felicitări pentru distinsul profesor scriitor aartist **Iacob Naroș** (Maieru) pentru premiul binemeritat din partea Societății Scriitorilor BN.

24 martie **Iași** – O delegație de astriști năsăudeni – Ioan Seni - președinte, Ioan Mititean - vicepreședinte, Rodica și Mircea Daroși – președintele Sect. Literare, a participat la adunarea anuală a Desp. „Mihail Kogălniceanu” – președinte prof. Areta Moșu, vicepreședinte al Asociațiunii. Adunarea a debutat cu expunerea prof. univ. dr. Ion Agrigoroaiei (Univ. Al.I.Cuza) – „95 de ani de la Unirea Basarabiei cu România”. **Lansarea de carte** a cuprins: volumul îngrijit de Iulian Pruteanu-Isăcescu, „Românii din afara granițelor țării”, cu o Prefață semnată de acad. Alexandru Zub. Cititorii vor întâlni în volum drama românilor din Estul Țării; „Revista română”, an XIX, nr. 1(71) martie 2013 – revistă de istorie, literatură și opinie – o revistă susținută de CJ, Univ. „AL. I. Cuza”, Academia Română – filiala Iași, Parohia ortodoxă Valea Lupului și Colegiul Medicilor din Iași; Almanahul istorico-cultural în limba română pentru cititorii din Sudul Basarabiei - „Sud-Vest” – o altă oglindă a realității românești de la Răsăritul Europei. Năsăudenii au prezentat pe rând: Ioan Seni – coordonator, volumul „Asociațiunea Astra Rediviva..”, editura Astra Sibiu, 2012, 648 pag.; Ioan Mititean – „De peste ocean” și volumul dedicat solistei de muzică populară Maricica Mihoianu; Mircea Daroși, „Gavril Istrate – Decanul filologilor români”, o carte ce aduce elogiul atât pentru autor, cât și pentru eroul cărții.

25 martie, la Gherla avea loc dezvelirea **Lupei Capitolina**, monument donat de distinsul medic **Gh. Tr. Dascăl** – membru în Comitetul Central al Asociațiunii și vicepreședinte al Astrei Năsăudene.

Domnia sa a fost însoțit de astriștii Ioan Seni, Floarea Pleș, Vica Istrate, Ioan și Lucreția Mititean, Aurel Podaru (Beclean), Marius și Carmen Câțcăuan (Cristeștii Ciceului) Ștefan Mihuț, Radu Gavrilă, Viorel Lăcătuș (Dej), prof. univ. dr. ing. Barbu Bălan, prof. univ. dr. Alexandru Rațiu, prof. Ioan Puiu Popescu, col. r. Vilhelm Șașalovici, medicul primar Viorel Păltineanu din Cluj-Napoca. Primarul Marius Sabo, președintele CJ Cluj Horia Uiorean, directorul Muzeului de Istorie din Gherla Mihai Meșter și însuși medicul aartist Gh. Traian Dascăl au scos în evidență în spiciurile lor importanța și simbolul Lupei Capitolina în lume, în Europa și mai ales în România, cu precădere în Transilvania..

Felicitări publiciștilor astriști năsăudeni **Romulus Berceni, Daroși Mircea** și **Ioan Seni** care au fost primiți recent în **Liga Scriitorilor Români**. Fie ca ceea ce scriu să rămână ca o mărturie a realităților de astăzi, atât cu bunele cât și cu relele trăite..., pentru generațiile următoare.

Muzeul Grăniceresc a găzduit în doi aprilie o lansare de carte de toată lauda. Academicianul **Ovidiu Bojor**, dr în farmacie, a fost audiat de numeroși tineri și maturi, vorbind de cartea sa “Tubire, Dragoste, Sexualitate”, editată împreună cu dr. în medicină Octavian Popescu. Moderatorii acțiunii: Buia Dorina, Romelia Cosma, Gonda Maria, Sever Șuteu, Onul Gabriela n-au fost cu nimic mai prejos. Astriștii năsăudeni au admirat din plin fericitul eveniment.

În **4 aprilie** delegații Astei năsăudene: **Ioan Seni, Gh. Traian Dascăl și Romulus Berceni** participau la întâlnirea de lucru a Societății Cultul Eroilor Bistrița-Năsăud, ședință prezidată de col. r. **Măgherușan Vasile** – președinte; Colaborau col. **Tanco Gheorghe**, col.r. **Ioan Cordovan** – președinte de onoare, (col.(r.) **Pop Nicolae**, lt.co. **Dragan Dorel**, **Ratiu Virgil** de la CJ BN, lt.col.(r.) **Valea Lucian Mihai** - col.(r) **Tohati Alexandru** – secretarul Asoc., col.(r.) **Gherman Pompei**, plut.adj. **Vasile Zbanca** - erou de Afganistan, **Marius Chiuzan** -

Parteneriat
Cultul Eroilor
și ASTRA

directorul ziarului online "Bistrita News"...)
Încercau soluții pentru un bust al generalului Grigore Bălan. Delegații năsăudeni au oferit și volumul recent editat cu sprijinul CJ BN, prin Muzeul Județean, "Asociațiunea ASTRA REDIVIVA", revista "Ecologistul".

Printre cei care l-au sărbătorit pe Ion Pop Reteganul (fost secretar I al Asociațiunii ASTRA și un mare astrist al ținutului nostru., ale cărui volume publicate împodobeau bibliotecile Astei) în cadrul manifestărilor organizate de Biblioteca Jud. - director **Ioan**

La Muzeul ASTRA
din Sibiu...

Pintea, au fost și
astrisții: **Liviu Păiuș**
(Rodna), **Gavril Moldovan** (Bistrița), **Iacob Naroș** și **Icu Crăciun** (Maieru), alături de scriitorii Ion Radu Zăgrea, Cornel Cotuțiu, Aurel Podaru (Beclean) și Mircea Măluț (Bistrița)...

La **12 aprilie** astrisții năsăudeni prin frunțașii Despărțământului, au transmis mesajul lor frățesc astrisților din Liceul „Principesa Natalia Dadiani” din Chișinău care-și trăiau Serbările anuale ale „Zilei Școlii”, asigurându-i de toată căldura sufletească cu care-i prețuiesc și-i admiră.

În zilele de **12/13 aprilie**, delegații Desp. năsăudean al Astei: **Ioan Seni** - președinte, **Vica Istrate** – președinte Comisia Centrală de Cenzori, **Ana Filip** (Salva), **Gabriela Herța** (Romuli) și **Iacob Gușă** (Rodna) erau așteptați la Ședința Conducerii Centrale a Asociațiunii, la Sibiu. În plenul delegaților din Țară au fost aprobate documentele anului 2012 și s-au aprobat acțiunile de interes național pe anul 2013. Au fost lansate numeroase cărți editate prin ASTRA, printre care și volumul „Asociațiunea ASTRA REDIVIVA”, volum ce se referă la realitatea astristă năsăudeană și împlinirile ei. Toate despărțămintele din țară și de peste granițe au primit acest volum. Locația evenimentului a fost Muzeul Asociațiunii ASTRA. Asociațiunea ASTRA rămâne credincioasă idealurilor sale de afirmare a identității naționale, în strânsă relație cu procesul de integrare în concertul popoarelor europene, având grijă ca în cadrul globalizării să-și păstreze specificul național

În perioada **26-28 aprilie 2013**,

Parteneriat
între astrisții
orădeni și
năsăudeni...

studentul astrist **Marius Iuliu Morariu** din Salva a participat la cea de-a șasea ediție a Simpozionului Internațional „Zilele Cercetării Științifice Studentești din Universitatea „Constantin Brâncuși” Tg. Jiu, unde a susținut referatul intitulat „Activitatea pastoral-misionară și catehetică a lui Grigore Pletosu la Gimnaziul Grăniceresc Năsăudean

în perioada 1880-1900”. Lucrarea sa a plăcut atât participanților, cât și juriului, care i-a acordat premiul întâi, la secțiunea Relații Internaționale, Studii Europene și Istorie.

În zilele de **27-28 aprilie**, la Oradea s-a derulat cea de-a II-a ediție a manifestărilor „Flori de mai nășăudene pe plaiuri orădene”, la care au participat aștrii nășăudeni: fam. **Ioan și Lucreția Mititean, Floarea Pleș, fam. Romulus și Valeria Berceni, Ioan Seni, Leon Catarig, Moldovan Rodica** (Bistrița). Atmosfera s-a înviorat la capitoul „lansări de carte” și ideea creării unei filiale Astra și la Oradea. Și-a asumat voluntar această sarcină omul de afaceri Gelu Filip (originar din Salva), având exemple de aștrii în familia sa: prof. Ana Filip (mama) – președinta Astrei Salva și Romana Fetti (sora) – președinta Astrei în Liceul Sportiv Bistrița. Moderatorii au făcut demonstrație în a-și prezenta cărțile editate: Elena Ciuruș – „Trecând prin poarta veșniciei” și Ioan Mititean: „De peste ocean” și „Cântecul mi-e tare drag”, urmând apoi Ioan Seni cu vol. „Asociațiunea Astra Rediviva” – 680 pag., o adevărată experiență aștristă ce poate fi folosită și de orădeni; Romulus Berceni – „Fraților de peste Prut”, revista „Ecologistul” și „O familie sub trei terori”; Ioana Precup – „Dansul înserării”; Rodica Moldovan – „Poem nășăudean 1863-2013”, dedicat jubileului din acest an „Colegiul Național „G. Coșbuc” la 150 de ani”; Daniel Ștefănuțiu (Salva) – cărțile lui Titus L. Roșu: „Însemnări și inscripții bihorene” – două vol. și „Mănăstirea de maici din Voivozi – Bihor” ..

Revista „Pretexte”, reprezentând mediul școlar-educativ și aștrist din **Lechința** surprinde plăcut pe toți cititorii. Numărul 1 și 2 din „Pretexte” îi învață pe elevi „să scrie..”, iar profesorii scriu pentru „a-i învăța pe alții” ce, cât și cum să scrie. Câtă poezie, cât desen ilustrativ, câtă alegorie și imaginație cultivată..., parcă Școala lor ar fi cu totul vocațională. Rubrica „Știați că” te trimite în lumea culiselor.. Compozițiile literare te încântă, ficțiunea copiilor susținuți de profesorul lor de limba și literatura română - Adrian Iliuță, îți dă speranțe.. Geografia promovată de profesorul Iulius Măierean, îți lărgeste orizontul cunoașterii.. Bilingvismul cultivă respectul de sine și respectul reciproc,

oferind multiculturalității lechințene șanse reale de conviețuire.. Prin profesoara Ana Daniela Hlinca, ni se prezintă numeroase momente spinoase din istoria românilor ardeleni cu consecințele lor tragice, îndemnând la reflecție și discernământ; Prezentă la adunarea anuală a Astrei nășăudene aceeași profesoară se miră cu multă îngrijorare de „cât de tupeiști au devenit fariseii neamului!”, dar se consolează, contaminându-ne și pe noi, că „există oameni, asemeni celor prezenți la Adunarea generală anuală a ASTREI , care cunosc amărăciunea Ardealului de-a lungul secolelor, a acestui Ardeal care a fost considerat mereu *Golgota* neamului românesc! Debordant și optimist se prezintă și interviul cu managerul școlii – prof. Raluca Oana Baci, care era convinsă că de elevii Școlii depinde dacă viitorul va fi unul bun sau mai puțin bun...

Felicitări fondatorilor revistei “**Pisanii sângeorzăne**”, **aprilie 2013** – prof. **Florin Hodoroga** – membru Astra și teologului **Alexandru Dărăban** pentru conținutul deosebit de bogat în spiritualitate, istorie și tradiție locală sângeorzăne...

Aceleași felicitări pentru realizatorii **Ironim Marțian, Vasile Tutula și Dinu**

Maial la Nășăud. În mijloc Dragoș Marchiș Seni...

Ureche care au editat nr.14 al Almanahului cultural-științific “*Virtus Romana Rediviva*” din Cluj-Napoca și-n care întâlnim atât autori, cât și subiecte legate de ținutul nășăudean: date despre renumitul profesor Grigore Găzdac – director al Colegiului și fondator al noii Astre nășăudene; despre lipsa monumentelor dedicate grănicerilor

năsăudeni..; eroii Neposului..; grănicerii năsăudeni în revoluția de la 1848..; despre g-
lii Moșoiu și Grigore Bălan; corespondența
episcopului Hossu; slujitorii Bisericii greco-
catolice; măsurile metrice în timpul lui Cuza;
anul Caragiale; tipul gospodarului năsăudean
din Leșu; debuturi (Roda Fercana) sau
consacrați (Virginia Brănescu, Ioana Precup,
Raveca Vlașin, Lucian Bichigean, Valeri
Toderici, Marius Mălai, Ion Bindea, Barbu
Bălan, Iuliana Rusu, Emil Perșa); despre arhit.
Ioan Arboreanu; despre ASTRA năsăudeană –
I. Seni; despre revistele și cărțile editate în
ultimul timp; despre cei plecați în veșnicie –
prof. Ioan Lăpușeanu, g-l Sever Găină;

Începutul lunii **mai** aducea în sufletele
oamenilor bucuria Sfințelor Paști. Astriștii
prezenți în corurile bisericilor năsăudene
(Deisis și Laudatio ..) au adus laudă și
mulțumire Marelui Creator printrun recital de
pricesne bine pregătit de profesorul
arhidiacon **Cornel Pop** (Bistrița), sărbătorit
cu eleganță de coriștii năsăudeni...;

Satisfacții deosebite a trăit lumea
creștină în **10 mai**, la sfințirea Bisericii de la

începând din 1975 se întâlnesc anual, în
cadrul societății culturale „Virtus Romana
Rediviva”, la sărbătoarea Maialului. Au fost
prezentate volumele editate în ultimul an sau
gândurile de perspectivă, fiind ovaționați
îndelung: Teodor Tanco, Valeri Toderici,
Barbu Bălan, Vasile Tutula și nu în ultimul
rând prof. univ. dr. Ironim Marțian care
anunța finalizarea volumului II al
Monografiei Năsăudului. S-au evidențiat și
astriștii năsăudeni prin volumele editate în
ultimii ani: Romulus Berceni cu volumele
„Fraților de peste Prut” și „O familie sub trei
terori”; Mircea Daroși cu „Gavril Istrate
decanul filologilor români” și Ioan Seni –
„Asociațiunea Astra Rediviva”.

Prezente la un Simpozion internațional
organizat de UBB la Cluj-Napoca,
profesoarele universitare Ioana Axenti, Maria
Barbă și Ludmila Bălțatu de la Univ. „Bogdan
Petriceicu Hașdeu” din Cahul au poposit o zi
și la Năsăud, orașel aflat în plină sărbătoare a
Maialului elevilor năsăudeni, admirând din
plin portul popular, cântecul și jocul someșan
promovat de aceștia. S-au întreținut călduros

Maialul clujenilor – 2013...

Mănăstirea „Izvorul Tămăduirii” din Salva, în
prezența IPS Mitropolitul Andrei, eveniment
care aducea aminte de revolta grănicerilor
năsăudeni din 10 mai 1763, în urmă cu 250 de
ani, prin care martirii Tănașă Todoran din
Bichigiu, Vasile Oichi din Telciu, Grigore
Man din Zagra și Vasile a Popii din Mocod s-
au jertfit pentru dreptatea și credința ținutului
năsăudean... Maica stareță cu măicuțele sale
și-a binemeritat lauda adusă de numeroșii
oaspeți și marele Mitropolit Andrei.. O
monografie bine documentată a Mănăstirii a
fost scrisă cu mult talent de către profesoara
Ana Filip și studentul în Teologie Marius
Morariu și dăruită numeroșilor oaspeți.

12 mai a fost zi de bucurie pentru
năsăudenii și bistrițenii stabiliți la Cluj și care,

cu primarul orașului – prof. Mircea Romocea,
viceprimarul Nicolae Găitan și conducerea
Colegiului – directorii Dorel Coc și Cărcu
Anca, privind oportunitatea unei vizite a
năsăudenilor la Cahul, întrun schimb de
experiență promovat de Extensia Năsăud a
UBB (prin universitarii Horațiu Catalano și
Denisa Manea), în colaborare cu Astra și
Primăria orașului. Părțile au făcut schimburi
substanțiale de suveniruri. Cele trei
profesoare au fost primite apoi în ospeție de
familiile Floarea Pleș, Valerica și Romulus
Berceni, Vica Istrate, Ioan și Lucreția
Mititean...

La **24 mai**, Muzeul Grăniceresc
găzduia ședința Comitetului Desp. Năsăud
Astra. Au fost puse în discuție mai multe

probleme: **1.** Implicarea membrilor Astrei în Programul educativ al Taberei Internaționale „Acasă la noi”, ediția a XVII-a, în care un grup de copii - clasele V-VIII din raionul Ismail, regiunea Odesa, Ucraina, vor fi găzduiți în județul nostru, la Gledin, prin grija și implicarea pr. Ioan Titieni. Copiii din Ansamblul folcloric „Dor basarabean” vor susține spectacole alături de copiii gazdă, la Bistrița, Teaca, Beclean, Rebrîșoara și Rușii Munți (jud. Mureș), vor vizita Muzeele și Casele Memoriale din județ, vor avea întâlniri cu oficialitățile județului – CJ, ISJ, Centrul Jud. de Cultură, Centrul Militar, presa județeană... În susținerea Taberei, ca parteneri, vor colabora Astra și Consorțiul pentru o Românie Durabilă, în sprijinul Centrului Parohial de la Gledin. Tabăra are girul și susținerea CJ BN, ai căror lideri sunt atenți cu românii din diaspora. **2.** Comitetul a luat în discuție problema unei reviste a Astrei nășăudene, promisă și de autoritățile județene la adunarea anuală a Desp. nășăudean din februarie. Se lucrează intens la primul număr și va fi acceptată pentru tipărire editura cu oferta cea mai generoasă. Se așteaptă colaborări din toate mediile intelectuale – învățământ, sănătate, cultură, biserică, artă etc, dar mai cu seamă experiențe trăite în mediul astrist nășăudean, aștrîști remarcați pe plan local, național și internațional, evidența membrilor pe cercuri comunale sau orășenești, activități voluntare în interesul comunităților locale, aspecte din experiența Asociațiunii Astra. **3.** Dezvelirea plăcii dedicate meseriașilor nășăudeni din toate timpurile, precum și la lansarea cărții destinată acestor meseriași, volum elaborat de Floarea Pleș și familia Ioan și Lucreția Mititean, precum și la alte acțiuni astriste organizate de aștrîștii nășăudeni. **4.** Se insistă pe o nouă revigorare a Asociațiunii Astra la toate nivelele, recomandându-se o nouă evidență a membrilor săi și o implicare pe plan local și național, pe măsura timpurilor pe care le trăim („Cine luptă poate fi învins, dar numai cine luptă poate ieși învingător” George Călinescu); Au fost prezenți: Pleș Floarea, Gr. Marțian, fam. Romulus și Valeria Berceni, Livia Gavrițaș, Dr. Gh. Dascăl, Olga Lucața, Berengea Pavel (Ilva Mare), Catarig

Leon (Rebrîșoara), Herța Gabriela (Romuli), Nicoleta Mureșan (Rebra) și Ioan Seni;

La începutul lunii **ianuarie**, periodicul Făclia de Cluj remarca într-un amplu articol semnat de profesorul universitar Ioan Popescu..., bogata activitate a medicului Gh. Traian Dascăl – vicepreședinte al Astrei nășăudene, activitate de slujire a culturii române prin donațiile sale de monumente, ultimul fiind Lupa Capitolina din municipiul Gherla.

Aștrîștii nășăudeni din partea superioară a Someșului Mare au trăit emoționante momente de sărbătoare la împlinirea a 280 de ani de învățământ în orașul Sângeorz-Băi, prin manifestările organizate de Școala Generală “A. P. Alexi”, în care s-au remarcat familiile de dascăli Bosancu, Gaveniuc, Szabo, Ilișiu și toți ceilalți aștrîști...

Zilele de **13-14 iunie** marcau Ispasul nășăudean și Zilele orașului Nășăud cu depuneri de coroane la Monumentul Eroilor, vernisarea unor expoziții, un amplu spectacol de muzică populară și o seară pentru tineret întreținută prin formații celebre de muzică ușoară. S-a renunțat la Sesiunea de comunicări și lansarea Monografiei orașului, vol. II. Membrii Astrei, alături de miile de nășăudeni au trăit din plin frumusețea acestor manifestări organizate de edilii locali – primar Mircea Romocea și viceprimar Nicolae Găitan, consilierii orașului, dar mai cu seamă de doamna Ioana Lăpușneanu, așa cum îi anunța pe nășăudeni primarul orașului...

Membrii Astrei din Lechința organizau în data de **14 iunie**, în Parcul dendrologic de la Arcalia o interesantă lansare de carte (Cornel Cotuțiu, “Douăzeci”) în care și-au prezentat propria revistă (“PreTexte”), premiată ulterior la nivel național de Casa Corpului Didactic Vrancea. S-au remarcat Cornel Cotuțiu, Mircea Cupșa, Olimpiu și Ionela Nușfelean, dr. Vasile Filip, Menuț Maximilian, Zorin Diaconescu, aștrîștii din Maieru și Rodna - Icu Crăciun, Liviu Păiuș, Iacob Naroși, Ilie Hoza, Ioan Neagoș din partea Consorțiului “România pentru o Dezvoltare Durabilă”, Ioan Seni – președintele Desp. Astra Nășăud, Adrian Iliuță – coordonatorul revistei, Daniela Hlinca – președinta Astrei Lechința, Raluca Baciuc – directorul Școlii, Ciprian Moldovan..

Premiile anuale ale Astrei oferite pentru media cea mai mare obținută pe profil s-au

acordat în Colegiul Național “George Coșbuc” unui număr de 23 de elevi evidențiați după cum urmează: 8 cu media anuală 10 în gimnaziu: Vertic Sergiu - 5A, Urs Alexandra - 5B, Dedeș Alexandru - 5B, Ioviță Andrada - 7, Filimon Bogdan - 7, Oancea Dan - 7, Căldărea Cristian - 8, Cosma Cristiana - 8; 2 cu media 9,97 la informatică: Iacob Naomi - 9A și Bogdan Cărcu 10A; 11 cu media 10 la filologie: Ionașcă Adriana - 10C, Mureșan Daniela - 10C, Bârlădean Narcisa - 11C, Bidică Dora - 11C, Chira Ioana - 11C, Horți Ioana Dumitrița - 11C, Iuga Cristina Maria - 11C, Mușină Lia - 11C, Sidor Sanda - 11C, Țuțuruga Nicoleta - 11C, Vasilica Teodora - 11C; 1 la științele naturii cu media 9,97: Pinti Gabriela - 10S și 1 la pedagogic cu media 9,95: Pop Diana - 11P; În Colegiul Economic și Grupul Școlar Silvic cele mai mari medii se vor cunoaște după terminarea practicii anuale.

La Școala Generală “Mihai Eminescu” au obținut media anuală 10 (zece) un număr de 18 elevi: Galea Darius - 5A, Frim Anca - 5A, Mocanu Laura - 5A, Roș Elisabeta - 5A, Suciș Vlad Mihai - 5A, Toma Cristian - 5A, Țeran Ada Mădălina - 5A, Magdea Adelina Elena - 6A, Pînzariu Florina Mihaela - 6A, Moldovan Liana - 6A, Țirlișan Ioan Paul - 6A, Mîti Andrei Ștefan - 6B, Babă Emma - 7A, Georgescu Paula - 7A, Iftimie Diana - 7A, Mureșan Paul - 7A, Stoian Iulia-Tia - 7C, Vencsel Victor-Mihai - 4A;

Acordarea acestor premii și diplome a fost posibilă datorită sprijinului acordat de Intex Năsăud - director ing. dipl. Dorel Sima și Mis Grup Anieș - patron Emil Iugan. De un real folos ne-au fost și cei 2% acordați anual Astei de unii binevoitori...

Alături de numeroșii credincioși, s-au aflat și membrii Astei ilvene la marea sărbătoare religioasă din Poiana Ilvei - hramul Bisericii și 110 ani de la înălțarea edificiului, manifestare organizată de pr. Leon Pop, liderul Astei locale.. Toți credincioșii s-au bucurat de cuvintele pline de învățătură ale prof. univ. dr. Alexandru Morar, ale P.S. Sale Episcopul Vasile Someșanul, ale P.C. Protopop Ioan Dâmbu - susținătorul Astei năsăudene în ultimii peste 20 de ani. Poienarii ilveni și primarul Eugen Bența au fost vizitați de parlamentarii Stelian Dolha și Dorin Dobra iar părintele Leon Pop - amfitrionul

manifestărilor, s-a bucurat din plin de prezența prietenilor atriști de pe Valea Ilvelor, de la Rodna, Năsăud.. (pr. Emil Dănilă, pr. Lupșan Daniel Cristian, fam. Pr. Mircea Suciș, pr. Vasile Cihorean, pr. George Ruști, pr. D-tru Tomi, pr. Gh. Ganea, Liviu Păiuș, Lucreția și Ioan Mititean, Ioan Seni..)

Simpozionul Cultural al Văii Bârgăului, ajuns la ediția a 42-a, cărțile prezentate și mai ales Anuarul bârgăuan sunt oglinda unei realități culturale ale cărei repere valorice sunt fixate la cote tot mai înalte pe plan județean și național. Felicitări primarilor și consilierilor care susțin o astfel de realitate istorică, amfitrionului ing. Nicolae Vrășmaș, membru și al Astei Rediviva contemporane.

La întâlnirea Ligii Scriitorilor din Cluj-Napoca (27 iunie), delegații Astei Năsăudene - **Mircea Daroși** - noul președinte al Secțiunii Literare Astra, **Lucreția și Ioan Mititean, Romulus Berceni și Ioan Seni** au prezentat cele mai recente volume care evidențiază viața culturală năsăudeană, respectiv volumele coordonate de prof. Ioan Seni „Asociațiunea Astra Rediviva” și „Dicționarul culturii și civilizației populare, vol. I, Țara Năsăudului”; vol. „Fraților de peste Prut” și revista „Ecologistul” - autor și redactor Romulus Berceni; vol. „De peste ocean” - Ioan și Lucreția Mititean; vol. „Decanul filologilor români - Gavril Istrat” - autor Mircea Daroși. Printre cei evidențiați în ședința Ligii au fost și Valeri Toderici - președintele VRR Cluj-Napoca, Raveca Vlașin (Dej) cu o antologie literară pentru copii și Veronica Oșorheian (Alba Iulia), cu volumele „Duiosie peste umăr” și „Traista în pătrățele” ambele scriitoare fiind originare din ținutul năsăudean; Colecția de reviste a Desp. Astra Năsăud s-a îmbogățit cu „Agora literară” - revistă a Ligii Scriitorilor din România în care-i găsim și pe condeierii ținutului nostru.

Întrun mediu astrist, la Salva, președinta **Ana Filip** a organizat o întâlnire cu omul de afaceri Gelu Filip - liderul atriștilor din Oradea, pe o temă actuală deosebit de utilă - educația pentru sănătate. Printre cei prezenți s-au aflat **Floarea Pleș** - președinta Astei oraș Năsăud, **Romana Fetti** - președinta Astei din Colegiul Tehnic „Grigore Moisil” Bistrița, **Ioan Seni** ș.a.

Vicepreședintele Desp. Astra Năsăud, profesorul **Alexandru Dorel Coc** – director al Colegiului Național „George Coșbuc” a fost selectat și premiat de ISJ BN, între primii 10 dascăli din județ, cu performanțe dintre cele mai meritorii în specialitatea sa, dar și în arta conducerii celei mai prestigioase instituții de învățământ năsăudene.

Inițiativa profesorului arhidiacon Cornel Pop, susținută de Centrul Municipal de Cultură Bistrița (director dr. Dorel Cosma), și realizată la invitația părintelui stareț de la Mănăstirea Nicula, a adus multă bucurie în rândul corurilor reunite din Bistrița (Corală Andrei Mureșanu) și Năsăud (Corul Laudățio – pr. Dr. George Celsie) care, în data de 7 iulie au susținut prin cântări întregul program liturgic de la Sf. Mănăstire Nicula.

S-a acordat o atenție deosebită pregătirii materialelor pentru revista «Astra năsăudeană», revistă mult așteptată în mediul cultural și astrist năsăudean, promisă de autoritățile județene la Adunarea anuală a Despărțământului din 9 februarie a.c. Au trimis materiale prețioase mulți intelectuali năsăudeni stabiliți la Cluj, Dej, Alba Iulia, Tg. Mureș, dar mai ales cei din arealul Despărțământului năsăudean.

Coordonată de directorul Dorel Coc – vicepreședinte al Desp. Astra Năsăud, Monografia Colegiului Național “George Coșbuc” se bucură de o colaborare selectivă a numeroși autori de cărți sau volume de cercetare, amintindu-i pe distinșii: acad. Dumitru Protase, scriitor Teodor Tanco, matematician dr. Dumitru Acu, dr. Aurelia Dan, dr. Adrian Onofreiu, dr. Vasile Tutula,

busuioc”, conduși de directorul Claudia Nestor – președinta Despărțământului Astra din Strășeni au poposit trei zile în zona Năsăudului, fiind cazați la Mănăstirea “SF. Apostoli Petru și Pavel” de la Rebra-Parva, sub ocrotirea p.c. stareț Ciril Zegrean. Au fost primiți la Romuli (prof. Gabriela Herța și întreaga ei familie: Andrei și Maria – masteranzi, Alex și Georgeana – gimnaziști; de profesorii de la Școală - Ivan Ioana, Elisabeta Rus); La Căminul Cultural au prezentat un spectacol specific basarabean, cu profunde mesaje de unitate frățească românească; au socializat cu copiii din Romuli, au vizitat școala, baza sportivă, au admirat frumusețea satului... Au schimbat suveniruri consistente: revista școlii, covoraș cu chipul lui Eminescu ș.m.a....

La fel de bine s-au simțit la Mănăstirea “Izvorul Tămăduirii” de la Salva, unde p.c. Maica Stareță Emanuela le-a oferit pliante, dulciuri, răcoritoare.. Au rămas impresionați de frumusețea Complexului mănăstiresc și de cuvântul de învățătură pe care l-au ascultat cu toată atenția. La fel de admirat prin solitudinea lui, a fost și studentul teolog Marius-Iuliu Morariu, membru al Astrei, care a oferit grupului cartea sa de autor.

Ansamblul “Fir de busuioc” a socializat la fel de intens și eficient în compania elevilor din comuna Rebra – director prof. Nicoleta Mureșan, consilier educativ – Liliana Călini. Au vizitat CDI-ul, Școala, Primăria, Căminul Cultural, toate reabilitate prin hărnicia primarului Ștefan Danci, care le-a oferit la plecare și motorina

La bucuria reușitei, în jurul vicepreședintelui Alexandru Pugna erau grupați oaspeții de peste Prut și de peste Nistru, însoțiți de aceleași gazde atente: pr. Ioan Titieni, prof. Ioan Seni și Romulus Berceni, Cornel Cotuțiu, Florin Moldovan, Remus Lungu, Maria Buzilă, Ioan Neagoș, Mihaela Gheorghiu...

dr. Gh. Pleș,

Pompei Raus, Ioan Seni...

Grupul de copii din Strășeni, R. Moldova, constituiți în Ansamblul “Fir de

de drum,

iar părintele stareț, hrana rece pentru a ajunge cu bine acasă. A treia zi, la Năsăud au vizitat Muzeul Grăniceresc, fiecare copil a primit

cărți și alte suveniruri, printre care volumul „Fraților de peste Prut” și revista „Ecologistul” – autor. prof. Romulus Berceni, vol. „Astra Rediviva” – coordonator prof. Ioan Seni. Din anturajul acțiunii au făcut parte și fam. Ioan și Lucreția Mititean, fam. Valeria și Romulus Berceni, Dr. Gh. Traian Dascăl, Olga Lucuța, Gabriela Herța (Romuli), Nicoleta Mureșan (Rebra), Ioan Seni...

În perioada **6-12 august** se derula în județul nostru cea de-a XVII-a ediție a Taberei internaționale „Acasă la noi”, cu găzduirea copiilor din Cojușna – Școala de Arte (director – Tatiana Jereghi) și a grupului din Asociația românilor „Lumina” a cadrelor didactice din Transnistria (președinte – prof. dir. Eleonora Cercavschi din Grigoriopol și dir. adj. Raisa Pădurean – Tiraspol, Liceul „Lucian Blaga”). Tabăra a fost posibilă prin demersul făcut de Desp. Astra Iași (președinte prof. Areta Moșu) și prin implicarea CJ BN (președinte Emil Radu Moldovan, vicepreședinte Alexandru Pugna, consilier relații externe Remus Lungu) care au ales ca locație pentru cele 7 zile Complexul ortodox „Sf. Pahomie” de la Gledin, bine gospodărit de pr. Ioan Titieni. Programul educativ al Taberei a fost întocmit de conducerea Astei năsăudene (președinte prof. Ioan Seni) și s-a bazat pe relațiile de încredere a colaboratorilor săi: Centrul Jud. de Cultură (director dr. Gavril Țărmure și Emilia Bumb), Muzeul Județean (dir. Alexandru Gavrilaş, dir. adj. dr. Corneliu Gaiu), Centrul Militar Bistrița (dir. Marcel Avram, Florin și Cornelia Ardelean), Protopopiatul Bistrița (pr. Nicolae Feier și prot. Alexandru Vidican), comuna Rebrîșoara (primar Viorel Clapău, dir. Rodovica Ciuta, dir. adj. Cărcu Domnica, instructor Doruț Podobea, custode Muzeu Leon Catarig), Muzeul Grăniceresc Năsăud (dir. dr. Lucian Vaida, ghid Dan Prahase), Colegiul Național „G. Coșbuc” (dir. Al. Dorel Coc), Primăria Năsăud (primar prof. Mircea Romocea, viceprimar Nicolae Găitan), Primăria Runcu Salvei (primar Anchidim Pavelea), Primăria Beclean (primar ing. Nicolae Moldovan), Colegiul Național „Petru Rareș” (dir. Cristian Nicula, scriitor Cornel Cotuțiu, prof. Nelia Nicula.), Societatea „România pentru o Dezvoltare Durabilă” (prof. Ioan Neagoș, Luiza Iliescu). Prin grija

preotului Ioan Titieni, s-au mai implicat în Programul Taberei, ing. Radu Budăcan (Șieu), Primăria Reghin (primar ec. Maria Precup) și Fabrica de viori Reghin (dir. Nicolae Bâzgan) care au făcut copiilor oaspeți prin clubul Rotari (dir. Peter Skhuller), o donație consistentă de instrumente muzicale. La plecare, elevii și profesorii oaspeți aduceau cu lacrimi în ochi, sincere mulțumiri tuturor celor care i-au primit și i-au îmbrățișat cu atâta căldură în aceste zile. Vicepreședintele Alexandru Pugna și profesorul Ioan Seni (Desp. Astra Năsăud) i-au asigurat de toată sinceritatea și prețuirea conjuțenilor lor...

În 20 august, medicul Gheorghe Traian Dascăl a predat primăriei din Șomcuta Mare – primar jr. Florin-Vasile Talpoș, bustul regelui dac Decebal. Donatorul a fost însoțit de sculptorul Vlad Prună și președintele Desp. Astra Năsăud – prof. Ioan Seni.

La invitația oficialităților județului Alba, o delegație a Desp. Astra Năsăud

Floarea Pleș, Ioan și Lucreția Mititean își prezintă cartea „Meseriași și talente năsăudene”, alături de amfitrionul manifestărilor Dorina Pop Petruța, 23-24 aug. 2013 – Alba Iulia

(președinte **Ioan Seni**, președinte Astra oraș **Floarea Pleș**, vicepreședinți **Ioan și Lucreția Mititean**) a fost invitată la manifestările Festivalului de Tradiții Românești „Lada de zestre” (**23-25 aug.**), finanțat de Administrația Fondului Cultural Național (AFCN) și la care au fost prezentate obiceiuri din județul Alba, Bistrița-Năsăud, Mureș și Maramureș.

La Simpozionul național de etnografie și folclor „Cultura tradițională în era globalizării”, prof. Ioan Seni a prezentat lucrarea „Sărbători bătrânești în ținutul năsăudean”, alături de alte lucrări evidențiate la nivel național, susținute de Doina Ișfănoni și Oana Chelaru (București), Ioan Cuceu (Cluj-Napoca), Ioan Zainea (Oradea), Mircea Păduraru și Marcel Lutic (Iași), Feodosia Maria (Bacău), Varvara Buzilă (Chișinău),

Silvia Pop, Ana Hinescu și Ioan Popa (Blaj), Nicolae Băciuș (Tg Mureș), Veronica Oșorheianu, Gabriela Mircea, Smaranda Cutean (Alba Iulia). În secțiunea alăturată, tematica a fost abordată de specialiști și cercetători din Timișoara, Deva, Reghin, Hunedoara și alte Muzeetnografice din țară.

Floarea Pleș, Lucreția și Ioan Mititean, Nadia Baciu la dezvelirea plăcii și lansarea cărții, Năsăud - 29 aug. 2013.

La Târgul meșterilor populari au fost vernisate mai multe expoziții încadrate în genericul „Din comorile înțelepciunii populare”. În acest cadru a fost lansat și volumul „Meseriași și talente năsăudene”, avându-i ca autori pe **Ioan și Lucreția Mititean și Floarea Pleș** din Năsăud. Prin donațiile autorilor, cartea a intrat deja în patrimoniul principalelor biblioteci din Alba Iulia, Blaj, București, Iași... Felicitări coordonatorului Petruța Dorina Pop – președinta Asociației Artă și Tradiții Meșteșugărești Alba, principalul amfitrion al manifestărilor gestionate de CJ,

„Corneliu Baba” din Bistrița, în proiectul „Monumentele bistrițene sub semnul culorilor primare”. Admirând măiestria artiștilor plastici Mircea Mocanu și Macedon Retegan, copiii oaspeți s-au implicat în acțiuni practice de modelaj, ale căror produse au fost expuse la Zilele Bistriței în turnul Bisericii Evanghelice, demonstrând că parteneriatul pentru care a militat cu consecvență directorul adj. Vasile Duda, funcționează. Directorul adj. Vasile Gâltan de la Chișinău, însoțit de colegul său - prof. Valeriu Cricovan, a avut o întâlnire la Năsăud (**28 aug.**), cu conducerea Astei – prof. Ioan Seni, Floarea Pleș și Olga Lucața, dorind o extindere a parteneriatelor Liceului său și cu Școli din Năsăud.

La **29 aug.** a avut loc la Năsăud, dezvelirea plăcii dedicate „meseriașilor năsăudeni din toate timpurile”, pe fațada clădirii Muncii Colective (manager Nicolae Pop), la inițiativa președintei Cercului Astra oraș – **Floarea Pleș** și cu contribuția financiară a conducerii Desp. Astra Năsăud - președinte prof. **Ioan Seni**. Acțiunea a fost completată fericit de lansarea cărții „Meseriași și talente năsăudene (1900-2013)”, autori **Ioan și Lucreția Mititean și Floarea Pleș**. Manifestările au fost precedate de un Te Deum susținut de preoții Ovidiu Sermeșan, Lucian Greab, Rusu Florin și dr. George Celsie. Primăria și Consiliul Local au fost reprezentate de consilierul Ovidiu Maghiar. Autorii au fost

Absolvenții anului școlar 1963-1964, două clase de la Liceul nr. 1 (actualul Colegiu „Coșbuc”) și o clasă de la Liceul nr. 2..

Primăria Alba și Muzeul Unirii.

Copiii din Chișinău, de la Liceul „Principesa Natalia Dadiani” care anul trecut erau prezenți în Tabăra „Acasă la noi”, fiind găzduiți la Școala „Sf. Maria” Bistrița, s-au reîntors în acest an în județul nostru, fiind oaspeții și partenerii Liceului de Artă

felicitați de însăși editorul cărții, D-na Nadia Baciu („Ecou Transilvan”) și au primit numeroase buchete de flori. Prin contribuția președintei **Floarea Pleș** și a gazdei – familia **Nicolae și Viorica Pop**, toți participanții s-au îndulcit câte puțin... Au fost bine primiți și copiii din jud. Mureș și Brăila, cazați la

Gledin într-o tabără de creație, care, sub îndrumarea profesoarei Maria Băciuț (Tg. Mureș) au vizitat orașul Năsăud și Mănăstirea Salva. Autorii cărții le-au donat și lor câte un exemplar din volumul proaspăt editat.

În locația distinsului meseriaș Vasile Burnari din Telcișor, la început de septembrie avea loc lansarea cărții “Meseriași și talente năsăudene”, în prezența meseriașilor din Telciu sau Telcișor cuprinși în paginile acestui volum. Au participat pr. **Dănuț Părăscan**, președintele Astrei Dej - ec. dr. **Radu Gavrilă**, președintele Astrei năsăudene – prof. **Ioan Seni**, familia **Câmpean Onița** și **Vasile cu Viorel Ilieș**, Despre carte au vorbit autorii, Ioan Seni, dr. Radu Gavrilă, preotul Dănuț Părăscan care a prezentat și portretul diacului Toader Miron, slujitor al cântului bisericesc mai mult de 40 de ani.

La **început de septembrie**, două clase de la Liceul „G. Coșbuc” și una de la Nr. 2 își sărbătoreau a 49-a întâlnire de la terminarea Liceului. Viața și-a brăzdat adânc urmele pe fața acestor absolvenți, bucuroși de întâlnirea lor, inclusiv cu distinsul profesor Irimia Burcezan. După paosul de la Biserică, în numele profesorilor și colegilor plecați la ceruri, cei prezenți au petrecut amical câteva ore la „Moravia”, depănându-și melancolic „năzdrăvăniile” ultimilor ani, mai ales peripețiile în compania nepoților. Frumoasă a fost expoziția de pictură a colegului **Lucian Bichigean**, prilej de a etala și izbânzile celorlalți colegi: **Ironim Marțian** (Monografia Năsăudului, vol. II), revistele sau cărțile editate de **Mircea Prahase**, **Iacob Naroș**, dr. **Gh. Pleș**, **Ioan Seni**, **Leon Muti**, **Margareta Mureșan**, urmând ca expoziția de lucrări, să fie mai bogată la cea de-a 50-a întâlnire, binențeles, pentru cei care vor avea norocul sau șansa de-a o sărbători. Au răspuns prezent: de la Școala Medie nr. 1: Anton Maria (Nicolin), Buia Florica (Cătuna), Ceteraș Radu, Cleja Vasile, Cozmi Ioan, Granciu Florica, Monda Dorina, Naroș Iacob, Pleș Gheorghe, Prahase Mircea, Rauca Titus, Tomi Dumitru iar de la Școala Medie Nr. 2: Albu Elisabeta, Anisie Elena (Stratulat), Artene Maria (Ursa), Bichigean Lucian, Bindea Maria, Bota Veronica (Mihali), Bulbuc Felicia, Butaciu Floarea (Gavriș), Ceuca Ana (Vaida), Flămând Ana

(Bodriheic), Marțian Ironim, Moldovan Maria (Forray), Mureșan Margareta (Gherman), Mureșan Rodovica (Ostace), Muti Leon, Nemeș Petru, Pop Ioan, Seni Ioan, Tătar Mariana (Popescu).

Împreună cu Corala „Andrei Mureșanu” din Bistrița, membri ai corului „Laudațio” și „Deisis” din Năsăud au slujit în **8 septembrie** la Sf. Liturghie a Mănăstirii Recea din jud. Mureș. Prestația a fost bine apreciată de Sfinția Sa episcopul Irineu Pop Bicrițeanul și de numărul mare de credincioși prezenți la Sf. Liturghie.

La cea de-a 108-a Adunarea Generală a Asociațiunii Astra, Orăștie – **13-15 sept.**, s-a comemorat împlinirea a 100 de ani de la moartea geniului românesc Aurel Vlaicu, pionier al aviației mondiale, care s-a înălțat în văzduh cu aparate de zbor construite de mâna lui, fiind recunoscut și de marile puteri aviatice, prin premiile pe care i le-au oferit.

În cadrul manifestărilor Astrei, s-au depus coroane la busturile aviatorului, Bisericile s-au implicat prin Te Deum-uri și coruri de copii, iar Astra și Academia Română printr-o sesiune de comunicări de înaltă ținută, în care au fost audiați reprezentanți ai Astrei și ai Academiei Române. Mitingul aviatic (parapante cu motor, la circa 800-1000m înălțime..) a durat câteva ore și a fost admirat de sute de participanți. La aceste serbări ale Astrei au fost prezenți delegați din Sibiu, Alba Iulia, Arad, Bacău, Baia Mare, Blaj, Botoșani, Brașov, București, Buzău, Cluj, Codlea, Covasna-Harghita, Dej, Făgăraș, Iași, Miercurea Sibiului, Năsăud (Ioan Seni, Floarea Pleș, Vica Istrate - Năsăud, Gabriela Herța - Romuli), Reghin, Săcele Brașov, Sângeorgiu de Pădure,.., iar din R Moldova – din Cahul, Criuleni, Onițcani, Strășeni, Ștefan Vodă, Zubrești...

Lucrările Adunării au scos în evidență eforturile aștristilor voluntari în promovarea intereselor naționale. Astra Centrală va edita un volum al împlinirilor astriste în ultimii 25 de ani, iar Despărțămintele își vor prezenta activitățile, manifestările culturale, lista membrilor pe cercuri și secțiuni (fondatori, pe viață, ordinari și ajutători), precum și publicațiile proprii (cărți, reviste..),

monumente, plăci și busturi dedicate personalităților și comunităților locale, sedii, muzee, expoziții și biblioteci amenajate, concursuri, festivaluri și tabere organizate, parteneriate cu autoritățile locale și naționale, cu instituții cultural-științifice locale sau centrale, cu alte ONG-uri din țară sau din afara țării, programe finanțate nerambursabile etc.

Medicul Gh. Tr. Dascăl a primit pentru “merite deosebite în implementarea activității Asociațiunii Astra și promovarea culturii naționale”, diplomă de merit semnată de președintele Asociațiunii Astra – prof. univ. Dr. D. Acu.

Adunarea Generală a elaborat și o Rezoluție pe care a trimis-o Președinției, Parlamentului și Guvernului României, rezoluție prin care se alătură în multe probleme, atitudinii Academiei Române față de problema exploatarea resurselor, a regionalizării țării, a respectării însemnelor naționale, a elaborării legii educației, a legii pentru sănătatea populației țării, a legii arhivelor sau a

Vicepreședintele Academiei Române – Valentin Vlad, prezentând situația României..(la adunarea de la Orăștie)

statutului minorităților pentru a evita diviziunea națiunii române în autonomii locale și a asigura avantaje egale la nivelul întregului popor român. Astra a mai cerut autorităților românești ca manualele de istorie, geografie și limba română să fie avizate de Academia Română și nu de diverși amployați anonimi care promovează falsificarea adevărului istoric... Viitoarea adunare va fi găzduită de orașul Reghin (2014, septembrie).

20 sept. În Biblioteca Grupului Șc. Telciu (dir. Vasile Puica, dir. adj. Mihaela Vlașin), doi dintre fiii satului – Rodica Moldovan (Bistrița) și Viorel Mureșan (Năsăud) își lansau ultimele volume editate

(Brazda de cuvinte, Flori de lut, Flori de apă..). Ambii autori de versuri au fost prezentați pe larg de prefațatorul volumelor amintite – Ioan Mititean – membru al Ligii Scriitorilor din România. Au mai adus elogii: Ioan Seni, Lucreția Mititean, Floarea Pleș, Vasile Nicoară, Victoria Fătu-Nalațiu, primarul Sever Mureșan, dir. adj. Mihaela Vlașin. Elevii școlii au recitat masiv din poeziile acestor autori, așa cum au procedat de fapt însuși autorii.

Sfințirea Bisericii din Telciu a adunat câteva mii de credincioși la festivitățile acestui eveniment (gazde și oaspeți), în care cuvântul de învățătură al Mitropolitului Andrei, respectiv al Preasfințitului Petroniu au mângăiat sufletele celor implicați de circa 13 ani în refacerea Sfântului locaș, atât preoții Dănuț Părăscan și Toader Sârmaș, cât și miile de credincioși telceni. Au fost oferite Diplome și distincții de înaltă cinstitie celor doi preoți, primarului Sever Mureșan, președintelui Radu Moldovan și deputatului Ioan Oltean, ing.

Silvic Luca Pupeză... Autoritățile județului – deputați (Stelian Dolha, Ioan Oltean) și senatorul (Cristian Florin), CJC (G. Țărmure și I. Simionca), ISJ (Mihai Mureșan – inp. g-1 adj), primarii M. Romocea (Năsăud), I. Monița (Romuli), N. Anghel (Coșbuc), G. Onul (Salva) ș.m.a. au fost

alături de mulțimea creștină, la acest eveniment.

30 sept. Aștrăștii năsăudeni **Ioan Seni, Floarea Pleș, Gh. Tr. Dascăl, Ioan și Lucreția Mititean, Romulus Berceni, Olga Lucața, Livia Gavrilaş și Grigore Lungu** au participat la lansarea cărții „Spin”, autoare **Nadia Urian**, secretar al Cercului Astra Cristeștii Ciceului. Ambianța evenimentului a fost deosebită, fiind prezenți toți colegii din Școală – dir. adj. **Cornel Urian**, primarul ing. **Petru Șerban**, viceprimarul **Gh. Oprea**, prof. **Ana Tătar** – președinta Aștrei locale, preoții **Nicolae Feier** (Bistrița), **Marius Cârceu** (Hășmaș), **Cristian Pomohaci** (Moșuni, jud. Mureș), **Virginia Linul** (Salva), **Ioana Linul**

Nadia Urian, V Vereș, P. Șerban, S. Gârjan, Cornel Urian la evenimentul lansării...

(mama autoarei), prof. **Leon Muti, Vasile și Maria Rus** din Rebrîșoara, editorul **Voichița Vereș** (Napoca Nova), prefațatorul **Sorin Gârjan** (U. Scriitorilor), **Florin Săsărman** (Bistrița) și foarte mulți alți cunoscuți din localitate și din județ. Invitații au admirat Școala și dotarea ei, elevii școlii și implicarea lor în programul manifestărilor, Muzeul etnografic organizat în Școală din inițiativa aceleiași profesoare Nadia Urian.

Astriștii năsăudeni Ioan Seni, Romulus Berceni, Ioan și Lucreția Mititean au folosit șansa invitației Bibliotecii Județene – director **Ioan Pinte**, pentru a participa la **întâlnirea cu academicianul Basarab Nicolescu** – fizician și filosof franco-român, profesor universitar la Paris și Cluj-Napoca. Cele peste 130 de lucrări științifice ale academicianului sunt bine cunoscute pe plan mondial, unele fiind premiate de înalte academii. De urmărit cartea “Noi, particula și lumea”.

3-4 octombrie - Colegiul năsăudean împlinea 150 ani. Serbările debutau în **3 octombrie** în Aula Colegiului prin salutul directorului **Alexandru Dorel Coc** – amfitrionul întregilor manifestări. Au urmat discursurile scriitorului Teodor Tanco (Cluj-Napoca), ale prof. univ. dr. Dumitru Acu – președintele Asociației Astra; prezentarea power-point a prof. Ioan Seni – președintele Desp. Astra Năsăud, profesor al școlii (1985-2010). Dr. Teodor Ardelean – directorul Bibliotecii Jud. Baia Mare a evidențiat locul Năsăudului și al acestei instituții în peisajul cultural al Transilvaniei, al României. Simpozionul omagial s-a derulat în 4 secțiuni: 1) Moderatori: T. Tanco, D. Coc, Gh Rusu, cu Mircea Prahase, dr. Ironim Marțian, dr. Vasile Tutula, dr. Adrian Onofreiu, Menuț Maximilian, Raus Pompei, Morar Iuliu-Marius, Ioan Mititean, Ana Filip; 2) Ioan

Seni, Silvia Pop (Blaj), cu dr. Mariana Istrate (Cluj-N), Gavril Moldovan (Bistrița), Gabi Herța (Romuli), Pavel Berengea (Ilva Mare); 3) Dr Dumitru Acu, Sever Ursa, Grigore Marțian cu dr Lucian Vaida, Nicolae Vrăsmaș (Bârgău), Ioan Sălcudean (Blaj), Liviu Păiuș (Rodna), Floare Vaida, Cornel Cotuțiu (Beclean), Raveca Moldovan (Bistrița), Floarea Pleș; 4) Dr Ion Istrate, dr. Gh. Pleș cu dr. Theodor Bohățel, Andrei Fica, Ana Hinescu, Mircea Daroși, Buia Dorina. Mulți dintre cei înscriși și-au trimis lucrările pentru apariția lor în vol. II al acestor serbări. Urcând spre aulă poate fi admirată efigia în bronz a poetului George Coșbuc – patronul spiritual al Liceului, lucrare realizată artistic de profesorul de arte plastice din Colegiu – Ionică Urs.

A doua zi, manifestările debutau în Sala polivalentă a orașului, în prezența a câteva sute de persoane – cadre didactice și elevi ai școlii, numeroși invitați, în fața cărora directorul Colegiului și-a invitat principalii oaspeți pentru a-și susține spiciurile: **Mircea Romocea** (Primar), **Ecaterina Teodorescu** (Parlament), **Doina Pană** (Guvern), **Camelia Tabără** (ISJ BN), **Dumitru Acu** (Asociațiunea ASTRA), **Stelian Dolha** (Parlament), **Ion Olteanu** (Parlament), **Ioan Deneș** (Senat), **Ioan Țintean** (Prefectul jud. BN), **Emil Radu Moldovan** (Președinte CJ BN), **Teodor Tanco** (Scriitor), **Ștefan Tatay** (fost profesor, Bistrița), **Rodica Petrescu** (fost elev, Cluj-N), **Gheorghe Pleș** (fost elev, profesor, director, Năsăud), **Gheorghe Rusu** (fost elev, București), **Vasile Dâncu** (fost elev, Cluj-N), **Ecaterina Bulea** (fost elev, Franța), **Daniel Pavelea** (fost elev, actual profesor, Bistrița); Directorul **Dorel Coc** a prezentat publicului o expunere documentară exhaustivă, însoțită de imagini relevante, iar prof. dr. **Aurelia Dan** a prezentat Monografia Liceului, editată la împlinirea a 150 de ani. Volumul a fost distribuit gratuit tuturor invitaților și participanților la Simpozionul aniversar și îl vor primi tot gratuit cei care contribuie cu materiale la vol. II al acestor manifestări. Tot gratuit a fost distribuit și vol. D-lui **Ioan Mititean**, “Liceul Grăniceresc Năsăudean – în vârful peniței”, vol. XIII, scos la edit. Napoca Star prin bunăvoința Bibl. Județene – director **Ioan Pinte**.

După masă au fost vernisate expozițiile găzduite de Muzeul Grăniceresc – director dr. **Lucian Vaida**, una fotografică reprezentând aspecte din viața Liceului și cealaltă filatelică (**Mircea Calu** și **Mihai Valea**) cu exponate dedicate evenimentului. Muzeul documentar al Colegiului a fost actualizat și modernizat prin efortul profesoarei **Floare Vaida**, responsabilul comisiei metodice de istorie și socio-umane din școală, care în cele două săli a expus documente, anuare și alte materiale, inclusiv pozele academicienilor nășăudeni. În Aulă se derula un film documentar, privind aspecte din istoria școlii, pregătit și prezentat de profesorii dr. **Gh. Pleș** și **Grigore Marțian**. În Sala Polivalentă s-a derulat un spectacol artistic în care s-au afirmat elevii Colegiului, în formații precum Romana (**Daniela Chira**), Călușarul (**Cristi Mîti**), Suita someșană, bihoreană sau maramureșană (**Florin Persecă**), secvențe de dans modern sau artistic. Seara, în Aulă se încheiau manifestările, printrun concert de operă (Vivaldi, Mozart) prezentat de artiști ai Filarmonicii de Stat din Cluj-Napoca. Membrii Astei din școală se întâlnesc în toate compartimentele acestor manifestări, începând cu vicepreședintele Desp. Astra Nășăud – directorul Dorel Coc, secretarul Desp. – Daniela Chira, președ. Secț. de istorie – Floare Vaida, Cărcu Anca și toți ceilalți, la care se adaugă aștriști din oraș – Floarea Pleș, dr. Lucian Vaida, Grigore și Florica Marțian, dr. Gh. Pleș, D-tru Mureșan, Raus Pompei, fam. Lucreția și Ioan Mititean, Olga Lucuța, Radu Sîrbu, Ana Vaida, Adriana Lupoaiu., sau aștriști de la Maieru – Sever și Liviu Ursa, Iacob Naroș, Macavei al Macavei, de la Rodna – Liviu Păiuș, de la Nepos – Mircea Daroși, de la Salva – Ana Filip și Morar Iuliu, de la Romuli – Gabriela Herța, de la Ilva Mare – Pavel Berengea, Niculae Vrăsmaș – Bârgău, Menuț Maximilian și Gavril Moldovan – Bistrița...

Centenarul Emil Boșca-Mălin, susținut de CL și edili Vasile Dumitru – primar și Vasile Borș – viceprimar, a prilejuit ample manifestări educative care au scos încă o dată în evidență rolul aștriștilor măiereni, uniți în jurul ilustrului intelectual **Sever Ursa** – liderul Astei locale. În cadrul

manifestărilor a fost acordat titlul de Cetățean de Onoare postmortem al Maierului istoricului dr. Lazăr Ureche – fiu al satului. Insemnele au fost oferite de către primarul comunei – **Vasile Dumitru**, familiei, respectiv doamnei Monica Ureche. Simpozionul, moderat de scriitorul **Icu Crăciun**, le-a oferit măierenilor prilejul să abordeze viața și opera lui Emil Boșca-Mălin din cele mai diverse unghiuri: **Viluț Cărbune** l-a scos din documente inedite; **Titus Cărbune** și **Ana Maria Ureche** l-au descoperit în redacția “Plaiurilor nășăudene”, seria I (1940-1943); **Icu Crăciun** l-a descifrat, analizându-i jurnalul; **Ilie Hoza** îi etala vocația de monografist; **Macavei Al Macavei** insista pe calitatea sa de justițiar; **Iacob Naroș** îi surprindea prietenia cu Emil Rebreanu; **Liviu Păiuș** îl analiza ca folclorist; **Sandu Al Rațiu** îi găsea afinități în relațiile cu memorandistul Gherasim Domide; universitarul **Scridonesi Valer-Călin** îl fixa

pentru eternitate în conștiința măierenilor; **Sever Ursa** îi analiza cu discreție corespondența; **Vasile G. Dâncu** – directorul editurii Eikon, prezenta cărțile ieșite proaspăt de sub tipar: “In Honorem. Emil Boșca-Mălin (1913-2013). Comunicări”; “Emil Boșca-Mălin Restituiri”; “Plânge Ardealul”, cu Emil Boșca-Mălin, Corneliu Coposu, Constantin Hagea., volume care completau fericit cele susținute în simpozion. Au opinat cu mult respect insp. g-l **Camelia Tabără**, directorul CJC BN – **Gavril Țărmure**, deputatul **Ioan Oltean**, președintele Desp. Astra Nășăud – **Ioan Seni**, scriitorul **Cornel Cotuțiu**... S-au bucurat de frumusețea evenimentului și aștriștii Floarea Pleș, Olga Lucuța, Ioan și Lucreția Mititean, Grigore Marțian, Romulus și Valeria Berceni, Leon Catarig, Mircea Daroși, Grigore Lungu din Nășăud. Cireașa de pe tort a fost surpriza aceleiași edituri cu volumul “Sever Ursa – un ziditor”, volum

îngrijit de scriitorul **Aurel Podaru**, cu prefață semnată de universitarul **Mihaela Ursa** și postfață de scriitorul **Icu Crăciun**, și editat prin grija CL și a Primăriei Maieru. Volumul se constituie într-un elogiu binemeritat adus ilustrului cărturar **Sever Ursa** – argintul viu al întregii mișcări intelectuale și spirituale din satul Maieru din ultimii peste cincizeci de ani...

Sfințirea Troiței închinată eroilor locali – operă a medicului dr. **Login Berende**, dezvelirea și sfințirea bustului Emil Boșca-Mălin, realizat de sculptorul **Maxim Dumitraș**, vizitarea Muzeului “Cuibul visurilor”, avându-l ca ghid pe custodele acestuia - **Sever Ursa** și spectacolul artistic prezentat de ansamblul Cununa Maierului..., încheiau apoteotic frumusețea unor manifestări educative la care și-au dat fericit mâna, deopotrivă administrația comunei, Școala, Biserica, Astra locală, făcând ceea ce trebuie făcut într-o comunitate care-și respectă valorile...

La cel de-al **XV-lea Simpozion internațional “Românii dinafara granițelor”**, câțiva aștrști năsăudeni – **Ioan Seni, Romulus și Valeria Berceni, Ana Filip și Iuliu-Marius Morariu** au urmărit cu atenție lucrările simpoziunilor de la Alba Iulia, Bor (Serbia) și Vidin (Bulgaria), alături de aștrștii din Iași, Chișinău, Cahul, Cluj, Sibiu, Gherla, Blaj, Sf. Gheorghe, autoritățile din București. Năsăudenii au dăruit românilor din Bor și Vidin, carte românească, veșminte preoțești și alte bunuri... Se constată cu ușurință că românii din Bulgaria și Serbia n-au școli, biserici și mijloace massmedia în limba română, rămân doar cu ceea ce pot învăța în familie; se grupează în nenumărate asociații stimulate de statul în care trăiesc pentru a se dezbată cât mai mult; România nu-i sprijină decât teoretic, cu promisiuni siropoase și nici nu poate face mai mult câtă vreme oficial ei își zic vlahi, valahi, volohi etc și nu români; Statutul internațional al minorităților prevede protecția acestora câtă vreme în spatele lor există o Țară Mamă, ori Valahia nu mai există. Dacă s-ar declara români, situația lor s-ar schimba mult pentru că România există. Tot așa și cu românii din Ucraina, care în majoritatea lor se declară “moldoveni”, în acest caz cum să-i ajute

România, îi va ajuta Republica Moldova! Totuși, se mai poate spera în “mintea românului de pe urmă...” Până atunci, relațiile și schimburile culturale rămân calea cea mai eficientă de colaborare și susținere...

Familia **Ioan și Lucreția Mititean** au avut un succes deosebit cu lansarea cărții “Liceul Grăniceresc năsăudean în vârful peniței” vol. XIII, atât la **Oradea** – în compania scriitorilor și intelectualilor de pe Criș – mobilizați de Uniunea Femeilor Bihorene, Cenaclul Literar al Baroului Avocaților din Oradea, Centrul Jud. de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Bihor și liceenii de la Liceele “Transilvania”, “Aurel Lazăr” și Sportiv; Mai mulți artiști au cântat muzică populară, printre care și artiste Maria Precup, Maria Haiduc și Florica Zaha, iar avocatul Pașcu Balaci și-a prezentat cartea “Fluierul de oțel” în care personajul principal este eroul năsăudean Tănasă Tudoran; Aceeași atmosferă au trăit-o și la Dej, în compania membrilor Aștrii de pe Someș.

Mircea Daroși și familia **Ioan și Lucreția Mititean** au reprezentat cu succes Astra năsăudeană la manifestările educative de la **Josenii Bârgăului**, ediția a VIII-a, unde și-au prezentat ultimele cărți editate și Revista „Astra Năsăudeană” nr. 1 (27) pe 2013, revistă susținută de Biblioteca Județeană – director **Ioan Pinte**. Spre lauda lor, aștrștii măiereni din redacția revistei „Cuibul visurilor” au primit legitimațiile de jurnaliști și membri în Uniunea Ziariștilor Profesioniști Bistrița – director **Emil Dreptate**. Aștrștii năsăudeni **Ioan Seni, Romulus Berceni și fam. Ioan și Lucreția Mititean** au răspuns cu solitudine invitației Bibliotecii Jud. BN – director **Ioan Pinte** la manifestările educative dedicate poetului Andrei Mureșanu, poetul Imnului Național de la a cărui moarte s-au împlinit 150 de ani, poet care s-a sfârșit după doi ani de la crearea Asociațiunii Astra (1861) și a cărui operă a fost premiată de Asociațiunea Astra.

Colocviile George Coșbuc, ediția a XXIX-a, organizate de Biblioteca Județeană – director **Ioan Pinte** au prilejuit și aștrștilor năsăudeni – **Ioan Seni, Romulus Berceni, Ioan și Lucreția Mititean, Icu Crăciun, Iacob Naroș, Macavei Al Macavei, Nicu**

Vrăjmaș, Menuț Maximinian, Gavril Moldovan.., satisfacții nebănuite la întâlnirea cu scriitorii Irina Petraș, Gh. Chivu, Vasile Igna, Ioan Moldovan, Ion Mureșan, Ovidiu Pecican, Gelu Dorian, Luigi Bambulea, Teodor Tihan, Vasile G. Dâncu, acțiune la care au fost întâlniți și scriitorii din județul nostru – Cornel Cotuțiu, Olimpiu Nușfelean, Virgil Rațiu, Victor Știr, Victoria Fătu-Nalațiu... Moderatori: **Ioan Pinte**a și **Irina Petraș**. Programul s-a deschis cu alocuțiunea președintelui CJ BN **Emil Radu Moldovan**. S-au oferit consistente premii: criticului literar Mircea Martin, istoricului literar Gh. Chivu, criticului literar Luigi Bambulea, poetului Gellu Dorian..;

Luna noiembrie aducea noi bucurii în activitatea aștrăștilor năsăudeni: În **9 nov.** se alăturau vereriștilor clujeni la analiza activităților pe anul 2013, dar mai cu seamă la activitatea de lansare a cărților și revistelor editate în acest an: **I. Seni** – prezenta Revista Astrei năsăudene și vol. Asociațiunea Astra Rediviva, editura Astra Sibiu; **Ioan Mititean, Mircea Daroși, Floarea Pleș, Lucreția Mititean, Ana Filip, Veronica Oșorheian, Raveca Vlașin, Romulus Berceni, Roda Fercana**, au vorbit și dâșzii despre reușitele lor editoriale; La fel de atenți au fost participanții la cele susținute de acad. **D-tru Protase, dr. Vasile Tutula, Valeri Toderici, dr. Barbu Bălan, dr. Ironim Marțian, fam.**

Rodicăi Petrescu ș.m.m.a

Prin efortul Bibliotecii Jud. – director **Ioan Pinte**a, năsăudeni beneficiau la data de **12 nov.** de un simpozion dedicat Sfinților martiri năsăudeni, la împlinirea a 250 de ani de la martiriul lor. Simpozionul a fost găzduit de Muzeul Grăniceresc și patronat de **IPS Mitropolitul Andrei Andreicuț**. Și-au prezentat spiciurile cu multă căldură președintele CJ – **Emil Radu Moldovan, IPS Andrei**, prof. univ. dr. **Ioan Bolovan**, conf.

univ. dr. **Dorel Man**, conf. dr. **Flore Pop**, dr. col. **Vasile Tutula**, pr. dr. **Ioan Chirilă**, pr. **Nicolae Feier** și dr. **Pașcu Balaci** care și-a prezentat drama istorică „Fluierul de oțel” al cărui erou era grănicerul Tănasă Tudoran. Cu acest prilej, în Parcul central al orașului a fost sfințit locul unui monument dedicat Sfinților Martiri, printrun Te Deum oficiat de IPS Andrei, în prezența primarului Mircea Romocea, a președintelui CJ E. R. Moldovan și a vicepreședintelui Alexandru Pugna.

Cu aceeași căldură, directorul Bibliotecii Jud. BN – pr. **Ioan Pinte**a a orientat spre Năsăud și Colocviile Liviu Rebreanu, ediția a XXXI-a, în **26 nov.**, gazdă fiind aceeași instituție – Muzeul Grăniceresc – director dr. **Lucian Vaida**. Au fost audiați cu mult interes **academicianul Mihai Cimpoi** din Chișinău, **Ion Simuț** (Oradea), **Ovidiu Moceanu** (Brașov), **Gh. Glodeanu** (Baia Mare), **Gh Pleș, Ioan Seni, Olimpiu Nușfelean** și **Moldovan Andrei**. Discuțiile s-au purtat în jurul temei „Academicienii năsăudeni. Chipuri și opere. Prof. **Ioan Seni** a făcut un paralelism între Asociațiunea Astra, creată în 1861, Gimnaziul Grăniceresc – 1863 și Academia Română – 1866, folosind exemplificări cu academicienii năsăudeni. Creatorii de literatură s-au bucurat de binemeritate premii.

În **27 nov.** Colocviile Rebreanu s-au desfășurat în sala festivă a Prefecturii Bistrița, cu același moderator – pr. **Ioan Pinte**a, cu aceeași interlocutori, dar cu invitați noi – **Mihai Zamfir, Mihaela Ursa, Gheorghe Glodeanu, C-tin Cubleşan**. În ambele zile, vicepreședintele CJ Alexandru Pugna a insistat pe eforturile care le face CJ în susținerea și buna reușită a acestor manifestări Atât la Năsăud, cât și la Bistrița, localnicii au onorat cu săli arhipline, intențiile organizatorilor – CJ, Bibl. Jud. CJC BN ca astfel de acțiuni să reușescă în beneficiul cetățenilor interesați de actul cultural.

În **28 nov.** aștrăștii năsăudeni **Ioan Seni, Floarea Pleș, Ioan și Lucreția Mititean, Mircea Daroși și Romulus Berceni** au fost prezenți la activitatea lunară a Ligii Scriitorilor din Cluj-Napoca unde au fost prezenți cu lansări de carte editori din jud. Maramureș, Alba, Sibiu, Cluj și BN. Fiecare participant și-a prezentat volumul

editat la care s-au adăugat opiniile scriitorilor **Florin Țene** – președinte, **Antonia Bodea**, **Iulian Patca**, **Voichița Vereș** ș.a. scriitori. **Ioan Seni** a prezentat Monografia Colegiului Național „G. Coșbuc” la cei 150 de ani împliniți la 4 oct. 2013 și Revista Astei năsăudene. Trei exemplare din Monografie au fost donate conducerii Ligii. Ședința de lucru a consfințit și crearea filialei năsăudene a Ligii Scriitorilor, având ca președinte pe scriitorul **Ioan Mititean**, ca secretar pe **Daroși Mircea** și casier pe **Valer Mureșan**.

Luna decembrie rămâne la fel de bogată în activități. **1 Decembrie** a fost sărbătorit cu mult zel. Năsăudul a fost onorat cu prezența autorităților județene care au depus coroane de flori la Monumentul Eroilor alături de cele ale Primăriei și Consiliului Local. Optimist și încurajator a fost mesajul primului ministru Victor Ponta prezentat de prefectul județului Ioan Țintean. Realist și documentat a fost spiciul primarului Mircea Romocea. Alături de coroanele depuse de partidele politice și școlile năsăudene a fost depusă și coroana Astei. Grupul de liceeni ai Colegiului „G Coșbuc”, instruit de Livița Bologa Istrate, a transmis prin vers și cânt mesaje profund patriotice. Zecile de năsăudeni prezenți la festivitate au primit din partea Primăriei (Mircea Romocea – primar, Nicolae Găitan - viceprimar) câte un vin cald și porția de sărmăluțe gustoase. La statuia lui Ferdinand I Întregitorul au depus coroane de flori liderii monarhiști de la Bistrița și membrii Astei năsăudene. Asociațiunea Astra a recunoscut dintotdeauna rolul istoric al regelui Ferdinand I și al Eroilor neamului, în înfăptuirea Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918. Năsăudeni au depus coroană și la bustul lui Alexandru Bohățel – fostul căpitan suprem al Districtului autonom al Năsăudului (1861-1876).

5 dec. Lansare de carte la Colegiul Național „G. Coșbuc” – amfitrion director **Al. Dorel Coc**, unul dintre autorii cărții „Leonidas Popp 1831-1908” – adjutant general și șef al Cancelariei Militare a Împăratului Franz Joseph I. Volumul bilingv (germană- română) este rodul unui efort colectiv: Ilja Skidelsky, Peter Steiner, Harald Szilagy, Oct. Vasu, Helmuth Kitinnger, Brigitte Skidelsky, Viorel Nașcu, Adriana Lupoai, familia Șuteu, care au cules date din Arhivele de la Viena, de la Bistrița, au dat în lucru corespondența din colecție, au tradus din germană în română, au pregătit volumul pentru editare (Napoca Star, 2013). Rând pe rând, începând cu directorul Coc Dorel, autorii cărții au adus explicațiile necesare privind evoluția acestui general român, născut la Năsăud și care prin inteligență, muncă, hărnicie, demnitate, curaj și loialitate a ajuns la funcția de șef al Cancelariei imperiale de la Viena. Cu opinii au venit și profesorii Romulus Berceni (laudativ la manifestările din Liceu) și Ioan Seni care apreciază efortul colectiv al echipei, inclusiv al Primăriei care a susținut financiar editarea cărții și tocmai de aceea volumul ar trebui prezentat și celorlalți năsăudeni; felicită familiile Șuteu și Nașcu pentru păstrarea corespondenței acestui general, în timp ce bibliotecile unor celebri năsăudeni plecați dintre noi, se vând de către urmași la metru liniar în loc să fie predate Colegiului, Muzeului sau Bibliotecilor din oraș (dar nici cum s-a nântâmpat cu bibliotecile unor profesori universitari predate Astei năsăudene și care astăzi, din cauza neredării sediului după reparații, așteaptă în beciul Protopopiatului în cei peste 80 de saci... Nu-i păcat oare..!?). Lansarea acestui volum mai demonstrează cum un Cetățean de Onoare al orașului – Ilja Skidelski (Austria) își demonstrează recunoștința față de orașul care i-a oferit acest titlu.. Își dorește ca acest volum să fie cunoscut de cât mai mulți tineri care ar putea împrumuta numeroase valori din personalitatea acestui brav român – Leonidas Popp, ajuns la înalte demnități europene...

10 dec. – Cercul Astra oraș (președinte Floarea Pleș) va organiza la Muzeul Grăniceresc „Șezătoarea năsăudeană” în cadrul căreia participanții se vor transpune în

rolul personajelor de altădată, dar în situațiile concrete de astăzi..

18 dec. – Colegiul Național va organiza concertul anual de colinzi cu invitați din oraș și din localități care-și trimit copiii la liceu în această școală (din Rebrișoara, Poiana, Salva)

27 dec. a XVIII-a ediție a Festivalului ilvean de colinzi va fi găzduită de Poiana Ilvei, avându-i ca musafiri pe colindătorii din Ilva Mică, Ilva Mare, Măgura, Lunca și Leșu. Astra va acorda diplome tuturor formațiilor, instructorilor de formații, directorilor de școli și primarilor din fiecare localitate.

Ioan Seni

IV. ASTRA și VRR

Scriitorii năsăudeni, membrii ai ASTREI năsăudene sunt complici de nădejde a concitadinilor lor stabiliți la Cluj, angajați cultural prin Asociația VRR, care în ziua de 9 noiembrie 2013 s-au întâlnit la a 30-a adunare ce s-a desfășurat la restaurantul Astoria. A fost o sărbătoare a cărții ce a reluat de la capăt lunga prefacere a vieții unei cărți ca și copilul din pântecul matern.

Bulevardul Grănicerilor din liniștitul oraș al academicienilor era aproape pustiu în această dimineață de sâmbătă tomnatică. Numai în fața Bibliotecii Academiei era o oarecare zarvă, pricinuită de cei 8 năsăudeni, membrii ai ASTREI, scriitori, oameni de cultură ce așteptau mașina lui Lungu spre a ne deplasa în orașul culturii ardeleni invitați ai Asociației VRR spre a ne expune gândurile despre scriiturile năsăudene, dând mâna cu clujenii-năsăudeni cu care am avut un fructuos schimb de idei, aici la Mecca limbii

Acad. D Protase, ing. V Toderici, scriitor I. Mititean și univ. dr. ing. Barbu Bălan

române.

Am ajuns la Cluj unde eram așteptați de neposul Mircea Daroși venit de la Timișoara cu hotărârea de a prezenta două personalități năsăudene, cu două biografii paralele: Gavril Istrate și Vasile Scurtu, cărturari ce au trăit în imobilul podidit de istorie și literatură.

Aici am trăit clipe ale simțirii noastre ardelenesti, delectându-ne cu o lume bună, momente culturale de maximă trăire sufletească, într-un iureș literar și comic, prin vorbele cu haz rostite din suflet de scriitorul Barbu I. Bălan, la origine poienar, ce stârnea râsul VRR-iștilor de li se vedeau „plombele de aur”, era așa ca în căutările fizicienilor în podrumurile mecanicii cuantice când poți fi acolo și dincolo și unde te taie capul, așa cum a procedat președintele Asociației Valer Toderici, ce se deplasa de la o masă la alta, intrând în vorbă cu fiecare participant,

V Berceni, R Vlasin, A Protase, FI Pleș, L Mititean și V Tutula

culegând păreri și opinii despre activitățile viitoare și în primul rând de ridicarea pe noi trepte culturale a ținutului năsăudean.

Prin aceasta am văzut puterea creativă a omului coborât de pe Valea Fiadului, de a-și lărgi sufletul apreciind frumosul din comportamentul fiecărui participant. După schimburile de cărți și câte un pahărel din produsele autohtone a Năsăudului s-au încins coardele de foc ale logosului până seara târziu, ca un act de definire a iubirii. Tot de pe Valea Fiadului a coborât și tânărul poeta Rodica Fercana care face pământul să rodească prin brazda de cuvinte, de unde a răsărit și poemul dedicat liceului grăniceresc în ceas aniversar.

Apare la microfon năsăudeanca Floarea Pleș ce a prezentat volumul II a cărții Meseriașilor năsăudeni, aducând atâtea obiecte imagine lucrate de meseriașii din

zonă printre care și laibăre cusute cu ațe și ace de mărimi diferite, clădite nu departe de mașina de cusut a croitoresei, personaj al acestei cărți.

Cu calmitate și bună dispoziție, academicianul Dumitru Protase, mocodean la obârșie, cu sufletul larg deschis mi-a oferit cartea: „Daci-Romani-Români”, încercând parcă să vegheze asupra semenului său, prin această carte plină de miez și de viață istorică cu o responsabilitate asumată față de Năsăudul său drag, cu fapte cercetări științifice, lupte de idei, fenomene etno-culturale și alte aspecte din istoria populației daco-romane și despre începuturile neamului românesc.

Liderul ASTREI năsăudene, Ioan Seni, poartă toată grija pentru onoarea ASTREI, prezentând revista „ASTRA năsăudeană”, ca o formă sublimă a prieteniei cu toți cei care

vorbesc și gândesc românește.

Lucreția Mititean face o piruetă prin grădinile năsăudene, scoțând în relief crizantemele, florile târzii ale toamnei ce le-a adus în cartea de versuri cu același nume.

Cu o deosebită pasiune culturală, păstrând întreaga tandrețe a vieții culturale, autorul acestui articol, cu ironia sa blândă, prezintă realitățile școlii năsăudene prin cartea dedicată celor 150 de ani de la înființarea liceului, cât și cartea de proză scurtă „De peste ocean”. Romulus și Valerica Berceni au recitat din propriile creații ce întruchipează însăși viața, natura, sufletul și dragostea. Sălăoanca Ana Filip, cu zâmbete și bujori în obraji, ne-a oferit o droaie de delicii, într-un mod hazliu și nuanțat. Doamna de peste Muncel (adică din Mintiu) stabilită la Dej apără cauza scrisului pentru copii, în condiții grafice de excepție și unele bilingve ca niște vectori de imagine.

Adunarea cu numărul 30 a constituit un câmp de afirmare a oamenilor prin cultură, un schimb de mesaje și cărți și o informare privind starea vieții cărțurărești în zona lor de origine, o confesiune despre adevărul scrisului pe fundalul societății postmoderne.

Ofițerul-scriitor Vasile Tutula nu precupețește nici un efort ca să-și slujească vocația, deschizând o nouă cale pentru cunoașterea de sine.

Leșeanca Veronica Oșorhean a adus

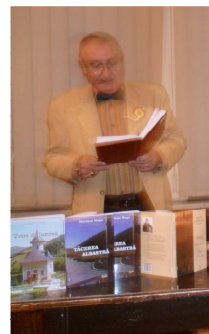

aromele toamnei, având un loc rezervat în această atmosferă culturală ce deține un plus de spațiu în presa culturală, asumându-și aventuri prin proza scurtă ca rezultat al călătoriilor ei în viață prin atâtea spații geografice, împlinindu-și cu succes angajamentul cu satul someșan, depășindu-și făgăduielile de a se confesa cu privire la literatură și carte.

Ioan Mititean

V. SPIRITUALITATE; CREDINȚĂ.

1. Medalionul literar ”Cărțile care ne unesc”

Cenaclul literar “Artur Silvestri”, al Ligi Scriitorilor Români, din după amiaza de 28 noiembrie, ce s-a desfășurat în Sala Oglinzilor a Cercului Militar, a avut ca oaspeți conducerea Filialei Maramureș, un grup de scriitori din Năsăud,

membri ai proaspetei Filialei Năsăudene a Ligi Scriitorilor și câțiva membri ai Filialei Alba a acestei asociații profesionale.

În fața unui public numeros, sala devenind neîncăpătoare, președinta Cenaclului profesoara **Antonia Bodea** a deschis ședința anunțând ordinea de zi, invitându-l să ia cuvântul pe scriitorul **Al. Florin Țene**, președintele național al Ligii Scriitorilor, care a urat bun venit oaspeților. Acesta a anunțat constituirea celei de **a 33-a filială a Ligii Scriitorilor la Năsăud**, condusă de **Ioan Mititean** și a Postului de Televiziune prin internet "Porțile Maramureșului", ce funcționează sub sigla Ligi Scriitorilor, condus de scriitorii dr. Mihai Ganea și Virginia Paraschiv. În continuare, președintele Ligii Scriitorilor, a prezentat voluminoasele antologii de poezie românească contemporană universală, și proză, alcătuite de Gheorghe Stroia, membru al Ligi Scriitorilor, Filiala Vrancea, apărute la Editura "Armoni Culturale".

Au fost evidențiați, pentru activitatea lor în cadrul Ligii, scriitorii: **Antonia Bodea, Iulian Patca, Voichița Pălăcean Vereș, Ion Constantinescu și Gavril Moisa.**

În continuare scriitorul **Iulian Patca**, președintele Filialei Cluj a Ligi Scriitorilor a prezentat pe poeta **Mariana Moga** din Sebeș-Alba și cărțile ei de versuri: "Tăcerea albastră", "Între piatră și nisip" și "Popas în suflet". A mai vorbit și citit din poeziile autoarei **Leni Voinea**, membră a cenaclului literar din Sebeș ce funcționează în cadrul Filialei Ligi Scriitorilor.

Un alt oaspete al ședinței a fost poetul **Sandu Căținean** din Bonțida despre cărțile căruia a vorbit **Iulian Patca**, subliniind că versurile din volumele "Pe malul Someșului Mic", "În Munții Întunecați din Țara lui Zalmoxis", "Răsărit cu sentimente în Apuseni", și "Amurg pe un braț de fân", sunt scrise cu sensibilitate, creând o emoție estetică. Despre cărțile acestea au mai vorbit **Vasile B. Gădălin, Lola Maria Țămbrescu** și autorul care a citit câteva poezii din volumele sale.

Venit din Sibiu, prozatorul **Ștefan Vișan** și-a prezentat cărțile de proză și teatru. Despre acestea a vorbit **Iulian Patca**, spunând că volumul "Lebăda albă" este dedicat poetului

Ștefan Augustin Doinaș și soției sale, balerina Irinel Liciu. A mai scos în evidență faptul că volumele de proză "Vulturul nu cade niciodată" și "Legământul dragostei" ne descoperă un prozator de substanță, stăpân pe uneltele sale. Despre autor a mai vorbit **Ovidiu Purdea-Someșan**, comandantul Cercului Militar care și-a amintit unele evenimente plăcute de pe timpul când era la Școala Militară din Sibiu și unde i-a fost profesor colonelul Ștefan Vișan.

În continuare poeta din Dej, **Raveca Vlașin** și-a prezentat proaspătul volum de versuri "Din marea gândului", citind din acesta câteva poezii, despre autoare a mai vorbit **Lucreția Mititean**, după care **Al. Florin Țene** a prezentat cartea lui **Gavrilă Moisa**, intitulată "Zâmbetul clepsidrei". Despre acest volum de dragoste dedicat soției sale, Maria, a mai vorbit **Antonia Bodea, Vasile B.Gădălin și Maria Lola Țămbrescu.**

Un moment deosebit a fost când grupul de scriitori din Năsăud și-a prezentat bogata recoltă de cărți: "Portrete de meseriași năsăudeni, de **Ioan Mititean, Lucreția Mititean și Floarea Pleș.** Cartea a fost prezentată de **Floarea Pleș și Lucreția Mititean.** **Ioan Seni** și-a prezentat volumul "Monografia Colegiului George Coșbuc din Năsăud" și revista "Astra Năsăudeană", în care semnează materiale **Titina Nica Țene și Al. Florin Țene, Mircea Daroși,** etc. Directorul fondator, al acestei interesante reviste, profesorul **Ioan Seni** a informat pe cei prezenți că începând cu numărul viitor publicația va apare și sub egida **Ligii Scriitorilor Români.** Astfel că această organizație profesională ajunge să editeze 18 reviste. În continuare **Ioan Mititean** a prezentat cartea domniei sale "Colegiul George Coșbuc în vârful peniței", iar **Mircea Daroși** a vorbit despre cartea sa "Vetre de lumină. Mănăstiri din județul Bistrița-Năsăud". În încheiere **Romulus Berceni** a recitat poezii din volumul său, intitulat "Viața la țară", iar **Lucreția Mititean** a citit din volumul său "Crizanteme".

Președintele Ligii Scriitorilor Români a mulțumit celor prezenți pentru participare, și delegațiilor de scriitori din Năsăud, Dej, Sibiu, Gherla, Baia Mare, Sebeș, Alba Iulia,

pentru efortul lor de a contribui la această frumoasă și instructivă manifestare culturală. Ședința s-a încheiat cu vii aplauze din partea numerosului public iubitor de cultură. Viitoarea ședință va avea loc în data de joi, 19 decembrie, la orele 17.

Al. Florin Țene, Cluj-Napoca

2. Semnificația colindelor

Marile sărbători creștine ale Nașterii Domnului, Anului Nou și Bobotezei au în viața credincioșilor o semnificație aparte. Ele trezesc rezonanțe afective de înaltă sensibilitate și de puternică intensitate, creând o atmosferă de bucurie și un farmec cu totul specific în trăirea religioasă. La aceasta contribuie în cea mai mare măsură tradiția veche și scumpă a colindelor, care înfățișează evenimentul de incomensurabilă importanță a venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat într-un nimb de o deosebită frumusețe și duioșie.

Ca parte integrantă a folclorului religios, colindele au o valoare neprețuită prin originea și mai ales prin vechimea lor. La noi, la români ele sunt foarte vechi, conturându-se odată cu chiar etnogeneza noastră și cu răspândirea creștinismului pe meleagurile natale. Astfel, prezența în colinde și plugușor a numelui lui „Bădica Traian” ne sugerează timpul formării poporului român și de strămoșii neamului nostru. În același context al apariției lor există părerea că cele mai vechi colinde sunt cele care au refrenul „Lerui Doamne” sau „Alilerui Doamne”, care ar fi forma arhaică a cuvântului bisericesc „Alilulia”

Sub raportul măiestriei artistice a versului și melodiei, colindele ocupă un loc de seamă în creația folclorică românească. Ele formează un tot unitar cu doinele, baladele și cântecele de vitejie, cu basmele, proverbele și zicătorile noastre, deoarece venind din lumea vechilor obști sătești, ele păstrează unele din cele mai vechi realizări poetice românești. Ele exprimă sub forma

poeziei populare florile alese ale simțămintelor noastre creștinești în fața tainei celei de veac ascunse, precum și binefacerile ce s-au revărsat asupra omenirii prin întruparea Fiului lui Dumnezeu. Ele sunt înmiresmate de parfumul cel mai ales al evlaviei noastre creștinești și strămoșești, sunt o transpunere în formă cântată a credinței ortodoxe. Ele sunt inspirate din Sfânta Scriptură și din Sfânta Tradiție, din slujbele divine și din iconografie. În ele respiră puternic duhul creștin și se păstrează ceva din frăgezimea creștinismului primar. În versurile lor duioase și pline de credință se descifrează sensurile adânci ale unei trăiri religioase autentice, bazate pe mărturia de nezdruncinat a dreptei credințe.

Nici una din învățăturile de bază ale credinței creștine nu este uitată sau nefolosită în colindele românești. În ele se răsfrânge învățătura creștină despre păcatul strămoșesc, întruparea și nașterea Mântuitorului, răscumpărarea oamenilor prin Moarte și Învierea Sa, supracinstirea Maicii Domnului, cinstirea Sfinților, Sfintele Taine, învățătura despre rai și iad, precum și judecata viitoare.

Majoritatea colindelor au în centrul lor persoana Mântuitorului nostru Isus Hristos descriind mai ales întruparea și nașterea Lui cea mai presus de minte, pe care o exprimă în mod simplu, cu sentimentul trăirii unui mare adevăr de credință. Fiul lui Dumnezeu s-a născut „Din Fecioara Maria Căci...”, Dumnezeu fiind din fire, Din neamul lui Avraam Ai luat chip de omenie Din sămânța lui David Și te-ai dat spre răstignire Din Duhul Sfânt zămislit ”Pentru a noastră mântuire”...

La evenimentul nașterii sunt de față toate planurile creației și ale firii, cerul reprezentat prin îngeri lumea cuvântătoare a pământenilor înfățișată prin păstori și lumea necuvântătoarelor reprezentată prin plante și animale de tot felul. Totul se petrece ca într-o slujbă cerească asemănătoare Sfintei Liturghii, pe care credincioșii o ascultă în fiecare duminică. „De-a auzi gazdă ori n-auzi și Toaca-n cer și slujba-n rai, Să stai să tot privești Toaca-n cer cum o bătea Cum făcea slujbe cerești Slujba-n rai cum o făcea Îngerii ținând stâlpari Dumnezeu cum

cuvânta Cântau sfintele cântări”. Maica Sfântă se ruga.

Colindele reflectă bunătatea proverbială a românului, credincioșii având pildă de bunătate pe Mântuitorul Isus Hristos, care în colinde apare ca un „Domn prea bun”,

Sus în curtea lui Crăciun

S-a născut un domn prea bun”.

Această bunătate a românului, apreciată pretutindeni ca ospitalitate, este răsplătită de urările de la sfârșitul colindelor,

„Busuioc verde pe masă La mulți ani cu sănătate Rămâi gazdă sănătoasă Domnul să vă dea de toate”.

Cititorului „SĂRBĂTORI FERICITE” și „LA MULȚI ANI”.

Documentarea și redactarea, prof.

Ionel Covrig, președintele

despărțământului ASTRA Târnăveni.

3. Crăciunul

Crăciunul, pentru noi copiii, însemna carne de porc, colinde și zăpada cu bucuriile ei. Nu-i dădeam o semnificație religioasă. Nici nu știam că de Crăciun s-a născut Iisus Hristos. Nu ne spunea nimeni. Moș Crăciun nu exista.

Exista numai Moș Gerilă, care de fapt nu ne aducea nimic, că nu avea de unde. Așa că îl ignoram. Nu împodobeam niciodată brad de Crăciun. Nu aveam brad, nu aveam becuri, nu aveam globuri. Ar fi fost prea mult pentru imaginația mea de copil să văd atâtea lumini. Eu mă delectam cu pâlpâitul lămpii cu petrol și cu lumânările pe care le aprindea mama când dădea de împărțit.

Porcul se tăia întotdeauna în Ajunul Crăciunului. Mama fierbea apă în oale mari. Veneau doi-trei oameni, îl tăiau și îl pârliau cu paie. Era zarvă mare, dădeam și noi ajutor cu plăcere. Nu ne părea rău de porc când îl tăiau. Tata ne spusese că așa e rânduit el de la Dumnezeu, să fie tăiat de Crăciun și el se bucură. Din carnea aburindă, mama prăjea în tigaie la foc de lemne o friptură nemaipomenită. Niciodată, în viața mea, nu

am mai mâncat o carne așa gustoasă. Ne așeza la masa mică, rotundă, pe scăunele mici, scotea o varză murată din putina de lemn și ne îndemna să mâncăm. De fapt, nu era nevoie să ne îndemne, că noi abia așteptam. Aceasta era pomana porcului. Mama nu mânca. Ținea post. Când se întuneca, în Ajunul Crăciunului, pe ulițele satului se auzeau colindătorii. Mama nu ne lăsa. Zicea că oamenii sunt săraci și că nu au ce să ne dea. Avea dreptate. M-am dus și eu odată și oamenii ne-au alungat. Eu nu m-am supărat. Mă delectam cu zăpada care scârțâia tare și sclipea în bătaia lunii. Unde sunt acum zăpezile? În dimineața Crăciunului, ne trezeam într-un miros plăcut de sarmale, caltaboși și friptură. Pentru prima dată geamurile nu mai aveau flori de gheață pe ele. Mama nu dormea în noaptea de Ajun. Pregătea bucate alese. Mie îmi părea rău că nu mai sunt pe geamuri florile de gheață cu care mă jucam, topindu-le cu degetul. Ne spălam pe față. Urma cel mai frumos ritual. Pe turțițe mici și rotunde din făină de mălai, scoase din cuptor chiar în dimineața Crăciunului, mama puneă o sarma, o bucată de caltaboș și una de friptură. În mijloc înfigea o lumânare, pe care o aprindea. Mirosul de tămâie și plâlpăirea lumânării mă încântau nespuse. Parcă mai mult decât miile de beculețe puse acum prin pomii din Cluj. Ne duceam la vecini cu turțițele. Mama zicea că asta e pomană pentru cei morți. Pe mine întotdeauna mă apostrofa: „tu să fi atentă, că ești cam cu capul în nori, nu știi cu cine naiba oi semăna, să nu cazi!”. Avea dreptate. Eu cu firea mea visătoare, urmăream scârțâitul zăpezii, pițigoi, așa că de multe ori mă împiedicam.

Când veneam acasă, așezam masa mare, cea de sărbătoare și mâncam. Ne dădea voie chiar să bem puțin vin din via noastră, fără apă și fără chimicale. Apoi mergeam la săniș până seara, când, cu țurțuri de gheață la ochi, veneam acasă.

Oare care Crăciun era mai frumos, acela sau acesta de acum?

Titina Nica Țene

4. Dimensiunea religioasă a existenței

Un grup de 6 elevi de la Colegiul Național „George Coșbuc” din clasa a XI-a A, diriginte Haitonic Ioan, grup compus din: Dănila Vlad, Cărcu Bogdan, Fetti Ionuț,

Scuturici George și Lăcătușu Alex coordonați de profesoara de limba română Daniela Chira a întreprins după orele de clasă, un studiu de caz, având ca temă „Dimensiunea religioasă a existentei”.

Am ales ca studiu cercetarea unor fapte istorice din Biserica Ortodoxă cu hramul Sfântului Nicolae și cel al Izvorului Tămăduirii din cartierul Lușca orașul Năsăud, preot paroh Crin-Triandafil Theodorescu.

Ne-am deplasat în cartier, am luat legătura cu părintele paroh, i-am prezentat planul nostru de acțiune, rugându-l să ne dea sprijinul cuvenit. Rugămintea noastră a fost bine primită, mai ales că printre cei 6 elevi se află și Mihai, fiul dânsului. Ne-a invitat în sfântul locaș, un apogeu al deplinătății mesajului spiritual, cu o contemplare inspirată din meditațiile profunde ale inimii noastre într-un loc binecuvântat de Dumnezeu, unde părintele ne redă un scurt istoric al bisericii edificată în 1901 prin truda enoriașilor în frunte cu preotul de atunci Ioan Ciurdărean, care, prin această lucrare dumnezeiască, a dat o lecție de viață generațiilor care au urmat.

Limitata noastră gândire materială creează o sferă a cunoașterii, de unde doar impulsurile ne trădează impresiile și ne dezvăluie adevăratul sens al acestei vieți și lucrul acesta ar trebui să ne preocupe cel mai mult: sufletul.

Biserica din Lușca este una dintre primele biserici din Năsăud și beneficiază de unele elemente de arhitectură eclezială care în alte biserici similare ca vârstă au dispărut. În primul rând este altarul, sculptat în stil baroc, având o pictură realist-barocă specifică începutului de secol XX în bisericile greco-catolice. Când s-a construit biserica, credincioșii din Lușca erau de religie creștină și de confesiune greco-catolică, dar în 1948 au trecut la biserica ortodoxă și au rămas în continuare ortodocși, moștenind acest locaș de la părinții și de la bunicii lor.

Am apreciat în mod deosebit pictura în stil neobizantin și în special cele două candelabre din sticlă de muranum care luminează și acum locașul, chiar de la data edificării bisericii, din 1901, fiind o donație a credincioșilor din cartier care în acea perioadă lucrau în Statele Unite ale Americii. Cu toate că au o așa vechime mare și sunt oarecum

deteriorate, reprezintă pentru enoriași o adevărată mândrie, având dorința de a le conserva și reabilita, însăși prin valoarea lor istorică.

Am reținut din studiul nostru tendința preotului paroh de a păstra elementele de arhitectură interioară specifice acestui locaș, ca un semn de pietate și de recunoștință pentru strămoșii noștri care au edificat-o prin eforturi grele și costisitoare. Piatra a fost

adusă cu carele de la distanță de câțiva kilometri, dintr-o carieră de piatră situată undeva între Lușca și Cepari. Toate fazele de lucrări au fost efectuate de meșterii locali, ajutați de săteni care prestau zile de muncă pe bază de voluntariat.

În anul 1956, în urma executării unor lucrări de renovare și consolidare, biserica a fost resfințită prin binecuvântarea episcopului Clujului Teofil Herineanu.

În anul 1995, la data de 10 septembrie, în cartierul Lușca a fost din nou o mare sărbătoare a spiritualității, prilejuită de o nouă slujbă de resfințire în urma unor importante lucrări de reînnoire, din dorința de a dura în timp și de a-și putea păstra și continua frumoasele tradiții creștinești locale.

Din cele studiate de noi, din diferite cărți, am dedus că la această dată, slujba de sfințire a fost oficiată de Înalt Prea-Sfințitul Bartolomeu Anania, ce a răspândit în mulțime iubirea, sensul, fericirea deplinei comuniuni a tuturor cu Sfânta Treime, ce răspândește dreapta credință ce rodește numai împreună cu dreapta faptuire, trăire și rugăciune-cel mai sigur păzitor al minții ce pune în mișcare întreaga persoană a omului, iar omul se „răstignește” pe sine însuși în rugăciune. Nu s-a uitat a se aduce în față contribuția înaintașilor, a credincioșilor și preoților la înălțarea acestui locaș și în mod special a preotului de atunci, Ioan Ciurdărean, care a

slujit în acest cătun timp de 53 de ani, ducând o viață creștină sinceră, cu un mare câștig duhovnicesc, sacrificându-se pentru dorința străbună și pentru dorința de libertate. Ca de altfel și preotul Ioan Vălean, ce a slujit între anii 1939-1949, când a fost smuls din sfântul altar și condamnat la temniță grea timp de peste 20 de ani, tocmai prin faptul că s-a opus ocupației rusești.

Din anul 1986 lușcanii au beneficiat de un drept ce le aparținea, și anume reînființarea parohiei de sine stătătoare, aparținând anii în șir de Prislop sau Cepari.

Din discuțiile cu părintele Theodorescu, am dedus că în fiecare duminică și sărbătoare biserica este arhiplină, ca dovadă este o comunitate unită, ce respectă tradițiile, cu dragoste unul către altul. Totodată, începând cu anul viitor, 2014 intenționează executarea unor lucrări: reabilitarea picturii, renovarea exterioară, reabilitarea iconostasului dar pe aceeași parametrii inițiali ai săi, adică păstrând pictura originală în realismul gotic și elementele de sculptură barocă din faza inițială.

Din acest studiu am desprins multe învățăminte, și anume, că legătura spirituală îi unește pe oameni și că fiecare creștin este o biserică vie, ca de altfel și întregul sat care într-un fel este mai aparte, golit oarecum de mândria deșartă, așezându-l într-o cumințenie sensibilă și mult roditoare în fapte bune.

Din această activitate școlărească am venit cu sufletele pregătite pentru alinare și pentru a ne mângâia toate grijile spre a cânta și cinsti pe Domnul prin fapte bune, în speranța că lumina lui Hristos ne va aduce pace în inimi și le vor da gândurilor noastre alt sens.

Dănilă Vlad clasa XI-a A Colegiul Național „George Coșbuc” Năsăud

5. De ziua României – RUGĂCIUNE:

„Este un singur Dumnezeu și multe feluri de a crede în El nu sunt. Dar felul în care trebuie să i te închini se schimbă după durerile și grijile ce le aduce fiecare zi. Cerem în zilele obișnuite sănătate, putere de muncă, cerem binecuvântarea cerească pentru noi și pentru toți ai noștri, de sângele nostru și din apropierea noastră.

Dar în zilele cum este aceea de astăzi, neobișnuită, trebuie să cerem, dacă nu neobișnuite lucruri, măcar cu o stăruință neobișnuită, cele ce urmează: Dă, Doamne, mintea Ta Cerească acelora care au să ducă țara românească în zilele greutăților, celor mai mari! Dă, Doamne, bună înțelegere cu toți cei buni și destoinici, iar gurile vorbitoare de rău oprește-le de a rosti și zădărnicește faptele cele rele pe care cei răi le gândesc! Dă, Doamne, prieteni credincioși țării și neamului, iar pe dușmani orbește-i și ia-le înțelegerea! Dă României, dă poporului românesc întreg, tot dreptul lui, căci mai mult nu-ți cere! Ajută-ne, Doamne, în ceasul cel mai greu, căci, din părinți în fii, mult am mai răbdat pentru Tine! Amin!”

(Nicolae Iorga)

Motto:

„Fratii mei, să ne aducem aminte de nemurirea sufletului”

(Arhimandrit Cleopa Ilie)

6. Conferința pastoral- misionară de toamnă „2013 - Anul Omagial - Sfinții Impărați Constantin și Elena”

A venit toamna. Forfotă peste tot: și la sat, și la oraș. Plugarii strâng porumbul, culeg strugurii, se pune totul în hambare, în borcane și... așteptăm iarna. Forfotă e și în școli - un început de an școlar, care și-a intrat în drepturi depline.

Suntem creștini ortodocși din tată în fiu, însă, după mine, nu atât prin vrednicia noastră, ci prin mila și iubirea lui Dumnezeu de oameni. Anume, pe tema credinței ortodoxe luni, 23 septembrie 2013, și-a început lucrările de două zile Conferința sus-numită, găzduită de Liceul „M. Eminescu” din Cahul, având ca manager pe doamna prof. Ala Gaidar, care a fost bine dispusă să ofere Aula Liceului pentru oaspeți și în permanență s-a aflat în sală.

Rolul decisiv în pregătirea și buna desfășurare a Conferinței l-au avut doi membri ai Despartamentului ASTRA „Iulia Hasdeu” Cahul și anume - pr. Iulian Budescu, Vicar administrativ al Episcopiei

Basarabia de Sud și prof. Valeriu Baban, șef Centru Metodice Direcția Generală învățământ Cahul, ajutați fiind de pr. Gheorghe Untilă, protopop de Cahul.

La Conferință au participat 4 preoti de la Arhiepiscopia Bacăului și Romanului, mai mulți preoti de la Mitropolia Basarabiei, dar și de la Mitropolia Moldovei, Excelența sa doamna Gențiana Serbu, Consulul General de la Consulatul General al României la Cahul, Tatiana Hulub, șef Direcția Generală învățământ Cahul, pr. Ioan Pancu, protopop de Căușeni, prof. de religie Adrian Oprea din Brăila, profesori de religie din Cahul și raionul Cahul, membri ai Despartamentului ASTRA „Iulia Hașdeu” Cahul, reprezentanți mass-media.

După rugăciunea de binecuvântare rostită de preoții prezenți în sală, pr. Iulian Budescu a dat citire mesajului de binecuvântare a IPS Petru, Arhiepiscop al Chișinăului, Mitropolit al Basarabiei.

Cu mesaj de salut s-au adresat: Consulul General, doamna Gențiana Serbu, pr. Iulian Budescu, prof. Valeriu Baban, pr. Gheorghe Untilă, Tatiana Hulub, pr. Ioan Pancu, pr. Ioan Negoită și subsemnata.

Nu putem ocoli vis-a-vis de comunicările prezentate la Conferință, vizionarea unui filmuleț despre Impărații Constantin și mama sa Elena, care a fost ca o introducere la tema Conferinței.

Au fost prezentate comunicările:

1. Edictul de la Milano (313), toleranță și libertate pentru Biserica Crestină - referent pr. Conferențiar Ionel Bagea;

2. Sfinții Impărați Constantin și Elena susținători ai Bisericii - referent pr. conferențiar Petru Costas;

3. Sfinții Impărați Constantin și mama sa Elena – Generalități - referent p.c. pr. Ioan Negoită, protopop de Sascut, Bacău.

Mult mai mulți au fost acei care s-au impus în discuții pe marginea comunicărilor, precizând sau adăugând ceva despre Sf. Impărați Constantin și Elena: pr. Ioan Pancu, profesorii de religie Adrian Oprea, Gh. Andoni, Tatiana Belii, ultima fiind de la Școala de hipoacuzi din Cahul, pr. Vadim de la Mitropolia Moldovei, pr. din Valeni și alții.

După pauza de cafea au continuat dezbaterile într-o formă constructivă, amiabilă. În continuare s-a mai derulat un filmuleț, vizionarea căruia a ajutat la scoaterea concluziilor. Spre final, organizatorii au înmănat Certificate de participare celor prezenți în sală. Nu a fost timp de plictiseală, totul a decurs cât se poate de bine, liniștit, plin de învățăminte.

După masa de prânz, oaspeții au vizitat Muzeul de Studiere a Ținutului Cahul, apoi au luat cina și s-au pregătit pentru a doua zi.

Măști, dis-de-dimineață, am purces spre Cimitirul de Onoare Țiganca, nu înainte de a intra în Biserica din Rosu, unde slujește pr. Gheorghe Untilă. La Cimitirul

Doina Focșa - mijloc

de Onoare de la Țiganca eram așteptați cu drag de către părintele Vasile Burduja, care slujește la Biserica din Cania, raionul Cantemir. Masa pentru parastasul de pomenire a celor 1020 eroi români, osemintele cărora zac în cele 9 gropi comune, era deja pregătită de pr. Vasile Burduja, așa cum se cuvine: colaci, lumânări, colivă, tămâie. S-a făcut slujba de pomenire, s-au atămâiat toate crucile din Cimitir, s-au depus flori, s-au făcut poze. A fost emoționant!

După masa de prânz, eu împreună cu doamna Tamara Susarenco, membru al Despartamentului ASTRA „Iulia Hasdeu” Cahul, am revenit la Cahul, iar oaspeții noștri, însoțiți de pr. Iulian Budescu, au ținut calea spre Chișinău, unde s-au întâlnit cu IPS Petru, Mitropolitul Basarabiei și au semnat Acordul de Colaborare între Protopopiatele Cahul și Sascut. Ultimul punct din programul Conferinței a fost vizita la Mănăstirea Căpriană, ceea ce s-a și făcut.

În final, toți cei care am fost în sală în prima zi a Conferinței, am aflat multe lucruri interesante și utile despre Sfinții

Imparati Constantin si mama sa Elena, care ajută la educarea elevilor la lecțiile de religie si in viața de zi cu zi. După mine, predarea religiei e școala de înviat zambete. Doamne ajuta!

Doina Focșa, presedinte Despărțământul ASTRA „Iulia Hasdeu” Cahul.

VI. POEZIE

1. Poeții nu mor niciodată

Poeții nu mor niciodată, ei doar își odihnesc zborul între clipa ce vine și visul ce-a fost potolind focul din oase și luna cu dorul, arzând întotdeauna cu rost.

Poeții nu mor niciodată, se-ntorc în cuvinte eterne vorbe încolțite-n brazdă în frunze, flori și în întoarceri din cele sfinte sau în zborul păsărilor ce torc la stână cântece pregătite să fie gazdă în care intrăm cu ei de mână.

Poeții nu mor niciodată ei vin coborând treptat în noi pe frânghii de lumină, de apă și iz de pelin ne iau de pe umeri tristețea, ne-nveșnicesc tulpină și ne pun aripi de înger, în abis nu mor niciodată, dar niciodată doar urcă în vis.

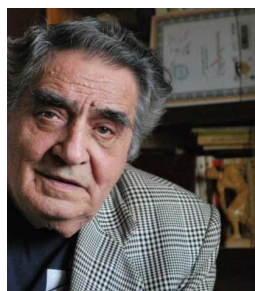
Poeții nu mor niciodată, doar ies din auz, cum ai privii printr-un ochean întors, sau alunecă în simțuri cum noaptea unei ciocârlii aureolează cu stele un șes, ei au în vene al patrulea simț,

metafora din sânge a unui prinț.

Poeții nu mor niciodată, și doar își odihnesc zborul între clipa ce vine și visul amar potolind focul din case și luna cu dorul, arzând întotdeauna cu rost.

Al. Florin ȚENE

2. Am vrut cândva..

Am vrut cândva s-o fur pe Mona Lisa, Ca să mă-mbăt de zâmbetu-i doar eu. Dar m-am temut s-o fur pe Mona Lisa - Ea stă zâmbind, și astăzi, în muzeu.

Am vrut cândva să bat un om nemernic, Un foarte bun prieten, un intrus, Dar m-am temut să bat un om nemernic, El umblă nebătut, cu fruntea sus.

Și-am vrut să cânt un cântec pentru oameni, Un cântec neștiut, nemaicântat, Dar n-am cântat un cântec pentru oameni, Căci cutezanța lui m-a-npsăimântat.

Și am cântat un cântec pentru tine, Iar tu l-ai ascultat și m-ai crezut, Dar n-am cântat un cântec pentru tine, Căci l-am mințit întreg precum am vrut.

Eu m-am temut de lume și de tine, Eu m-am temut de-un cântec bărbătesc. Iar de-am furat - eu m-am furat pe mine, Și m-am temut de viață s-o trăiesc...

Aureliu Busuioc,
Orhei/Strășeni, R Moldova

3. Risipitorul

(Poetului Radu Săplăcan)

Ion Radu Zăgreanu, Beclean

În fața noastră,
canceul de sticlă plin cu vin.
Pe fundul lui,

ochiul galben al toamnei înecat,
căutând malurile verii.

În jur, anotimpul autumnal,
arghezian de frumos,
etalând la parada frunzei
ultimele raze dulci ale soarelui.
În mijlocul nostru, pe laița de lemn,
„Risipitorul” - poetul,
își începuse spectacolul liric
printr-o distribuție ludică a rolurilor:

„- Voi sunteți cuvinte.
O să vă folosesc
când o să am nevoie.
La această poetică cină de taină
fiecare se cuminică pe sine”,
mai adăugă el
și-l chemă pentru confirmare
pe părintele Doru Zinveliu.
Apoi, ca din gura unui sfinx
începură să se reverse
peste capetele noastre
versurile lui, într-o cadențare
nichitstănesciană.

Noi, ascultători, cuminți,
de fapt, noi, cuvintele,
intram și ieșeam
din stihurile sale
ca niște trenuri accelerate
în tunelul din burta silabelor.
Ne legase de el, poetul,
ca pe niște zmeie,
desfășura larg sforile
lăsându-ne să plutim peste parcul orașului.

Când se poticnea la vreun vers,
smucea ațele,
le încolăcea pe lângă mână,
ne chema la masa de brad,

lipea pe spatele nostru câte un epitet,
ne puna în brațe câte o metaforă,
ne tampona în aer cu câte o comparație.
După fiecare rechemare la raport
ne mai dregea cu câte un pahar cu vin.
El continua să înșiruie poeme.
De la o vreme, ele se adunau chircite
în canceul cu vin.

„De vină-i părintele,
de la el m-am contaminat”,
ne explică el, poetul,

deși noi nu aveam nevoie de lămuririle lui.
„În canceu, acum,
nu mai este vinul părintelui Doru.
Aici e *cina cea de taină* a poeților”,

spuse „Risipitorul”
și o apucă spre Bărăciuni.

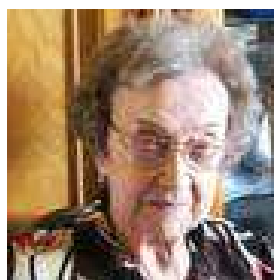
4. In dorul meu de Dumnezeu

După **Silvia Ardelean**, Baia Mare

"In dorul meu de Dumnezeu
Te-am cautat mereu, mereu,
Dar lumea toat-am colindat,
Si-n sânul ei nu Te-am aflat.
Si-n dorul meu de Dumnezeu,
Plangand, Te căutam mereu;
Căci duhul meu dorea odihnă
Si negăsind-o n-avea tihnă.
Te-am cautat in avuții,
In haine bune, in bogății,
Si-n școli inalte Te-am căutat,
Dar Doamne, nu Te-am mai aflat...
Si ostenit am plâns din greu
Si zi si noapte, tot mereu,
Dar nimenea nu m-a-nțeles,
De ce plângeam așa de des.
Tăcut, priveam adeseori,
Spre lună, soare si spre nori...
Apoi căutam mai sus, spre stele,
Si le-ntrebam așa pe ele:
"O, nu cumva imi sunteți voi Stăpânul meu?",
iar ele-apoi Mă-ncredințau mereu, mereu,
Că "nu-ți suntem noi Dumnezeu!
Ci de voiești să-L întâlnești,
In tine numai să-L găsești!...
In tine cată-L deci acum,
Iar nu in lume sau pe drum" /
Si-am plâns atunci de bucurie,
Si de-o nespusă veselie,
Căci nu știam, Stăpânul meu,
Ca-n mine-ncape DUMNEZEU!...

5. Din dor..

Virginia Brănescu

Părinții m-au născut din
dor,
Mi-au pus în suflet un
covor
De flori de mai, frumos
veșmânt,
Culori să țes pân' la
mormânt!

Și s-au rugat de vântu-n zbor

Să-mi dea și mie glas ușor
Și-n suflet să-mi pună balsam
Ca să-ndrăgesc al vieții hram.

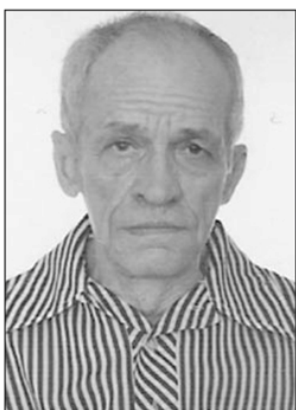
Din inimă cu dulci fiori
Se nasc tot cărduri de cocori,
Care se-nalță către stele
Ducând și dorurile mele.

6. Amintiri de Crăciun

Virginia Brănescu

Ți-aș da, măicuță, tot ce-ai vrea,
Căci astăzi este ziua ta!
Ți-aș da azurul cerului,
Ți-aș da și roșul focului,
Și rozul ce-l duc zorile,
Căci tu mi-ai dat culorile!
Și-o rază de argint ți-aș da
Căci astăzi este ziua ta!
Și-aș vrea să știi pe unde ești
Că spun nepoților povești
Așa cum tu m-ai învățat
Povețele când mi le-ai dat.
Și înălțăm brad de Crăciun
C-așa-i un obicei străbun,
Și-atunci când colindăm în zor
Sub brad e locul vostru gol,
Da-l străjuiesc așa cuminți
Nepoții, intonând colinzi!
Și fac, măicuță, cozonaci
Cum tu te străduiai să faci
Și-un vin de casă de-nchinăm
Viață veșnică-ți urăm!
Dar fiindcă ochii tăi sunt stinși
Și nu ne vezi sub brad cuprinși
Ard lumânările pe brazi
În amintirea voastră azi!

7. Neamul Românesc

Emil Perșa

Andrei Mureșanu se
așază la
Masa culturii
universale să scrie
Imnul național: „
Un răsunet”.

„Deșteată-te, române !
În orizontul cu crini și crizanteme
Se aude o muzică religioasă
Să-i lumineze viața pe pământ într-un vis,
Când vine primăvara intră în grădina cu flori
Să culeagă magnolii și orhidee înflorite pe
Iarba voievozilor sub cerul deschis,
Să asculte un tril de ciocârlii ce urcă de pe
Calea văzduhului pe muntele unei
Galaxii unde-s sculptate în aur trei zâne.

Andrei Mureșanu intră în catedrala
Mitropolitană „Sfânta Treime”
Să asculte litanii traduse din
Latină de preot în limba română,
Să privească amvonul lui Iisus Hristos
luminat De lumânările roșii-galbene –albastre
aprinse pe Masa sărbătorii religioase în altar,
Se așază în banca trecutului valah
Să citească Biblia creștină în orizontul
Sfântului Petru pictat cu aurul
Descoperit în antichitate într-un perete
legendar,
Să-i viseze pe dacii ce-au luptat cu romanii la
Sarmizegetusa, să-i privească pe
Columna lui Traian de
Lângă un palat imperial și o fântână.

Intru în Biblioteca Municipală
Să-l citesc pe poetul Andrei Mureșanu
Să-l visez în viață în casa părintească,
Vin lângă vitrina cu cărți vechi și noi tipărite
în Tipografia Renașterii sub tabloul lui
Dosofoței, Să respir aerul mioritic sub fereastra
învierii Deschisă în epoca modernă pe
Aleea cu statui, cu zeițe și zei,
Să-i visez pe strămoșii noștri născuți în
Casa de lut să ne vegheze viața pe pământ
Să-i descoperim azi într-o legendă
românească.

Intru în Parcul Carol I
Să privesc statuia lui Andrei Mureșanu
Sculptată în bronz și aur,
Să-i duc o floare de colț ce-am cules-o
Pentru el de pe Stânca Vântului ce
Ce suflă cald în Tunelul Albastru,
Să mă așez pe banca Marii Uniri
Din 1918 să-i scriu o epopee sub
Turnul de fildeș unde strălucește un astru,
Să știu că Andrei Mureșanu este
Idealul Sfânt în lume ce-i

Luminează pe românii liberi de
Pretutindenii, este
Flacăra de veghe aprinsă de
Regele Ferdinand I în
Palatul unui tezaur.

8. Nostalgie

Mircea Daroși

Mi-au rămas
amintirile
În catalogul clasei
Și-n fiecare carnet de
note
Semnat

Cu dragoste
Pentru frumusețea
Limbii române.
În sertarul
Ultimei ore de curs
Se află
Felia mea de viață
Cu toate verbele
La un loc
Și cu silabele
De început și sfârșit.

Dăruire

Îmi număr anii
După generațiile
Trecute
Prin altarul
Clasei.
Fiecare frază
Scrisă pe tabla sufletului
Poartă pecetea
Dăruirii mele
Acestei Duminici
Care se numește
Limba română.

Dascălul

Toată viața
Am fost actor
Pe scena clasei,
Jucând o piesă
Imprevizibilă

Pentru vârsta
Inocenței.
Nu mi-am schimbat
Niciodată recuzita,
Dar am pus
În privirile copiilor
Seninul zilei de azi
Și decorul
Frumuseții spirituale.
Zâmbetul lor
Mi-a fost masca
Grijilor cotidiene
Pe care
Le-am lăsat
Adesea,
La ușa sufletului.

9. Frumosul nostru tricolor

Romulus Berceni

Frumosul nostru tricolor,
Ai origine-n Curcubeu.
De asta ești sfânt pentru
mine,
Ești parte din sufletul
meu.

Când te privesc eu văd în
tine
Istoria acestui popor,

De care-s mândru căci el este
Măreț, creștin și muncitor.

Sub faldurile-ți, mândre steag,
S-au jertfit străbunii-n război.
Și tot sub tine steag, se-ntâmplă
Frumoasa nuntă-n sat la noi.

Tu fluturi pe biserici sfinte.
Ornezi costumul popular.
Te poartă-n suflet și în minte
Bătrân, soldat, student, școlar.

Frumosul nostru tricolor,
În fața ta mă plec, mă-nchin.
În tine văd gloria-n lupte,
Lanuri de grâu și cer senin.

10. Globalizare

Romulus Berceni

Globalizarea-i un ansamblu
În care-ți pierzi identitatea,
De nu ai grijă să-ți păstrezi
Credința, limba, unitatea.

Globalizarea-are o cultură,
Specifică și unitară,
Pe care părțile-o respectă,
Și o adoptă oricare țară.

Dar, făcând parte din întreg,
Partea nu trebuie neglijată –
Căci dacă și-a pierdut prestigiul,
Ajunge o masă exploatată.

Într-un sistem global, comun
Armonia-i aparentă.
Între părți este invidie,
Concurență permanentă.

Fiecare parte aspiră
Poziții superioare.
De unde poate exploata
Părțile inferioare.

Guvernanții s-aibă-n față
O politică înțeleaptă:
Să fim în globalizare
Dar pe o înaltă treaptă.

Altfel, poporul plătește
Aleșii lui, guvernanții,
Ei să se îmbogățească,
Iar noi, să fim slugi la alții.

11. Țipăt de toamnă

Ion Iancu Vale, Târgoviște

E toamnă-afar cum n-ai
văzut
Potop fecund de galben
mut
Și Dante în divin

îndemn
Pentru Papini lasă-nsemn

Se rupe frunza din copac
O prinde solul surd, opac
Iar Goya cu ducesa-i albă
Capricii noi adună-n salbă

Din boltă milion de nori
Se frâng lipind lacrimi pe sfori
Cu un Dali grotesc și trist
Bacovia joacă un whist

În vânt se înșurubă strechea
Van Gogh își mângâie urechea
Și-n umbra rară de mesteacăn
Esenin își durează leagăn

Nu mai sunt flori decât în sere
Un țipăt fuge printre sfere
Iar Dostoevski plin de draci
Cu Picasso culege maci

E toamnă iar ca-ntr-o romanță
Tristețea picură în ștanță
Când oare vom putea să știm
Unde plecăm, de ce venim

12. Urări 2013

Raveca Vlașin, Dej

În prag de sărbători

Miroase a brad și-a
cozonac
În prag de sărbători !
Cu dor, se-ntorc acei
plecați
La sânul vetrei lor.

Din cer se scutur reci livezi
Pe case și câmpii,
Vii ca-ntr-un zbor, vrei să revezi...
Căci dorul se-nteți –

S-aduni în sufletu-ți curat
Puterea de-a răzbi:
Pierdut în lume și-ncercat
De soarta ce n-o ști...

Și-n tot ce ai de împlinit
În viață zi de zi,
Pe drumul vieții presărat
Cu câte nu-i gândi.

Să-ți faci viața, ca și cum
Nemuritor ai fi.
Ca bradul drept, pe-al vieții drum,
Tot verde să rămâi...

Drag român, iubit român

(Rugăciuni în barbă-ngân:

Graba și mândria ta
Nu te-ntunece cumva
Cu falsa spoial-a sa,
Care-ațâță lauda
La nevrednicia ta,...

Până când te-o arunca
Sub „opinca” altcuiva...
Vezi tu, ... lauda deșartă
Nu deschide la Rai poartă !

– Iartă-mi frate îndoiala,
Care-mi zgândări sfiala.
Cu urări, vreau să te-mbun
La-nceput de an, ... acum:)

– Drag român, iubit român
Fii pe viața ta stăpân !
Gândul să-ți fie călit
Să ai somnul liniștit
Și un job bine plătit
După visul ce-ai gândit

Punga să îți fie mare
Îngrășată cu parale
S-ai și alte angarale
După placul dumitale.
Să fii sănătos și tare
Ca un zimbru-n codru mare,
Ca un vultur să te-nalți
Brav și demn peste Carpați!

Casa să-ți fie palat...
Dar,... să nu uiți, răsfățat...
De opinca ce-ai lăsat
La străbunul tău plecat...

Mulți, mulți ani !

Mulți ani, mulți ani vă spun la toți !...
De la buni, la strănepoți;
Planuri vrednice și-alese
Gândurile să vă-ndese.

Iar din ele să răsară
Nou-a vieții primăvară,
Bucuria vieții iară –
Grijile toate să piară
Temerile să dispară

Ca o buruiian-amară –

Să vă împliniți ființa,
Sufletul și năzuința
Cu ce e mai bun în lume
Și-i dă omului renume !

13. Țară de pripas

de Alexandru VLAHUȚĂ

(1858-1919)

Un vechi tolbaș de
vorbe late,
Om norocos din cale-
afară,
S-a pomenit pe
neașteptate
Stăpân peste întreaga
țară.

Din ea-și făcu o

prăvălie,

Și ca un negustor de treabă,
Pentru ca-n lume să se știe,
Prinse-a striga de la tarabă

Poftiți aici! Oricine are
Obrazul fără de rușine
Ș-o conștiință de vânzare...
Poftiți să faceți târg cu mine!

Prostie, lene, lingușire,
Eu cumpăr tot. Veniți aici!
Și cei mai nărviviți din fire
Mi-or fi tovarăși și amici.

Eu dau tot felul de noroace,
Căci sunt atoatețitorul,
Măririi, averii... Să vie-ncoace
Toți trântorii ce le duc dorul!...

Așa, sunt zece ani de când
Pe norocosul negustor
Îl auzim mereu strigând,
Și mușteriii vin de zor.

În zece ani ce de-a lingăi
Nu se văzură-n slujbe mari,
Câți oameni fără căpătâi
N-ajunseră milionari!

Veniți și voi, străini calici,
Și strângeți tot ce-a mai rămas!
Ce să mai faci? Ce să mai zici?
Sărmană țară de pripas!

14. Balada chibritului de George Topârceanu.

Locuiam într-o odaie
La al patrulea etaj,
Strada Universității,
Casă mare cu grilaj.

Casa asta, din păcate,
C-un proprietar bigot,
N-avea electricitate...
Dar încolo avea tot:

Scări, balcoane, coridoare
Și, ca-n orice case mari,
Cu apartamente multe -
Fel de fel de locatari.

Într-un rând, venind acasă,
Noaptea, de la cinema,
La parter, pe întuneric,
Aud pași în urma mea.

Și-o ușoară siluetă
Îmi vorbi abia șoptit:
"-Dacă nu sunt indiscretă,
Domnule, n-ai un chibrit?"

O fi tânără? Frumoasă?
Doamnă măritată, sau...?
Fără multe marafeturi,
Scot chibritul și i-l dau.

Urc apoi o scară-n fugă
Dar când trec prin coridor,
Drept în fața mea o ușă
Se deschide-ncetișor.

Și prin crăpătura ușii
Scoate capul blond, sburlit,
O duduie somnoroasă:
"-Domnule, n-ai un chibrit?"

Pe-asta o cunosc eu bine:
E frumoasă ca un paj,
O servesc la repezeală
Și mai urc înc-un etaj.

Când, prin razele de lună
Ce treceau printr-o perdea,
Ce să vezi? O doamnă brună
Îmbrăcată-n pijama.

Este Ea! Chiar Ea! -
Femeia după care mă topesc
De vreo zece zile-ncoace
Și nimica nu-ndrăznesc!

N-aveam încă cunoștință:
"Scuză-mă dacă-mi permit,
Soțul meu e dus de-acasă,
N-ai matale un chibrit?"

Un chibrit? Ce fericire,
Mai aveam vreo două-acum,
I-aș fi dat chiar patru dacă
Nu făceam risipă-n drum.

Altă scară, cea din urmă,
Pe culoar aud un zvon,
Ce-i? Un drac de fată-n casa,
Numa-n bluză și jupon.

Mă oprește cu sfială:
"-De nu sunteți prea grăbit,
Mă iertați de indrazneală,
V-aș ruga...-Ce? -Un chibrit..."

Trebuia să-i dau că altfel
Asta-mi scoate vreun ponos,
Scotocesc prin buzunare,
De necaz le-ntorc pe dos:

"Am gasit o gămălie,
Doar atât, îmi pare rău,
Nu știu dacă s-o aprinde.
S-a aprins? Norocul tău!"

Când, în fine, ajuns-odată
În odaia mea: tablou!
O amică (are cheie)
M-aștepta ca pe-un erou:

"De trei ceasuri stau în beznă,
Zice, ești nesuferit,

Sunt grozav de enervată,
Scoate fuga un chibrit."

Iar chibrit? Simți-i că-mi sare
Țandăra, curat pârjol:
"Ce-s eu fabrică de fosfor?
Sunt regie? Monopol?"

De când am intrat în casă
Tot chibrit, chibrit, chibrit,
Dracu` să vă ia pe toate,
Nu mai am, le-am isprăvit!"

15. Murim... ca mâine

Magda Isanos

E-asa de trist să cugeti că-ntr-o zi,
poate chiar maine, pomii de pe-alee
acolo unde-i vezi or să mai stee
voioși, în vreme ce vom putrezi.

Atâta soare, Doamne, atâta soare
o să mai fie-n lume după noi;
cortegii de-anotimpuri și de ploii,
cu par din care șiruie răcoare...

Si iarba asta o să mai răsară,
iar luna tot așa o să se plece,
mirată, peste apa care trece-
noi singuri n-o să fim a două oară.

Si-mi pare-așa ciudat că se mai poate
găsi atata vreme pentru ură,
când viata e de-abia o picatură
intre minutu-acesta care bate

si celalalt - si-mi pare nențeles
si trist că nu privim la cer mai des,
că nu culegem flori si nu zâmbim,
noi, care-așa de repede murim.

VII. Debut: Markiș Seni Dragoș

Romulus – clasa a
IV-a, Școala
Gimnazială "Mihai
Eminescu" Năsăud.

**Doamna
învățătoare**
DOAMNA învățătoare
E frumoasă ca o floare.

Mă iubește foarte mult,
Eu tot timpul o ascult.
Tot timpul o voi iubi
Chiar dacă mai fac prostii.
Ea mă-nvață să citesc,
Să număr, să socotesc.
Când la școală am sosit
Îmi zice "Bine-ai venit!"
Și răspund politicos..,
Intru-n bancă somnoroș.
La câte-o ecuație
Mă ia câte-o palpitație,
Dar DOAMNA mă liniștește
Și mereu EA îmi zâmbește.
În ultima clip-a vieții
Aș vrea să bea dintr-o cup-a tinereții...
DOAMNĂ ÎNVĂȚĂTOARE, vă iubesc,
Chiar și dacă mai greșesc!

Scrisoare lui Moș Crăciun

Dragă Moș Crăciun
Toți copiii-mi spun
Că ești drăguț și ești bun.

Să știi că Dragoș îți scrie:
Îmi trimiți o jucărie?
Un zmeu sau o mingiuță?
Sau mai bine-o mașinuță.

Știu că foarte mulți copii
Îți cer numai jucării,
Inșă nu m-aș supăra
Dacă-mi aduci altceva...

Iar acum, la încheiere,
Te rog pentru bunu-o bere!

Ograda mea

Ograda mea, înmuiată în lumină,
De cu dimineață, de găini e plină.
Dora-i șefă în ograda,
Dar caută numai sfadă.
Portocalie și grasă
Poate fi și firoasă !
Moțata e liniștită,
Dar azi e foarte grăbită.
Sura-i slabă, supărată
Că-ndrăgita ei surată
Chiar ieri a fost sfâșiată

De cumătra cea spurcată.
 Pestrița-i una de rasă
 Nemaipomenit de grasă.
 Tolănit doarme-n cotet
 Un cocoș cât-un mistreț.
 Am zărit și pisicuța
 Frumoasă..., o cheama Miruta.
 Rațele-s la baltă toate
 Se întorc acum uscate.
 Iepurașii-s la micul dejun
 Au la masă morcov, varză
 Ș-un întreg căpșun.
 Gâștele nu s-au trezit
 Abea că au adormit.
 Bibilica bătaușă
 Trage cocoșul de gușă.
 Purcelușii nou-născuți
 Sunt tare, tare micuți.
 Caii stau în grajd cumiți
 Și se curăță pe dinți.
 Iubitul meu Azorel
 E cel mai frumos cățel,
 Zici că-i de cauciuc
 Așa mic cât un papuc.
 Curcanii s-agită iar
 Curcile-n cap le sar.
 Mielușei cu zurgălăi..
 De dorești să fie ai tăi..
 Căprițele sar în iarbă,
 Țapului în crește barbă;
 Asta e ograda mea
 Și eu mă mândresc cu ea

VIII. PROZA. ESEU. ANALIZĂ. RECENZII...

1. Blestemul Strămoșilor ... sau despre brazda de pământ.

Nichifor Crainic

„Adevărata
 suveranitate națională
 își are tron pământul
 patriei cu sufletul
 îngropat în el.

Nici o legislație nu
 poate împărți tronul acesta între autohtoni și
 venetici. Și nu există aur pe lume să

echivaleze prețul țarinii strămoșești.
 Pentru că, din moment ce această țarină e
 strămoșească, ea are mai presus de toate o
 valoare morală, ce nu se poate măsura în bani.
 Cine își vinde pământul săvârșește un
 sacrilegiu fiindcă își vindemortii din el. Crima
 democrației e că a pus la mezat patria, și
 aceasta însemnează în principiu detronarea
 neamului românesc din drepturile lui de rasă
 regală. În lumina spiritului autohton, invazia
 străinului e tot una cu o năvălire barbară, cea
 ce constituie caz de război defensiv. De aceea,
 în suflul mistic al naționalismului, să lămurim
 geamătul morților jigniți în mormintele lor și
 grindina blestemelor înscrise în dania lor.
 Căci patria e dania strămoșilor și ea nu se lasă
 nici răpită, nici vândută. România trăiește sub
 dictatura capitalismului fără patrie.”

2. Menuț Maximinean, „Muchia malului”, o sărbătoare a gândului.

Istețul diugan
 Menuț Maximinean, a
 scos recent la editura
 TIPOMOLDOVA
 placheta de versuri
 „Muchia Malului”, o
 carte miracol scrisă
 cu puritate și uimire,
 având ca liant
 spiritual iubirea, care
 nu se cumpără, nici
 nu se vinde, ci se

cristalizează ca un ecou cu rădăcini adânc
 înfipte în solul fertil al satului natal ca un
 giuvaier. În „Muchia malului” Menuț strânge
 un buchet de purpură cu arome îmbătătoare ce
 împrăștie printre cititori un parfum fin al
 dragostei de arealul românesc ca un panteon
 al spiritului: „Pe coama florilor/ În cădelnița
 sfântă/ Pipăie flacăra Unirii/ Pe o geană de
 nemurire, /Clopotul Reîntregirii bate, / Iar,
 noi, cei mici, noi/ Asistăm la geneza istoriei.
 /Sub poarta biruinței/ Martirii veșniciei/ Își
 pleacă mâna/ Pentru a ne mângâia”

Cartea de față este ca o pruncie care n-ai
 dori să se sfârșească , ci să se petreacă din
 vers în vers, ca pe o comoară de mare preț.

Cărțile poetului bistrițean constituie pentru
 viitorime un semn că înaintea lor au mai fost
 și alții care au slujit aici și au înălțat pietre de

temelie pentru exprimarea și justificarea identității limbii române. Poeziile din această carte sunt temple de credință și spații de ființare românească, jertfe pilduitoare ce ridică cititorul la cerul sufletului ca mărturisitori ai drepte credințe cu dragoste față de biserică. Poeziile sale parcă fac parte dintr-un rai pământesc, având ca mesaje atât iubirea pentru Dumnezeu cât și de mântuire prin limba română: „Undeva, în visul tău / Isus coboară pe scara de ceară/ Cu tălpile spălate de mironosițe./ Cu inima plină de iubire/ Cu capul încoronat cu spinii lumii”

Poetul se dovedește a fi un purtător de valori identitare ca semn de voință și stăruință și totodată de reflexie a adevărului.

„Nu este boală fără leac/ Nici leac fără Dumnezeu/ Și nici viață fără de moarte”

„Muchia malului” este un produs proaspăt, se citește cu mare interes și se gustă cu multă plăcere, asemenea unui fruct delicios, proaspăt cules din livadă, este atractivă prin ineditul ei, emană direct din minte și inimă, fiecare mesaj scoate la lumină un lucru nou, ca de exemplu cele a păcii: „Fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema” scoțând în evidență faptul că singura pace durabilă și adevărată este pacea în Hristos.

Colecția OPERA OMNIA cu poezie contemporană a lui Menuț Maximinian este un îndemn de susținere materială și morală a omului de lângă noi, este ca un drum pavat cu nestemate de cea mai bună calitate, este un izvor răcoritor și lin curgător de apă vie, ce astâmpără cu prisosință setea drumețului vlăguit de arșița ispitelor și de obstrucțiile vieții pe care o trăim, dar și o foarte hrănitoare vitamină pentru inimă și minte, ce se consumă cu plăcere, ca o pâine caldă proaspăt scoasă din cuptor.

Poeziile sunt grupate pe mai multe teme: gânduri, ipostaze, nostalgii, Pe o geană de nemurire, Casa luminii, În zori de viață, Pragul Pădurii, În munții zăpezilor, Răstignit pe cuvinte cât și bilingve. Toate acestea constituie o merinde sufletească, adevăr și frumos, sunt scrise cu patos, cu documentație și argumente stilistice, o sursă importantă de idei și judecăți de valoare ce întruchipează anvergura preocupărilor sale ca scriitor de nota 10, ce poartă amprenta unui efort

intelectual, încadrându-se în categoria lucrurilor bine gândite și bine făcute.

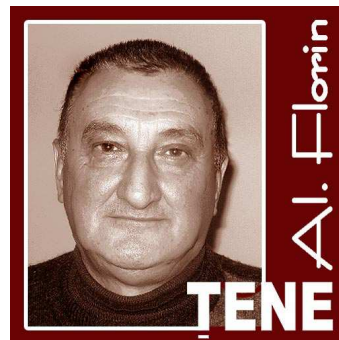
Eu, în calitate de cititor și de mânuitor al condeiului, mă las condus în labirintul iscat de sensibilitatea și gândirea poetică a lui Menuț, de această personalitate accentuată a momentului, ce servește exemplar prin talentul său, cultura.

Mesajele poeziilor sale reflectă copilărie, țară, credință, rosturi, sens, culoare, dragoste. „Ești Icoana mea/ Pe cer / Când mă uit la Carul Mare/ Văd chipul tău luminat .”

Toate aceste elemente la un loc articulează cu multă originalitate și căldură, confirmând faptul că Menuț Maximinian este poetul născădean contemporan cu atâtea destine literare, prin tot ceea ce respiră și împărtășe în jurul său, bogate în esențe de tot felul ce se prelungesc pe axa timpului viitor, aducând cu sine ceva din puritatea și frumusețea spațiului natal, remarcându-se cu fiecare carte ca un poet al surprizelor, al originalului pe care îl etalează ne ostentativ și cu o plăcere nedisimulată chiar de la primele începuturi ale scrierilor sale.

Menuț se adresează cititorilor având dorința să împartă cu ei bucuriile și împlinirile de parcă ar vrea să-i ia de mână spre a intra în horă cu el și să fie pe același pas. Prin cartea „Muchia malului”, Menuț construiește un drum spre înălțarea succesului și oriunde s-ar afla, rămâne în sufletul său locul sfânt pe care cu respect îl numește – ACASĂ.

Ioan Mîțean - Membru în
Liga Scriitorilor din România

3. Al Florin TENE Asemănările dintre alegere, normă și expresivitatea

poetică și raporturile dintre ele.

Aserțiunea că principiile care explică valorile expresive ale limbajului artistic ca valori artistice ne îndeamnă să supunem această situație unei revizuirii. În acest context se pune întrebarea, firească, care sunt aceste principii? Primul ar fi, deoarece este cel mai vechi, și trebuie amintit la început, datează de la

Aristotel, și el este acela al abaterilor, al devierilor de la normă. Aristotel a avut în vedere, fără să-l formuleze astfel, acest criteriu, pe care l-a considerat esențial în definirea specificului limbii poetice sau, cu un termen mai cuprinzător, al limbii artistice. Cuvintele unei limbi pot fi, după Aristotel, comune și diferite de uzul general, așa cum specifică în *Poetica*. Printre acestea din urmă el include regionalismele, metaforele, podoabele și în general toate mijloacele de expresie care se abat de la exprimarea obișnuită și curentă. Limba poetică va trebui să fie un complex format din mai multe elemente. Claritatea, însușire fundamentală a exprimării, inclusive în limba poetică, este asigurată de întrebuițarea fondului usual, comun al limbii. Aristotel distinge în limba poetică cuvinte care aparțin limbajului poetic, pentru motivul că acestea se opun exprimării uzuale. Clasicul antic dă exemple de exprimare poetică datorită întrebuițării unor cuvinte rare sau unei inversiuni neobișnuite în limba greacă uzuală și care dobândesc prin aceasta calitatea de expresie poetică originală.

Aristotel introduce de fapt un criteriu care nu este exclusiv lingvistic și formal, și anume acela al noutății expresiei, al puterii ei de evocare, rezultă dintr-o opoziție, dar care rezidă nu în fenomenul opoziției ca atare, ci în valorile pe care expresia în cauză le-a dobândit pe această cale. Funcția limbii poetice se caracterizează prin ceea ce aduce nou ea, iar aceasta este un criteriu estetic și ține de valorile pozitive ale comunicării - și nu prin ceea ce nu este ea.

Principiul că stilul reprezintă o abatere, o deviere, prin care limba poetică se opune normei lingvistice, a fost formulat de Ch. Bruneau și preluat de la acesta de P. Valery, așa cum ne spune St. Ullmann. Definiția stilului drept abatere (ecart) este făcută în termeni negativi, adică aflăm din ea ce nu este stilul și ce este el. În felul acesta s-a putut vorbi la un moment dat de stil ca anomalie, pornindu-se de la ceea ce este dat din punct de vedere lingvistic în sistemul limbii și sugerându-se, deci, o realitate care contrazice sistemul, prin faptul că se înscrie într-o altă sferă de fapte, în domenii diferite ale cercetării. Pornind de la concepția că limbajul poetic este o structură ce se opune

limbii prozei, că este antiproză, stilisticianul francez Jean Cohen admite că stilul este o deviere, o violare a codului, ba chiar „une fautes”, cu rezerva - care este de fapt esențială și subminează, credem noi, principiul însuși -, formulată astfel de către Solomon Marcus în Preliminarii ale poeziei matematice, publicat în „Viața Românească” (nr.9, 1967, p.142 și urm.): „*Credem că, într-adevăr, nu e de ajuns să violezi codul pentru a scrie un poem. Stilul este o greșeală, dar nu orice greșeală este și stil, iar eroarea suprarealismului a constatat în faptul că a crezut uneori în acest lucru.*”

Criteriul abaterilor de la normă în poezie a fost reluat de către Solomon Marcus care vede în acest criteriu al abaterilor factorul esențial spre care converg direct sau oindirect toate celelalte explicații ce s-au dat ori s-ar putea da în materie de limbaj poetic.

Putem conchide în legătură cu criteriul alegerii în stil că el este secundar și exterior expresiei poetice, care trebuie raportată la funcția de reprezentare poetică pe care o îndeplinesc elementele expresive ale limbii organizate stilistic într-un întreg elaborate, într-o structură artistic determinată de ceea ce se numește o situație. Reprezentarea literar-artistică nu elimină conceptual, ci-l transfigurează în imagine străbătută de fluxul individual al sentimentelor și emoțiilor, adică îl înfățișează într-o ambianță nouă, obiectivă și subiectivă în același timp, de concept viu, de adevăr trăit. Așa cum nu există reprezentare a realității în afara conceptelor prin care gândirea construiește raționamente și formulează adevăruri despre ceva - ce există în sine, și independent de gândirea conceptuală, dar care se reflectă în ea, tot astfel nu există reprezentare poetică a realității individuale în afara cuvintelor private ca mijloace de expresie organizate în întreguri sonore și semantice, structurate stilistic în funcție de ceva care le transcede: universal și existența omenească subliniate în conștiința artistului și reflectate într-un mod particular în limbajul poetic.

În limba artistică raportul expresie-conținut apare însă într-o altă lumină, pentru faptul că trecerea de la un semnificant la altul, adică „alegerea” expresiei, este motivată de funcția lingvistică a conținutului, care este o funcție estetică. Prin aceasta ea depășește

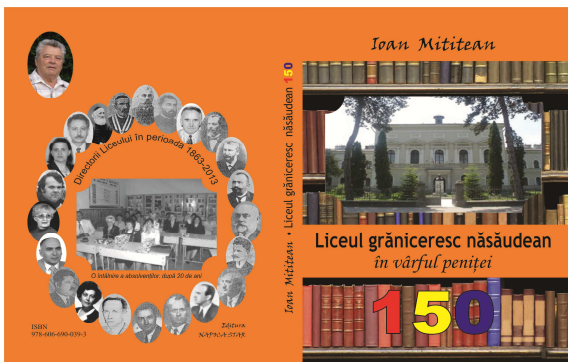
funcția de comunicare realizată prin denotații, făcând apel la conotații, la sensurile derivate, individuale, simbolice. Svend Johansen în „La notion de signe dans la glosse-matique et dans l'esthetique” (în Travaux, Copenhague, V, 1949). Spunea că prin acest fept expus mai sus se ajunge la ceea ce s-a numit instrumentalizare, adică organizarea limbii sau a elementelor iradiate din sensul denotației în vederea îndeplinirii unei intenții artistice sau estetice.

**Al Florin ȚENE, Cluj-Napoca
15 august 2013**

4. „Liceul grăniceresc năsăudean în vârful peniței”

Cartea domnului Ioan Mititean, „Liceul grăniceresc năsăudean”, apărută la Editura „Napoca Star” în 2013, face parte din colecția „În vârful peniței”, ajunsă la cartea cu numărul XIII (având o prefață foarte serios și riguros scrisă de către profesorul Ioan Seni, fost elev al liceului) și se constituie într-un veritabil document în care istoria îmbrățișează literatura și cultura, punând accentul pe valoarea oamenilor, a tradițiilor, a locurilor care reprezintă un adevărat tezaur, o permanență a neamului românesc, o trecere frumoasă printr-un timp care mai are răbdare cu oamenii și cu locurile, dincolo de vicisitudinile unui trecut ce zvâcnește încă..

„Liceul grăniceresc năsăudean” probează încă o dată, prin conținutul său de excepție, seriozitatea și aplecarea autorului spre cercetarea până la detaliu a vieților oamenilor importanți care au trecut prin acest liceu, a evenimentelor importante, a directorilor școlii, de la înființarea acestuia

în 1863 și până în prezent.

Liceul grăniceresc năsăudean reprezintă o adevărată vatră a ființei,

deoarece, nu numai că, de pe băncile sale au ieșit personalități remarcabile, dar găzduiește și întâlnirile de peste ani, nu numai ca rememorare a anilor de absolvire, dar și diverse momente de cultură care reunesc pe cei care nu mai sunt, dar au fost și au aparținut aceluși loc, de la lansare de cărți până la întâlniri de suflet pentru comemorarea marilor scriitori care și-au lăsat urmele pașilor tinereții pe culoarele școlii.

Autorul este eminentement ancorat în realitatea năsăudeană, deoarece este interesat de rezultatele elevilor la bacalaureat și de viața desfășurată în școlile locale, dar și în cele din învățământul universitar.

Foarte multe personalități din zona Clujului și a Timișoarei sunt fiii ai Năsăudului, plecați să poarte făclia culturii mai departe, tradițiile și ideea de continuitate a poporului român pe aceste meleaguri.

Adevărat patriot, Ioan Mititean încearcă să lase în urma sa mărturie tulburătoare pentru publicul larg, cartea constituindu-se într-un adevărat document de istorie a culturii, de folclor românesc original, de cultură într-o arie mai largă, deoarece, foarte mulți cărturari au ajuns, la nivel național, primii în diferite domenii.

Un loc special îl ocupă în paginile cărții, comemorările astriste dedicate liceului sau academicienilor care au învățat pe băncile acestuia: poetul „țărănimii noastre”, care ne-a „cântat bucuria și-amarul”, fiind „suflet în sufletul neamului său”, George Coșbuc, a cărui operă rămâne, peste veacuri, imaginea vie a poporului acestuia, greu încercat de istorie, de-a lungul mileniilor, o monografie a Transilvaniei la nivel de tradiții, de folclor, o monografie a sufletului românesc, care a rămas cel mai bun traducător de limbă germană a *Iliadei* și a *Odisseei* din limba germană, apreciat până în zilele noastre de oamenii care știu să valorizeze trecutul; Coșbuc a intrat în eclipsă totală după moartea unicului său fiu, Alexandru, într-un accident de mașină, iar durerea copleșitoare l-a făcut să plece mai devreme decât trebuia, la doi ani și opt luni după acesta; academicianul Liviu Rebreanu, Sever Pop și universitarii (pe lângă cei aflați la Cluj, Timișoara): Gavril Istrate, profesor universitar la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, la catedra de Limbă Română a

Facultății de Litere, Alexandru Husar, profesor universitar la aceeași universitate ieșeană, la catedra de Literatură, unde a predat și Teoria literaturii, (plecat dintre noi acum 4 ani după prietenii săi, Geo Bogza și Constantin Ciopraga).

Rezultatele la bacalaureat sunt un prilej pentru autor de a arăta că tradiția învățământului de calitate a fost dusă mai departe. Interesantă este și referirea la tradiția originală a Liceului, care nu mai există în altă parte, maiialul elevilor năsăudeni, inițiat încă din 1868, anul Declarației de la Blaj, în care românii se împotriveau pașnic dominației austro-ungare, ca fiind realmente antiromână.

Maiialul a fost întrerupt între anii 1940-1944, în timpul dominației hortyste și apoi, între anii 1949-1959, când se instala comunismul de tip sovietic și care era împotriva caracterului unitar al statului român. Maiialul este o paradă a costumelor populare specifice regiunii, realizată de elevi sau oameni maturi la care se celebrează primăvara la fel cu Călușarul sau Romana.

În paginile cărții, găsim și tulburătoarea afirmație a lui Liviu Rebreanu care a fost și el elev al Liceului năsăudean: „în zilele grele, o cetate de românism dinamic și un focar de cultură românească. De aceea, aproape toți bărbații de seamă din Transilvania s-au mândrit a fi fost, măcar vremelnic, elevi ai liceului năsăudean”.

La 120 de ani de la nașterea scriitorului, care a lăsat patrimoniului cultural românesc nu numai primul roman românesc modern, „*Ion*”, Năsăudul își sărbătorește fiul printr-o comemorare de excepție.

Deși a făcut școala militară, Rebreanu nu a agreat-o și, în 1920 scoate romanul care l-a consacrat: „*Ion*” și se propune Academiei Române premiarea acestuia de către Brătescu-Voinești cu premiul „*Năsturel*”, premiu pe care l-au obținut numai V. Alecsandri, Al. Odobescu și G. Coșbuc. Rebreanu va obține și pentru celelalte romane ale sale premii ale Academiei: pentru „*Pădurea spânzuraților*”, în 1924, primește marele premiu „*C. A. Rosseti*” și, în 1928, pentru romanul „*Adam și Eva*”, premiul „*Brătescu-Voinești*”, considerat cel mai bun roman al anului. În 1925 ajunge Președintele Uniunii Scriitorilor.

Liceul grăniceresc năsăudean s-a dorit a fi, de-a lungul timpului, o pepinieră de valori culturale ale țării noastre: medici, profesori, academicieni. Aici, autorul se referă și la cei care au scris despre Coșbuc și Rebreanu: Gavril Scridon, profesor universitar, fost elev al liceului, care a scris „*Viața lui George Coșbuc*”; Ion Vlad, profesor universitar la Universitatea din Cluj, care a scris despre Coșbuc și el, care are o micromonografie despre opera acestuia, Nicolae Gheran, patronul spiritual al lui Rebreanu, care a scris despre viața și opera acestuia, dar care are și o carte despre activitatea de traducător a lui Coșbuc, unde se compară traduceri ale *Iliadei* și *Odisseei* moderne și traducerile poetului, care sunt net superioare. Sportivul Marius Urzică a fost și el oaspete de onoare al liceului. Cartea cuprinde, în final, o enumerare a directorilor școlii, în perioada 1863-2009, de la Grigore Moșil până la Dorel-Alexandru Coc.

La 150 de ani de la înființarea „*Liceului grăniceresc năsăudean*”, cartea domnului Ioan Mititean este un document aproape exhaustiv care reunește în paginile sale oameni care au fost, locuri care au fost, o oază de cultură și de permanență, de tradiții și de continuitate, un pământ sfânt, care ivește oameni de valoare, ce duc făclia unui popor greu încercat de istoria unora și a altora care au trecut pe aici.

Astfel, școala devine un promotor al păcii și o invitație la remember a ceea ce a fost și a rămas aici, dincolo de istorie și de orgolii personale, dincolo de timp și de cuvinte.

Gabriela Nedelcu Teodorescu, Iași

5. Crizanteme

*Motto: „După ce am cunoscut totul,
m-am întors la crizantemele albe...”*
(Matsuo Basho)

Uneori, într-o viață de om, este greu să faci față tuturor dorințelor secrete, mai ales atunci când ai un anume statut social, o anume stare materială, simți că ai putea face mai mult și pentru tine și pentru cei din jurul tău. Și-atunci, un gând care altădată te-ar fi reținut, din varii motive: lipsă de curaj, orgoliu, teama de ridicol, o exagerată negare a

sinelui, acum, la vârsta la care alții nu mai citesc demult poezii, devine realitate prin apariția acestui volum de poezii, intitulat romantic și generos, „Crizanteme”.

Făcând parte din ciclul „În vârful peniței”, volumul „Crizanteme” este o încercare reușită, a doamnei Lucreția Mititean, de a oferi din prea plinul sufletului ei celorlați, care vor rămâne imortalizați într-o carte pentru totdeauna.

La o primă lectură, poeziile par, un exercițiu stilistic, care tratează subiecte dintre cele mai variate: de la religia ortodoxă, la scene de familie, de la viața de familie, la trecerea dincolo a vecinilor, prietenilor sau cunoscuților sau la evocarea unei persoane sau a alteia din viața personală.

Într-o altă ordine de idei, se remarcă o încercare de continuare a stilului poeziei populare naive, o doină modernă, care nu se mai referă la niciun fel de opresiune, nici la jale, nici la înstrăinare, păstrând totuși ideea de cântec individual, de dor, ca temă absolută, atât în poeziile cu subiect religios, cât și în cele care se referă la familie, la părinți, la oameni dragi, care nu mai sunt, sau pe care nu i-a văzut demult.

Se spune că „cel mai generos dintre oameni este acela care nu lasă pe nimeni în afara sufletului său.” (Sf. Ioan din Kronstadt), iar, în cazul autoarei, acest lucru este vizibil chiar de la prima răsfoire a cuprinsului cărții.

Autoarea încearcă un remember, reiterând scene din viața personală, alături de oameni pe care i-a iubit și pe care i-a păstrat în suflet, din satul natal, viața într-o casă plină de copii, frumusețea vieții de familie, care nu

este însă idealizată, deoarece sunt scoase în evidență, pe lângă partea afectivă și lipsurile.

Există o notă de religiozitate afectivă intrinsecă, care se vrea o mulțumire adresată Mântuitorului, nu o poezie cu subiect biblic, nu o poezie religioasă stricto sensu, ci o poezie de mulțumire adresată instanței divine pentru tot ajutorul primit în viață, în care sunt evocate mai degrabă câteva scene biblice, privite însă din perspectiva omului fără o conștiință a sinelui. Este mai degrabă un om cu frică de Dumnezeu, care este conștient de ce are și consideră că a pune pe hârtie pentru nemurire o mulțumire este un lucru mult prea mic, față de ajutorul primit.

Spirit simplu, care iubește tot ce există pe lume, autoarea încearcă să fie la modă cu o versificație referitoare și la viața politică, însă, așa cum o arată întregul volum, autoarea probează un spirit ludic, care, practic, manifestă speranța omului de rând că, într-o zi, cuiva îi va păsa de el și îi va asculta bucuriile și durerile.

Model din toate punctele de vedere, Asociațiunea ASTRA a rămas în conștiința tuturor, ca un adevărat punct de reper, un model de ridicare a maselor prin cultură, căreia i se acordă o prea mică importanță în ultima vreme, fiind pe nedrept uitată de lumea contemporană.

De asemenea, există și evocări ale unor persoane care au avut un rol sau altul în viața personală a autoarei, de la poștărița căreia îi dedică o minibaladă, în manieră ludică, la medici, profesori, ingineri. Interesant este că, de la început până la sfârșitul volumului, ai senzația că și tu, în calitate de lector, ai fi putut scrie la fel, și, probabil acest lucru va înscrie volumul în rândul cititorilor din imediata vecinătate a autoarei, care, însă, nu vor fi puțini.

A scrie o carte de poezie la o vârstă tânără este, poate, un act de curaj, dublat de o parte de inocență, deoarece poate continua sau nu, dar, a scrie o carte de poezie la o vârstă

matură este deja un curaj asumat, o necesitate de a comunica și de a te ...cumineca!

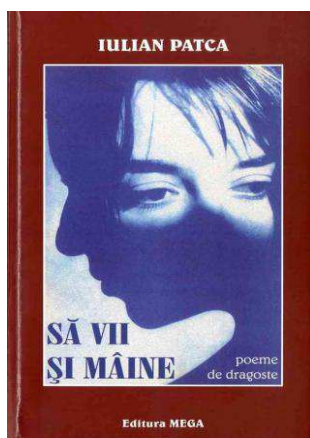
Însă, apariția acestei cărți este dublată de un eveniment atât de frumos din viața familiei Mititean, pe care cu siguranță, fiecare cuplu și-l dorește – împlinirea a 50 de ani de căsătorie.

Se zice că sentimentele împărtășite, reciproce, devin din ce în ce mai profunde cu anii ce trec, exact ca plantele bine-îngrijite ce reînfloresc periodic. Ați navigat împreună pe valurile vieții, ați traversat anotimpuri însoțite și intemperii diverse, ce v-au solidificat afecțiunea și devotamentul cuplului dumneavoastră. Fie ca fiecare zi împreună, să fie o frumoasă zi de primăvară și viața în continuare să se asemene unui râu limpede și lin ce curge prin grădini înverzite și pline de flori. Dumnezeu, ce este izvorul tuturor bunătăților, să reverse binecuvântarea și binefacerile peste familia Mititean!

La Multi Ani Fericiți!

Cu deosebit respect, **Gabriela Nedelcu Teodorescu, Iași**

6. Iulian Patca, un poet al iubirii

Rareori titlul unei creații literare indică atât de frumos și exact sensul intim al mesajului pe care vrea să-l transmită, așa cum o face volumul de versuri „Să vii și mâine” al poetului Iulian Patca, apărut în Editura „Mega” din Cluj-Napoca. Sunt poeme de dragoste, asemeni unui cântec sfânt închinat iubirii eterne.. Poetul clujean, de origine bistrițeană, dă acestui sentiment uman aura permanenței, îl înobilează prin arta cuvântului și îl așează în albia versului său, care curge domol, în dulcele stil clasic , dar și

modern, cu largi rezonanțe în sufletul cititorului.

Imaginea de pe copertă ne duce cu gândul la Poarta Sărutului din creația lui Brâncuși în care iubirea devine simbol universal. Poetul o sculptează în frumusețea cuvântului: „De s-ar putea, aş face o poartă / prin care noi am trece-mbrățișați / sau am rămâne pironiți de soartă / în stâlpii ei pe veci uitați./ Să vină lumea și să ne-admire / cum două ființe nu sunt decât una,/ cum un sărut de vrajă și uimire/ se dă o dată pentru totdeauna”.

Cu o măiestrie artistică deosebită, autorul șlefuieste diamante verbale, le pune în țesătura versului și, învăluit de realitate și reprezentări imaginare, de dorinți, își așteaptă mereu împlinirea. Asemeni romanticului de altădată, Iulian Patca folosește invocația retorică, cere divinității ca trăirile sale să rămână pentru eternitate: „Doamne-mi dă sau Doamne-mi ia/ dar mai lasă-mă cu Ea”.

Cele două personaje, El și Ea, omniprezente în poeziile sale, se află într-o corespondență imaginară. Substantivul „iubito” devine un leitmotiv care înobilează lirica acestui poet stăpân al cuvintelor: *Mi-e dor de tine, iubito, Ești așa de frumoasă, iubito, Ce mi-ai făcut, iubito, ce blestem, Cât să mai aștept, iubito-o ?, etc.*

Poezia lui Iulian Patca are un farmec aparte. Frumusețea ei este dată și de muzicalitatea versurilor, bogăția figurilor de stil în care predomină metafora, iar rimele fac din cuvinte o melodie încântătoare pe care ți-ai dori s-o auzi tot timpul. Iubirea devine pentru poet un adevărat cult, o credință cu reale valențe spirituale: „Mai cred doar în cel de Sus și în Tine/...îngenuncheat și în această clipă/ rugându-mă la icoana ta”.

Lirismul poeziei este unul calm, senin, de-o incantație pură. Întâlnim aici câteva elemente ale orizontului temporal, sugerat de anotimpurile vârstei: „vine peste noi toamna... nimic nu mai e cum a fost”, „Și vine toamna, ne ucide vara/ prin care-am hoinărit și ne-am iubit” sau „A venit iarna peste noi”. Poetul își dorește o întoarcere în timp, dar este convins că nu se poate și devine un nostalgic: „Și între noi se face iarăși frig/ și peste noi se lasă iarăși seară/ cu glasul înecatului te strig/ și-aș vrea să fie iar ca-ntăia oară”. Timpurile

verbale trec ușor de la prezent la trecut și invers, iar dintre moduri excelează conjunctivul și optativul care poartă povara dorinței neîmplinite: „să ard, să te uit, să-mi amintesc, aș face, aș fi fost, aș fi legat, ș.a. Nu lipsesc nici elementele interogative sau de invocație, care dau valoare dialogului imaginar: „Cât să mai aștept, iubito ? ”Nu-mi cere să te uit, iubita mea”

Iulian Patca are un suflet plin de dor, un dor de iubire și de Dumnezeu prin care aduce un elogiu vieții și iubirii. Tonul elegiac se face simțit printr-un șir întreg de expresii cu o certă valoare stilistică: „trăiesc din ceea ce mi-a mai rămas, toamne cu lacrimi de ploii, nopți fulgerate de vis, iarna tinereții, fulgere de dor, spuza unei iubiri, prin geana zilei te mai văd venind, nimica nu mai e ca altădată”, etc.

Poemele de dragoste „Să vii și mâine” surprind nevăzutul univers de stări sufletești ale poetului Iulian Patca cu întreaga lor gamă de manifestări. Este o poezie fluentă, transparentă și elegantă, care emoționează prin mesaj și puterea ei sugestivă. Ea ne dezvăluie o fire sensibilă, romantică cu reale disponibilități literare.

Prof. Mircea Daroși

7. „Inelul de iarbă” - un simbol al iubirii eterne

Autorul acestei cărți este renumitul scriitor clujean Al. Florin Tene, președintele Ligii Scriitorilor Români și membru corespondent al Academiei Americane - Române, unul

dintre creatorii de literatură care abordează cu ușurință și talent mai toate genurile și speciile acestui domeniu artistic.

Cartea Domniei sale „Inelul de iarbă”, apărută în Editura „Napoca Nova”, Cluj, 2013, este un roman în care se oglindește o experiență de viață, un mod de-a trăi sub cupola actului creator. Este o proză

memorabilă în care spațiile lirice și simbolurile sunt ale unui prozator cuprins de dorul scrisului.

Construit pe temelia unui edificiu artistic în care mijloacele moderne de realizare își găsesc cele mai potrivite forme de exprimare, romanul are un subiect atractiv, plin de curiozitate, chiar prin titlul pe care îl are, se decantează în sufletul cititorului, pune probleme existențiale, poartă amprenta realității, dar și a ficțiunii care se completează atât de bine în favoarea epicului. Folosind tehnica jurnalului, dar nu numai, scriitorul Al. Florin Tene își pune în valoare arta sa narativă, puterea de a crea personaje cu psihologii complexe, oameni cu sensibilități deosebite, indivizi din viața de zi cu zi, precum și din universul mistic.

Cartea este structurată pe douăsprezece capitole, fiecare începe cu câte un citat aparținând marilor gânditori și reprezentanți ai culturii naționale și universale, toate sugerând esența narațiunii ce urmează a se derula. Personajul principal este omul de cultură Dorin Moiescu, scriitorul de vocație care își trăiește viața în realitatea concretă, dar se caută și în „oglinzile conștiinței celor din jurul său”. Alături de el se află și alte personaje, unele chiar „ciudate”, cum este Ion, apoi cele din lumea satului, Gheorghe și Antonia și nu în ultimul rând Maria și Vasilica, față de care nutrește aceleași sentimente, chiar dacă legile scrise și nescrise nu-i permit.

Romanul are o construcție circulară, asemeni operei lui Liviu Rebreanu (Ion, Pădurea Spânzuraților) care începe cu o însemnare legată de protagonist: „Mă duc să mai văd o dată locurile natale. Cine știe dacă le voi mai vedea vreodată....Mă duc să ascund acest roman, fiindcă, nu de puține ori oamenii răi au încercat să pună mâna pe el...” și se încheie cu un *Epilog* în care Dorin Moiescu dă autografe cu prilejul lansării volumului postum al tatălui său.

Un pilon important al construcției acestui roman îl constituie iubirea, marea iubire prin care „autorul se raportează la alții și la sine”. Simbolul ei este reprezentat de „inelul de iarbă” pe care cei doi îndrăgostiți și l-au pus pe degete, acum cincizeci de ani, jurându-și unul altuia iubire veșnică.

Protagonistul se lasă însă atras de jocul „bărbatului care iubește în același timp două femei”. Destinul n-a fost unul îngăduitor față de el. De la marea glorie pe tărâm literar și de om fericit timp de cincizeci de ani, a trecut la starea de „degradare rizibilă”. Divorțează de Maria și ajunge „om al străzii”.

Personajele trăiesc intens timpul „actual”, adică al narațiunii propriu-zise și chiar și pe cel al rememorărilor. Întâlnim aici o intersecție de timpuri care îndeamnă la meditație, la descifrarea semnificațiilor existențiale.

În cuprinsul romanului se găsesc câteva simboluri care dau efect narațiunii și în același timp au valoare mitică: geamănul, oglinda, creatorul, dușmanul din umbră. Ele devin uneori și obsesii care aprind conflictul interior al personajului central.

„Scriitorul ne poartă pe meleagurile maramureșene, atât de cunoscute lui din perioada studenției la Baia Mare, valorificând lexicul specific acestei zone, tradițiile și obiceiurile vechi. Cu farmecul povestirii sale ne introduce în lumea și filozofia țaranului din Bărăgan, de unde își are și el originea, dezvăluindu-ne o experiență mai puțin cunoscută: ”vremea semănatului. Bătrânul Gheorghe s-a așezat ..., cu fundul gol pe brazde în mijlocul ogorului. A stat așa câteva clipe.

- E bun de semănat, Carol. Mâine venim cu semănătoarea”. Acesta era termometrul despre care îi vorbise mai înainte fiului său., ce nu putea să-l înțeleagă.

Dacă autorul n-ar fi dat explicația de la începutul cărții, privind interviul introdus în text, oricare am fi putut crede că este un roman autobiografic. Și totuși, nostalgia după locurile natale este o dovadă că descrierile atât de autentice fac parte dintr-o experiență familiară.

Ca un reproș adus regimului comunist sunt și amintirile triste care n-au putut fi date uitării. Din gura personajelor sale aflăm despre cozile interminabile pentru alimente, obligativitatea uniformei școlare, cafeaua considerată un lux, muncile patriotice și multe altele, rămase cu un gust amar pentru generațiile mai în vârstă.

Al. Florin Țene este un scriitor care își înnobilează scrisul prin mijloace artistice care

dau culoare și frumusețe cuvântului. Întâlnim în text o bogăție de metafore și expresii inconfundabile prin valoare și sens: „laptele dimineții își prelingea stropii pe ferestrele vagonului”, „trenul înfășura distanțele pe roți”, „soarele înghițit de dealurile din apropiere”, „ghemul vremii”, etc. Este un maestru al frazei bine închegate, frumos rânduie și pusă în ritmul celei mai alese sensibilități, lăsându-se ușor citită. Verbul său are ceva deosebit, e când sprinten ca vorba munteanului, când molcom ca cel al omului de la câmpie și, întotdeauna apropiat de sufletul cititorului.

Prof. Mircea Daroși

8. Lirica existențială a lui Mihai Pleș

Rămas în manuscris, pentru că poetul născut Mihai Pleș trecuse prea devreme la cele veșnice, volumul intitulat „Turnul Abel” este o completare a celui dintâi numit

simbolic „Psalmi curbi”. Amândouă au conotații biblice, dar sunt puternic ancorate în realitățile cotidiene. Poezia sa este filtrată printr-o experiență de viață ale cărei forme inedite le surprinde în stilul său personal. Este un poet modern prin forța cuvântului, un excelent artizan al subtilității și ingeniozității. El se impune ca un artist fin, îndrăzneț și original. Se oprește asupra zonelor de interferență ale vieții, dar și asupra lucrurilor mărunte, uneori chiar banale, pentru care găsește interogații retorice: „Fă-mă să înțeleg totuși/ de ce prețul de fiecare dată/ sunt eu”, sau „chiar și de jos/ poți arunca/ ceva/ înnebunitor și rece/ privirea”.

Profunzimea liricii sale se află în problematica existențială. Tot ceea ce atinge poetul, ce vede, ce își amintește, devine poezie pusă sub semnul unei viziuni filozofice: „nebunia ce ți se aruncă/ în spate/ e de fapt neputința altora/ de-a înțelege că tu/ vezi”.

Sobru și sever cu verbul său, Mihai Pleș este un reflexiv, mereu în căutarea metaforei

care îl consacră ca un poet cu accentul grav al marilor arderi pe altarul cuvântului. Este un sentimental aflat într-un joc al iubirii: „Când iubești/ nu pui niciodată condiții/ o faci simplu/ ca și când ai iubi”.

Explorând realul în ipostazele existențiale, el coboară în subteranul sufletului: „Cobor tot mai des/ în adânc/ adâncul fără scăpare/ acolo unde se întâmplă/ și/ se desface totul”. Mihai Pleș nu este un inovator, ci pur și simplu un creator în deplinul înțeles al cuvântului. Construiește într-o arhitectură artistică modele moralizatoare, contemplant lumea și caută răspunsuri pentru însănătoșirea ei, condamnă nedreptatea și tragismul ei „timp blestemat și curb/ lentilă enormă / a miopiei noastre/ prin care/ vedem translucid/ începutul/ adică/ cuvântul”. Este un sever martor al timpului său pe care îl judecă.

Însetat de absolut, poetul îl caută pe Dumnezeu ca pe o dovadă, o certitudine a perfecțiunii. Atmosfera biblică, ideea timpului, a morții, a reîntoarcerii în lut, sunt câteva din motivele creației sale artistice. Mereu apelează la Abel, fapt pentru care și volumul îi poartă numele, punând în valoare cele mai reprezentative reflecții: „Abel/ ne-ai învățat un lucru trist/ nu mai ajunge să fii bun/ sunt/ prea mulți frații tăi flămânzi/ de ură”, iar ca o consolare a trecerii rituale, el găsește acest tainic răspuns: Fii sigur/ Că o să încăpem toți/ pământul nu e niciodată prea plin/ cu / câte o mână afară/ mângâind cerul”.

Poetul nășăudean este însă și un melancolic însingurat care privește viața prin oglinzi paralele: „anul acesta / am uitat de salcâmi / am nins întruna / îngropând amintiri/ fidelitatea timpului alb/ e senină/ ceva însă/ topește zăpada. ”Crezul său existențial este unul încărcat de semnificații: „am ars/ în plină lumină/ am ars precum/ o lumânare/ în altar/ fără tăria de a mă stinge/ până la capăt/ ca lucrul ce/ o singură dată îl ai”.

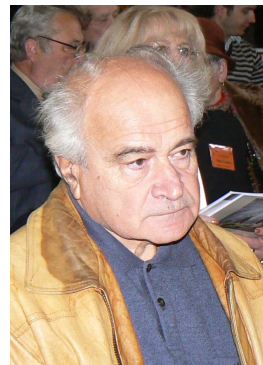
Mihai Pleș este un poet care își moaie pana în cerneala sufletului și în libertatea expresiei, căreia îi dă frâu liber, fără precepte convenționale, construind o frază scurtă, frumos încheată, cu multe intercalări, dar și cu reale valențe metaforice: „norii/ oameni plecați care plâng”. Se simte destul de

pregnant accentul aforistic al versurilor sale, dar și tendința de condensarea imaginii artistice care îi dau un caracter de autenticitate. Întâlnim în acest volum structuri de o certă valoare artistică precum: „mă dor rădăcinile/ de atâta pământ”, sau „nu se poate întoarce/ decât cel ce-a plecat”

Cele treizeci și două de poeme cuprinse în acest volum sunt un veritabil testament poetic al lui Mihai Pleș prin care cititorul poate afla marile sale arderi lăuntrice.

Mircea Daroși

9. Un „Regal” al Limbii, de Viorel Hodiș

PREAMBUL.

1. Printre paginile „înnegrite” de subsemnatul se află și unele atestând preocuparea mai nouă a „devirusării și ecologizării limbii presei românești de pretutindeni”, cum constata criticul și istoricul literar Mircea Popa²⁵. Dar nu numai a presei, ci a înseși limbii române: limba *literară*, limba *scrisă*, limba *comună*²⁶ etc.

Discuția – extrem de laborioasă, pe această temă, îndelung purtată de mulți specialiști și mari personalități ale culturii în secolele XIX și XX – ne scutește de alte comentarii, de alte detalii. Dar ne-ar putea permite să-i acceptăm acestei limbi cercetate aici un calificativ în plus, mai riguros, lipsit (pe cât e posibil) de conotații/*sensuri metaforice*, de trăsături *specifice* stilurilor diversificate pe profesii: determinantul *standard*. *Limba română standard*.

2. *Limba standard* ar putea fi satisfăcută de definiția pe care i-o dă NDUR/08 în al treilea sens al său, cel lingvistic:

„[...] 3. (lingv.) normat; îngrijit, elegant: *formă literară*; **limbă literară**,

²⁵ În *Prefață* la V. Hodiș, *Articole și studii*, vol. III, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2011 (317 p.), p. 7 – 11.

²⁶ V. *Noul dicționar universal al limbii române*, ed. a treia, Ed. Litera Universal, București, 2008 (1872 p.), sv. **literar**, -ă. (În continuare: NDUR/08).

aspectul cel mai corect al unei limbi, cu *norme riguroase obligatorii* atât în scris, cât și oral, capabil să satisfacă nevoile de exprimare ale vorbitorilor *instruiți*, în oricare stil funcțional [s. a.]; (p. restr.) limbă scrisă; (p. ext.) limbă comună [...]"²⁷.

Doar că termenul *limbă literară* se apropie (pentru cei mai mulți vorbitori ai românei) până la identificare de sintagmele *limba literaturii*, *limbajul beletristic*, *metaforic*, *artistic*, *figurat*, *poetic* etc., depășind ceea ce se consideră îndeobște că trebuie să reprezinte *limba română standard*, domeniul ferm pe care ne centrăm cercetarea.

Am simțit nevoia să-mi pun în temă cititorii revistei cu conturarea cât de cât exactă a *obiectului muncii* la care ne-am angajat. Obiect al muncii care presupune o aprigă luptă cu ignorarea, atât a *legilor scrise* ale limbii, cât și a *cutumelor ei nescrise*. Nescrise, da, dar „înscrise” în ceea ce numim *simțul limbii* fiecărui vorbitor.

3. În câte un serial de articole apărute în „*Revista română. Revistă a românilor de pretutindeni*”, trimestrială ieșeană²⁸, și-n clujeanul „*Orașul, revistă de cultură urbană*”²⁹, de asemenea, trimestrială, am încercat să evidențiez intolerabile *neconcordanțe* ale limbii multor gazetari, vorbitori și scriitori cu *normele impuse de standardele* limbii române. *Neconcordanțe* care constituie o realitate regretabilă, de impardonabilă degradare a limbii, ușor de sesizat de către oricine, mai ales după așa-zisa revoluție română decembristă. Desființarea *oricărei* forme de cenzură, explozia *mass-media*, dar și *coborârea* nepermisă a ștachetei calității în *învățământul umanist* de toate gradele, ne-au adus unde suntem acum.

4. Adâncind cercetarea, am ajuns la unele *concepțe proprii*, precum *pluralizare* și *singularizare* (în relațiile termen *regent* – termen *subordonat*), *șablonizare*, *pauperizare* a limbii etc.

Mă voi limita în paginile de față la primul dintre aceste concepțe: *pluralizarea*.

În ideea de a descoperi *întregul spectru* oferit de documentele de limbă, m-am „scufundat” în cele mai variate izvoare:

limbajul *colocvial*, al străzii, *folclor*, limba *preseii* românești (scrise și audio-video/din țară și din afară), *beletristică* (originală și tradusă), tratate *științifice*, *dicționare* și *enciclopedii*, limbajul *religios* (original și tradus), „literatură” de *vizionarism* și horoscoape, *constituția țării*, alte texte *juridice* etc.

*

*

I. Deschid acum întâia oară, urmărind acest scop, o *carte de bucate*, abundența acestui gen de „literatură” fiind arhicunoscută. Și nu orice carte de această „specialitate”, ci o „*Carte regală de bucate*”³⁰; „coborând” la baza „izvoarelor” de literatură, ne „înălțăm” spre piscurile „artei culinare” și nu numai! Titlul cărții, înainte de orice, mi se pare elocvent. Avem, de fapt, aici, de-a face cu *două „cărți”*.

Prima este o „*Carte Regală...*”, care prezintă sub acest „pretext” elegant o bună parte a Familiei noastre Regale, personajele contemporane nouă. Carte pe care o consider importantă, în măsura în care ea este și istorie. Fiecare român e bine să cunoască rădăcinile, tulpinele și încrengăturile *arborelui genealogic al Dinastiei Regale a României* moderne: o dinastie europeană, de care n-avem motive să ne rușinăm. Din contră. Această „carte e o parte” a istoriei noastre europene, alta decât cea maltratată și mutilată de ocupantul extern sovietic, ca și de „ocupantul” intern comunist³¹. Cred că a sosit timpul să ne cunoaștem istoria scrisă de noi, nu cea falsificată și batjocorită de alții. Și autoarea, Princesesa Margareta a României, – direct sau indirect, foarte succint – asta face, voalat și cu foarte multă cumițenie românească, mult bun-simț, cu foarte multă delicatețe.

A doua este chiar o „*Carte ... de bucate*” – una „națională” și „internațională”, în același timp, care se menține în topul „artei culinare” universale –, carte de ale cărei „preparate” avem, de

²⁷ *Ibidem*.

²⁸ V. an. XV (2009), nr. 2 (56) ș.u.

²⁹ V. an. IV (2009), nr. 3 (15) ș.u.

³⁰ V. Princesesa Margareta a României, *Carte regală de bucate*, Ed. Curtea Veche, București, 2010, 208 p.

³¹ „Am scăpat de *turcul dinafară*; au, cine ne va scăpa de *turcul dinăuntru* ?” cugeta, cu adânc subînțeles, M. Kogălniceanu la ora declarării Independenței țării de sub Imperiul Otoman, în 1877.

asemenea, toate motivele să ne bucurăm și să le „degustăm”, fie și numai lingvistic !

II. Ce constatăm, deci, din punctul de vedere al limbii române ?

1. Dăm „întâietate” unei înalte lecții de *modestie personală*, oferită noaună tuturor, pe care, la fiecare pagină, autoarea *Cărții ...* o dovedește în ceea ce am putea numi „politețea întâietății”. Ori de câte ori i se alătură, într-o relatare, mai multe persoane, Alteța Sa Regală Margareta a României este cea care „încheie plutonul”, cum se spune-n militarie, acordând, modestă, *tuturor prioritate*:

– „Adesea, Amama [bunica paternă, Regina Mamă Elena] ne lua, *pe surorile mele și pe mine*, cu ea la întâlnirile cu oameni fascinanti [...]” (p. 14/4);

– „Tata, mama, surorile mele și eu, ca să nu mai vorbesc despre Amama, eram acolo mereu de Paște, de Crăciun, în vacanțele de vară” (p. 82/1/1);

– „Este de la sine înțeles că Simeon [al II-lea, Rege al Bulgarilor] reprezintă un model *pentru Radu și pentru mine*” (p. 130/1/5) etc.

Câți dintre noi o facem întotdeauna și cu atâta acuratețe ?!

2. *Pluralizarea unui atribut adjectival comun mai multor regenți*:

– „Gabriela [Duda, mama soacră], medic specialist de laborator, este o persoană delicată, cu o *distincție și o grație înnăscută*” (p. 161/2);

– „Charles [de Wales] are o *inteligentă și o erudiție rară*” (p. 74/1/4);

– „Acolo, Regina [Paola a Belgiei] ne-a oferit un prânz simplu, dar de un *gust și un rafinament desăvârșit*” (187/1/3) etc.

Nu: ... *cu o distincție și o grație *înnăscută*; ... *o inteligentă și o erudiție *rară*; ... *un gust și un rafinament *desăvârșit*, cum – dând dovadă de un handicap al „scurtimii de vedere” – mulți vorbitori și chiar scriitori „văd” numai relația morfo-sintactică și semantică în contiguitate: *grație înnăscută, erudiție rară, rafinament desăvârșit!* Ca și cum *distincția* n-ar fi, și ea, *înnăscută, inteligentă – rară* etc.

Procedând astfel, cei (din păcate prea mulți !) cu handicapul „miopiei” de care pomeneam mai sus nu-l informează deplin pe cititor, sărăcind și *complexul de relații* între

componentele (relatele) limbii, deși – după „o anume școală lingvistică, cea de la Copenhaga – *relațiile sunt mai importante decât relatele*”!³².

3. *Pluralizarea articolului/pronume al, a, ai, ale, alor*³³ pune și mai mari probleme:

În articolul/pronume **AI** din:

– „*Principele* Alexandru II și *Principesa* Ecaterina **AI** Jugoslaviei și Serbiei [sic !]” (titlu, p. 108);

– „*Regele* Simeon II și *Regina* Margarita **AI** Bulgariei” (titlu, p. 130), observăm două evidente detalii:

- în primul rând, *alegerea*, corectă, a câte unui *referent multiplu: principele și principesa, regele și regina*, motiv necesar și suficient pentru apariția acestuia la plural;

- în al doilea rând, prioritatea *gramaticală* acordată *masculinului: AI*, nu *ALE*. Deci:

nu: **A Jugoslaviei .../ *A Bulgariei...*, pe „*temeiul*” (fals) al contiguității:

**Ecaterina*

*A .../ *Margarita A ... ;*

nu: **AL Juglaviei.../ *AL*

Bulgariei... pe „temeiul” – luat separat – al priorității absolute a masculinului, din moment ce și personajele feminine din cuplu sunt, fiecare, „beneficiare” ale titlului consortului, *principe*, respectiv *rege*.

Spre a mai rotunji imaginea fenomenului în discuție, dăm încă un exemplu, prin sine elocvent:

– „Maria Magdalena [Arhiducesă a Austriei] a crescut în România, alături de *ceilalți cinci frați și surori AI mei*, mai ales la Castelul Bran” (p. 156/1/1).

3.1. În cazul, însă, în care personajele unui cuplu dețin calități, titluri/demnități *distincte, pluralizarea*, firește, nu va mai putea avea loc.

Și, din moment ce *pluralizarea* cade, nici *prioritatea gramaticală a masculinului* nu se mai poate menține, cedând locul celeilalte *priorități*, cea mondenă, nobilă, „regală”, îndeobște, în înalta societate, acordată *femininului*:

³² V. Hodiș, *Articole și studii, vol. II. Varia*, Ed. Risoprint, Cluj-Napoca, 2006 (288 p.), coperta 4.

³³ V. supra, nota 1: *Articole și studii*, vol. III, p. 77-131, pentru o fundamentare gramaticală a problemei.

– „*Principesa Astrid A Belgiei și Arhiducele Lorenz AL Austriei*” (titlu, p. 6/1).

3.2. Există, desigur, și alte realități lingvistice, în care *pluralizarea* acestui articol/pronume *nu este posibilă*, și anume când partenerii unui cuplu nu sunt egali în deținerea aceleiași calități, a aceluiași titlu.

Iată un exemplu:

„*Principele Jean AL Franței și Principesa Philomena*” (titlu, p. 182).

4. Ca o dovadă în plus a „simțului limbii”³⁴, ce emană cu prisosință din *Cartea regală...*, mai semnalăm *reluarea obligatorie* prin acest articol/pronume a referentului/regent distanțat de genitivul său, ceea ce se omite păgubos, din păcate frecvent, de către mulți: „Am multă considerație pentru maestrul bucătar Albert Roux, *creatorUL*, alături de fratele lui, Michel Roux, *AL conceptului de nouvelle cuisine*” (p. 6/6).

Omiterea reluării regentului/referent prin articolul/pronume aduce un mare deserviciu genitivului distanțat (adeseori îndepărtat) prin aceea că îl poate „contraface”, falsifica în dativ, ca-n multe exemple de tipul:

– „**ExemplUL* lui Tudor Vianu și *altora* ne era mereu dat [...]” (N. Steinhardt)³⁵;

– „**VitezA* din ce în ce mai accelerată *vehicolului* ne înspăimânta pe toți”;

– „**Acolo* și-au ridicat vilele *majoritateA* politicienilor, foștilor și actualilor *șefi* de instituții și *oamenilor* de afaceri influenți” (Ticu Ciubotaru)³⁶ etc.

Oprim aici, deocamdată, comentariile asupra limbii *Cărții Regale ...*

5. Judecând cele constatate până aici în paralel cu prea largul „univers de viruși” prezentați și „devirusați” în cele două seriale de articole – cel clujean și cel ieșean, despre care am amintit mai sus – nu ne rămâne, deocamdată, decât a constata că prin *Cartea Regală...* limba română *s-a înnobilat*, iar prin cea *...de bucate s-a îmbogățit*, concluzia,

³⁴ V. în Revista română, XVII (2011), nr. 4 și urm. serialul nostru de articole cu acest titlu.

³⁵ V. *supra*, nota 1, p. 89/9. „Absența articolului/pronume în fața unui genitiv [distanțat] poate crea uneori *suspiciuni*, altele *ezități* sau, frecvent *falsuri* în identificare referentului, a cazului [subordonatului: genitiv, sau dativ ?]” (al. 5).

³⁶ V. „România liberă”, nr. 6454/6 X 2011, p. 6/6-7.

prefigurată în titlul articolului, impunându-se de la sine:

Un adevărat „regal” al limbii române !
(va urma)

Cluj-Napoca, 2013-10-25: Ziua Regelui Mihai I: „La mulți ani, Maiestate!”

VIII. ETNOGRAFIE

„Când eram în vremea mea”

*Amintirile
unui
rebrisorean
- Macedon
Tofeni*

Episodul 2

1. Nimic nu mai este cum a fost...

Am început periplul meu pe *Valea Amintirilor*, adică pe Valea Gerselor, așa cum am promis profesorului Ioan Seni în ziua Ispasului Năsăudean.

În căutarea amintirilor mi-am zis că ar fi foarte potrivit ca odată ajuns la biserica din centrul Rebrîșoarei să parcurg Valea Gersei pe jos, ca altă dată, până în Gruî la casa părintească.

Ce să vă spun? Nimic nu mai este cum a fost...

Pe vremuri, dacă coborai dintr-o mașină la „*podul bisericii*” din Rebrîșoara cu intenția de a te deplasa pe Valea Gersei, nu puteai să nu te oprești măcar cu privirea la Grupul statuar Iacob și Ioachim Mureșanu, bazoreliev realizat de sculptorul Corneliu Medrea în anul 1940, doi dintre cei mai străluciți fii ai comunei, numiți de către profesorul Leon Muti „patronii spirituali ai Școlii din Rebrîșoara”.

Nu zic că e un loc nepotrivit amplasamentul actual, cel din fața școlii care le poartă numele, mai ales că acolo este și primăria și căminul cultural... dar... nouă celor nostalgici și împătimiți după păstrarea „rămășițelor trecutului” cât mai autentice, lipsa monumentului de la vechiul loc ne lasă un gol în suflet asemeni cu pierderea irecuperabilă a unei ființe dragi... iar, Grupul statuar amplasat cu fața înspre Valea Gersei parcă era o invitație a celor doi să te îndrepti înspre locul unde altădată se afla „Casa Mureșenilor”.

Întrând pe drumul Gersei și parcurgând primii zeci de metri (care te „păcălesc” că este asfaltat în totalitate), nu poți să nu constăți că și aici ca peste tot, deși se zice că oamenii o duc tot mai rău, există o explozie a construcțiilor de case tot mai impunătoare, uneori chiar opulente și utilizabile în mică măsură, dar care știrbesc din amintirile autenticului sat. În locul Casei Mureșenilor dispărută, se află o clădire nouă pe peretele căreia, prin grija aștrăștilor năsăudeni, a fost așezată o placă comemorativă a cărei inscripție începe, ca de obicei în asemenea cazuri, cu „În acest loc a fost...”

...Oare atât de neputincioase și neștiutoare au fost autoritățile comunei la vremea respectivă încât să nu poată achiziționa vechea casă și să o reamplaseze într-un alt loc care putea deveni un centru muzeistic al localității?...

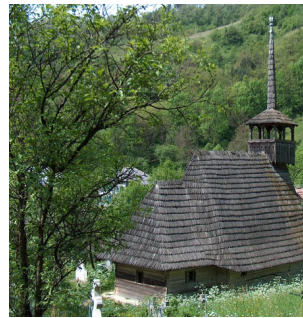
Ajuns în dreptul bisericii din Gruï vezi silueta zveltă și chiar plăcută a noului locaș de cult (rămâne de comentat dacă stilul

arhitectural este cel mai potrivit cu tradiția bisericii ortodoxe de pe aceste meleaguri)...dar înainte de acesta nu pot să nu observ dispariția Podului din lemn a lui Ștefanuc acoperit după modelul podurilor grănicerești, și înlocuit acum cu un pod metalic (să exagerez...dar și acesta ar fi trebuit achiziționat și păstrat alături de Casa Mureșenilor...)

Podul lui Ștefanuc, dispărut acum, avea o tradiție fantastică. La fiecare nuntă din Gruï, în timpul cununiei religioase din biserică, pe acest pod se încingea un joc nebun favorizat de tropotitul pe podelele din lemn vechi de când lumea...

Despre Biserica din lemn din Gruï am găsit într-un articol că ar fi fost construită în anul 1721, dar țin minte de când eram copil și când de nenumărate ori mă urcam pe prispa bisericii și citeam și răsceam, pe atunci încă era foarte vizibilă, inscripția cu litere chirilice „Щти фькыту 1717” (ști făcutu 1717) încrustată în lemn, probabil cu fier înroșit, pe peretele din partea de la miazăzi, de către meșterii bisericii.

Mă întreb, acum, dacă nu cumva este cea mai veche inscripție în limba română de pe meleagurile noastre, sau printre cele mai vechi... Oare au pătruns și aici ideile cehului Jan Hus că tot ce este legat de biserică să fie scris în limba poporului respectiv? Cine știe?

...

Poate că cercetătorii care au scris ca an de edificare 1721 nu au avut nici curiozitatea să pipăie urmele literelor și nici privilegiul să treacă aproape zilnic, în drum spre școală timp de opt ani, pe lângă acest minunat loc de smerenie, simplu ca oamenii care i-au trecut pragul în aproape trei secole de viață a micuței biserici din lemn, modestă ca dimensiune, dar măreață și bogată ca artă autentică și istorie.

De o valoare unică și neprețuită sunt icoanele împărătești și icoanele praznicare de pe iconostasul cu trei uși, icoane pe sticlă și icoane pe lemn, arhitectura și structura, făcute după tradiția și normele secolelor XVII-XVIII care ar avea o corespondență arhitecturală de

stil gotic târziu. Dintre toate elementele de construcție cel mai bine s-au păstrat pereții exteriori din lemn neacoperit cu nici-un fel de tencuială sau alt mod de protecție sau cu caracter decorativ. De-a lungul timpului s-au făcut mai multe intervenții și reparații; unele fiind chiar benefice cum ar fi consolidarea prispei care inițial a fost construită din zid simplu de piatră și pământ acoperit cu scândură, cu un zid protector din ciment în anul 1963, chiar dacă a afectat vizual arhitectura construcției, iar altele mai puțin fericite cum ar fi vopsirea boltei din scândură cu vopsea albastră și cu stele din bronz alb („lunar”).

După aproape trei secole de altar al credinței pe aceste meleaguri, mica bisericuță și-a luat o binemeritată „odihnă”, devenind mai degrabă, obiectiv turistic și de mărturie a trecutului, locul acesteia fiind preluat de noua biserică construită în perioada 1990 – 1993 datorită, în mare parte, strădaniei preotului de atunci George Rățoi.

Incontestabil, marele merit pentru restaurarea și conservarea acestui tezaur de spiritualitate și cultură este al preotului Ștefan Roș care prin lucrările de reabilitare realizate și terminate acum doi ani a reușit nu numai să asigure păstrarea bisericii, dar prin extinderea suprafeței amenajate și a împrejurimilor cu elemente foarte inspirate a alese, în tonul aceleiași arhitecturi de început de secol XVIII, a dat acesteia o nouă dimensiune.

Si ca să mă mențin în tonul de nemulțumire față de disparițiile relicvelor trecutului, așa

cum am denumi titlul acestui episod,

od,... admirând strădania pentru monumentalitatea restaurării, parcă tânjesc după prispa veche acoperită cu scândură înnegrită de vreme, de pe care popa Irini mă ținea de susiori pe când aveam vreo opt anișori și mă ridica aproape de streășina de la miazăzi și

îmi arăta un loc numai de el știut, unde se află înscrisul cu anul construirii, așa cum am arătat mai înainte. Acum nu prea știu dacă e bine în totalitate ce s-a recondiționat și mai ales ce s-a adăugat.... Și când spun aceasta, mă refer la faptul că acum cincizeci de ani, cu excepția iconostasului și a câtorva icoane mici, răzlețe, interiorul bisericuței era foarte simplu, fără picturi pe pereți, zugrăveala era de un albastru ceruleum pal, mai degrabă aducea cu o odaie țărănească. Poate că vizitatorul de astăzi nu este deranjat de pictura cu „vechime” de abia doi ani care a apărut în biserica de aproape trei secole, dar diferența de stil, prospețime, și noutate puțin forțată în comparație cu vechiul iconostas pot isca câteva semne de întrebare.

Părăsind mica bisericuță, mă îndrept spre locul cel mai deosebit al copilăriei mele: Școala din Grui, care, tot datorită grijei astristilor năsăudeni, astăzi poartă numele unchiului meu, profesorul Ștefan Lupu.

Dar despre aceasta și alte amintiri...în episodul următor.

Macedon Tofeni

2. Șezătoarea

R. Berceni

De când e lumea, la sat

La un om cu casă mare,
Veneau iarna, penseserat,
Mulți oameni în șezătoare.

Gazda, nu neapărat cu stare,

Dar un gospodar cinstit,
Accepta deranjul mare,
Gratis, fără a fi plătit.

Lâna, cânepa, la noi
Sursă pentru îmbrăcăminte,
Trebuia toarsă-nainte
De a fi țesută-n război.

Munca aceasta obositoare,
O făceau femeii și fete
Toată iarna-n șezătoare,
Torcând seara, pe-ndelete.

Fetele-și alegeau dragii
Care să le însoțească .
Nevestele-și duceau soții
De rele să le ferească.

Veneau și bătrâni sfătoși,
Din fluier știind cânta,
Unii povesteau frumos
Din care-aveai ce învăța.

Mai veneau și ceterași
Care profitau, ca seara
Să mai facă repetiții
În a stăpâni vioara.

După o „planificare”
Dintre tineri, fiecare
Aduceau lemne cu sacul,
Furate sau cu - aprobare ...

Șezătoarea ținea mult,
Lumea nu se dădea dusă
Până când o torcătoare,
Umplea cu fir cam trei fuse.

Setea, nu era problema.
Dar, tinerii flămânzeau,
De-asta aduceau de acasă,
Fiecare ce aveau:

Pe sobă, în oala mare
Fierbeau în clocot, grăunțe,
Care, cu zahăr sau sare
Linișteau stomacuri multe.

Mai aduceau „corobețe”,
Prune și pere uscate,
Din care fierbeau compotul
Și mâncau „pe săturate”.

Cartofi-roate, bob, ludău,
Se puneau la copt pe plită,
Făceau de bine de rău,
Să cinezi fără de pită.

Cartofi fierți sau cartofi copti,
Sărați și cu murătură,
Era hrana preferată,
Ieșeau din încurcătură.

În sat se găsea mult vin,
Tinerii aduceau cu glaja
Ce, trecând din gură-n gură,
Imediat stimula vraja.

În distracția generală,
Prinzând neatentă fata,
Băiatul îi fura fusul
Și-o zbughea cu el afară.

Fata, mergea după el,
Sfioasă dar bucuroasă.
După un timp, îmbujorați,
Veneau tinerii în casă.

Sau, ieșea băiatu-afară
Striga: „Am - căzut în fântână,
Hai,Marie... de mă scoate ,,
Ea mergea, cu fusu-n mână.

Era multă veselie,
Dar și multă îngrijorare:
Din caier de nu torci firul,
Nu mai mergi în șezătoare ...!

-„Ce-ai făcut o seară-ntreagă,
Nu cumva-ai „bonzari în cap” ?
De-acum stai și torci acasă,
Să nu ajungi de răs în sat ,, !

.....
Șezătoarea totdeauna
A fost în sat Marea Școală.
Aici se-nvăța respectul,
Munca, rușinea, morală.

Bătrâni, ce-au făcut războiul,
Făceau lecții de istorie,
Când vorbeau de suferințe,
Despre jertfe, despre glorie.

Șezătoarea ținea locul
Centrului de Informare:
Aici se aflau de toate
Ce avea satu-n derulare.

Bolnavi, morți, nunți și boteze,
Sărbători, certuri și furturi,
Lucrări în câmp și acasă,
Obiceiuri, prețuri, târguri.

Aici se învățau doine,
Cântece din sat și aduse.
Aici se-nvățau colinzi
Toate-n sfârșit de fuse.

Aici și-a avut izvorul
Nostalgia ce ne-ncearcă
Uneori, în seri de iarnă,
Ne vedem aieva, parcă

3. Grațiile satului natal

Dintre toate punctele geografice pe care le-ai atinge în viață, unul singur rămâne în afara oricărei comparații: satul natal, de care inima noastră se apropie ritualic, cu bătăi paradisiace.

Cu toate implicațiile estetice ale culorilor, tabloul satului natal luminează obsesional interstițiile ființei noastre. De aceea, când nu reușim să-l vizităm, îl visăm în ceas de noapte. Satul natal își ocrotește fiii oriunde ar ajunge în lume pe drumurile lungi. Ciprian Porumbescu zicea la Viena prietenilor săi: „Oriunde în lume aș umbla, simt în dreapta mea Stupca, satul meu cu pavăza lui ocrotitoare. Nicăieri nu te recreiezi ca în grădina părintească”.

Ne amintim că marele Gluck nu putea compune decât scoțându-și pianul afară, în soare și în iarba necosită. Când venim, la intrarea în sat, primele binețe ni le dă biserica.

Da, în jurul ei, în copilărie, ne-am jucat cu îngerii.

La o conferință, întrebat fiind, care este cea mai minunată catedrală din lume, răspunsul meu prompt a fost: catedrala copilăriei. Și răsplata am primit-o pe loc: o ploaie de aplauze, la gestul Înaltului Bartolomeu.

Școala, templul cultural al satului ne deșteaptă amintiri sacre, legate de învățători, profesori, colegii noștri dragi și de primele întâlniri cu cartea. Toate aceste ființe alese sunt fundamentale în destinul nostru.

Sosește o nouă secvență: soborul caselor cu policromia lor ispititoare, ce împodobesc muzeal ulițele. Pe chipul lor le putem citi seninătățile artei. Fiecare casă dă un examen în fața satului. Nu numai atât, dar și poarta ocolului își etalează certificatul.

Satul degajă o atmosferă proaspătă, de nou, de modern, multe case depășind arhitectural tradiția. Unele dintre ele, cu nerv istoric, ar onora orice metropolă europeană. Fiecare uliță cu zâmbetele ei, respiră elanul intuitiv al creației. Și casele, fiecare cu personalitatea și salutul ei, vorbește o limbă sentimentală. Excepții sunt acolo unde n-a mai rămas în sat nimeni din familie., dar și acolo, urmașii țin aprinsă făclia tradiției. Am văzut nepoți și strănepoți sărutând grădinile bunicilor și străbunicilor lor. Goluri sentimentale nu există.

În satul natal avem fiecare dintre noi o regină a caselor: casa părintească, indiferent de chipul și arătarea ei. Chiar dacă n-a mai rezistat bătrânețelor, ea tot regină rămâne pentru noi și îngenunchem pe locul unde a fost sfânta ei temelie. Mă gândesc la clanța de la ușă, de câte ori mi-a sărutat mâna când veneam acasă și de câte ori mi-a udat-o cu lacrimi la plecare. Dar ferestrele, cât erau de senine și cât de mult radiau când mă vedeau sosind și lumina din geamuri îmi săruta obrazul. Iar la plecare se întristau, plângând, aproape îndoliate de fiecare dată cu întrebarea: Dar dacă nu se mai întoarce ?

Pentru o lacrimă, nimic nu e ca batista satului natal.

Preot Simion Cristea,
Josenii Bârgăului

4. Muzeul sătesc „George Nechiti” din Feldru, icoană a țăranelui român

Pe o sprânceană de deal de la marginea comunei Feldru, la circa 500 m de la șoseaua care leagă Năsăudul de orașul-stațiune Sângeorz-Băi, se află casa-muzeu

„George Nechiti”. Este o locuință nouă, bine rânduită, cu vedere spre mirifica Vale a Someșului Mare. Aici familia Nechiti și-a transformat casa într-o adevărată instituție de suflet care închide în intimitate veacurile cu toate componentele sale existențiale. Două generații diferite, tată și fiu cu același nume, George Nechiti, sunt extrem de sufletești, entuziaști și interesați benevol de conservarea și dezvoltarea patrimoniului național, de cunoașterea și valorificarea lui.

Îndrăgostiți de tradiția populară românească și mânați de dorința ca urmele de cultură și spiritualitate să nu se piardă, să fie ferite de praful nociv al uitării, cei doi Nechiti au pornit pe un drum lung și anevoios care presupunea un efort incomparabil. Înainte de a le încolți acest gând, amândoi s-au îndeletnicit cu arta sculpturii, confecționând din lemn diverse obiecte: rame pentru tablouri și oglinzi „tăblii” sau suporturi pentru trofee de vânatoare și chiar piese de mobilier.

Treptat, pasiunea pentru sculptură le deschide ochii către frumusețea altor lucruri și încep să colecționeze obiecte vechi care nu-și mai găseau rostul în gospodăriile oamenilor din sat. O contribuție de seamă și-a adus-o și Leontina, soția lui George Nechiti senior, care și-a pus în valoare toată priceperea în recondiționarea și aranjarea costumelor populare sau a țesăturilor din vechile interioare de casă.

Din discuțiile avute cu întreprinzătorii acestei merituose acțiuni, rezultă că n-a rămas nicio gospodărie din sat necercetată și care să nu fi donat măcar un obiect de interes etnografic. Prietenii și cunoscuții lui Gigi i-au dat și ei o mână de ajutor, cotrobăind prin podurile uitate ca să scoată la iveală valorile de preț ale trecutului. De fapt, el este moștenitorul colecției, care devine de la o zi la alta mai bogată și mai frumoasă. Aici viața țăranelui pulsează în fiecare obiect expus și devine istorie. O istorie despre trecut și prezent, dar și de prospectare a viitorului. Au adunat peste 2500 de obiecte pe care le-au așezat cu migală în propria lor gospodărie ca pe o adevărată „icoană” a țăranelui român.

Muzeul este amenajat la mansarda casei, în holul de la intrare, dar și în curte, unde obiectele sunt ferite de intemperii, având adăposturi construite în mod special. Tematica colecției prezintă evoluția comunității sătești din punct de vedere istoric, etnografic, cât și din punct de vedere al vieții spirituale. Fiecare obiect are povestea lui, dar și semnificația pe care o aduce din cele mai îndepărtate vremuri. Sunt comori care vibrează într-un fel unic, au rezonanțe istorice. Se găsesc aici obiecte vechi de peste 100 de ani și unele chiar mai mult. O parte dintre ele sunt donații, altele sunt cumpărate și multe luate în schimbul unor lucrări de sculptură.

Mansarda este ocupată în cea mai mare parte de portul popular care cuprinde aproape 100 de costume bărbătești și femeiești achiziționate din zonă, apoi țesăturile de interior, alte veșminte și podoabe de uz cotidian.

Într-o cameră special amenajată se află manechinele care alcătuiesc familia țărănească: mamă, tată și doi tineri căsătoriți, cu steagul de nuntă între ei. Este ambianța unui interior de altădată în care mobilierul și în mod special lada de zestre, războiul de țesut și auxiliarele lui, sunt gata să mai țese o poveste de viață și să ne amintească de inconfundabilele rituri ale trecerii. Pe latura din stânga mansardei se află amenajat un colț al copilului și al copilăriei, unde sunt expuse câteva obiecte de acest gen: leagăne de lemn, leagăne de pânză, un „înainte-mergător” și un cărucior datând din 1904, adus din America.

Tot la mansardă se află o sumedenie de obiecte și ustensile care reprezintă ocupația de bază a locuitorilor din această zonă, păstoritul: budești și bărbințe, bahornițe pentru cheag, fideleș pentru laptele acru, lăcrițe pentru păstrat brânza, cupe, linguri de lemn de diferite mărimi jintălăul pentru mestecat laptele, etc.

Coborând pe treptele înguste dar sprintene, privirea îți este atrasă de minunatele trofee de cerb și de țap, animalele și păsările împăiate, colecția de fluturi și prețioasele flori de mină. Un spațiu încărcat de intimitate spirituală este dedicat religiei, unde sunt expuse icoane pe sticlă, veșminte preoțești și obiecte de cult. Pe holul casei se află așezate pe rafturi, alte câteva colecții surprinzătoare și demne de admirația oricărui vizitator: ceasuri, ticlăzaie, aparate de radio, un patefon de pe vremea bunicilor, telefoane vechi, lămpașe, rășnițe diferite, vase de lemn și din ceramică, mașini de tors, suciale, ragile, rășchitoare etc.

În curte se află obiectele mai mari care în zilele noastre nu-și mai găsesc utilitatea, fiind înlocuite de mijloacele moderne, dar care sunt mărturii ale vieții economice din acest colț de țară : batoza, ciurul de îmblătit grâu, o moară de apă, un joagăr pentru despiciatul cherestelei, vechile atelaje și multe alte unelte de muncă din diverse domenii și meșteșuguri, unele aflate pe cale de dispariție.

Muzeul sătesc „George Nechiti” din Feldru se află sub patronajul „Muzeului Național al Țăranului Român”. Vizitatorii își găsesc aici clipe de o reală contemplare, de admirație pentru această surprinzătoare colecție de obiecte, dar mai ales, față de acești oameni atât de pasionați în domeniul etnografiei. Din

însemnările făcute în cartea de onoare a muzeului se poate constata că pe aici au trecut numeroși turiști români, dar și străini, veniți din Franța, Brazilia, Germania sau SUA, care s-au bucurat de această „veșnicie” care s-a născut la sat. Demne de remarcat sunt și comentariile laudative de pe facebook adresate acestor oameni care n-au

avut nevoie de diplome sau specializări în acest domeniu pentru a-și împlini un vis, ci pur și simplu de pasiune înnobilită de dăruirea lor sufletească.

Familia Nechiti și exponatele de aici așteaptă vremuri mai bune. Dar dorința lor de mai bine și pasiunea, nu sunt de ajuns. E nevoie de un sprijin substanțial din partea factorilor de decizie atât de la nivel local cât și central..

Un vizitator..

5. Bucătăria tradițională a satului Nepos

În lumea satului românesc, alături de evenimentele importante din viața omului,

bucătăria a ocupat întotdeauna un loc de seamă. În evoluția sa, ea este influențată de factorii economici, sociali, de climă, relief, de cultură și grad de civilizație, de gusturile și preferințele oamenilor.

Cu toate acestea, ea reușește să-și păstreze tradiția, gustul mâncărilor transmițându-se din generație în generație, fără a ignora totuși tendințele înnoitoare din acest domeniu. Pe Valea Someșului Mare, în vechea Țară a Năsăudului se află localitatea Nepos, renumită prin tradițiile sale culinare. Ea poate fi cunoscută în toate împrejurările. La nunți, botezuri, înmormântări sau cu alte ocazii, bucătăria neposencelor este în competiție cu multe altele din această zonă.

Încă din cele mai îndepărtate vremuri, hrana țăranului provenea din munca sa și a familiei sale, și arareori se completa cu ingredientele care se folosesc în mod exagerat în zilele noastre. Nu dispunea de un spațiu anume, ca în prezent, pregătirea mâncărilor a avut loc în aceeași încăpere în care locuia și dormea. În tindă era cuptorul de copt pâine și tot acolo se păstrau cele câteva vase, oale, cratițe, blide de lut, linguri de lemn și de aluminiu, așezate pe „bldar” sau „almariu”.

Rânduiala servirii meselor diferă ca număr peste zi în funcție de anotimp. Vara, când muncile agricole sunt în toi, iar ziua este mai lungă, se servesc patru mese :, prânzul de

dimineață, gustarea de amiază, care de obicei se servește pe câmp, ojina, între orele 17-18, tot pe câmp și cina în jurul orelor 20-21. Primăvara și toamna, când zilele sunt mai scurte, țărani servesc masa numai de trei ori pe zi, iar în timpul iernii se rezumă la două mese, una de dimineața și alta când începe să se întunece..

În zilele de post, mâncărurile sunt și ele diferite. Nu se fac mâncăruri de dulce, de obicei, în Postul Crăciunului, în Postul Paștelui, când se mănâncă fasole, cartofi, varză și alte legume care sunt preparate cu uleiuri vegetale. Tot în aceste zile se consumau fructe uscate, de pildă, prune sau mere.

În zilele de dulce, atât în sărbători, cât și în cele lucrătoare, alimentele de bază sunt: carnea, ouăle, brânza, laptele cu derivatele lui și la toate acestea se adaugă, în funcție de preferințe, legumele de tot felul. În timpul iernii se consumă carnea de porc, începând de la Crăciun și până în primăvară. Tăiatul porcului este o adevărată tradiție în această zonă. În seara aceea se ține așa-zisa „cină a porcului” la care participă toată familia și neamurile mai apropiate. Se face o tocană cu multă carne care se mănâncă de obicei cu mămăligă. Nu lipsește „jinarsul fierț” (țuica) și uneori, chiar și vinul sau berea.

Preparatele din carnea de porc (cârnați, călbași, toba, ciolanele și slănina) se pun în pod la afumat. Mai nou, aproape fiecare gospodar are afumătoare.

După ce slănina s-a afumat, se pune în slatină, în care se conservă foarte bine. Pentru a se păstra peste vară, cârnații afumați se prăjesc în untură sau ulei, ori se fierb în zeamă de varză murată (moare) și se pun în borcane, mai mici sau mai mari.

Primăvara, se consumă carne de miel, iar toamna, de oaie. Nu este lipsită de interes nici cea de vită și în mod deosebit cea de vițel. Pe lângă aceste alimente de bază sunt consumate și cele din comerț.

Este cunoscut că la baza alimentației țaranului nostru, alături de produsele amintite mai înainte, a fost mămăliga, sau „coleșă” cum se spune în aceste părți, făcută în ceaun..

Până la apariția porumbului, ea a fost preparată din mei și orz. Specific pentru această zonă este mămăliga cu brânză (

brânză învelită în mămăliga fierbinte), dar mai ales, „păturile cu brânză”. Deosebit de apreciate sunt tocănițele de pui, de găină, de carne de porc sau de vițel, însoțite de mămăligă și diverse salate sau murături.

În arta culinară tradițională sunt cuprinse și alte mâncăruri cum ar fi: varza călită (cureci fript), fasole frecată sau fasole verde (păstăi), tocăniță din ciuperci, tocănița de cartofi, (napci pângăluiti).

Pâinea este un aliment mai nou. Pe vremuri era făcută din făină de porumb și se numea „mălai”, dar cu trecerea timpului a fost înlocuită cu făina de grâu și i se spune „pită”. Era coaptă în cuptor, cam o dată pe săptămână. Aproape fiecare gospodar cultiva grâul pentru a-și asigura pâinea necesară familiei. Astăzi au apărut brutăriile sătești care asigură zilnic pâinea necesară pentru întreaga populație din sat.

Ciorbele de legume, supele dulci cu tăieței sau „lășcuțe”, zeama de cartofi sau de fasole completează meniul tradițional. Suntem cunoscuți și peste hotare prin vestitele noastre sarmale, sau „găluște”, făcute din varză murată, iarna, sau crudă vara, și chiar din foi de viță de vie. Se umplu cu orez și carne tocată. Pe vremuri erau gătitе cu păsat de porumb și se puneau la fierț într-o oală de lut, având între ele și câte-o bucată din capul afumat de porc sau gușă. Găluștele se servesc de obicei cu ocazia sărbătorilor creștinești: de Crăciun, de Paști, de Rusalii, dar și în zilele obișnuite, îndeosebi la sfârșitul săptămânii. Sunt nelipsite însă la nunți, înmormântări, botezuri etc.

Laptele și derivatele lui sunt deosebit de apreciate în alimentația țărănească. Neposenii sunt crescători de vite și oi, ceea ce le dă posibilitatea să folosească frecvent laptele proaspăt fierț, brânza de vaci și de oi, urda și cașul, laptele acru, smântâna (groștiorul), zara folosită de obicei pentru zămuri.

De la păsările de curte (găini, rațe) se folosesc ouăle și carnea care se prepară în diverse feluri: ouă fierte, papă sau ochiuri, iar carnea este deosebit de gustoasă în tocănițe care se servesc cu mămăligă. Sunt minunate și supele dulci cu tăieței (toșmagi), în care carnea de găină are un gust aparte. De obicei se taie găinile mai bătrâne, conform expresiei: „găină bătrână face zama bună”.

În privința legumelor, trebuie menționat faptul că majoritatea gospodinelor se ocupă cu grădinăritul, unde cultivă: ceapă, varză, morcovi, castraveți roșii, fasole, ardei, usturoi, care sunt consumate în stare crudă cum sunt salatele sau diversele mâncăruri, iar altele se pun la murat ca varza, castaveții, gogoșarii. Verdețurile, precum pătrunjelul, păstârnacul, țelina, cimbrul și mărarul sunt ingredientele care dau un gust minunat ciorbelor și tocănițelor.

Neposenii cultivă cartofii, deoarece este considerată o hrană de bază. Se prepară în zeci de feluri și nu lipsește din meniurile casei. Sunt deosebit de gustoase tocănițele cu cârnați sau costițe afumate, ciorbele de cartofi, dar și mâncarea de cartofi „rântăliți”. Cartofii sunt folosiți însă și în hrana animalelor.

În domeniul dulciurilor, a „copturilor” cum se mai spune, un loc aparte îl ocupă prepararea cozonacilor cu nucă, cu rahat, cu mac, a prăjiturilor de tot felul, dar nu lipsesc plăcintele cu brânză de oi, de vaci, urdă dulce, gogoșii sau pancovele și multe altele.

Cine poposește în această localitate, are posibilitatea să se bucure de ospitalitatea neposană, de bucătăria tradițională minunată care îi stă oricând la dispoziție.

Rodica Daroși, Nepos

X. ISTORIE NĂSĂUDEANĂ. OAMENI și FAPTE.

1. Petiționarism năsăudean Memoriul din 1919 referitor la noua organizare administrativă

Inaugurăm cu acest material un ciclul de prezentare a unor documente elaborate la Năsăud, în

numele propriu al localității sau pentru teritoriul circumscris acesteia. Documentele se înscriu în tradiția bogată de aici, de utilizare a unuia din drepturile fundamentale câștigate de-a lungul timpului, acela de *a petiționa*.

Elaborate fie în probleme minore, fie în cele de interes mai general, memoriile definesc un model atitudinal și reflectă modul de raportare al celor care le întocmeau față de autoritățile timpului în care au fost concepute³⁷.

Citite și în alt registru, toate definesc străduința și efortul celor care le-au conceput – oameni ai locului – de a păstra drepturile câștigate aici în decursul istoriei, modul de organizare specific al exploatarea pădurilor, apetența culturală – vestitul gimnaziu fusese înființat în 1863 – dar mai presus de toate, *disputa care venea de demult, din trecut și se prelungea în prezent întocmirii documentelor*, cu zona săsească a Bistriței. Și, până la un anumit nivel, era și de înțeles această atitudine, cu rădăcini în *Außgleich-ul* statuat în 1867 și concretizat practic, prin pierderea statutului de egalitate în raport cu Bistrița, prin organizarea administrativă din 1876. Cu atât mai mult, în noile condiții de după 1918. A fost această trăsătură atitudinală o constantă cu forme de manifestare - ulterioare actului de la 1 Decembrie 1918 - nebănuite de mult extinse temporal!

Începem prin a prezenta atitudinea năsăudenilor față de cerința imperativă determinată de consecințele actului de la 1 Decembrie 1918, de reorganizare administrativ-teritorială a Transilvaniei. Aceasta, în contextul integrării în cadrele statului național unitar român. Ca și în cazul celorlalte provincii, întregul trebuia să creeze un cadru general, în care specificitățile turnate în creuzetul unificator să fie armonizate și redefinite într-un *tot unitar*.

În acest context, inițiativa a aparținut organismului care a gestionat în mod provizoriu destinele provinciei până în aprilie 1920, Consiliul Dirigent. La 10 ianuarie 1919

³⁷ Definit în trăsăturile lui esențiale de Ioan Lumperdean, „La Longue Durée” în mentalitatea și limbajul grănicerilor năsăudeni. Repere economico-sociale și politico-naționale”, în „Revista Bistriței”, Bistrița, VIII, 1994, pp. 137-145.

acest organism a adresat – prin Resortul de Interne - o notă circulară autorităților administrative din subordine, în care le cerea să elaboreze propuneri pentru o nouă reorganizare a organizării administrative.

„Pentru a putea ține seama de dorințele celor interesați, prefectii comitatelor (județelor) vor face o anchetă împreună cu factorii competenți din circumscripția lor, ca să studieze chestiunea și să facă propuneri precise și motivate, sublinia textul documentului. În afară de aceea, se invită și celelalte autorități administrative, judecătorești, bisericești-școlare, fruntașii vieții publice, în fine, oricine poartă interes față de această mare chestiune, ca să înainteze propunerile de nouă împărțire administrativă, respectiv, rectificarea a circumscripțiilor din teritoriul nostru, bine precizate și motivate, până la 31 ianuarie n. 1919 la Resortul Afacerilor Interne în Sibiu³⁸”.

Nota Consiliului Dirigent făcea referire și la organizarea de atunci, în care se întrepătrundeau criteriile administrative, politice, juridice și electorale și care a fost statuată în toamna aceluiași an. Potrivit „Decretului nr. XVI - Despre stabilirea circumscripțiilor electorale”³⁹ teritoriul județului Bistrița-Năsăud avea următoarea configurație: 1. Circumscripția Năsăud, consta din comunele plășii Năsăud, cu excepția celor aparținătoare secretariatelor Rebrîșoara și Rebra-Mare. 2. Circumscripția Borgo-Prund, consta: a) din comunele Rebrîșoara și Rebra-Mare ale plășii Năsăud; b) din comunele aparținătoare secretariatelor Borgo-Bistrița, Borgo-Prund, Borgo-Joseni,

Tiha și Borgo-Suseni, ale plășii Iad; c) din comunele Nepos și Feldru ale plășii Rodna-Veche; 3. Circumscripția Bistrița-Săsească era compusă din: a) Centrul orașului Bistrița; b) următoarele secretariate ale plășii Iad: Aldorf⁴⁰, Iad⁴¹, Dumitra, Târpui, Jelna, Pietriș și Dorolea; c) următoarele secretariate ale plășii Beșineu: Beșineu⁴², Lechința, Sângeorzul-Săsesc, Vermeș, Dipșa, Ferihaz⁴³ și Budacul Săsesc. 4. Circumscripția Rodna-Veche, consta din comunele plășii Rodna-Veche, cu excepția comunelor Nepos și Feldru. 5. Circumscripția Bistrița Română era compusă din: a) Suburbiile orașului Bistrița; b) următoarele secretariate ale plășii Iad: Brașfalăul de Jos⁴⁴ și Dumitrița. c) următoarele secretariate ale plășii Beșineu: Ardan, Herina, Șieut, Monor, Șieul-Mare, Șomfalău⁴⁵ și Nușfalău⁴⁶.

Răspunsul nășăudenilor⁴⁷ s-a concretizat în memoriul elaborat la 27 februarie 1919. Documentul începe prin a prezenta o scurtă caracterizare a situației geografice, în care erau arătate dificultățile de comunicație cu reședința județului, orașul Bistrița, atât din cauza influenței zonelor montane și a cursurilor de apă – Someș, Ilva – cât și a poziției excentrice a acesteia în cadrul județului.

Prima propunere cerea ca Năsăudul să devină reședința noului județ, la care urmau

⁴⁰ Unirea.

⁴¹ Livezile.

⁴² Viișoara.

⁴³ Albeștii-Bistriței.

⁴⁴ Blâjenii de Jos.

⁴⁵ Sărata.

⁴⁶ Mărișelu.

⁴⁷ Precedat de comunicarea lui Nicolae Drăganu – director substituit al gimnaziului nășăudean - adresată prefecturii în data de 19 ianuarie 1919, în care arăta că: „La recercarea D-voastre Nr. 223-1919 îmi iau voie să răspund că Sfatul Național în legătură cu cercurile administrative din Năsăud au luat asupra-și compunerea unui memoriu în chestia noii arondări a circumscripțiilor, firește numai relativ la ținutul nostru și interesele lui. Acest memoriu va cuprinde vederile majorității bărbaților de seamă de aici și chiar dacă subscrisa direcțiune în unele privințe n-ar fi de acord cu vederile dezvoltate în el, pentru a păstra buna înțelegere, n-are gândul să facă opinie separată”; A.N.B.-N., fond *Prefectura județului Năsăud-prefect*, d. 125/1921, f. 70.

³⁸ Documentul definea și motivația solicitării, arătând că „se are în vedere o singură categorie de circumscripții, care, deoparte, să fie aceeași în serviciile administrative, judecătorești și la alegerile pentru corpurile legiuitoare, de altă parte, să unească pe singuraticile națiunii conlocuitoare în circumscripții, după puțință, naționale”; Serviciul județean Bistrița-Năsăud al Arhivelor Naționale., fond *Prefectura județului Năsăud - prefect*, d. 125/1921, f. 63; în continuare, A.N.B.-N., fond...d...Nota a fost publicată și în „Gazeta Oficială a Consiliului Dirigent”, nr. 5, 5/18 ianuarie 1919, pp. 36-3; în continuare, „G.O. C.D.”.

³⁹ G.O. C.D.”, nr. 54, 13 septembrie 1919, p. 411. Vezi și Ioan Băca, Adrian Onofreiu, „Evoluția administrativ-teritorială a județului Bistrița-Năsăud”, în „Revista Bistriței” Bistrița, XX, 2006, pp. 340-371.

să fie adăugate localitățile din plasa Beclean , „unde văile se împreună și dealurile dispar și pe unde este trecerea naturală și ușoară din o vale în cealaltă”. Prin acest câștig teritorial, Valea Someșului cu afluenții lui urma să dețină 2/3 din suprafață și ponderea populației, motive suficiente în argumentarea stabilirii reședinței administrative la Năsăud. Tot aici se cerea și fixarea sediului pentru instanța juridică de gradul II, tribunalul.

În susținere acestei propuneri semnării memoriului invocau trecutul istoric și cultural al Năsăudului, potențiala dezvoltare, ca urmare a construirii liniei ferate care să facă legătura pe Valea Ilvelor, cu Bucovina și rolul de „paznic” împotriva factorului rutean de la granița din nordul județului Maramureș.

A doua propunere era și mai îndrăzneată și cerea formarea unui județ cu populație majoritar românească, alcătuit din localitățile cercurilor Rodnei, Năsăudului și Becleanului, la care să fie adăugate în perspectivă și cele din cercurile *Iza și Vișeu* din județul Maramureș. Văile Bistriței, a Budacului, Șieului și cercul Tecii urmau să constituie județul Bistrița, cu reședința în orașul omonim. Redăm în continuare textul documentului: Onorat Consiliu Dirigent!⁴⁸

În urma circulării D-voastre pentru propuneri privitoare la o nouă împărțire a circumscriptiilor administrative, apărute în nr. 5 al „Gazetei Oficiale” ne luăm voia a prezenta următoarele *propuneri* motivate cu rugarea, ca la viitoarea rectificare a circumscriptiilor administrative să binevoiți a le lua în considerare.

Constatarea D-voastre cuprinsă în sus amintita circulară „că împărțirea actuală a circumscriptiilor administrative (judiciare, electorale) nu corespunde nici intereselor adevărate ale unei administrațiuni moderne, nici intereselor populațiunii” are deplină valoare și față de comitatul (județul) *Bistrița-Năsăud*.

Acest comitat prin configurația teritoriului său, prin comunicațiunea sa greoaie, prin situația cam de o parte a capitalei sale și prin împărțirea sa, prezintă o mulțime de desavantajie, cari îngreunează administrațiunea și jignesc interesele populațiunii.

Din aceste multe desavantajie voim, să amintim numai câteva:

1. O singură privire pe harta comitatului nostru ne spune, că teritoriul acestuia e muntos și că văile, ce se întind de/a lungul râurilor sale principale (Someșul Mare, apa Bistriței și a Șieului) sunt despărțite deolaltă prin munți și dealuri greu de trecut; așa spre exemplu: din Valea Someșului începând de la izvoarele lui până la ieșirea lui de pe teritoriul comitatului – adică pe o întindere de peste 80 km – numai pe trei locuri se poate trece în valea Bistriței și, și pe acolo numai urcând dealuri înalte. Ca să zică Someșenii foarte cu greu pot călători la Bistrița, capitala comitatului, căci pe jos ori cu trăsura trebuie să facă un încunjur mare pe la Beclean, trecând prin alt comitat și perzând încolo și înapoi în loc de o zi, trei și patru zile. Aceasta este fără îndoială o neîndemânare mare, pe care o simțesc Someșenii de la anul 1876 înapoi, de când fostul district al Năsăudului a fost încorporat la districtul Bistriței formându-se actualul comitat Bistrița-Năsăud.

2. Dar afară de aceea, Bistrița nici nu cade în centrul geografic al comitatului, nici nu este situată lângă o linie ferată, care ar lega direct părțile sau văile comitatului între sine, cu atât mai puțin, care ar putea lega comitatul nostru cu ținuturile mărginașe, cu cari de acum înainte vom avea frecvent contact și strânse legături, anume cu Bucovina și România veche.

3. Bistrița a fost și – dacă se face destul principiilor wilsoniene despre egala îndreptățire a minorităților – va rămânea un centru sășesc, iar interesul nostru este acum, să creem, sau să întărim în comitat un *centru românesc*, care între împrejurările date nu poate fi altul decât *Năsăudul*.

4. Comitatul nostru are un *defect teritorial*; el cuprinde în sine câteva văi despărțite prin catene de munți și de dealuri și tocmai ținutul, unde văile se împreună și

⁴⁸ A.N.B-N., fond *Prefectura județului Năsăud*-*prefect*, d. 125/1921, f. 67-68.

dealurile dispar și pe unde este trecerea naturală și ușoară din o vale în cealaltă, tocmai acela nu aparține comitatului, anume *ținutul Becleanului*.

Acest ținut face parte din comitatul Solnoc-Dobâca, deși geograficește aparține văii Someșului și cursului de jos al Șieului și ca atare, formează o *condițiune indispensabilă* pentru *unitatea teritorială a comitatului nostru*.

5. Comitatul nostru nu întrunește nici cerința exprimată în susnumita circulară: de a realiza „o singură categorie de circumscripții, acre de o parte să fie aceleași în serviciile administrative, judecătorești și la alegerile pentru corpurile legiuitoare, de altă parte, să unească pe singuraticile națiuni conlocuitoare în circumscripții după puțință națională”.

Pentru delăturarea sau cel puțin atenuarea desavantajelor și a inconveniențelor amintite mai sus ne permitem a propune următoarele⁴⁹:

Propunerea I: Cu ocazia rectificării circumscripțiilor administrative, la teritoriul comitatului (județului) nostru să se anexeze *cercul* (plasa) *Beclean*, rumpându-se de la comitatul Solnoc-Doboca. *Sediul* județului astfel mărit să se mute la Năsăud, care, situat pe Valea Someșului, cade mai aproape de punctul spre care gravitează majoritatea comunelor și a populațiunii din județ și care, pentru a fi sediu de județ, are anumit *drept istoric* și anumită prerogativă, în virtutea rolului său *cultural* îndeplinit.

Județul să se împartă așa încât circumscripțiile *administrative* să concadă cu cele *judecătorești* și *electorale*, precum și cu împărțirea populațiunii după *naționalitate* și anume, în modul următor: Comunele din Valea Someșului și din văile laterale aparținătoare să formeze, în felul cum formează astăzi, luând afară comunele *Cârlibaba* transilvană și *Coșna*, care

geograficește, aparțin Bucovinei, trei plase românești: a *Rodnei* (sau mai bine a *Sângeorzului Român*), a *Năsăudului* și a *Becleanului*.

Comunele românești și cu majoritate românească (ori ungurească) din actualele cercvuri: al *Iadului* și al *Beșâneului* să formeze o *plasă românească a Bistriței*, iar comunele săsești și cu majoritate săsească din aceste două cercuri, să formeze o *plasă săsească a Bistriței*, Bistrița să rămână și pe mai departe oraș cu consiliu.

Plasa săsească a Bistriței și orașul Bistrița să facă parte din județul nostru ori, dacă Consiliul Dirigent intenționează a da sașilor din Ardeal anumită autonomie națională, să formeze o enclavă în organizația autonomă a sașilor din Ardeal.

Fiecare *plasă administrativă* să formeze o *plasă electorală* pentru alegerile, atât a reprezentanților județului cât și a reprezentanților în corpurile legiuitoare (cam 300 000 de suflete) ar trimite un deputat în Camera Țării.

Din punct de vedere *judecătoresc*, plasa *Rodnei* și a *Năsăudului* să formeze o singură circumscripție judecătorească; tot astfel, plasa românească a Bistriței să formeze altă circumscripție judecătorească, iar plasa Becleanului de sine, să formeze o a treia circumscripție judecătorească.

Județul va avea un singur *tribunal*, la *Năsăud*. **Motivele** care sprijinesc această propunere, se pot înțelege în mare parte din cele precedente; aici ne mărginim a adăuga numai următoarele:

1. Prin rumperea cercului Becleanului de la comitatul Solnoc-Dobâca, acesta ar pierde cam 33. 000 de locuitori în 46 de comune, dar tot ar rămânea cam cu 200.000 de locuitori, adică cu un plus de circa 40.000 în populațiune față de populațiunea comitatului nostru mărit cu cercul Becleanului.

2. Prin anexarea acestui cerc la județul nostru, valea Someșului, de care se ține și ținutul Becleanului, ajunge, să reprezinte aproape 2/3 din populațiunea întregului județ și prin aceasta devine firească mutarea sediului județului în un punct, spre care gravitează această majoritate, adică în Năsăud, care cade în mijlocul văii Someșului,

⁴⁹ Textul cu un corp mai mic de literă a fost omis în extrasul întocmit de Prefectura județului Bistrița-Năsăud. De aceea îl redăm utilizând ca sursă *Memoriul inteligenței române din Năsăud și jur cătră Consiliul Dirigent Român din Sibiiu în cauza arondării județului Năsăud*, Năsăud, 1919, pp. 1-2. La fel vom proceda și cu celelalte pasaje omise, poziționându-le acolo unde se află firesc în textul memoriului, făcând trimiterea la numărul paginilor.

cam în egală depărtare de la cea mai depărtată comună din cercul Becleanului, ca și de la cea mai depărtată din cercul Rodnei. Cei 26.000 de sași din cercurile de astăzi: al Iadului și al Beșineului vor avea probabil centrul lor săsesc în Bistrița, iar ceilalți locuitori din acele cercuri în număr de cam 30.000 în afaceri cetățenești, mai ușor vor veni ei la Năsăud, decât 90.000 de locuitori din valea Someșului la Bistrița.

3. Năsăudul are *un titlu de drept istoric* de a fi centru de district sau de județ, căci 112 ani a fost centrul istoricului district al Năsăudului până în anul 1876, când maghiarii din motive politice au anexat acest district la ținutul Bistriței, pentru ca ei uniți cu sașii să poată contrabalansa influența elementului românesc în afacerile comitatului.

4. Năsăudul și-a câștigat un titlu de îndreptățire de a fi sediu de județ în nordul Ardealului și prin *rolul său cultural* îndeplinit prin așezămintele sale culturale și mai ales prin *liceul său*, care ca un far luminos și-a aruncat razele sale binefăcătoare departe până dincolo de granițele Ardealului și a făcut, ca numele târgușorului nostru să fie cunoscut până în cele mai îndepărtate colțuri locuite de români.

5. În Năsăud, ca sediul fostului district grăniceresc, se administrează fondurile grănicerești școlare și de stipendii, din care se susține liceul și se dau an de an atâtea burse tinerilor români la diferite școli; aici, ca în sediul fostei granițe militare, ar trebui să se administreze toate averile grănițerești și prin urmare și pădurile celor 44 comune foste grănițere, căci și acelea formează o moștenire din timpul militarismului, care în Năsăud și-a avut centrul.

6. Năsăudul este situat lângă linia ferată, care prelungită către Bucovina, este chemată să unească nordul Ardealului cu Bucovina, Moldova și Basarabia. Prelungirea acestei linii ferate este de mult proiectată și în parte, și edificată și, dacă va fi gata, ce sperăm, că nu va mai întârzia mult, Năsăudul va fi pus în o condiție excepțională de dezvoltare, lucru, ce nu se va întâmpla cu Bistrița, care, situată lângă o linie ferată, ce din cauza impedimentelor naturale nedelăturabile și a greutăților tehnice aproape invincibile (construire de tuneluri pe zeci de

kilometri în un teren imposibil) nu se va putea prelungi spre Bucovina, e condamnată, să piardă din rolul și însemnătatea sa în favorul Năsăudului, mai norocos situat.

7. Județul nostru este în nemijlocită vecinătate cu Maramureșul; piața Năsăudului este bine cercetată de Maramureșeni; din Salva (lângă Năsăud) pe apa Sălăuței în sus spre Romuli și Marmația, e proiectată o linie ferată, a cărei edificare e reclamată de interese economice (exploatarea pădurilor seculare), strategice sau militare și politice: de o parte, de a uni părțile românești expuse rutenizării cu masa poporului românesc din Ardeal și de altă parte, de a stabili o legătură de comunicațiune cu Cehoslovacia, care după știrile mai noi din Marmația, va avea granița comună cu România Mare.

Edificată fiind odată această însemnată linie ferată, cercurile Izei și Vișeuului din comitatul Maramureș se vor alipi în mod natural județului Năsăudului, iar restul locuit de români din comitatul Maramureșului se va uni cu comitatul Sătmarului, căci fâșia locuită de români din Marmația nu va putea forma de sine un județ.

Să nu uităm că *până acum procesul de rutenizare a românilor din Maramureș a fost indirect împiedicat prin năzuințele de maghiarizare ale guvernelor ungurești; acum, când aceste năzuințe au încetat, românii din Maramureș așezați la periferia teritoriului locuit de români, amestecați cu rutenii de aceeași lege, închiși de trei părți de munți uriași și având poartă deschisă numai în direcția cursului Tisei, înapoiți în cultură tocmai din cauza situației lor geografice, cu limbă, port și obiceiuri contaminate de rutenism, supti până la măduvă de paraziții jidani – formează particica cea mai expusă deznaționalizării din întreg corpul națiunii române.*

Este deci un interes național, politic și cultural, ca această populațiune românească, amenințată de peire, să se alipească la ținuturi românești mai viuroase și mai culte.

De asemenea interes național, politic și cultural este, ca partea de sus a comitatului de astăzi Murăș-Turda locuită în majoritate de români, să se desfacă de restul locuit de unguri al acestui comitat și unindu-se cu cercul Tecei, aflător în partea cea mai ostică a

comitatului Cluj, precum și cu partea nordică a comitatului Ciuc, să se unească în un singur județ românesc cu sediul la *Reghinul Săsesc*, cum a cerut Comitetul dietal al românilor în anul 1864, după cum se vede din *Dizertațiunea despre împărțirea politică a Ardealului* de I.S. Pușcariu, Sibiu, 1864 (p. 58), pe care o recomandăm atențiunii Onoratului Consiliu Dirigent.

Ca între paranteze amintim apoi, că prin formarea județului românesc al Reghinului, ținutul săcuiesc din jurul Mureș-Oșorheiului se poate uni cu comitatul Odorheiului la un singur județ săcuiesc, iar restul comitatului Ciucului se poate uni cu comitatul Treiscaune și atunci, de toate, am avea numai două, în loc de patru județe secuiești.

8. Întru sprijinirea propunerii noastre putem invoca și motive de natură *financiară*.

Întreg județul nostru, conform propunerii noastre, ar avea cinci plase administrative, care ar concădea perfect cu cele electorale; județul nostru dar, ar trimite în camera țării cinci deputați (cam 30.000 de suflete ar cădea pe un deputat), dintre care unul ar reprezenta pe sașii din județ.

În privința *jurisdicțională* județul ar avea numai trei *circumscripții judecătorești*: una, formată din plasa Rodnei sau a Sângeorzului Român și a Năsăudului; alta, din plasa Becleanului și a treia, din cele două plase ale Bistriței; prin urmare, în întreg județul ar fi numai trei judecătorii (și nu cinci), ceea ce, din punct de vedere al speselor de susținere este la toată întâmplarea un avantaj *financiar*.

Cum că sediul *tribunalului județean* trebuie să fie Năsăudul, rezultă de sine, pe de o parte, ca urmare a mutării reședinței județului, pe de altă parte, pentru cerința de a fi, după puțină, mai către centrul circumscripțiilor judecătorești.

9. În fine, propunerea noastră o sprijinesc o serie întregă de motive *economice, economice, industriale, comerciale, politice* și mai presus de toate, *naționale românești*.

Ne dăm însă bine seama că propunerea noastră va întâmpina înverșunate contradicții și multe greutăți, toate însă nu invincibile, dacă e, ca să se rezolve această chestiune din

punctul de vedere al intereselor românești generale și nu din punctul de vedere al intereselor particulare și locale ale puținilor.

Noi recomandăm Onoratului Consiliul Dirigent această propunere a noastră cu toată căldura și insistența, ca pe o propunere, care e chemată, să șteargă un vechi gravamen al nostru, o veche nedreptate, ce ni s-a făcut, și care e chemată, să servească interesele generale bine pricepute ale neamului românesc.

Pentru cazul însă, că contradicțiunile și contramotivările venite din orice parte ar fi determinante, ne permitem a face a doua⁵⁰.

Propunerea a II-a: *Valea Someșului* cu toate comunele ce gravitează ei până din jos de comuna *Ciceu-Cristur*, adică comunele din cercurile de astăzi: al Rodnei, al Năsăudului și al Becleanului, afară de cele din cercul ultim, care prin poziția lor, mai mult gravitează spre Bistrița, să formeze un județ de sine stătător, cu centrul în Năsăud, iar valea Bistriței, a Budacului și a Șieului până la unirea lor, adică cercul de astăzi al Iadului, al Beșineului și, o parte mai mică din cercul Becleanului, precum și cercul Tecei (din comitatul Cluj) să formeze alt județ cu centrul în Bistrița.

Motivele care sprijinesc această propunere, sunt în mare parte aceleași, pe care le-m invocat pentru sprijinirea propunerii noastre prime: Adăugăm numai următoarele:

În caz, că se primește această propunere, atunci județul Năsăud, care după cum am zis, ar cuprinde și cea mai mare parte din cercul Becleanului, conform propunerii și a comitetului dietal românesc din anul 1864 (vezi *Dizertațiunea* citată a lui I. S. Pușcariu, p. 58) ar avea o extensiune nu așa de mare, dar totuși mai mare decât a comitatului Brașovului ori Făgăraș și aproape 90.000 de locuitori. Considerând configurația sa muntoasă, care îngreunând așa de mult comunicarea și administrarea, n-ar fi tocmai nemotivat, dacă aceasta ar fi numai așa de mare, căci cel puțin, s-ar putea mai bine administra.

Județul *Bistrița* încă ar avea cam 90.000 de locuitori și o extensiune aproape egală cu a județului Năsăud. Administrarea acestui județ încă s-ar putea face mai ușor,

⁵⁰ *Memoriul inteligenței române din Năsăud...* pp. 3-7.

dată fiind și în aceasta comunicațiunea cam grea.

În cadrul acestei propuneri s-ar putea aplica și principiul *național* la împărțirea județului Bistrița în plase.

În cazul, că se acceptează această propunere, atunci alipirea cercurilor *Iza* și *Vișeu* din comitatul Maramureș devine mai motivată și mai actuală, fiind reclamată așa zicând, imperios, de chiar mărimea județului Năsăud și de situațiunea în mijloc a capitalei lui. Cu acestea credem, că ne-am îndeplinit datorința, ce ni s-a impus prin amintita circulară Onoratului Consiliu Dirigent.

Ne-am spus părerile, ne-am așternut propunerile și cu inima curată și liberă de orice preocupățiuni particularistice, așteptăm verdictul dezinteresat al Onoratului Consiliu Dirigent. Inima noastră, sufletul nostru este mai mult pentru propunerea dintâi. Aceasta sintetizează gândurile, aspirațiunile și interesele noastre *românești, grănicerești și culturale*.

În numele acestor *sfinte interese românești, grănicerești și culturale*, ne rugăm încă o dată să ni se împlinească. Primiți, Vă rugăm, expresia profundului nostru respect:

Năsăud, în 27 februarie 1919.

Inteligența română din Năsăud și jur⁵¹.

Extras din Memoriul Năsăudenilor privitor la noua împărțire a circumscripțiilor administrative⁵².

A.N.B-N., fond *Prefectura județului Năsăud* – *prefect*, d. 125/1921, f. 67-68.

Dr. Adrian Onofreiu, Bistrița

2. Bârgăuani care au învățat la Năsăud

Încă mai dinaintea înființării Gimnaziului din Năsăud, în anul 1863, mulți bârgăuani au învățat la Năsăud, după cum este menționat, în anul 1814, Grigore Țarcă, din Borgo-Joseni, ca adjunct (Schulgehilfe),

făcând parte din rândul personalului didactic al Școlii Normale și Institutului Militar din Năsăud, așa după cum se obișnuia, până în anul 1840, ca acest adjunct să fie numit din rândul normaliştilor care terminau cu

eminență, fiind scutit de servicii în armată și ales, dintr-o familie, de regulă, în care erau mai mulți membrii apti și îndatorați să servească ca soldați. Ori, Grigore Țarcă era într-o asemenea situație, la fel ca un alt bârgăuan, Simion Rus din Borgo-Bistrița, care a fost și el ales ca adjunct, în anul 1822.⁵³

Într-o schiță statistică din 1816 a lui I. H. Benigni de Mildenberg, secretar la comanda generală din Sibiu, se menționează, printre altele, că: La I. Sacros praecones cum eo spectantibus scholarum rectoribus et cantoribus în rândurile următoare erau bârgăuanii: - în rândul al 5-lea ... Terentium Bogath, parochum in Mislocseni; - în rândul al 12-lea ... Aventinum Illiesch, parochum in Tyha; - în rândul al 40-lea ... Luncan Pavel, parochum în Bistrizta, adică în comuna Bistrița Bârgăului; - în rândul al 41-lea ... Gregorium Rusz, parochum in Morosany; - în rândul al 47-lea ... Stephanum Vrăsmasch, paroh în Prund;

La II. Officiales in institute educatos: - la b) Capitaneos: al 7-lea: Paulum Reu, ex Rusi-Borgo; - la c) Primarios Locumtenentes: N. Munzath ex Borgo-actu furgentes.⁵⁴

Printre bărbații bârgăuani ieșiți din școlile primare năsădene (scoală primară și Institutul Militar), până la 1863 când s-a înființat Gimnazul din Năsăud (Actualul Colegiu Național "George Goșbuc"), sunt cunoscuți următorii: **Borgo-Bistrita**: Andreiu Hângan, căpitan; Dumitru Frumos, controlor de poștă, București; Simion Monda, protopop gr. ortodox; Simion Popandron, pretor. **Borgo-Prund**: Perdinand Vlad, maior; Ion Forfotă, funcționar de poștă; Teodor Vrăsmăș, protopop greco-ortodox; Nicolae Rus,

⁵¹ Urmează numele a 34 dintre aceștia; *Memoriul inteligenței române din Năsăud...* pp. 7-8.

⁵² Nota aparține prefecturii județului Bistrița-Năsăud. Omiterea pasajelor motivării celor două propuneri arată atitudinea autorităților județene – în speță, a prefectului Gavril Tripon - care nu doreau să accentueze și să transmită autorităților superioare administrative starea de spirit și frustrările năsăudenilor!

⁵³ Sandu Manoliu, *Icoana unei școli* - Anuarul școlii normale din Năsăud, Năsăud, 1929, p. 110, 115.

⁵⁴ Op.cit. p. 116 și 118.

protopretor; Ion Rus, funcționar la poștă, Brăila; **Borgo-Suseni:** Ciril Dan, notar. **Borgo-Mijloceni:** Nicolau Mânzat, Gustav Mânzat, Dr. Adolf Mânzat - medic de regiment; Login Holbură, diplomat (secretar de ambasadă la Constantinopol); Iacob Turja, cancelariat (cancelist). **Borgo-Joseni:** Pantilimon Lucața, căpitan, Ilariu Pahone, consilier de conturi militare; Ion Buzdug, protopop greco-ortodox; Nicolae Parasca, notar; Borgo-Rus: Iosif Velican de Boliognezo, colonel; **Borgo-Tiha:** Ion Zaharie, căpitan; Axentie Bozga; Iacob Rânziș. **Borgo-Mureșeni:** George Majer, locotenent; Dr. Nicolae Hângănuț, medic circual. Mulți bărgăuani au absolvit școlile de la vechea Preparandie năsăudeană înființată în 1837, dintre care amintim pe Frunzilă Teodor din Borgo-Tiha, în 1862.⁵⁵

La Gimnaziul din Năsăud, înființat în anul 1863, am identificat, din documente de arhivă și lucrări anterioare, pe următorii bărgăuani care au învățat și au absolvit școala: Tămaș Grigore, din Borgo-Joseni, în 1865; Reu Nicolau, din Borgo-Rus, în 1866; Vrăsmaș Ștefan, din Borgo-Prund, în 1866; Monda Iacob, din Borgo-Bistrița, în 1868; Morar Teofil, din Borgo-Prund, în 1868.⁵⁶; Pavel Beșa, din Borgo-Prund (prima promoție 1871), profesor gimnazial în Năsăud apoi dascăl și catehet în comuna natală, Prundu Bârgăului; Atanasiu Atanasi din Borgo-Suseni, în 1873; Macedon Șutu (Șutu), din Borgo-Joseni, în 29.VI.1874; Vilibald Buta, din Borgo-Mijloceni, în 5 VII 1876; Vasile Bonău, din Borgo-Bistrița, în 2 VII 1878; Eliseu Dan, din Borgo-Suseni, în 2 VII 1878; Dănilă Sânjoanu din Borgo-Joseni, în 1 VII 1878 (notar în Maieru); Teodor Bondrișiu (Bondriș), din Borgo-Suseni, în 1878, (subjude în Reghinul Săsesc); Iacob Rusu, din Borgo-Mijloceni, în 28 VI 1880, (preot în Borgo-Mureșeni); Ion Dologa, din Borgo-Tiha, în 28 VI 1880, (preot în Borgo-Tiha); - Ioan Orban, din Borgo-Mijloceni, în 28 VI 1880, (preot în Borgo- Mijloceni); Emanuel

Beșia, din Borgo-Prund, în 20 VI 1881; Valeriu Rusu, din Borgo-Prund, în 25/26 VI 1885, (profesor în Pomârla); Liviu Rusu, din Borgo-Prund, în 22/23 VI 1886, (medicinist la Viena); Vasile Pahone, din Borgo-Rus, în 21/22 VI 1889, (avocat în Bistrița); Leon Părasca, din Borgo-Joseni, în 27/28 VI 1892, (medic în Hațeg); Ioan Vlad din, Borgo-Prund, în 21/24 VI 1895, (funcționar la poștă și telegraf în Budapesta); Iacob Pop Andron, din Borgo-Bistrița, în 19/20/22 VI 1896), (agricultor); Alexandru Rus, din Borgo-Prund, în 19/20/22 VI 1896, (rigorozant în medicină); Leon Badiu, din Borgo-Prund, în 21/24 VI 1897, (absolvent de drept, proprietar); Costan Flămând, din Borgo-Suseni, în 21/24 VI 1897, (preot în Borgo-Suseni); Iuliu Monda, din Borgo-Bistrița, în 21/23 VI 1898, (rigorozant în medicină); Iulian Ciorba, din Borgo-Tiha, în 19/20/21/22 VI 1901, (preot capelan în Maieru); Ioan Monda, din Borgo-Bistrița, în 19/20/21/22 VI 1901, (candidat de avocat în Bistrița); - Valeriu Gandale, din Borgo Bistrița, în 26/30 VI 1907; Aurel Monda, din Borgo-Bistrița, în 26/30 VI 1907; Nicolae Candale, din Borgo-Bistrița, în 27/29 VI 1908; Macedon Cioanca, din Borgo-Tiha, în 27/29 VI 1908; Ștefan Damian, din Borgo-Bistrița, în 27/29 VI 1908; Teodor Suceavă, din Borgo-Prund, în 27/29 VI-1908; George Avram, din Borgo-Tiha, în 1/4 VI 1909; Virgil Hângănuț, din Borgo-Prund, în 1/16 VI 1911; Zaharie Șut, din Borgo-Tiha, Idem; Grigore Ursache, din Borgo-Rus, în 4/6 VI 1912; Ioan Suceavă din Borgo-Prund, 2/6 VI 1913⁵⁷

În programele și rapoartele anuale ale "Gimnasiului superioare romanu greco-catolicu din Naseudu", publicate la finele anilor scolastici, în tipografiile din Blaj, Sibiu, și apoi la Bistrița, sunt prezentate activitățile școlare, componența corpului profesoral, elevii înscriși în fiecare clasă, rezultatele acestora la examenul de maturitate și aplicațiile lor pentru studiile viitoare, dar și date privind școlile din celelalte comune, între care și cea din Borgo Prund (Prundu Bârgăului).

⁵⁵ Sandu Manoliu, Icoana unei școli - Anuarul școlii normale din Năsăud, Năsăud, 1929, p. 110, 115.

⁵⁶ Op.cit. p. 116 și 118.

⁵⁷ Virgil Șotropa, Nicolae Drăganu, "Istoria școalelor năsăudene", Bistrița, 1913, p. 373-406.

Prin „Statutul personale alu corpului profesoral”⁵⁸, realizat prin „dispozițiunea inclitului comitetu administratoriu de fondurile scolare ca patronatu alu gimnasiului în adunarea generale din 15 augustu 1875”, s-a denumit corpul profesoral din patronatul căruia a făcut parte, începând din 28 septembrie 1875, primul dascăl de origine bârgăuană, în persoana profesorului Paulu Beșia, care completează locul, prin demisia profesorului gimnazial Ioane Marcianu, după ce acesta a obținut catedra limbii elene la liceul din Botoșani, în România.

În consemnarea alfabetică a școlărilor gimnaziali, cu locul și anul nașterii, religia, calificațiunea generală și locațiunea, de la finea semestrului al doilea 1875-76, figurau următorii elevi din Valea Bârgăului: în clasa a I-a, Iacobu Bartosiu (n.1862, gr.or.), Simeon Grega (n.1862, gr.or.), din Borgo Rus; Teofilu Vladu (gr.or.), din Borgo Prundu; în clasa a II-a, Ioane Deacu (n.1860, gr.or.), din Borgo Rus; Laureanu Morariu (1860, gr.or.), din Borgo Prundu; Laureanu Șiutu (n.1861, gr.cat.), din Borgo Tiha; în clasa a III-a, Franciscu Beșianu (n.1860, gr.cat.), din Borgo Tiha; Ioane Onea (n.1859, gr.ort.), din Borgo Rusu; Simion Pahone (n.1860, gr.ort.), din Borgo Dioseni; în clasa a IV-a, Emanuela Beșia (n.1858, gr.or.), din Borgo Prundu; Iacobu Rusu (n.1850, gr.cat.), din Borgo Mijloceni; Ioane Orbanu (n.1860, gr.or.), din Borgo Mijloceni; Nicolau Bartosin (n.1857, gr.or.), din Borgo Rusu; clasa a V-a, Andreiu Monda (n.1855, gr.or.), din Borgo Bistrița; Dănilă Sânjeoane (n.1857, gr.or.), din Borgo Dioseni; Ioane Dologa (n.1853, gr.cat.), din Borgo Tiha; Teodoru Bondrișiu (n.1859, gr.or.), din Borgo Suseni; în clasa a VI-a, Eliseiu Danu (n.1859, gr.or.), din Borgo Suseni; Nicolau Cioanca (n.1853, gr.cat.), din Borgo Tiha; în clasa a VII-a, Leone Buzdugu (n.1855, gr.or.), din Borgo Dioseni; în clasa a VIII.a, Wilibaldu Buta (n.1856, gr.or.), din Borgo Mijloceni, care a luat maturitatea în anul 1876.

⁵⁸ Programa a VII-a, a gimnasiului superioare romanu greco-catolicu din Naseudu, publicată la finea anului scolastecu 1875-6, de dr. Paulu Tanco, Blașiu, 1876, p.23, 47-52.

După datele statistice, în anul școlar 1875-76, corpul învățătoresc al Școlii normale rom. gr.or. din Borgo Prundu avea următoarea componență: Moise Popu, catechetu gr.cat., care propunea religiunea la toate clasele (8ore); Simeone Monda, învățător ordinar la clasa a IV-a, care propunea, afară de religiune și de cântu, toate obiectele prescrise pentru clasa a IV-a (24 ore); Iacobu Onea, director și învățător ordinar la clasa a III-a, propunând, afară de religiune și caligrafie, toate obiectele prescrise pentru clasa a III-a și cântul în toate clasele (23 ore), Macedonu Flamendu, învățător adjunctu la clasa a II-a și catechetu gr.or., care propunea, afară de cântu, toate obiectele prescrise la clasa a II-a și religiunea la toate clasele (26 ore); Teofilu Morariu, învățător ordinar la clasa a I-a, care propunea, afară de religiune și cântu, toate obiectele prescrise la clasa a I-a, dar și caligrafia la clasa a III-a (22 ore).⁵⁹

În anul școlar 1876-7, la Școala normală din Prundu Bârgăului corpul învățătoresc a avut aceeași componență ca în anul anterior. Ea a suferit o schimbare în anul școlar 1879-80, când a apărut Paulu Beșia, învățător ordinar la clasa a III-a, care a propus toate obiectele prescrise și cântul în toate clasele (26 ore), iar Teofil Morariu nu mai apare în documente.⁶⁰

În anul școlar 1880-1, din corpul învățătoresc au făcut parte Iacobu Onea, director și învățător ordinar la clasa a II-a, Paulu Beșia, învățător ordinar la clasa a IV-a și cathetu gr.orient. care a propus toate obiectele, religiunea și cântul pentru toate clasele, în afară de gimnastică și caligrafie (29 ore pe săptămână), Simeone Monda, Ilarion Bosga, adjunctu substitutu, învățător ordinaru la clasa a I-a, care a propus, afară de religiune și cântu, toate celelalte obiecte, caligrafia la clasa a IV-a și gimnastica la toate clasele (24

⁵⁹ Programa a VIII-a, a gimnasiului superioare romanu greco-catolicu din naseudu, publicata la finea anului scolastecu 1876-7, de dr. Paulu Tanco, Blașiu, 1877, p.14.49.

⁶⁰ Programa a XI-a, a Gimnasiului superioare romanu greco-catolicu din Naseudu, publicata la finea anului scolastecu 1879-80, de Dr. Paulu Tanco, Bistrița, 1880, p.59

ore pe săptămână) și Moise Popu, cathehetu gr.cat., care a propus religiunea la toate clasele (8 ore pe săptămână).⁶¹

La Școala normală din Prundu Bârgăului, în anul școlar 1884-5, corpul învățătoresc a avut următoarea componență:⁶²

1. Iacobu Onea, învețiatoriu și directoru. Estu- tempu a propus tote obiectele de invetiementu din clasa a II-a, afară de religiune, cantu și gimnastica; apoi fizica și istoria naturale în clasa a IV-a. Numerulu oreloru la septemana: 22.

2. Paulu Besia, învețiatoriu și catichetu gr.or. Estu-tempu a propusu tote obiectele de invețiametu din clasa a IV-a, afară de fizica, istoria naturale și gimnastica; apoi cântulu și religiunea în tote clasele. Numerulu oreloru pe septemana: 32.

3. Eliseu Danu, invetiatoriu provisoriu. A fost denumitu de invetiatoriu la 21 septembrie 1884. Estu-tempu a propusu tote obiectele de invetiamentu din clasa a III-a, afară de religiune, cantu și gimnastica. Numerulu oreloru la septemana: 21.

4. Ilarionu Bosga, invetiatoriu adjunctu. Estu tempu a propusu tote obiectele de invetiamentu din clasa I, afară de religiune și cântu; apoi gimnastica în tote clasele. Numerulu oreloru la septemana: 26.

5. Moise Popu, catichetu gr.cat. Estu-tempu a propusu religiunea in tote clasele. Numerulu oreloru la septemana: 8.

Prin rezultatul întregului examen de maturitate, statorit în 26 iunie 1885, Rusu Valerianu, născut în 25 augustu 1866, originar din Borgo Prundu, devine maturu, fiind coleg cu Virgiliu Șotropa, născut în 5 sept.1865, judecat *eximio modo*.

În anul școlar 1886-7 s-au făcut donații pentru gimnaziul din Năsăud, între care și de către bârgăuani. Astfel „Pentru cabinetu nmismaticu și archeologicu au donatu: 1 .Atanasiu Ușeriu, proprietariu, unu

banu de argint și altulu de aramă; 2. Ilarion Bosga, învețiatoriu elementariu, una bancnotă.”

În anul școlar 1886-7, figurează, ca învețiatoriu provisoriu, Clementu Grivase, la Școala fundațională de fetețe din Năsăud, unde a propusu afară de religiune, cântu și economie, toate obiectele de învățământ, în clasa I și II, învățator care a predat și la Școala trivială din Prundu Bârgăului.⁶³

Prin rezultatul examenului de maturitate anunțat în 22 iunie 1889, a fost declarat matur și Pahone Vasile, născut în 21 iunie 1869, la Borgo Rus.⁶⁴

La examenul de maturitate de la finea anului 1891-92, la care au fost înscriși 16 școlari ordinari, între care și bârgăuanul Parasca Leo, născut în Borgo Dioseni, în 17/29 octombrie 1873 (st.v.), care a fost declarat „maturu cu calculu bunu”, în 28 iulie 1892.⁶⁵

În anul școlar 1894-95, la Gimnaziul superior fundațional din Năsăud au învățat următorii bârgăuani: Beșa Anastasiu, gr.or., din Borgo Prund, Buzdug Ales, gr.or., din Borgo Joseni, Griga Ion, gr.or., din Cușma, Budușan Nicolae, gr.or., din Cușma, Ciorba Iulian, gr.cat., din Borgo Tiha, Băloiu Grig., gr.or., din Borgo Rus, Someșan Nicolae, gr.cat., din Borgo Tiha, Marica G., gr.or., din Coșna, Badiu Leon, gr.or., din Borgo Prund, Flămând Cost., gr.or., din Borgo Suseni, Rus Alex., gr.or., din Borgo Prund, Vlad Ion, gr.or., născut la 5 sept. 1877, din Borgo Prund, declarat „matur” la examenul de

⁶¹ Reportulu alu a XII-a, despre Gimnaziulu superioare greco-catolicu romanescu din Naseudu, pro anulu scolastecu 1880-1, Bistrița, 1881, p.45.

⁶² Reportulu alu a XVI-a, despre Gimnaziulu superioare gr.-cat. romanescu din Naseudu, pro anulu scolastecu 1884-5, Gherla, 1885. p.52,82.

⁶³ Reportulu alu a XVIII-a, despre Gimnaziulu superioare gr.-cat. romanescu din Naseudu, pro anulu scolastecu 1886-7, Gherla, 1887. p.82, Clementu Grivase, p.84.

⁶⁴ Reportulu alu a XX-a, despre Gimnaziulu superioare gr.-cat. romanescu din Naseudu, pro anulu scolastecu 1888-9, Brașovu, 1889. p.142,

⁶⁵ Reportulu alu a XXIX-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Naseudu, pentru anul școlastic 1891-92, Bistrița, 1892, p.80.

maturitate de la finea anului școlar 1894-95 și fiind aplicat pentru notariatul comunal.⁶⁶

În anul școlar 1895-6, erau înscriși: în clasa a II-a, Beșa A., gr.or., din Borgo Prund, Griga I., gr.or., din Cușma; în clasa a III-a, Ciorba I., gr.or. din Borgo Tiha; în clasa a IV-a, Băloiu G., gr.or., din Borgo Rus, Someșan Nicolae, gr.cat., din Borgo Tiha; în clasa a V-a, Marica G., gr.or., din Coșna; în clasa a VII-a, Badiu L., gr.or., din Borgo Prund, Flămend C., gr.or., din Borgo Suseni – Felso Borgo; în clasa a VIII-a, Pop Andron I., gr.cat., din Borgo Bistriță, Rusu A., gr.or., din Borgo Prund. La examenul de maturitate de la finalul anului școlar 1895-96, au fost admiși bărgăuani Popandron Iacob, născut la 23 april 1870, în Borgo Tiha, dorind a urma teologia, Rus Alexandru, născut la 26 decembrie st.v. 1878, în Borgo Prund, dorind să aplice muzica.⁶⁷

În anul școlar 1895-6, au luat examenul de maturitate următorii bărgăuani: Popandron Iacob, născut la 29 aprilie 1870, în Borgo-Bistriță, dorind a se aplica la teologie și Rus Alexandru, născut la 26 decembrie st.v. 1878, în Borgo Prund, dorind a se aplica la muzică. În același an a luat examenul de maturitate și Zagrai Pantelimon, născut la 10 iuliu 1874 în Mititei, dorind să aplice miliția, dar care a fost preot în Borgo Bistrița, fiind căsătorit cu o nepoată a poetului George Coșbuc.⁶⁸

În anul școlar 1896-7, la Gimnaziul superior fundațional din Năsăud au învățat următorii bărgăuani: clasa a I-a, Monda A., gr.or., din Borgo Bistriță, Planer I., ro.cat. din Borgo Prund, clasa a II-a, Beșa A., gr.or., din Borgo Prund, clasa a III-a, Griga I., gr.or., din Cușma, Monda V., gr.or. din Borgo Bistriță, clasa a IV-a, Ciorba I., gr.cat., din Borgo

Tiha, clasa a V-a, Băloiu G., gr.or., din Borgo Rus, clasa a VII-a, Monda I., gr.or., din Borgo Bistriță, clasa a VIII-a, Badiu L., gr.or., din Borgo Prund, Flămend C, gr.or., din Borgo Suseni.⁶⁹

În anul școlar 1897-8, la Gimnaziul superior fundațional din Năsăud au învățat următorii bărgăuani: clasa a I-a, Monda A., gr.or., din Borgo Bistriță, Reu A., gr.or., din Borgo Mijloceni, clasa a II-a, Planer I., rom.cat., din Borgo Prund, clasa a III-a, Moldovan V., gr.cat., din Bistriță, Monda V., gr.or. , din Borgo Bistriță, clasa aIV-a, Griga I., gr.or., din Cușma, clasa a V-a, Ciorba I., gr.cat., din Borgo Tiha, clasa a VI-a, Băloiu G., gr.or., din Borgo Rus, clasa a VIII-a, Monda I., gr.or., din Borgo Bistriță.⁷⁰

În anul școlar 1898-9, la Gimnaziul superior fundațional din Năsăud au învățat următorii bărgăuani: clasa a I-a, Hangan V., gr.or., din Borgo Bistriță, Jeican V. j. gr. or., din Cușma, Jeican V. s., gr.or., din Cușma, Lazăr I., gr.or., din Cușma, clasa a II-a, Monda A., gr.or., Borgo Bistriță, Reu A., gr.or., din Borgo Mijloceni, clasa a IV-a, Monda V., gr.or., din Borgo Bistriță, clasa a V-a, Griga I., gr.or., din Cușma, clasa a VI-a, Ciorba I., gr.cat., din Borgo Tiha, Monda I., gr.or., din Borgo Bistriță, clasa a VII-a, Băloiu G., gr.or., din Borgo Rus.

Între școlarii absolvenți ai Gimnaziului din Năsăud, în anul 1898-9, admiși la examenul de maturitate era și Balu Ion, născut la 22 octombrie 1880 în Ilva Mare, comitatul Bistrița-Năsăud, gr.cat., aplicat la teologie, care a funcționat apoi ca preot și în Borgo Tiha.⁷¹

În anul școlar 1900-1, au luat examenul de maturitate următorii bărgăuani: Ciorba Iulian, gr. cat., născut la 3 iulie 1881,

⁶⁶ Reportul alu a XXXII-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1894-95, Bistriță, 1895. p.63, 64-71,74.

⁶⁷ Reportul alu a XXXIII-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1895-96, Bistriță, 1896. p.43-49, 55.

⁶⁸ Reportul al XXXVIII-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1895-6, Bistriță, 1896. p.55.

⁶⁹ Reportul al XXXIV-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1896-7, Bistriță, 1897. p.42-45, 48-49.

⁷⁰ Reportul al XXXV-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1897-8, Bistriță, 1898. p.79-84, 86.

⁷¹ Reportul al XXXV-lea, despre Gimnaziul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1898-9, Bistriță, 1899. p.44, 46, 48-50, 53.

la Borgo Tiha, cu aplicare la teologie și Monda Ioan, gr.or., născut la 26 iulie 1881, cu rezultat „bine matur” și aplicare pentru juridică.⁷² ***

Printre bângăuanii care au învățat la Liceul din Năsăud, într-un număr foarte mare, greu de cuprins în această lucrare, amintim câțiva dintre cei mai cunoscuți, din anii 50, precum: Ion Mureșan, din Bistrița Bârgăului, care a studiat ulterior agronomia, Crăciun Băloi, din Prundu Bârgăului, care a devenit inginer miner și a fost inginerul șef al Întreprinderii Miniere Vatra Dornei, Tiberiu Filip, din Prundu Bârgăului, care a studiat, ulterior științele naturale și a funcționat ca profesor la Prundu Bârgăului și Nicolae Vâlcu, născut la 15.02.1938, la Bistrița dar care a trăit tinerețea la Prund, unde a urmat școala primară și apoi Liceul de băieți din Năsăud, continuat la Pitești, după care a urmat Facultatea de Electrotehnică din cadrul Institutului Politehnic București, după absolvire lucrând în sistemul energetic național și la Institutul de fizică atomică București-Măgurele, iar apoi la Hidroelectrică București, ca adjunct al serviciului tehnic pe parte electrică, pensionându-se în anul 2000.

Inginerul Nicu Vâlcu afirmă azi că parcursul său profesional a fost determinat în mare măsură de pregătirea școlară și educația din anii de liceu de la Năsăud, unde a avut profesori de excepție care l-au educat și l-au învățat carte, iar profesorul Ștefan Man, care era și director, a fost cel care i-a insuflat pasiunea pentru fizică și electronică, prin lucrări practice efectuate în laboratorul școlii, unde pe atunci se reparau aparatele de radio și se construiau aparate cu galenă. În acei ani, sub conducerea sa, s-au început ucrările la o mică hidrocentrală care să alimenteze școala cu energie electrică, pe atunci încă mai se învăța la lumina lămpilor cu petrol. Un alt profesor, Mureșan, i-a învățat adevărata istorie pe care și-au însușit-o, învățând care este demnitatea noastră națională și simțeau că „intrăm în pământ” dacă nu știam răspunsul. Dirigintele nostru, continuă într-o scrisoare recentă inginerul Vâlcu, a fost

profesorul Mănarcă, cel care își începea fiecare lecție aducându-ne aminte că trebuie să învățăm pentru a deveni „oameni ca lumea” și să răsplătim sacrificiile părinților care ne țin în școală. Profesorul Răileanu ne-a învățat să vorbim corect limba română și să-i iubim pe marii scriitori ardeleni, iar profesorii Novacovschi și apoi Tulai, ne-au predat matematica drept o știință vie și atractivă. Am avut profesori foarte buni și am învățat să facem fiecare lucru cum trebuie și întotdeauna să ne respectăm cuvântul, ca dovadă fiind faptul că 85% dintre colegii mei au reușit la facultate.

În încheierea scrisorii sale, inginerul bângăuan Nicu Vâlcu, este de aceeași părere cu noi și dorește ca spiritul extraordinar al liceului năsăudean să se mențină în continuare și să dea noi generații bine pregătite în lupta cu viața.

Ing. Nicolae Vrășmaș

3. Pleș Floarea - președinta Cercului Astra oraș Năsăud

3 octombrie 2013

- *Luare de cuvânt, în secțiunea condusă de dl. prof. univ. dr.*

dl. prof. univ. dr. Dumitru Acu, cu prilejul sărbătoririi a 150 de ani de la înființarea Liceului „George Coșbuc” din Năsăud (1863 – 2013).

- *Transmiterea MESAJULUI – primit de la ing. dr. SABIN SAS – București.*

ONORATĂ ASISTENȚĂ: Înainte de a da citire MESAJULUI, aș spune câteva cuvinte:

Orașul Năsăud, este un oraș **LEGENDAR**, prin școlile lui dintotdeauna și mai cu seamă prin Liceul „George Coșbuc”, astăzi „Colegiu Național”, fiind printre cele mai prestigioase instituții de învățământ, prin oamenii de cultură și știință dați țării și nu numai. Eu cred că este bine, și avem chiar obligația să ne aducem aminte de acești oameni, care prin munca, capacitatea, competența și prestigiul lor, au dus la faima

⁷² Reportul al XXXVIII-lea, despre Gimnasiul superior fundațional din Năseud, pentru anul școlastic 1900-1, Bistrița, 1901. p.54-55.

oraşului Năsăud, sunt binefăcătorii noştri, fără ei, suntem ca şi orbi, muţi şi surzi!

Numele ce-l poartă aceşti oameni, locul lor de origine şi şcoală, sunt ca un **ALTAR SFÂNT**, pentru ei şi pentru noi. N-au uitat să restituie ţinutului năsăudean, după puterile lor, ceea ce au primit prin educaţie şi formare profesională (şcoală).

Ing. dr. **Sabin Sas**, asemenea altor oameni de ştiinţă şi cultură românească, nu au uitat acest lucru: A fost elevul acestui liceu; Este „**Cetăţean de onoare**” a oraşului Năsăud; Este membru ASTRA din anul 1999, plăteşte cotizaţia şi sponsorizează uneori; Cu sprijinul său a apărut platforma industrială în oraşul Năsăud; Din motive de sănătate nu poate fi prezent la acest important eveniment, motiv pentru care transmite următorul **MESAJ**: Regret că nu pot fi de faţă alături de D-voastră, la aniversarea a 150 de ani de la înfiinţarea Liceului „**George Coşbuc**” din Năsăud! Fiind pătruns de acest mare eveniment, sunt nevoit să aduc un pios omagiu strămoşilor noştri care au luptat pentru limba şi cultura română, inclusiv pe calea armelor, prin regimentul grăniceresc. Înfiinţarea liceului a creat un focar al limbii şi culturii româneşti prin Ținutul Năsăudului şi împrejurimi. Vreau să aduc un omagiu profesorilor acestui liceu, care în perioada imediat după război, când existenţa lor era precară, în aceste condiţii au predat cu multă pasiune şi dăruire disciplinele lor, au fixat cărămizi puternice, pe care elevii şi-au zidit viitorul.

Dacă timpul vă permite şi D-voastră acceptaţi, prin glasul d-nei Floarea Pleş, veţi afla câte ceva din viaţa mea, cine sunt şi de ce mă simt legat de Năsăud, este de fapt, un scurt CV. Sunt convins că, această aniversare se va desfăşura cu multă mândrie, entuziasm şi dragoste pentru liceul din Năsăud, pentru Ținutul năsăudean, pentru România. Vă doresc succes! **Ing.dr. Sabin SAS**

Câteva cuvinte despre mine, cine sunt şi de ce mă simt legat de Năsăud
Ing.dr. Sabin SAS:

Şanţul şi anii de şcoală: M-am născut în comuna Şanţ, judeţul Bistriţa-Năsăud la data de 11 octombrie 1932, într-o familie de ţărani.

Parinţii mei si şanţenii m-au învăţat, de mic copil, să fiu „barbat”, pentru că orice băiat trebuia sa se comporte ca un barbat. Incă de la

vârsta de 7 ani, pentru că mă consideram „barbat”, tata mă lua cu el în pădure, pe o sanie cu 2 boi, chiar şi atunci când era un ger de „crăpau

pietrele”. În timp ce tata pregătea lemnele pentru a le vinde eu stăteam de vorbă cu boii ca să nu se plictisească, şi din când în când el mă mai freca cu zăpadă ca să mă călească.

Primele 5 clase primare le-am făcut în comuna Şant. Primele două clase primare le-am făcut cu învăţători maghiari care nu cunoşteau limba română. Inşă, începând cu clasa a III-a am avut un învăţător pe nume Gliga Valer, care mi-a schimbat destinul. Mai concret, m-a indemnat să merg mai departe la liceu, si i-a lămurit pe parinţii mei să mă lase să fac acest lucru, cu toate că ei doreau să rămân în continuare acasă, să îi ajut la muncă alături de sora mea mai mica Viorica.

În final eforturile învăţătorului Gliga au dat roade si într-o zi de toamnă a anului 1946, după două zile de călătorie într-o căruţă, am ajuns la Năsăud, seara pe întuneric. Triesc şi astăzi emoţia care m-a stăpânit la intrarea în oraş. Ardeau becurile pe stradă şi în casele oamenilor. Era pentru prima oara când am vazut becurile arzând! Era o lumină de început de lume, nu era o lume reală, trăiam în spaţiul visului, mi-am atins visul, eram la Năsăud! Incă de atunci am considerat că oraşul Năsăud, Țara Năsăudului reprezintă un spaţiu al visului!

Anii de liceu şi viaţa din Nasaud. Liceul, profesorii şi colegii: În perioada 1946-1951 am fost elev al Liceului George Coşbuc. Profesorii acestui liceu, au fost alături de noi elevii, ne-au călăuzit paşii şi minţea, ne-au inoculat ideile şi cristalizat convingerile, ne-au deschis ferestre sufleteşti către noi orizonturi. Acest liceu ne-a învăţat cu munca

cinstită, ne-a învățat să învățăm, să ne credem în carte. În acest liceu ne-am luat seva pentru creșterea noastră ulterioară, a constituit rampa mea de lansare în viață. Profesorii ne-au călăuzit cu mintea limpede și mână sigura și ne-au învățat cum să străbatem drumul spre viitor. Ei aveau mari calități morale și o pregătire profesională deosebită. Spre exemplu, profesorul nostru de chimie, Vancea Marin, avea doctoratul făcut la Viena. De la el am învățat despre lumea miraculoasă și fascinantă a reacțiilor chimice, lucru care m-a determinat să merg mai departe la facultatea de chimie din Cluj.

Un alt profesor care m-a inspirat a fost inflăcăratul dascăl Ion Zdrulea, care încă de la prima lecție de matematică ne-a spus: „Baiețașilor, progresul științei și a tehnicii a lumii întregi este acum condiționat de însusirea și utilizarea matematicii. De acum, până și Dumnezeu și Ingerii din cer se vor ocupa mai ales de rezolvarea ecuațiilor. Eu am venit la voi să vă deslușesc înțelesul și să vă dezvălui tainele acestei minunate științe”.

De asemenea, doresc să îmi amintesc și pe eruditul profesor de română, dl. Octavian Ruleanu, care la ultima lecție de română a rostit cu glasul cald și ochii umezi, următoarele cuvinte: „Dragii mei, acum ne despărțim. Vă veți îndrepta spre școli mai înalte. Aș vrea să țineți minte, că dacă în demersurile voastre spre viitoarea voastră devenire, veți pune atâta interes, atâta dăruire, atâta suflet cât am pus eu în lecțiile pe care le-am predat, atunci reușita voastră în viață este sigură!” Acest îndemn ne-a însoțit și ne-a fost un sprijin în anii ce au urmat. Liceul din Nasăud m-a introdus într-o lume a culturii, a științei și a curiozității, ne-a învățat să fim onești și cinstiți.

Viața de năsăudean: În anii de liceu jumătate din timp l-am petrecut în gazdă, cu care aveam o relație strânsă, cât și cu vecinii ei. Discutam cu ei, ne spuneam păsurile, ca niște prieteni vechi. Aveau un suflet cald și erau foarte darnici. Nu de puține ori ni se terminau merindele și atunci gazda cât și vecinii ne serveau cu mâncare. Tot de la gazdă și vecini aflam ce se întâmpla în oraș, cine cu cine s-a certat, cine și de ce a divorțat, cine s-a logodit și de ce mama băiatului nu e de acord. Și uite așa am ajuns în viața socială

a năsăudenilor. De asemenea, cu diferite ocazii, cum ar fi serbările liceului, meciurile de fotbal, eram împreună cu localnicii. Dacă mă gândesc bine, nu știu precis când am devenit cu adevărat năsăudean, știu doar că la un moment dat „m-am trezit năsăudean”. Astfel, pentru mine, liceul cu profesorii și colegii, împreună cu restul năsăudenilor reprezenta o comoară pe care o port în suflet și la care apelez de multe ori. Înainte de a fi devenit năsăudean, purtam cu mândrie titlul de cetățean al „Țării Năsăudului” care începe din comuna Șanț ținând seama și de cursul Someșului.

Anii de facultate: După terminarea liceului, din 44 de colegi 43 au intrat la diferite facultăți. Singurul care n-a făcut facultate nu a dorit acest lucru, fiindcă dacă dorea, sunt convins că reușea. În perioada 1951-1955 am fost student la Facultatea de Chimie din Cluj. După terminarea facultății toți colegii mei au ocupat funcții importante în domeniile pentru care s-au pregătit. De exemplu, în București am fost 12 colegi de clasa care am ocupat funcții de conducere în diverse domenii, și cu care mă întâlnesc periodic pentru a depăna amintiri despre Năsăud și anii de liceu.

Anii de doctorat: Deoarece am fost pasionat de chimie și am dorit să îmi aprofundez cunoștințele în domeniu, în perioada 1966-1972 mi-am pregătit lucrarea de doctorat și astfel am devenit Doctor în Chimie în anul 1973.

Anii de serviciu. Activitatea în regiunea Cluj: După absolvire, în perioada 1955-1957 am fost inginer stagiar și apoi Șef Serviciu de Calitate la Fabrica de Ciment din Turda. Apoi, în 1957 am fost numit Director la Uzinele Chimice Turda, și din 1960 în 1965 am lucrat ca expert la Comisia Economică a Regiunii Cluj.

Activitatea în cadrul Comitetului de Stat al Planificării – la nivelul economiei naționale: În perioada 1965 – 1989 am fost Director General în cadrul Comitetului de Stat al Planificării, unde m-am ocupat de întocmirea de planuri de dezvoltare anuale și de perspectivă a industriei chimice. De asemenea, am fost responsabil cu analiza și avizarea tuturor documentelor tehnico-economice privind înființarea de noi combinate și întreprinderi chimice. Pentru

acest lucru am făcut numeroase vizite de documentare în vederea identificării și contractării de instalații chimice la cel mai înalt nivel de dezvoltare la ora respectivă. Astfel, în anul 1967, la vârsta de 34 de ani, am condus o delegație de specialitate în SUA, pentru o perioadă de două luni, pentru a lua contact cu industria chimică de vârf precum și cu identificarea unor instalații de cel mai ridicat nivel din domeniul prelucrării petrolului, fibrelor sintetice, anvelopelor și altele. Pe baza întâlnirilor avute, s-au încheiat contracte cu firmele americane de circa 1 milion de dolari, care actualizat cu inflația ar reprezenta circa 10 milioane de dolari în ziua de azi. De asemenea, în perioada respectivă am încheiat contracte legate de industria chimică cu parteneri din Belgia, Franța, Germania, URSS, Italia, Polonia etc., în vederea unor schimburi de produse, importuri de tehnologie, etc.

Activitatea în cadrul Comitetului de Stat al Planificării și sprijinul acordat orașului Năsăud:

Funcția pe care am ocupat-o mi-a dat de asemenea posibilitatea de a oferi Năsăudului, pe lângă recunoștința mea, și sprijinul în realizarea unor obiective industriale și de alta natură. Astfel, am reușit să prevăd în planul de

stat al economiei naționale investiții necesare pentru realizarea fabricii de mase plastice și a fabricii de textile, lucru care a contribuit la crearea de numeroase locuri de muncă. De asemenea, am reușit să asigur, din banii prevăzuți pentru dezvoltarea industriei chimice, a fondurilor necesare pentru realizarea și utilizarea spitalului din Năsăud, a clădirii poștei, precum și a releului de televiziune de pe vârful Heniu. În plus m-am implicat în monitorizarea acestor realizări, acestor investiții de la început până la sfârșit precum și în înlăturarea diferitelor impedimente apărute pe parcurs.

Doresc să menționez că realizarea construcției Spitalului, a Poștei și a Releului

de televiziune nu ar fi putut demara, desfășura și apoi finaliza fără implicarea permanentă a domnului doctor Trifon, director al Spitalului și a domnului George Pleș, director al Poștei la acea vreme, care s-au zbatut neîncetat pentru obținerea de fonduri și pentru realizarea cu succes a obiectivelor de investiții. Datorită faptului că ani în șir au fost refuzați de ministerele de resort, datorită lipsei de fonduri precum și a faptului că orașul Năsăud nu îndeplinea condiții pentru realizarea unor investiții de asemenea anvergură, am fost solicitat de cei doi domni în a-i sprijini în a obține fondurile și aprobările necesare. De exemplu, Direcția Sanitară Județeană credea că orașul Năsăud nu îndeplinește condițiile de realizare a unui nou spital, deoarece numărul locuitorilor este sub baremul stabilit, iar la Bistrița, la 16 km distanță, exista un spital mare, suficient pentru întregul județ, și în plus nu existau nici fondurile necesare. Aceste argumente au fost ulterior preluate atât de Ministerul Sănătății cât și de către Primul Ministru Dăscălescu, care era deputat de Năsăud. Aceleași argumente au fost aduse pentru realizarea Poștei și a Releului de televiziune. Cu toate acestea, ei nu s-au lăsat și au continuat să se lupte pentru realizarea acestor investiții, venind de nenumărate ori la București.

De exemplu, într-o zi a intrat la mine în birou domnul doctor Trifon, fostul meu profesor de liceu care mi-a spus „Măi Sabine, sunt foarte supărat, de 10 ani mă zbat pentru realizarea unui nou spital la Năsăud. În ultima vreme am tot sperat că mă va ajuta primul ministru, dar nu a făcut-o. Chiar acum vin de la Minister de unde mi s-a spus că nu sunt bani. Te rog încearcă tu să mă ajuți, caută toate posibilitățile pentru realizarea acestui spital, pentru că și tu ești năsăudean și ai făcut liceul la Năsăud.” Situația era foarte delicată. Cum să trec peste refuzul primului ministru? Atunci am decis să fac un gest de mare îndrăzneală, și anume să virez la Ministerul Sănătății banii necesari din fondurile pe care le aveam la dispoziție pentru dezvoltarea industriei chimice, printr-un mecanism realizat între departamente ale CSP-ului. În consecință, l-am sunat pe Ministrul Sănătății și după o lungă convorbire telefonică, acesta a acceptat realizarea investiției, cu condiția de

a-i asigura banii suplimentari peste bugetul care i-a fost repartizat. În urma discuției telefonice, doctorul Trifon era foarte fericit și mi-a spus: ”Măi Sabine, nici nu-ți dai seama ce-ai făcut pentru Năsăud! Îmi pare rău că am sperat în alții și n-am venit la tine mai demult, dar vorba aia, „dă-i românului mintea de pe urmă!”

Un alt năsăudean care s-a luptat mult pentru necesitățile orașului a fost colegul și prietenul meu George Pleș, pe atunci dirigintele Poștei. Obiectivele lui erau realizarea unei noi clădiri a Poștei împreună cu modernizarea echipamentelor precum și a realizării Releului de televiziune. A făcut ani în șir deplasări la sediul Ministerului Poștei și Telecomunicațiilor pentru realizarea acestor obiective de investiții, dar nu a reușit din cauza lipsei de fonduri. La fel ca și în cazul spitalului, am reușit să transfer fondurile necesare, din bugetul industriei chimice, la bugetul Ministerului Poștei și Telecomunicațiilor. Astfel în final, din bugetul de dezvoltare a industriei chimice au fost transferate 44 milioane lei pentru Spital și 25 milioane lei pentru Poșta și Releu. Cu această ocazie, aș dori să aduc un omagiu domnului doctor Trifon și domnului George Pleș pentru munca și perseverența pe care au depus-o în slujba năsăudenilor.

Activitatea desfășurată după revoluție: După revoluție, în perioada 1990 – 1991, am continuat să lucrez ca Director General în cadrul Ministerului Economiei, iar în anul 1991 m-am pensionat. După 1991 am continuat să mai lucrez și să mai acord consultanță la diferite firme străine și românești.

Familia: Sunt căsătorit cu Elvira, din anul 1961 și am doi băieți, Călin (46 ani) întreprinzător cu o firmă de import și distribuție materiale de construcție și tehnologie de ultimă oră, și Horia (42 ani) întreprinzător, cu o firmă de consultanță pentru firme de servicii financiare, de la care am cinci nepoți, din care trei băieți și două fete, cu vârste cuprinse între 17 și 7 ani. Sunt pasionat de călătorii, lectură, filozofie.

Ing. dr. Sabin Sas

12 mai 2013

4. Domnule Primar, Domnilor consilieri, onorată asistență

LAUDATIO

în sprijinul propunerii de acordare a titlului de CETĂȚEAN de ONOARE al Orașului NĂSĂUD
Domnului Ing. GRIGORE-DOREL SIMA

Domnul inginer **Grigore-Dorel Sima** s-a născut la 21 februarie 1963 în localitatea Baia Mare, Jud. Maramureș.

Studii: După absolvirea în 1970-1977 a studiilor gimnaziale la Școala Generală Nr. 6 din Baia Mare a urmat între 1977-1981 cursurile profilului **Construcții** la Liceul Industrial Nr. 5 din Baia Mare. După promovarea examenului de bacalaureat a fost admis în 1982 la Facultatea de Construcții a Institutul Politehnic din Cluj-Napoca, **Specializarea Construcții Civile și Industriale și Agricole.**

Carierea: În domeniul **construcțiilor industriale:** Între 1987 și 1998 a funcționat ca inginer la **SC AGECOM SA Baia Mare**, în cadrul **Lotului Nr 1 - Structuri**. Urmare a încadrării în costurile planificate precum și a realizării lucrărilor contractate în condiții de calitate, cu respectarea termenelor impuse de beneficiari, a fost promovat în funcție de conducere ca șef al **Lotului nr. 1 - Structuri**, având în subordine un număr de 600 de angajați.

În domeniul investițiilor și al industriei textile: Anul 1998 a adus o schimbare deosebită în activitatea D-lui ing. Grigore – Dorel Sima: fondarea, împreună cu asociații săi, a firmei **SC INTEX SA**. Asumarea acestei decizii și punerea ei în practică a generat efecte deosebite în domeniul textil și mai ales în peisajul, rarefiat dramatic după anul 2000, al sectorului industrial al orașului Năsăud.

Prin lichidarea judiciară a Întreprinderii **TEXTILA Năsăud** din anul 2002 peste 2100 de persoane, dintre care 60% tineri, cei mai mulți având studii medii cu calificări și

specializări în domeniu, au rămas fără locuri de muncă și fără o alternativă viabilă de inserție în profil la Năsăud. Câștigarea de către firma INTEX a licitației organizate în 2002 a fost urmată de o strategie ambițioasă, dinamică și performantă de rețehnologizare, de adaptare a producției la cerințele pieței europene și mondiale și de formare și perfecționare a personalului angajat prin concurs - la început dintre foștii angajați ai Textilei, iar în ultima perioadă dintre tinerii absolvenți ai Universităților cu profil tehnic și economic.

Personalul angajat a atins în numai patru ani numărul de 240 de angajați, ajungându-se în 2012 la 300 de lucrători.

Unitatea produce - în virtutea tradiției textile locale *lenjerie de pat*, 90% din producția firmei fiind destinată pentru piața Uniunii Europene și Elveția. Prin confecțiile produse la Năsăud orașul a ajuns să fie cunoscut și vizitat de oamenii de afaceri din țările cu care unitatea are contracte comerciale. Cifra de afaceri a societății INTEX a crescut la rândul ei de 16 ori: de la 1,5 milioane Euro în 2003 la 24 de milioane Euro în 2011.

Lenjeriile de pat produse la INTEX Năsăud, reiau la cote superioare realizările din ultimele două decenii ale secolului trecut, obținute sub direcția altui fiu al Maramureșului, regretatul economist Andrei Pop - și el cetățean de onoare al Năsăudului - când brandul TEXTILA era cunoscut pe multe meridiane ale lumii.

Produsele INTEX sunt astăzi cele mai potrivite alegeri pentru turiștii care vizitează magazinul de prezentare al unității, precum și pentru năsăudenii care doresc să ofere un dar de calitate celor dragi, astfel încât cât mai multe persoane să facă cunoștință cu realizările firmei. Prin performanțele sale manageriale D-l Grigore-Dorel a generat binefaceri deosebite și în plan social: a adus o contribuție decisivă pentru finalizarea investiției de distribuție a gazului metan, astfel că pentru întâia oară flacăra binefăcătoare a acestuia a putut fi aprinsă în orașul nostru; a acționat cu generozitate pentru sponsorizarea an de an a Centrului de Servicii Sociale (Casei de Copii Școlari), a cluburilor sportive precum și a Asociației

pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român - ASTRA, filiala din ținutul năsăudean și localitate.

Pentru Domnia Sa Năsăudul a devenit orașul cu ale cărui destine se identifică, unde activitatea desfășurată produce efecte pozitive pe multiple planuri impresionând prin stabilitatea, dinamismul și eficiența stilului său managerial.

Aceste impresionante inițiative, finanțări și performanțe care au readus Năsăudului speranța dezvoltării economice, cu efecte binefăcătoare pentru administrația publică locală și mai ales în plan social, își datorează existența și speranțele de dezvoltare în activitatea exemplară, discretă și eficientă a D-lui inginer **Grigore-Dorel Sima, managerul general al SC INTEX SA**.

Iată argumente care ne-au îndemnat să adresăm Consiliului Local al Orașului Năsăud propunerea de a lua în discuție, analiza și valida acordarea titlului de CETĂȚEAN de ONOARE al Orașului NĂSĂUD, Domnului ing. GRIGORE-DOREL SIMA.

Năsăud, la 31 noiembrie 2012

Inf. **Paraschiva Moldovan**

Manager General *Living Home* Năsăud

5. IULIU MOISIL la Năsăud

(născut 19 mai 1859 Năsăud- decedat 28 ianuarie 1947 Năsăud)

În anul 1931 la vârsta de 72 de ani s-a reîntors la Năsăudul lui drag unde și-a derulat ultima etapă a activității social-culturale.

Dintre activitățile sale, mai importante amintim faptul că alături de cei cinci cărturari a decis să-și doneze colecțiile de cărți, acte, documente, manuscrise publicații și alte obiecte în vederea înființării Muzeului Năsăudean al cărui director a fost mai mult onorific. A condus Arhivele Statului și Despărțământul

ASTRA, activitatea social-obștească și cea de Cruce Roșie .

Dorind să întărească viața culturală năsăudeană și să facă Năsăudul binecunoscut întregii țări, se angajează să organizeze în anul 1934 „Congresul Național al Profesorilor de Geografie” fiind președintele comitetului de organizare, uimind prin energia și vitalitatea sa. El susține la congres comunicarea „Valea Rodnei și trecutul ei”. Congresul geografilor de la Năsăud de la care se împlinesc 80 de ani la 27 mai 2014, s-a bucurat de cele mai elogioase impresii în presa vremii.

Din lucrările susținute la Congresul geografilor de la Năsăud s-a remarcat faptul că la 8 octombrie 1772 a fost împușcat ultimul zimbru ce hoinărea prin Țara Năsăudului, așa cum se desprinde din cartea lui Alexandru Ujfalvi intitulată „Vânătorii ardeleni mai vechi și mai noi”. Autorul spunea că bunicul său îi povestea că într-o seară de octombrie, a plecat împreună cu alți nobili conduși de un pădurar din Bârgău și au împușcat ultimul zimbru. Reiese din aceste informații că în Țara Năsăudului au existat bouri până la sfârșitul secolului al XVIII-lea. Existența zimbrului în Ținutul Năsăudului o dovedesc numirile toponimice din Rebra- „Tăul zimbrului” în Zagra-„Zimbrîța”, în Bârgău-„Zimbrul și Zimbroya”.

Dragostea față de tineret, pe drept cuvânt „Amicul tinerimii” îl fac să meargă adeseori în Aula liceului „George Coșbuc” și să conferențieze în fața lor pe cele mai diverse teme. Exercițiu o influență puternică asupra multor dintre ei: Alexandru Husar, Tiberiu Morariu, Onisim Filipoiu, Nicolae Trifoiu, Ioan Nichifor Someșan pe care îi ajută mai târziu, după cum o dovedește corespondența purtată cu ei.

Poate cea mai valoroasă activitate care-i perpetuează numele este activitatea de cercetare a istoriei locale și de popularizare a acestei cercetări .

Studiază cu migală documentele din Muzeul Năsăudean depuse împreună cu cei doi prieteni Iulian Marțian și Virgil Șotropa și scoate la iveală portretele celor mai iluștrii „grănițeri”, în „Figuri Grănițărești” care vor fi apoi reunite în două volume distincte, apărute în anii 1937 și 1939. Dintre cei cercetați și

popularizați de Iuliu Moisil amintim pe: Alexandru Buhățel(1816-1897); Artemiu P. Alexi(1847-1896); Florian Porcius (1816-1906); Iacob Mureșeanu (1812-1897); Vasile Petri (1833-1905); Vasile Nașcu(1816-1867).

Ultimii ani ai vieții îi consacră lucrării „Elevii mei” cărora li se adresează în anul 1939, la cei peste 80 de ani, cerându-le biografii ca și impresii din anii de școală. Lucrarea nu a fost finalizată dar dintre scrisorile primite sunt deosebit de relevante: Pantilimon Diaconescu, învățător în Vâlcea-Gorjului: „Domnule Director, Iertați-mă că vă adresez scrisoarea de față cu această titlatură deoarece mi-e așa de duiosă reamintirea acelor timpuri pe când dumneavoastră erați director al gimnaziului „Tudor Vladimirescu” imprimând atât școlarilor, cât și elitei Târgu-Jiului prin autoritatea dumneavoastră morală și intelectuală. Nu știu dacă va mai avea parte vreodată județul nostru de oameni atât de însuflețiți pentru binele general și pentru ridicarea din toate punctele de vedere a Gorjului așa cum ați fost dumneavoastră unul, al doilea domnului inginer Diaconovici, iar al treilea răposatul Piekarski.”

În întreaga lui viață, ceea ce l-a caracterizat a fost bunătatea, mărinimia și spiritul altruist. În acești ani, când modestele sale economii erau aproape epuizate, a găsit prilejul de a oferi Academiei Române suma de 10.000 de lei pentru studierea limbii dacice, problemă care i se părea puțin cercetată și cunoscută.

Iuliu Moisil, după tot ce a făcut, merită un bust în orașul Năsăud, unul în Târgu-Jiu, ci și dreptul dacă nu la o casă memorială, cel puțin la o sală în cadrul Muzeului Năsăudean, „fiul cel mai mic și cel mai drag.”

Pentru meritele sale excepționale, la propunerea profesorului universitar și sociologului de talie europeană Dimitrie Gusti, a fost ales Membru de Onoare al Academiei Române la 24 mai 1943, completându-se șirul minunaților academicieni năsăudeni.

Lucreția Mititean

XI. Românii dinafara granițelor.

1. Satisfacții și durere

În cadrul schimburilor de experiență între Despărțământul ASTRA Năsăud, din care fac parte și eu, și Despărțământul „Mihail Kogălniceanu” din Iași, am reușit să ne cunoaștem cu doamna

prof. univ. Areta Moșu, președinta Despărțământului, care este și vicepreședinta ASTREI la nivel național. Apoi am avut prilejul să particip la cele mei semnificative activități pe care, Astra Iași le organiza, cu invitați de la Despărțăminte și Cercuri Astra, din țară și din afara granițelor țării. Printre acestea, am participat la *Deniile eminesciene*, *Simpozioane internaționale organizate pe tema „Românii din afara granițelor țării”*, care, deja au ajuns la *Ediția a XV-a* și alte activități.

Cu asemenea ocazii am reușit să cunosc mai bine viața românilor din diaspora, vizitând localități din: Ucraina, Republica Moldova, Ungaria, Serbia și Bulgaria.

Peste tot am fost întâmpinați cu multă căldură și ospitalitate de către frații noștri români, dovadă că „sângele apă nu se face”. Se simțeau cu noi deosebit de bine, considerându-ne adevărați soli ai fraților lor din patria –mamă.

(Am fost la voi, cândva, la noi / Și ne-am îmbrățișat ca frați. / Aveam ochii înlăcrimați.../ Ce mare-i dorul între noi...)” (R. Berceni, *Fraților de peste Prut*, Editura Venus Star, 2012). Se bucurau mult de cărțile românești pe care noi le duceam în ajutorul lor. Ne așteptau cu toată ospitalitatea și cu programe cultural – artistice, prezentate în limba română, purtând costume populare românești specifice zonei respective. La rândul nostru, aveam și noi pregătite din țară, puncte de programe artistice: soliști vocali și instrumentali, grup coral, recitatori. Rămâneau plăcut impresionați de melodiile noastre tradiționale, nemuritoare, care le umpleau ochii de lacrimi și savurau

frumusețea costumelor noastre populare autentice.

Însă, nu de puține ori, în urma discuțiilor purtate cu reprezentanții comunităților române, din localitățile vizitate, am rămas dezamăgiți de absența drepturilor și libertăților pe care statele respective, le acordă românilor minoritari, în ciuda faptului că, minoritățile naționale din România, se bucură de toate drepturile și libertățile, în unele cazuri, mai multe decât le au românii majoritari. Și așa, de la satisfacții am fost nevoiți să trecem la durere...

În Ucraina, aflăm cu durere că în școli,

Cu românii din Valea Timocului... 2013.

limba română se predă ca...”limbă străină”, două ore săptămânal, deși populația majoritară este alcătuită din români.

Nici în Republica Moldova, situația nu este mai bună. Limba română este prigonită, desconsiderată, înlocuindu-se cu așa – zisa „limbă moldovenească”. Școlile românești existente, de jos până sus, sunt lipsite de fonduri bănești și dotări, iar cadrele didactice de la asemenea școli sunt discriminate, în sensul că, la același nivel de pregătire profesională, au o retribuție mai mică în comparație cu cei care predau în limbile oficiale.

La Tiraspol, pentru a descuraja elevii și cadrele didactice să învețe românește, liceul local a fost mutat de la oraș la o localitate rurală, la distanță de 8-10 km., fiind obligați, elevi și cadre didactice, să facă naveta, iar cursurile se desfășoară după-masa. Cu toate acestea, cadrele didactice din R. Moldova, de la Universitatea din Cahul, precum și din celelalte școli românești, luptă din răspuțeri să mențină sus locul limbii române în școlile lor.

O situație deosebită am întâlnit-o pe Valea Timocului, de o parte și alta a acestuia, unde învățământul în limba română practic este inexistent. Cu toate promisiunile făcute de

către guvernanții Serbiei, domnului președinte al României și primului – ministru al nostru, din vara acestui an, că se vor deschide școli cu limba de predare română, acestea au rămas doar promisiuni deșarte.

O situație tristă am întâlnit-o în, Bulgaria, regiunea Vidin, unde de școli în limba română, nici nu se pune problema. Copiii învață românește numai în familie. Ne imaginăm cu ce greșeli gramaticale se vorbește, dar mai ales se scrie aici. Despre poeți și scriitori români, despre istoria literaturii române, ca și despre istoria României, nu avem ce comenta...

În Bulgaria, în biserici, liturghiile nu se oficiază în limba română, nici măcar în Biserica îngropată "Sfânta Parascheva", ctitorie a lui Matei Basarab.

În Valea Timocului sârbesc, am vizitat biserica românească de la Malainița, ctitorie a vicarului Timocului. Este deosebit de frumoasă, de îngrijită, pictura interioară este specific românească, frumos împrejmuțată, cu un gard impunător. Liturgia se desfășoară în limba română, dar spre dezamăgirea preotului, la biserică participă, în general, 3 – 4 enoriași: soția preotului, fiul acestuia, o mătușă și, uneori încă cineva. Aici sunt oameni de peste 70 de ani, încă nebotezați. Românii din localitate, se tem să meargă la biserica lor, pentru că, dacă sunt văzuți, li se creează greutăți... Mai mult, pentru că a făcut această Biserică românească, preotul are întocmit dosar penal, așteptându-și condamnarea și anii de pușcărie.

Despre situația reală a bisericilor din Occident, redau un fragment din interviul realizat de părintele Liviu Vidican – Mancu cu ÎPS Iosif Pop, Arhiepiscopul Europei Occidentale și Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale, în cadrul emisiunii „Experiențe Pastorale”, redio Renașterea (martie, 2011). La întrebarea: „Ce dificultăți întâmpină preoții noștri în acest periplu misionar?”

ÎPS Iosif Pop răspunde: „Nenumărate! În primul rând foarte mulți dintre preoți sunt nevoiți să lucreze pentru a-și putea câștiga traiul cel de toate zilele. Sunt și excepții, e adevărat, acolo unde comunitățile sunt formate de mai bine de 10, chiar 15 ani, care pot suporta un preot. Sunt în schimb parohii

sărace care nu pot întreține un preot, iar acesta este nevoit să muncească. Acest lucru înseamnă că preotul va lucra 7 zile din 7, că grija lui față de familie va fi doar teoretică, pentru că în fapt nu se va putea ocupa de familie ș.a.m.d. Acesta e doar un aspect.

Apoi, e vorba de prezența preotului în mijlocul comunității cu familia lui. Sacrificiul este enorm. Asta presupune, bineînțeles că, în cea mai mare parte a timpului, soția îl înlocuiește acasă, dar îl ajută și la biserică. Un alt aspect ar fi lipsa lăcașurilor de cult. Lumea poate crede că în Occident, comunitățile românilor din diaspora sunt bogate. Dimpotrivă, sunt foarte sărace; în primul rând nu au locaș de cult, iar locașurile pe care le au sunt împrumutate de către creștinii care ne primesc acolo, catolici sau protestanți. În alte situații se închiriază spații, ne ajută primăria sau autoritățile locale”. (Renașterea, febr. 2013, p.7).

O asemenea situație am întâlnit cu prilejul unei călătorii la Londra, unde am vizitat o biserică cu activitatea în limba română la care, enoriașii fiind în număr mare, mai ales cu prilejul sărbătorilor mari, preotul lucrează toată săptămâna, iar sâmbăta și duminica era la biserică. Oficiile religioase se desfășurau într-un local anglican, închiriat pentru anumite ore și zile, după terminarea activităților bisericii anglicane.

M-am întors acasă, cu sufletul plin de durere, constatând cum, în zilele noastre, minoritatea română din diaspora, suferă un intens proces de deznaționalizare, în timp ce la noi în țară, minoritățile de toate felurile, au drepturi și libertăți cel puțin egale cu ale românilor, dar, sunt cazuri, când aceste minorități au drepturi care le depășesc pe ale românilor și tot sunt nemulțumiți. Mă întrebam, eu și restul aștristilor participanți, și o mai facem: pentru ce guvernanții noștri nu aplică **principiul reciprocității**: Cum ne purtăm noi cu minoritarii noștri, așa să se poarte, în țările respective și ei cu minoritarii români din diasporă. Cred că nu doar noi ne întrebăm acest lucru. Se întrebă o lume, dar guvernanții noștri...nu se întrebă (!?).

Prof. Valeria Berceni

2. Ediția a XVII-a a Taberei internaționale “Acasă la noi” Gledin, Bistrița-Năsăud, 6-12 aug. 2013

Consortiul
pentru Educație și
Dezvoltare
Durabilă”Romania
Europeana”, și
Despărțământul Nasaud
Astra, au devenit doua
instituții ce dovedesc,

odată în plus, ca prin colaborare și parteneriat, orice proiect poate deveni mai ușor implementat, iar experiența celor peste 150 de ani de activitate, prin care Asociațiunea Transilvană pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român – ASTRA, va deschide poarta Transilvaniei, către Europa milen. III.

În fiecare an, dorințele comune sunt

Oaspeții din Chișinău și Transnistria primiți sărbătorește la Rebrîșoara – primar V. Clapău, directori: Rodovica Ciuta, Cărcu Domnica, Leon Buzilă și instr. Doruț Podobeș

transpuse în fapte, având drept obiectiv, o aducere în prim-plan a imaginii reale din România și conștientizarea că, dincolo de Prut se vorbește românește. Că doar vitregiile vremii ne-au separat, iar istoria, care se repetă, este cea care trebuie să repare nedreptățile din 1940.

În acest spectru s-a înscris și Tabăra internațională «Acasă la noi», ajunsă la cea de-a XVII-a ediție. Desfășurată în acest an, 2013, într-o locație nouă, nu departe de limita cu Județul Mureș, la poalele Munților Călimani, în localitatea Gledin, apare ca o căutare, pe urmele spiritualității, a omului plecat de pe aceste meleaguri, ajuns Mitropolit al Moldovei, mort în exil, în

Ucraina și readus acasă, prin așezarea sa în rândul sfinților: PAHOMIE de la Gledin.

Încă din prima zi, când oaspeții din Republica Moldova și Transnistria, au ajuns pe meleagurile județului Bistrița-Năsăud, i-am întâmpinat și condus la sediul Asociației Culturale «Sfântul Pahomie de la Gledin» fiind primiți cu căldură, de părintele paroh, Ioan Titieni.

După deschiderea oficială, la care au participat aproape toate personalitățile cu funcții de răspundere din județ, au fost vizitate obiectivele istorice din Bistrița: Complexul Muzeal, Biserica Evanghelică, Turnul Dogarilor, Casa Argintarului și Casa cu Lei. Seara zilei a fost încununată de un schimb de experiență, cu Ansamblul «Doinita», la Centrul Militar.

Ziua de 8 august, a fost un maraton. A fost străbătută și vizitată «Tara Năsăudului», cu majoritatea obiectivelor: Casa Memorială «Liviu Rebreanu», Muzeul

Grăniceresc din Nasaud, punctele turistice de pe Valea Gersei, Muzeul local din Rebrîșoara, expoziții de artizanat.

La toate acestea s-au adăugat grupurile folclorice școlare de la Rebrîșoara,

Rebra, Nepos, Nasaud și Runcu Salvei, într-o competiție comună de cântece, poezie și obiceiuri populare, transformând ziua într-un reper, rămasă în memoria participanților.

La Colegiul Național «George Coșbuc» au primit cărți, atât din partea directorului Dorel Coc, cât și din partea Primăriei Năsăud, prin bunăvoința viceprimarului Nicolae Găitan, iar la Runcu Salvei, primarul Anhidim Pavelea, i-a surprins cu un balmoș specific ardelenesc.

În data de 9 august, activitatea culturală și educativă s-a extins, depășind limitele județului nostru. Cu această ocazie au fost vizitate Muzeul Etnografic, Biblioteca Municipală «Petru Maior», Fabrica de viori și Primăria Reghin, dar și alte obiective istorice

din municipiul Târgu Mureș, cu expoziții de pictură și donații de carte.

Sâmbătă, 10 august, a reprezentat un alt periplu, pe plaiurile someșene, dar de data aceasta, la confluența Someșului Mare cu Șieul. Primiți în mod exemplar, de un număr mare de elevi și profesori, la Colegiul Național «Petru Rareș», prin grija directorului acestei instituții, profesorul Cristian Nicula, oaspeții noștri au rămas impresionați de căldura cuvintelor adresate. Vizitarea orașului Beclean, apoi a Hergheliei, plimbările cu caleașca și călăria de plăcere, au apropiat întreaga asistentă de Băile Figa, acolo unde au reușit să înțeleagă rostul investițiilor, în folosul omului.

Ziua de DUMINICĂ, nu putea să nu cuprindă programul liturgic, desfășurat la biserica din localitatea Gledin, aflată în aceeași incintă unde au fost cazați profesorii și elevii Scolii de Arte Cojușna, împreună cu

Împreună, oaspeți și gazde - primiți cu toată căldura în Sala festivă a CJ BN de către vicepreședintele Alexandru Pugna...

pedagogii din Transnistria. A urmat un adevărat recital și o lecție de românism, oferite de cei câțiva copii-artiști, întregii asistente participante la slujba religioasă. În cadrul slujbei, au fost sfintite și icoanele pe sticlă, realizate de copiii care au fost dornici să învețe aceste taine ale picturii, antrenati de Daniela Friciu, profesoara voluntară de la Reghin. La finalul acestei zile, după un schimb de experiență culinară, unde produsele românești au fost preparate, după rețeta oaspetilor de dincolo de Prut și Nistru, cu pâine coaptă în mod tradițional, surprizele au continuat. La inițiativa președintelui Rotari din Reghin - Peter Schuller, reprezentanții fabricii de instrumente muzicale «Hora», au donat un număr însemnat de vioară, chitare, naiuri și muzicute, tinerelor talente din Republica Moldova - Școala de Arte din Cojușna, raionul Strășeni.

Incheierea Taberei Internaționale, concluziile și schimburile de mesaje și

suveniruri, s-a desfășurat în sala mare din Palatul Administrativ al Consiliului Județean Bistrița-Nasaud. Aici s-a văzut toată emoția adunată în sufletul copiilor și profesorilor deopotrivă, a tuturor celor prezenți, lăsând să se materializeze concluzii de o profundă sensibilitate și trăire românească, pe fondul unui demers istorico-turistic, de cultură și civilizație. În cuvântul său, vicepreședintele Alexandru Pugna, arăta: «Lupta dumneavoastră de dincolo de Prut, nu este în zadar, iar noi suntem alături de idealurile pe care le aveți».

În întreg periplul educațional, au fost alături: instituții și persoane de suflet, profesori voluntari și societăți din două județe vecine, Bistrița-Nasaud și Mureș, arătând astfel că unitatea prin cultură și tradiții nu poate avea nici o stavilă, iar dacă se face pentru o cauză nobilă, cum este cea a românismului, «povestea poate merge mai

departe».

Deși activitățile propuse au fost comprimate, pentru a fi desfășurate în integralitatea lor, acestea și-au găsit finalitatea, depășind uneori așteptările.

Serile, care de fiecare dată imbinau moralitatea cu rugăciunea, iar literatura cu arta și poezia, unde tradițiile se dovedeau a fi un liant, au transformat tabăra «Acasă la noi», într-un atelier de lucru, la finalul căreia, fiecare elev a luat cu el acasă, propria realizare: o icoană pe sticlă, cu un sfânt din panteonul creștin ortodox și cărțile primite în dar.

Conștientizarea adevărului istoric privind originea comună a etnicilor români, oaspeți și gazde prin Ansamblul «Doinița» Bistrița, «Izvorașul» Rebrîșoara, «Plaiurile Rebrei», Beclean, Năsăud, Reghin și Gledin, cu cele peste 125 persoane care, deși trăiesc în spații statale diferite, vorbesc aceeași limbă -

limba română, au aceleași obiceiuri și tradiții moștenite de la străbuni.

Au fost convinse grupurilor țintă și generațiile care vin în contact cu acestea, că valorile românești comune pot fi mai ușor promovate într-o Europă Unită, în care fiecare națiune își strânge rândurile, acționează în comun prin interferențe reale și concrete pe plan educativ, cultural-artistic sau istorico-turistic.

Grupurile țintă ale actualei ediții, a XVII-a, a Taberei Internaționale “Acasă la noi”, se adaugă grupurilor țintă ale edițiilor precedente, iar adevărul istoric, ascuns de comuniști altădată și măsluit astăzi de cei ce mențin efectele nefaste ale unor odioase pakte, iese tot mai mult la iveală, prin schimburi de experiență, documentări la fața locului, interferențe culturale concrete, care-i conving pe oaspeții noștri, de adevărata realitate istorică.

Prof. Ioan Neagoș, Șieut BN

XII. ATENȚI CU NOI ÎNȘINE:

1. FEDERAȚIA NAȚIONALĂ A ROMÂNILOR PERSECUTAȚI ETNIC “PRO MEMORIA 1940-1945”

Cluj-Napoca, B-dul Eroilor nr. 2, tel. 0264-597579; 0741-766886

COMUNICAT DE PRESĂ

În ziua de 12 octombrie 2013, între orele 10,00 – 19,00 în sala 150 a Facultății de Mecanică a Universității “Politehnica” din Timișoara, sub egida Federației Naționale a Românilor Persecutați Etnic “PRO MEMORIA 1940-1945”, s-a desfășurat simpozionul “**Ardealul pământ românesc**” ediția a V-a, organizat de Asociația Foștilor Refugiați, Strămutați și Expulzați din Ardealul de Nord - ARDEAN Timișoara, afiliată la FNRPE..

Participanții la simpozion și-au exprimat nemulțumirea și revolta față de evoluțiile negative din societatea românească vizând: retrocedările ilegale de imobile, tentativele de reanimare a unor sechele administrative staliniste de tristă amintire, lipsa de reacție a autorităților publice față de

acțiunile concertate împotriva unității și integrității țării, de subinare a economiei naționale și de distrugere a mediului.

Dacă nu se iau măsuri urgente pentru curmarea evoluțiilor negative din societatea românească, riscăm să lăsăm moștenire urmașilor noștri o țară deșertică, depopulată și dezmembrată, îndatorată peste măsură și fără nici o perspectivă pentru tânăra generație.

Față de această situație, participanții la simpozion solicită

Președinției, Parlamentului și Guvernului României următoarele:

1. Să se ia măsuri urgente pentru curmarea retrocedării ilegale de imobile foștilor proprietari sau urmașilor acestora, care au fost despăgubiți pentru aceste proprietăți în cadrul *procesului optanților*, a imobilelor care au fost în administrarea *Statusului Catolic Ardelean* și a retrocedărilor pe baza unor documente false. Considerăm că este necesară anularea tuturor restituirilor abuzive și restabilirea situației anterioare, fie și pe calea instanței de judecată.

2. Să se excludă orice variantă de reconstituire a Regiunii Autonome Maghiare, o relicvă administrativă și politică stalinistă de tristă amintire, constituită pe criterii etnice. Orice autonomie teritorială pe criterii etnice trebuie considerată un atentat la integritatea și suveranitatea țării și pedepsită ca atare. Apreciem că orice discuție pe tema “Ținutului Secuiesc” este inutilă și neavenită, având în vedere rezultatele ultimului recensământ al populației României, potrivit căruia s-au declarat secui un număr nesemnificativ de persoane. Pe de altă parte, “scaunele secuiești” sunt entități administrative revolute, ele aparțin Evului Mediu. După instituirea Monarhiei Austro-Ungare (Dualismul austro-ungar), autoritățile maghiare de la Budapesta au decis imediat, în 1867, desființarea scaunelor secuiești, iar în locul lor au apărut mai multe comitate (*vármegyék*). Reforma administrativă de după 1870 a confirmat redistribuirea secuilor în mai multe comitate alături de alte etnii, secuii nemaiavând privilegiul autonomiei. Scaunele secuiești au rămas desființate de administrația

ungară și la reforma administrativă din 1876, teritoriul rămânând împărțit în comitate. Într-o Europă Unită ar fi absurd să revenim la o structură administrativă dinaintea de 1867 și să creăm în mijlocul României enclavă - bantustane, constituite pe criterii etnice. Pentru soluționarea mai fermă a acestei probleme vă rugăm să aveți în vedere și respingerea de către Comisia Europeană a cererii liderilor UDMR, PPMT, CNS, privind acordarea autonomiei pe criterii etnice.

3. Să se solicite **urgent și imperativ**, instituțiilor publice să reprime energic orice fel de acțiuni care aduc atingere unității și integrității Statului Român ori aduc atingere valorilor unanim acceptate de Uniunea Europeană. România, țară membră a Uniunii Europene, nu poate constitui teatrul unor manifestări șovine, iredentiste și antisemite. România nu este un sat fără câini, **în care să facă vizite private și să lanseze tot felul de provocări demnitarilor unor țări vecine, unde sunt reabilitați și comemorați criminali de război sau autori ai unor opere extremiste, șovine și antisemite.** Trebuie interzisă arborarea de drapele și de însemne neautorizate de Statul Român.

4. Federația noastră cere imperios să se interzică folosirea cianurilor pentru tratarea minereurilor aurifere și exploatarea rezervelor de minerale și gaze ale țării prin metode agresive pentru mediu.

5. Mai solicităm, în baza drepturilor cetățenești prevăzute și garantate prin Constituție, să se interzică tăierea ilegală și irațională a pădurilor, exportul lemnului neprelucrat, sub formă de bușteni sau cherestea, din avuția Țării. Este necesară obligarea tuturor agenților economici care taie arbori să împădurească o suprafață dublă din același sortiment de arbori.

6. Introducerea în programa școlară, alături de studierea Holocaustului, și studierea persecuțiilor economice, sociale sau politice la care au fost supuși românii din Transilvania și lupta lor pentru egalitate în drepturile constituționale cu minoritățile conlocuitoare. Membrii federației noastre sunt foarte dezamăgiți de prestațiile tuturor guvernelor post-decembriste de la București, care nu au fost capabile să stopeze

discriminarea românilor ardeleni în propria lor țară și să rezolve respectarea drepturilor cetățenești ale acestora, în baza legislației naționale și la standardele Uniunii Europene.

7. Cerem acreditarea în regim de urgență a Complexului muzeal "Andrei Bojor" din Mureșenii de Câmpie, comuna Palatca, jud. Cluj, ca **"Muzeu Național al Refugiaților", care să funcționeze direct în subordinea Ministerului Culturii.** Acest complex muzeal este unic în țară, el a fost construit cu efortul foștilor refugiați, expulzați și deportați din perioada 1940-1945. El cuprinde șapte clădiri, obiecte, cărți și documente referitoare la prigonirea românilor din Transilvania, la crimele horthysto-fasciste săvârșite la Țaga-Sucutard, Mureșenii de Câmpie și la Holocaustul evreilor ardeleni. În cadrul Muzeului funcționează și un Centru pentru studiul istoriei și sociologiei refugiuului românesc. Pentru a putea funcționa la parametri normali și pentru a putea fi dezvoltat, în viitor, este necesară trecerea lui în directă subordine a Ministerului Culturii. Informații mai detaliate despre acest muzeu pe site-ul: WWW.muzeulrefugiatilor.eu

Timișoara, 12.oct.2013

CONSILIUL DIRECTOR ÎN NUMELE CĂRUIA SEMNEAZĂ: prof. univ. dr. ing. Barbu I. Bălan, președinte executiv al FNRPE

2. Cum devii, fără să vrei, dușmanul copilului tău.

O bonă mușcă dintr-o pară, scuiță bucata și i-o dă s-o mestece copilului de care are grijă. O bunică se plimbă cu bățul în mână și îl pleznește peste degete pe nepoțelul care vrea să exploreze lumea, ca să îl învețe sensul expresiei *Nu e voie*. O mamă îi strigă, de pe banca pe care mănâncă semințe, copilului cocoțat pe o scară „Dă-te jos de acolo, că te strâng de gât!”

Sunt atitudini culese de prin locurile de joacă prin care am trecut, atitudini care ni se par, fiecăruia dintre noi, revoltătoare. Trusa de vorbe și fapte din care comunitatea de mămică, tătici, bunici, bone, unchi, mătuși ori vecine își extrage uneltele educative include însă și alte acțiuni și expresii, care ar trebui să ridice măcar o sprânceană, dar care nu deranjează pe nimeni. Cine se poate supăra pe vecina de treabă care avertizează un copil care nu e al ei: „Nu mai face, mamaie, în Pampers, că râde fetele de tine! Fă la oliță”? Cine ciulește o ureche când un părinte grijuliu și ocupat își amenință cu voce joasă copilul: „Dacă nu vii acum, te las în parc”? Cui i se pare ciudat să audă cum o mamă enervată îl ceartă pe un năzdrăvan, zicându-i: „Nu te mai iubesc, nu mai ești copilul meu!” E și normal, sunt momente când aceste cuvinte, adânc înrădăcinate în filozofia noastră de educație, își așteaptă rândul pentru a ieși chiar și pe buzele noastre, în ciuda faptului că n-am vrea să le spunem niciodată.

Aceste cuvinte tocite, pe care nu le credem cu adevărat, taie adânc în inima copiilor. Îi învățăm cât de important este limbajul, îi aplaudăm pentru fiecare cuvânt nou învățat, însă ne așteptăm să nu ne ia atât de în serios când ne aud spunând ceva atât de grav precum *dacă nu te comporți bine, te pot abandona oricând*. Sau că meriți să fii ridiculizat, pentru că, iată, ai doi ani și ai ratat deja un pas major al vieții tale, nu știi să faci la oliță. În loc să îi construim unui copil încrederea în sine, i-o zdruncinăm, arătându-i din capul locului că nici macar dreptul lui prin naștere, dragostea părinților, nu este ceva care i se cuvine atât de ușor.

Ne enervăm apoi, ani mai târziu, dacă e un bleg căruia îi mănâncă câinii mămliga din mână, dacă parcă are prune-n gură când vorbește pe scenă la serbare, dacă nu știe și el o poezie cap-coadă. Ne enervăm, firește, de față cu el, și ne simțim îndreptățiți să-i amintim că alți colegi de-ai lui sunt mai buni la învățătură, vorbesc mai frumos, stau mai cuminți la ore. În loc să-l ajutăm să afle cine este cu adevărat, îl punem în situația de a afla cu ce este mai rău decât alții și îl învățăm încet, încet că nu poți fi fericit, atâta vreme cât ești mai prejos.

Ne simțim răniți, dacă rezultatele la școală o iau în jos și ne aducem aminte cum ne-am sacrificat și i-am oferit totul, cum nu l-am pus să spele nicio farfurie ori să dea cu un mop pe jos. Greșeala adultului, spun psihologii, pentru că tocmai făcând aceste lucruri simple ar fi învățat și ce înseamnă disciplina și responsabilitatea într-o sală de clasă. Iar greșeala continua când, în loc să aflăm ce merge prost, dar și care sunt lucrurile la care copilul strălucește, îl avertizăm că va ajunge să măture străzile și forțăm soluții radicale acolo unde știm că ne lovim de o ușă închisă cu îmbufnare.

Puțini oameni mari se gândesc însă la asta. Cei mai mulți au în cap și inimă doar cât au dat pentru ca povestea vieții lor, adesea plină de dezamăgire, să se schimbe odată cu generația următoare. Cât au sacrificat pentru satisfacția de a putea spune că, deși au trăit în ființa lor neîmpliniți și neîmpăcați, au creat o altă ființă cu o existență strălucitoare. Și cât de dezamăgiți sunt când nu se întâmplă deloc așa. Mi se pare foarte greu să fii copil, chiar mai greu decât să fii părinte, în condițiile în care oamenii mari își pun atâtea speranțe în tine și îți lasă ție misiunea de a aduna fragmentele visurilor lor stinse și a face din ele povești cu happy-end. Mi se pare împovăraător să trăiești sub presiunea comparațiilor, a așteptărilor uriașe, a durității verbale folosite cu scopul de a motiva. Să trăiești simțind că adulții așteaptă cumva de la tine propria lor mântuire. Cred că nu e neapărat greșit, că, în momentul în care ai un copil, te poți salva de lucrurile care te împovărează de o viață. Însă nu prin el, ci cu el. Încercând să vezi lumea prin ochii lui, încercând să re trăiești totul de la început și să reasezi, pe baze corecte, tot ce propriii tăi părinți ori propria experiență de viață te-au învățat greșit.

Raluca Ion, editor al ziarului *Gândul* ([www.gandul.info/puterea-gandului/cum-devii-fără-să-vrei-dușmanul-copilului-tău](http://www.gandul.info/puterea-gandului/cum-devii-fara-sa-vrei-dușmanul-copilului-tau))

3. Cuvânt la centenarul morții eroului AUREL VLAICU

Onorăm astăzi, distinși oaspeți și oameni ai locului, memoria unuia dintre cei mai de seamă români din părțile noastre, la 100 de ani de la moartea sa: **Aurel Vlaicu**.

Ca toți ceilalți eroi legați de zona noastră, a devenit nemuritor în conștiința națională prin jertfirea a însăși propriei vieți pentru împlinirea visului său, dedicat neamului din care face parte și viitorului acestui neam.

Nu foarte departe, tot pe acest pământ al Ardealului, Avram Iancu se stinge de foame și frig pe prispa unei case, după ce înainte, pentru viitorul și demnitatea neamului său, refuzase mica avere care i-ar fi fost conferită dacă accepta decorația împăratului Austriei. Horea, tot pentru demnitate și viitorul neamului său și-a dat viața pe roată la Alba Iulia, aproape de locul primei Mitropolii a românilor ardeleni ctitorită de un domnitor: Mihai Bravul, care a pecetluit prin viața sa un viitor: trei țări românești unite. „Nu este dragoste mai mare decât să-ți dea cineva viața pentru prietenii săi”- primim o învățătură în evanghelia după Ioan, cap. 15.

Aurel Vlaicu, acum 100 ani, a ales să se îndrepte spre Orăștie cu riscul propriei vieți, deplin conștient de acest risc și de motivele pentru care și l-a asumat. Îl aștepta o mulțime mare de români la serbările ASTRA căutând cu privirea aeroplanul său la orizont. Unul dintre ai lor se dovedise a fi dintre cei mai capabili ingineri ai lumii, nu numai a imperiului în care se găsea poporul său. Nația, care secole de-a rândul nu-și găsisese locul în preceptele juridice ale țării, se putea identifica acum cu un simbol. Inginerul Aurel Vlaicu copilărise lângă Orăștie, fusese elev în liceul orașului, iar la maturitate stăpânea ceva de neimaginat în anii copilăriei sale: zborul dirijat al omului în înaltul cerului. Iar mașina cu care a zburat a construit-o singur prin inteligența, cunoștințele și dăruirea, care poate veni numai din adâncul unei inimi care identifică propriul vis cu viața.

Nu mă îndoiesc că Aurel Vlaicu era conștient de toate acestea și că se pregătea să-și asume acea foarte grea soartă de purtător al viselor și întruchipare a demnității mulțimii care îl așteptă în Orăștie și care, identificându-se cu reușita lui, putea genera visul unei sorți mai bune. Poate că, după ce Vlaicu și-ar fi asumat mulțimea cu toate dorurile și greutățile ei, ar mai fi zburat încă 5 km până acasă, unde toată dragostea omenească: a familiei și a întregului sat și a lui și fericirea deplinei împliniri s-ar fi

revărsat într-un fluviu, care îi e dat omului să-l întâlnească cel mult o dată în viață.

Nu mă îndoiesc că pronia cerească a ales în locul satisfacțiilor de o clipă – chiar intense - pecetluirea ca erou în eternitate a lui Aurel Vlaicu printr-o cale pe care un popor nu mai uită: jertfirea propriei vieți pentru un ideal cu care acest popor să se poată identifica. Dacă sufletul este etern, atunci ceea ce la scara timpului limitat este o tragedie, devine, din perspectiva eternității, binecuvântare.

Ce pot face profesorii în liceul în care a învățat Aurel Vlaicu? Să explice mulțimii elevilor întâlniți în carieră că jertfa unuia dintre oameni are sens numai atunci când cei cărora li s-a adresat o primesc în propria conștiință. Atunci pe această bază de adevăr, mulțimea de oameni devine o comunitate în care fiecare membru are loc, fiindcă solidaritatea celorlalți îl susține pe fiecare. Dacă comunitatea – prin valori conștientizate - nu poate fi clădită, atunci mulțimea de oameni este o mulțime oarecare, în care un discurs nefericit de tipul: „Suntem prea mulți în țara asta, să mai plecați o parte” își face loc. Închei cu rugăciune către Dumnezeu să odihnească sufletul robului său Aurel după mare mila Sa, iar dumneavoastră să iertați îndrăzneala omului de rând care a meditat la sacrificiul asumat de un erou al neamului său.

**Prof. Ionică Mircea,
director al Liceului „Aurel Vlaicu”,
Orăștie.**

4. Unei eleve...

Unei eleve... care s-a pozat în picioare, pe masă, la școală și a distribuit poza pe Facebook-ul ei, cu următorul titlu:
”În loc de...plictiseală”

Nu-i frumos să sui pe masă,
Mai ales o...domnișoară!
Nu cred că ai face-o-acasă,
Dară-mi-te-n clas*, la școală!
Iar în caz de ...plictiseală,
Eu, îmi zic: ”Doamne ferește”!
Dacă profii nu-s la școală:
Ia o carte și ...citește

de Valeri Toderici

5. Mulțumiri de dincolo de Nistru... Cu mult drag despre Gledin...

Asociația culturală “ASTRA” este cunoscută prin activitatea sa de a unifica spiritual românii de pretutindeni prin acțiuni cu menire culturală. În fiecare an ei

Director E Cercavschi

organizează tabere de cultură și civilizație românească cu genericul „Acasă la noi”. Datorită efortului depus de către “M. Kogălniceanu” din Iași, în fruntea căreia se află distinsa doamnă profesoară Areta Moșu, în strânsă

colaborare cu domnul profesor **Ioan Seni**, președintele Despărțământului Năsăudean al “ASTREI”, câteva cadre didactice din stânga Nistrului, membri ai Asociației “Lumina” a Pedagogilor Transnistreni din Republica Moldova, și un grup de elevi talentați de la Școala de Arte din Cojușna, raionul Strășeni, în frunte cu directoarea acestei instituții **Tatiana Jereghi** au avut norocul și onoarea să poposească pe meleagurile Bistriței, Năsăudului și Mureșului, unde au fost întâmpinați de gazde - persoane deosebite prin felul lor de a fi. Deschiderea celei de a XVII-a ediție a avut loc în **Muzeul Județean Bistrița-Năsăud** (director – Alexandru Gavrițaș). După o primire deosebită, plină de emoții pozitive, grupul de oaspeți a vizitat orașul Bistrița, avîndu-l ca ghid pe profesorul de istorie Ioan Mureșan. O senzație deosebită am avut când am urcat cu liftul la înălțimea turnului de la Biserica Evanghelică, de unde am vizionat panorama orașului.

O altă întâlnire plină de voie bună ne-a oferit-o ansamblul “Doinița” de la Cercul Militar Bistrița (director **Marcel Avram**), în fruntea căreia se află col.(r) **Florin Archiuden**, care s-

La Gledin...

a dovedit a fi o gazdă deosebită, trezind prin dans și cântec multe emoții de neuitat. Doctorul Al. Bar ne-a oferit un pachet de cărți ca autor..

Un schimb de experiență cu trăiri plăcute le-am avut la Rebrîșoara, unde Ansamblul de copii “Izvoarașul” al Școlii Generale “Iacob și Ioachim Mureșanu”, director Rodovica Ciuca, și Ansamblul de copii “Izvoaraș cu apă rece” de la Școala de Arte din comuna Cojușna, R. Moldova, ne-au impresionat prin capacitățile lor artistice de înaltă ținută și sensibilitate artistică (instructor – înv. Doruț Podobea). Am văzut Biserița de lemn din Grui și Muzeul sătesc (ghid – Leon Catarig). Un interes deosebit a manifestat față de noi primarul acestei localități Viorel Clapău și consilierii locali - Vasile Murșan și Ștefan Sârb. Ei, printre multe altele gesturi frumoase, au oferit oaspeților, și masa de prînz la restaurantul “Moravia” din Năsăud.

De o primire caldă ne-am bucurat și la Primăria din or. Reghen, jud.Mureș, primar Maria Precup, o doamnă cu o ținută de regină, frumoasă la chip și la suflet. Dânsa a înmănat fiecăruia câte un cadou dar și invitația de a participa la manifestările organizate la 1 decembrie de Primăria or. Reghin. Fabrica de viori ne-a dăruit instrumente muzicale pentru formația Școlii.

Clipe de neuitat ne-a dăruit și primarul de Beclean, ing. Nicolae Moldovan. El ne-a asigurat intrarea la Băile Figa. Emoții mari am trăit și la Hergelia din Beclean. Aici am avut unica posibilitate în viață să călărim pe un cal și să ne plimbăm cu trăsura. Le mulțumim frumos. Aici am cunoscut și câțiva parlamentari ai județului.

Ne va rămâne în memorie și balmoșul ardelenesc, pregătit cu mult suflet de însuși primarul localității Runcul Salvei - domnul Anchidim Pavelea. Am avut ocazia să vizităm în comuna sa: Biserica, Școala, Căminul Cultural și gospodăriile deosebite prin coloritul lor, pe gospodarii acestei localități așezate la poalele munților.

Nu poate fi uitat nici picnicul din pădurea de lîngă localitatea Gledin. O senzație deosebită, o relaxare în sânul naturii ne-a fost dăruită într-o zi de duminică, de către ing. Radu Budăcan și prof. Ion Neagoș de la Societatea „România pentru o Dezvoltare Durabilă”. Suntem nespuși de fericți că un vis a devenit realitate. Aer proaspat de munte, zângăte de clopoței, miros de iarbă și o ploaie rece de munte. Tocmai ca în pastelul lui Vasile

Alecsandri. Fizic a fost obositor, dar sufletește nespus de ușor.

Clipe emoționante am trăit și la Casa memorială a celui mai mare romancier al românilor - Liviu Rebreanu. Un minunat ghid s-a dovedit a fi dl director al muzeului Ilovan Valer, care, prin profesionalismul său, a trezit și mai mult interes față de creația scriitorului. Binevenite au fost și vizitele la Muzeul Grăniceresc (ghid – Dan Prahase), director dr. Lucian Vlaida și la Muzeul Etnografic din or. Reghin.

Cu o deosebită căldură am fost tratați și la Colegiul năsăudean “George Coșbuc”, director Alexandru Dorel Coc, la Colegiul Național “Petru Rareș” din Beclean, director Nicula Cristian. Aici am audiat poezii, cântece, ne-au fost oferite numeroase cărți pentru biblioteca personală și pentru bibliotecile școlilor noastre.

Parohia de la Gledin, pe care am vizitat-o, ne-a impresionat prin simplitate, dar în același timp prin enormă căldură sufletească, pe care o emană Părintele **Ioan Titieni** și oamenii din localitatea aceasta. Modul în care am fost primiți și găzduiți, atitudinea față de noi, de parcă am fi fost niște rude de mult timp așteptate, ne-au încântat. Părintele Ioan ne-a arătat un exemplu de credință, înțelepciune, răbdare, dragoste față de cei din jur. Câtă credință și dăruire de sine! Am fost plăcut surprinși de niște relații dintre oameni cum n-am mai văzut: receptivi, milostivi, săritori la nevoie. Despre astfel de comportament al oamenilor doar citisem și credeam că nu mai există astăzi. Slujba, toți acești oameni buni, ne-au schimbat atitudinea față de credință, ne-au arătat un exemplu de viață demn de-a fi urmat și pe care vrem să-l preluăm. Există oameni care înfloresc în mijlocul lucrurilor bine realizate și a viselor remarcabile duse la îndeplinire - așa l-am văzut pe acest slujitor al sufletelor omenești.

Festivitatea de rămas bun a avut loc în sala festivă a Consiliului Județean Bistrița-Năsăud, unde au fost prezenți - vicepreședintele consiliului **Alexandru Pugna**, administratorul județului **Florin Moldovan**, **Remus Lungu**, consilier la Direcția Relații externe, care pe lângă cuvintele frumoase de bun rămas au oferit fiecăruia dintre noi daruri,

dar și diplome de merit din partea Astei năsăudene.

Suntem recunoscători personelor care ne-au onorat și au fost în permanență alături de noi: scriitorul **Cornel Cotuțiu**, profesorul **Romulus Berceni**, **Mihaela Gheorghiu** (Iași), dar mai ales autorul acestui program, profesorul **Ioan Seni** – președintele Despărțământului Astra Năsăud. Această Tabără sau Excursie palpitantă a rămas în inimile noastre marcându-ne profund. O atmosfera și o atitudine despre care aș vrea să spunem că a fost mult mai frumoasă decât ne-am fi gândit. Am descoperit oameni, locuri și lucruri care ne-au plăcut nespus de mult. Am vizitat muzee, școli, biserici... Am descoperit un popor puternic în Credința față de Dumnezeu și în dragostea lor față de Țară, Neam și Limbă. Am putut să cunoaștem, pe viu, bogata limbă și cultură românească. Ne-am ales cu multe impresii frumoase... aducem calde mulțumiri tuturor celor implicați în acest proiect. Binecuvântată fie munca lor neobosită spre bunul folos al românilor și ceea ce este mai important, izbândă în tot ceea ce sufletele lor nobile râvnesc. 20 sept. 2013.

Eleonora Cercavschi, Directorul Liceului “**Ștefan cel Mare și Sfânt**” din or.

Grigoriopol, președintele Asociației “Lumina” al Pedagogilor Transnistreni din Republica Moldova.

Ana Bulgari, profesoară a Liceului “**Ștefan cel Mare și Sfânt**” din or. Grigoriopol.